

לקראת שבועת מלכתא

לקבלת הגליון למייל: dirshu@dirshu.co.il

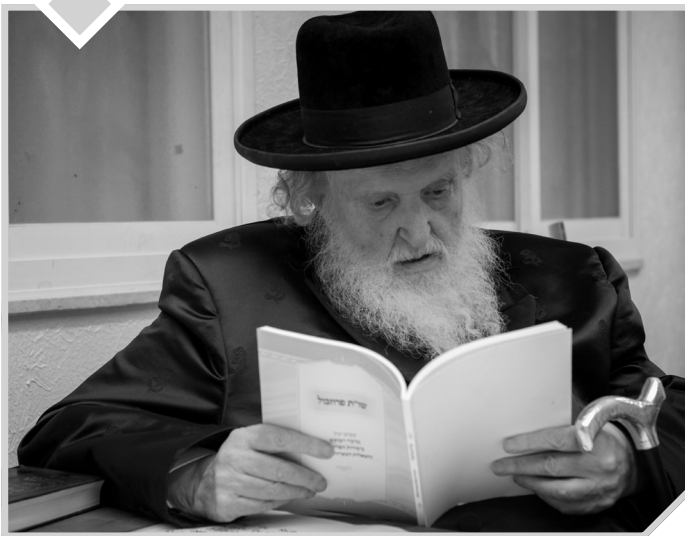
תקציר שבועי של 'הדף היומי בהלכה'

גליון מס' 411

פנינים לפרשת ויחי תשפ"ד

'אתם צריכים לדעת, שהסטרא אחרא מנסה להפריע לכם להתקדם. הוא רואה ילדים טהורים, בחורים צדיקים שמקבלים חינוך טהור ואיכותי, ורוצים להצליח, ולכן הוא מכניס את כל הכוחות כדי למנוע זאת מכם, אבל אתם אל תתייאשו!'

פוסק הדור מרן הגאון הגדול רבי משה שטרנבוך שליט"א, בשיחה מיוחדת על כיצד יכול בחור או אברך להשיג הנאה וטעם של מתיקות בלימוד התורה

וי"ט שְׁכָמוֹ לְסֶבֶל (מט טו)

זכרש"י: ויט שְׁכָמוֹ לְסֶבֶל עוֹל תּוֹרָה

במסגרת הפרויקט המיוחד של 'מתיקות התורה - גישמאק בלימוד' של ארגון 'אחינו' - זרוע החינוך של 'דרשו' יצאנו לשחר את פני מרן פוסק הדור הגאון הגדול רבי משה שטרנבוך שליט"א. מרן שליט"א כידוע, הינו שריד לדור הנפילים של עמודי ההוראה בדורות הקודמים, שידעו את כל התורה כולה באותיותיה. משחר ילדותו, זכה ללמוד עם הגאון הקדוש רבי אלחנן ווסרמן זצ"ל הי"ד, ולאחר מכן למד בחברותא עם הגאון רבי אליהו דסלר זצ"ל בימי בחרותו הגיע ללמוד מדי יום שישי במעון קודשו של כ"ק מרן אדמו"ר ה'בית ישראל' מגור זי"ע, טור וש"ע הלכות שבת - וקירבה יתירה נודעה לו אצלו.

ואחיו כ"ק אדמו"ר ה'לב שמחה' מגור; כ"ק אדמו"ר משאץ-לונדון; כ"ק אדמו"ר ה'דברי יואל' מסאטמאר; כ"ק אדמו"ר ה'אביר יעקב' מסדיגורה; כ"ק אדמו"ר ה'שפע חיים' מצאנז-קלויזינבורג. ועוד זכר צדיקים וקדושים לברכה.

כל זה כאמור, של מי שזכה ליצוק מים ולהעביר את המסורת מגדולי ישראל הקודם, הן מאלו שבארצות הגולה, והן מצדיקי הדור בארץ ישראל, שנסע אליהם לקבל תורה ולפלפל עמהם בהלכה והוראה, שמשמעתם משקה לבית ישראל.

רבי הגוונים והסגנונות שלמד מרן הגר"מ שטרנבוך שליט"א במוחו החריף, ושילב מכל גדולי ישראל; כמו מרנן ורבן רבותינו: רבי משה שניידר; ה'חזון איש'; הבריסקער-רב; רבי זעליג ראובן בענגיס; הטשעבינער-רב; רבי איסר זלמן מלצר; רבי אהרן קוטלר; רבי יחזקאל אברמסקי; רבי יחזקאל סרנא; רבי אהרן כהן - ראש ישיבת חברון; רבי זיידל סיאמטיצקי - מראשי ישיבת 'תורת אמת' בלונדון וראש מועצת גדולי התורה; רבי מרדכי פרגמנסקי מצרפת כמו כן, כ"ק אדמו"ר רבי אהרן מבעלזא; כ"ק אדמו"ר ה'בית ישראל'

"לא להתייאש!!!", הדריך מרן שליט"א כיצד ניתן להשיג את אותה בהירות הנחוצה כל כך כדי להרגיש את מתיקות התורה. "לא להתייאש! חזר ואמר שוב ושוב, "לא להתייאש, ללמוד עוד פעם ועוד פעם, עד שהלימוד נהיה ברור ללומד!"

הקדושות צריכים להיות ערים לכך: "צריכים לבחור מגידי שיעורים עם הסברה טובה ובהירה, שיוכלו ללמד את הבחורים את הגמרא באופן שתהיה להם בהירות וממילא ייהנו מהלימוד".

כמו כן הוסיף מרן פוסק הדור, שכדאי לכל בחור ואברך לנסות ולתחבר גם לחברותא הלומד בדרך זו, בלי לוותר ובלי להתייאש, עד שמשגים את הבהירות, את ה'קלארקייט', ואז ייהנו ויחוו בטעמו המתוק של לימוד התורה.

ומה יעשו מגידי השיעורים כדי שהתלמידים יבינו בברור? הוספנו לשאול, ומרן פוסק הדור השיב שתפקידו של המגיד שיעור זה להסביר שוב ושוב, מספר פעמים, עד שיראה שכל התלמידים הבינו את דבריו הדק היטב.

שאלנו את מרן שליט"א מה נשתנו הדורות הללו מהדורות הקודמים, שלפני שנות דור היו לומדים תורה מתוך הדחק, לא היה להם לאכול לשובע נפשם ובכל זאת למדו עד כלות הכוחות, ובזמנינו אנו יש שפע גשמי ב"ה, אבל אין את אותה יגיעת התורה.

מרן שליט"א השיב בפשטות, הדורות הקודמים היו קרובים יותר להקב"ה...

כבר למעלה משישים שנה שחידושו וספריו נלמדים בעיון בהיכלי התורה ואצל גדולי הפוסקים, ונקבעו בשורת ספרי היסוד בספרות התורנית ובעולם ההלכה.

רוב סדר יומו של מרן, מושקע להכנת שיעוריו, ולתשובות המגיעים אליו מכל רחבי העולם בסוגיות הקשות שעל הפרק. זמן קבלת הקהל הרשמי בבית מרן הוא רק לאחר תפילת שחרית, אז עוברים המונים במעונו לקבלת עצה והכרעת הלכה.

פקדנו את הבית הגדול שבשכונת הר-נוף בתפילת שחרית של ראש חודש טבת, לאחר תפילה נרגשת יחד עם מרן פוסק הדור, זכינו לשמוע מפיו דברי חיזוק נפלאים שנאמרו לתינוקות של בית רבן. תלמידי תלמוד תורה ובחורים צעירים שבאו להתברך מפיו של גדול הדור.

מרן שליט"א, אמר לצעירים דברי חיזוק נפלאים: "כל ילד ובחור צריך לדעת שהוא יכול להיות תלמיד חכם גדול מאוד, אם רק ירצה להשיג זאת באמת", אמר. "אתם צריכים לדעת, שהסטרא אחרא מנסה להפריע לכם להתקדם. הוא רואה ילדים טהורים, בחורים צדיקים שמקבלים חינוך טהור ואיכותי, ורוצים להצליח, ולכן הוא מכניס את כל הכוחות כדי למנוע זאת מכם.

"אבל אתם אל תתייאשו! אל תיכנעו, צריכים להיאבק בו. אסור להתייאש בשום אופן, לא להתייאש, להמשיך ולהתאמץ עוד ועוד, ובעז"ה תהיה לכם הצלחה גדולה".

הגיע הרגע בו ניגשנו אל פני הקודש

לאחר שצעירי הצאן עברו בסך, התברכו וגם קיבלו דמי חנוכה, הגיע הרגע בו ניגשנו אל פני הקודש, לקבל את ברכת מרן שליט"א ולשמוע מפיו עצה כיצד יוכל בחור או אברך המעוניין ללמוד גמרא מתוך הנאה ומתיקות, אך מתקשה בהשגת הגישמאק".

מרן פוסק הדור שליט"א השיב על אתר, שהדרך העיקרית להשגת הגישמאק בלימוד היא על ידי בהירות, - 'קלארקייט' בלשונו. כלומר שהדברים יהיו חדים וברורים אצל הלומד, שיידע את מה שלמד בצורה ברורה, ולא יישארו נקודות מעורפלות ולא ברורות, מה שמפריע להשגת המתקנות בלימוד.

"לא להתייאש!!!", הדריך מרן שליט"א כיצד ניתן להשיג את אותה בהירות הנחוצה כל כך כדי להרגיש את מתיקות התורה. "לא להתייאש! חזר ואמר שוב ושוב, "לא להתייאש, ללמוד עוד פעם ועוד פעם, עד שהלימוד נהיה ברור ללומד!".

בהקשר זה גם אמר מרן פוסק הדור, שגם הצוותים בישיבות

גליון 'לקראת שבת' יו"ל בחסות
'אמונה וחסד' דפוס וכריכיה בע"מ 02-6715501

זיכוי הרבים בהפצת גליון זה
לע"נ הרה"ח בנימין ב"ר דוד צבי רוזנטל זצ"ל
נלב"ע ר"ח אב תשע"ו

עכשיו העיז האיש ושאל: ואם האדם ילמד ש"ס ופוסקים, האם גם זה הבל הבלים? וגם הפעם השיב ראש הישיבה. אבל תשובתו היתה שונה לחלוטין, והוא הטיח באיש ההוא באומרו 'תתבייש לך'

מרן הגאון הגדול רבי יצחק זילברשטיין שליט"א על גדולי ישראל, ברכות והתורה הקדושה

מאת: הרב משה מיכאל צורן

וַיְבָרְכֶם בַּיּוֹם הַהוּא (מח כ)

בעולם המזויף שלנו רגילים להעריך דברים 'מזויפים', שאין להם ערך אמיתי, בעוד שעל תורתנו הקדושה נאמר שהיא 'יקרה מפנינים'.

כל הלומדים משננים תמיד את הפסוקים המדברים בשבחה של תורה, אבל במציאות בשטח שוכחים לפעמים באיזה דבר-ערך אנחנו מתעסקים, שכל מילה שלו שווה אינסוף-אינסוף. וכל עיסוק במילה אחת מן התורה, או ב'דיעת צור העולם', הוא דבר 'העומד לעולמי עולמים' ואין לו כל תחליף.

את הסיפור הבא סיפר הגאון רבי חזקיהו-יוסף משקובסקי באחת משיחותיו, בשם הגאון רבי שמואל גריינמן משגיח בישיבת טלזסטון. הסיפור נסוב על מרן הגר"ח שמואלביץ זצ"ל, ראש ישיבת מיר, שבתקופה האחרונה לחייו היה מחוסר-הכרה אבל כל הזמן הוציא מפיו את המלים 'הכל הבל הבלים'.

והנה, עבר שם אדם ששמע את המלים יוצאות מפיו של ראש הישיבה, והחליט להעיז פניו, וביקש 'לבחון' האם הגר"ח אומר את המלים הללו מתוך הכרה.

הוא ניגש למיטתו של ראש הישיבה, ושאל: ואם יהיה לאדם כמה מיליוני דולרים, האם גם זה יהיה הבל הבלים? והגר"ח השיב, בחוסר הכרה: הבל הבלים, הכל הבל.

והאיש המשיך לשאול: ואם תהיה לאדם מכונית יקרה, האם גם זה הבל הבלים? והגר"ח השיב: הבל הבלים. ואם תהיה לו ווילה יוקרתית? - הכל הבל, השיב מרן.

עכשיו העיז האיש ושאל: ואם האדם ילמד ש"ס ופוסקים, האם גם זה הבל הבלים? וגם הפעם השיב ראש הישיבה. אבל תשובתו היתה שונה לחלוטין, והוא הטיח באיש ההוא באומרו 'תתבייש לך, טיפש אחד' - - -

וכל זה במצב של חוסר-הכרה. הבל הבלים, הכל הבל.

מדוע הסכים הרבי מסדיגורא לברך את החסיד?

עוד סיפר הגר"ח"י בשם מרן הגאון רבי יעקב אדלשטיין זצ"ל שהגיע פעם לביתו של כ"ק האדמו"ר מסדיגורא זצ"ל, ובאמצע פגישתם נכנס לחדר אחד החסידים, שעסק במסחר יהלומים, וביקש מהרבי

שיברך שְׁעָרְכֶם של היהלומים יעלה...
היה זה בתקופה שבה החל מסחר היהלומים בארץ לפרוח, ובדיוק בימים ההם היתה תקופה של שפל בענף זה ברחבי העולם. החסיד ביקש אפוא מהרבי שיברך אותו שערכם של היהלומים ישוב וישגשג...

השיב לו הרבי: אינני חושב שיכולני לברך ברכה שכזו

השיב לו הרבי: אינני חושב שיכולני לברך ברכה שכזו. אני יכול לברך אותך שתהיה לך פרנסה טובה, אבל מהיכן אני יודע איזו פרנסה ייעד לך השם יתברך!?! - - -

החסיד התכונן כבר לצאת מחדרו של האדמו"ר, אבל הנה הרבי קורא לו שוב, ואומר: זה נכון שלא כדאי לברך ברכה שכזו, אבל לאחר מכן חשבתי שכל זה שייך בסוגי הפרנסות האחרים, אבל כשמדובר ביהלומים ובאבנים טובות, כדאי, ואפילו צריך, לברך את מה שביקשתי. ומדוע?

כי הרי על תורתנו הקדושה נאמר 'יקרה היא מפנינים'. והנה, אם הפנינים יש להן ערך גדול, אזי כשאומרים שהתורה היא יותר יקרה מפנינים, לאמירה הזו יש ערך... אבל אם הפנינים אינן שוות הרבה, מה טעם יש לומר שהתורה יקרה מפנינים? - - -

(מתוך הספר 'לקיים')

כשאדם רוצה לבנות, להוסיף חדר לבית שלו. הוא מיד חושב שאולי השכנים יקנאו וינסו למנוע אותו מכך, מה הוא עושה? לא מספר להם כלום, ואז כשהוא מנחית בשטח בבוקר בהיר גדוד של פועלים ומנופים ומשאיות, השכנים כבר לא יודעים מה הוא עומד לבנות להם, וחושבים שאם הוא לא סיפר מראש, כנראה רוצה להכפיל את גודל הדירה ולסגור להם את כל הנוף

הגה"צ רבי גמליאל רבינוביץ שליט"א, על ענייני הפרשה, ועל חשיבות לימוד ההלכה

יעקב א. לוסיגמן

וַיֹּאמְרוּ לוֹ יִשְׁטְמֵנוּ יוֹסֵף וְהֵשֵׁב יָשִׁיב לָנוּ אֶת כָּל הָרְעָה אֲשֶׁר גָּמְלָנוּ אֹתוֹ (ב טו)

דבר מעניין מאוד אנחנו רואים בפרשתנו, שגם נותן לנו יסוד מאוד מאוד חשוב לחיי היום יום של כל יהודי. צריך לדעת שכל הבעיות והמתחיות והסכסוכים והמריבות והוויכוחים שיש בין בני משפחה או שכנים או חברי קהילה וכדו', הכל נגרם בגלל שאנחנו לא מבינים מה הצד השני רוצה ולא יודעים מה הוא חושב.

כשאדם רוצה לבנות, להוסיף חדר לבית שלו. הוא מיד חושב שאולי השכנים יקנאו וינסו למנוע אותו מכך, מה הוא עושה? לא מספר להם כלום, ואז כשהוא מנחית בשטח בבוקר בהיר גדוד של פועלים ומנופים ומשאיות, השכנים כבר לא יודעים מה הוא עומד לבנות להם, וחושבים שאם הוא לא סיפר מראש, כנראה שיש לו סיבה טובה, והוא בטח רוצה להכפיל את גודל הדירה ולסגור להם את כל הנוף.

באים השכנים ומיד רצים לבית הדין או חלילה לבית המשפט, ומנסים למנוע את השכן מהתוכנית הזדונית שלו, והוא כבר מבין כמה הוא צדק כשהחליט להפתיע אותם, כי הם הרי לא מפרגנים... לעומת זאת, אם מדברים עם הצד שכנגד, בודקים מה הוא חושב, מבררים מה באמת קורה פה, אפשר לחסוך את כל המתחות ואת

כל הכעסים.

אנחנו רואים את זה בפרשה שלנו, האחים שנאו את יוסף ומכרו אותו למצרים, לאחר מכן הוא הצר להם כדי לכפר על עוונותיהם כשהם באו לשבור אוכל. הם היו בטוחים שהוא שונא אותם ורוצה רק להרע להם, אבל יוסף רצה לכפר להם על המכירה, שזה משהו שאנחנו בכלל לא מבינים בו, אבל בכל זאת הם היו צריכים כפרה לפי גודל דרגתם.

אחרי שהם כבר חשבו שכלו כל הקיצין, פתאום ויתודע יוסף אל אחיו, אני יוסף אחיכם, השנאה העזה הפכה לאהבה מופלאה בין

שמענו ותחי נפשכם

הצטרפו אלינו לשיעורים מרתקים של מגידי השיעורים שבחרנו עבורכם, ב'דף היומי בבלי', ה'עמוד היומי' ו'בדף היומי בהלכה'. כנסו לקו השיעורים של 'דרשו' 077-2222-666

האחים, ועדיין הם חשבו שאולי הוא נוטר להם טינה ולכן כששבו מקבורת יעקב אביהם, הם חשבו אולי הוא עוד רוצה לגבות מהם מחיר, אבל יוסף אמר להם, שהקב"ה חשבה לטובה, וממילא הוא לא כועס וחלילה לו מעשות להם כל רע.

בקשה מכל מגיד שיעור

והאמת היא שבכלל לא צריך לדעת מה חושב השני כדי להינצל מכעסים ומריבות. צריך לדעת רק דבר אחד, הקב"ה הוא זה שמנהל את העולם, וממילא גם אם השכן שלך רוצה לעשות לך רע חלילה, הוא לא יצליח ולא יוכל לעשות זאת, אם הקב"ה לא החליט לייסר אותך.

זאת אמונה פשוטה ותמימה, אמונה בסיסית ויסודית שאין אדם נוקף אצבעו מלמטה מבלי שהכריזו על כך מלמעלה, ואת האמונה הזאת צריכים לטפח ופתח, וצריך לחזור ולשנן את הדברים עד שיהיו תוקעים בלבנו כיתד שלא תימוט.

ואיך מגיעים לכזאת דרגה של אמונה? רק על ידי לימוד מוסר, חזון ושנן, עוד מוסר ועוד מוסר, בכל גיל ובכל מצב.

אבי מורי בעל ה'מעדני שולחן' זכר צדיק לברכה, היה מוסר שיעורים במשך 32 שנים, ולא היה יום אחד שלא מסר שיעור גם במוסר. בכל פעם שהוא היה פוגש מגיד שיעור הוא היה מבקש ומתחנן, תלמדו עם הבחורים ועם משתתפי השיעורים גם מוסר. קצת פחות גמרא כדי שיהיה זמן גם למוסר. בלי זה אי אפשר להיות יהודי בכלל.

היצר הרע הולך יחד איתו. הוא לא עוזב אותי אפילו לא לרגע אחד. לא מזמן הגיע אלי יהודי וסיפר לי שהוא נכשל בעבירות ל"ע, כשהוא מתרץ את עצמו שיש לו יצר הרע גדול.

אמרתי לו, מה אתה חושב? רק לך יש יצר הרע? גם לי יש. לכולם יש יצר הרע. מי שלומד מוסר יודע להתגבר עליו ומי שלא לומד מוסר נופל שדוד לרגליו. אתה חשוב שאתה יוצא דופן?

לאדם אחר אמרתי את אותו הדבר בסגנון דומה: "אתה היצר הרע של עצמך", אמרתי לו, "אם תלמד תורה וכל יום תלמד גם מוסר, ולא תכניס את עצמך בכח לניסיונות, פתאום תראה שהיצר הרע שלך לא כזה גדול, ושאתה יכול להתגבר עליו, כי הקב"ה לא מעמיד אותנו בניסיונות שאנחנו לא יכולים לעמוד בהם חלילה וחס".

מספרים על כ"ק מרן אדמו"ר מבאבוב, הרה"ק רבי נפתלי זצ"ל, שעוד בחיי אביו היה אדם מאוד מאוד מוערך והתנהגו בו כאילו היה רבי. פעם ראה אותו אחד ממכריו כשהוא מהלך לבד ברחובה של עיר בשעות הלילה.

"מה אתם עושים פה", הוא שאל את רבי נפתלי, "למה אתם הולכים לבד, הרי תלמיד חכם צריך שמירה, ובוודאי בלילה..".

השיב לו רבי נפתלי בחיוך: "אני אף פעם לא לבד. בכל מקום שאני הולך, היצר הרע הולך יחד איתי. הוא לא עוזב אותי אפילו לא לרגע אחד".

ואת זה אמר קדוש עליון כמו רבי נפתלי, כי זאת האמת לאמיתה כל אחד מאתנו מתמודד יומם ולילה עם ניסיונות, כל אחד לפי מקומו ודרגתו ועניינו, אבל הניסיונות נמצאים בכל מקום והיצר הרע תמיד

הולך יחד אתנו.

מי שלומד מוסר, ומתכוון כראוי לכל אותם חיכוכים עם היצר הרע, יודע להתגבר עליו ברגע האמת, יש לו את הכח לעשות זאת. ולכן חשוב מאוד להקפיד על לימוד מוסר.

תסתכל מסביב ותגיד לי כמה אנשים לומדים הלכה בכל יום

זה גם המקום להזכיר את גודל החשיבות של עניין לימוד ההלכה באופן יומיומי, כמו שראינו בפרשה הקודמת שיעקב אבינו ע"ה שלח את יהודה לפניו גושנה כדי להורות, להקים בית מדרש ללימוד הלכה.

כי זה היסוד של כל יהודי ושל כל קהילה יהודית, שיהיה שיעורים בהלכה ושילמדו הלכה יום יום.

אבי מורי זצ"ל היה אומר על מה שאומרים חז"ל שכל השונה הלכות בכל יום מובטח לו שהוא בן עולם הבא, הרי צריך להבין במה מדובר. אם הוא זכאי לעולם הבא הרי ממילא יש לו עולם הבא ואין חלילה הוא בכלל אלו שעליהם נאמר שאין להם חלק לעולם הבא, איך יהיה מובטח לו שהוא בן עולם הבא?

אלא, אמר אבי מורי זצ"ל, מכאן ראייה שאפילו מי שהוא בכלל אלו שאין להם חלק לעולם הבא חלילה וחלילה, יזכה לעולם הבא בזכות לימוד הלכות כל יום!!!

אבל יש בזה תנאי מאוד מאוד יסודי ובסיסי: זה חייב להיות כל יום, גם ביום הכיפורים וגם בתשעה באב, בערב פסח ובפורים ובכל יום ויום, בלי להחמיץ אף יום. אחרת זה כבר לא בגדר של "בכל יום", וממילא מפסיד חלילה וחלילה את ההבטחה שמובטח לו שהוא בן עולם הבא.

שאלתי פעם את הרה"צ רבי זונדל קרויזר זצ"ל, למה אומרים חז"ל שאין לו לקב"ה ד' אמות של הלכה בלבד, למה תפסו חז"ל בלשון ד' אמות? למה לא בית סאתיים של הלכה?

השיב לי ר' זונדל בצער, "תסתכל מסביב ותגיד לי כמה אנשים לומדים הלכה בכל יום. אפשר להכניס את כולם יחד בתוך ד' אמות...".

ולכן צריכים אנו להכיר טובה לארגון 'דרשו' שהשכילו לעשות תוכנית מיוחדת ללימוד הלכה בכל יום ולזכות את עם ישראל בהבטחה שיהיו הרבי יהודים שמובטח להם שהם בני עולם הבא.

ואם כבר הזכרנו את הפסוק "ואת יהודה שלח לפניו להורות", אומרים על דרך צחות למה יעקב אבינו דאג כל כך לפתוח בית מדרש חדש מיד עם בואו למצרים, הרי יוסף הצדיק למד במצרים במשך שנים רבות בטח היה לו בית מדרש, אלא כשיוסף שלח לו את "העגלות", ואומרים חז"ל שזה היה הסימן של לימוד הסוגיא של עגלה ערופה, אמר יעקב אבינו, כבר עברו 22 שנה ויוסף הצדיק עדיין מתעמק באותה סוגיא, חייבים לפתוח שם עוד ישיבה, שילמדו בקצב מהיר יותר...

(שיחה מיוחדת עם 'לקראת שבת' תשפ"א)

ברבות הימים התבטאה הרבנית אלישיב ע"ה באוזני אחד מנכדיה ואמרה: "אני תולשת את שערות ראשי כדי שלא לדבר עימו דברים בטלים, ואתם מדברים איתו כל כך הרבה?!" היתה זו הנהגה מופלאה במסירות נפש של ממש של הרבנית, שלא להפריע את בעלה הדגול מלימודו ויהי מה

על השקיעות בתורה של מרן הגרי"ש אלישיב זצוק"ל

ויט שקמו לסבל (מט טו)

זכר"י: ויט שקמו לסבל עול תורה

רבה ולפוסק הדור, שהבהיק את שמי העולם בתורתו ובפסקיו. ראויה לציון הקפדתה העצומה של הרבנית במשך כל ימיה, היתה זו הנהגה מופלאה, האפופה במסירות נפש של ממש. ברבות הימים התבטאה הרבנית באוזני אחד מנכדיה ואמרה: "אני תולשת את שערות ראשי כדי שלא לדבר עימו דברים בטלים, ואתם מדברים איתו כל כך הרבה?!"

אולי כשיבוא המשיח יפתחו דלתות 'אוהל שרה' לראשונה באמצע סדר לימודו, אך עד אז לא מסתבר שהדבר יקרה אי פעם!"

אם חלוף השנים שמעו של רבינו הלך וגדל, ורבים התדפקו על דלתותיו יומם וליל, מי בבקשת הצעה והכוונה, מי בשאלת הלכה והוראה ומי בענייני השקפה והנהגה. המונים עשו דרכם אל פאתי שכונת "מאה שערים". ראשי ישיבות, רבנים, דיינים ופוסקי הלכה וכן יחידים, שניצבו בפני בעיות סבוכות הטעונות הכרעה, שירכו את רגליהם אל מעונו הצנוע וביקשו לפגשו פנים אל פנים. הפונים הרבים שלא ידעו על סדריו הקבועים והחרוטים בסלע, הגיעו אל ביתו שם היתה הרבנית מקבלת אותם במאור פנים ובהתנצלות מה ומסבירה, כי הרב שוהה עתה בבית המדרש "אוהל שרה" ואי אפשר להפריעו.

משחר נעוריו טמן רבינו עצמו בד' אמות של הלכה, כשהוא סוגר עצמו על מנועול ובריה בבית הכנסת "אוהל שרה" ונשאב אל הגמרא באין מפריע. ברבות השנים, כאשר שמו יצא לתהילה בארבע כנפות תבל, רבו הפונים שהתדפקו על דלתותיו יומם ולילה וביקשו להיוועץ עמו בהלכה, בעצה ובהנהגה. אין לתאר ואין לשער את גודל כאבו ושברון נפשו כאשר נאלץ להתיק עצמו מעמלו ושקידתו ולפנות לענייני חולין. הרבנית הצדקנית ע"ה, ששימשה לרבינו כאשת חבר במשך עשרות בשנים, נהגה לומר תמיד: "עזבו את בעלי ר' יוסף שלו! הוא אינו עסקן, הוא ישיבה מאן!"

כלולותיו של רבינו נערכו ביום שישי, לפני קבלת שבת, כמנהג בני ירושלים באותם ימים. החופה נערכה לפני השקיעה, ולאחר שהנוכחים היטיבו את ליבם במעט מזונות ומיני תרגימא, מיהרו הכל לקבלת שבת ותפילת ערבית, שלאחריהן נערכה סעודה אחת, ששימשה כסעודת שבת וסעודת חתונה גם יחד.

במשך כל השבת שקד החתן הטרי על תלמודו, וביום ראשון, כאשר הגיעה העת לעסוק בסידורים הראשונים וברכישת הכלים הנחוצים בעבור הבית החדש, פנה לרעייתו הצעירה ואמר:

"הן ידוע, כי הכל הולך ונחתם על פי ההתחלה, וכאשר מבקשים לבנות בניין רב קומות יש לאזן וליישר את יסודותיו במחשבה תחילה. על כן מבקש אני, שימי נישואינו הראשונים יהיו כולם קודש לתורה ועמלה, הבה נדחה אפוא את הסידורים הנחוצים בכמה ימים!"

הרבנית, שאומנה בבית אביה הדגול על ברכי התורה והיראה, נעתרה לבקשה אך בטרם הביעה את הסכמתה, שאלה: "למשך כמה זמן נדחה את ההיערכות והסידורים?"

"למשך אלף ימים!" הפטיר רבינו בעוד רעייתו מתרצה לבקשתו. במשך אלף ימים שקד רבינו על תלמודו ללא הפוגה. לאחר שחלפו הימים הקצובים, התברר כי הסידורים הסידורים ההכרחיים כבר בוצעו על ידי הרעייה הצעירה, ואילו הסידורים שהמתינו עד כה יכולים לסבול דיחוי של עוד אלף ימים!

כך חלפו להם אלף ימים ולאחריהם עוד אלף ימים ולאחריהם עוד אלפי ימים בהם הפך רבינו מחתן רך בשנים ומצורב צעיר לגברא

"עתה שעת הסדר הקבועה שלו", היתה חוזרת על דבריה יום יום מבלי לאות, "אם זו שאלה של פיקוח נפש ניתן להקיש על דלתות בית המדרש הנעולות או על החלון. אבל האמת היא שחבל על המאמצים, אפשר לדפוק כמה שרוצים, אך כשהרב שקוע בלימודו הוא אינו שומע דבר. לכן מוטב לחכות לערב, לשעות קבלת הקהל, בהן קדיש הרב מזמנו לציבור השואלים".

היו שניסו את מזלם ופנו בכל זאת לנקוש על דלתות בית המדרש, אך העלו חרס בידם, רבינו לא שמע ולא הרגיש מאומה. אחד המתדפקים שחזר אל הבית רווי אכזבה כדי לברר את זמני קבלת הקהל, שפך לבו בפני הרבנית והצר על השאלה הדחופה שתצטרך להידחות במשך מספר שעות עד לעת היעודה.

בנסיון לנחמו, הפטירה הרבנית: "מה אפשר לעשות. כל יום מגיעים לכאן אנשים, שבפיהם שאלות דחופות, ולכולם אני אומרת אותו הדבר: 'כשהרב באמצע הלימוד הוא שקוע לגמרי, הוא אינו שומע כלום ואינו רואה כלום!'"

לאחר רגעים מספר, בנסיון להפיס את דעתו, הוסיפה הרבנית משפט המגדיר את מהות חייו של מרן: "הוא אינו פותח את הדלת לאיש, פשוט שאינו שומע. אולי כשיבוא המשיח יפתחו דלתות 'אוהל שרה' לראשונה באמצע סדר לימודו, אך עד אז לא מסתבר שהדבר יקרה אי פעם!"

כי בנפשנו הדבר

באחד הימים, בעוד רבינו ישוב כדרכו בבית המדרש "אוהל שרה", עסוק במסכת זבחים, כשראשו ורובו מונחים בסוגיא בהתמדה ובדביקות עצומה, וקולו הערב והנעים מבאר את פרטיה ודקדוקיה, נשמע לפתע קול דפיקות עזות על חלון בית המדרש.

היה זה אדם שהתבשר על ידי רופאיו, כי עליו לעבור ניתוח מסובך, ובטרם ביצוע הניתוח ביקש להיוועץ עם רבינו. לרגל נחיצות הענין והעול הכבד של לבו השבור, התיר האיש לעצמו להפריע לרבינו בעצם לימודו כדי לשמוע את חוות דעתו ולברר מה עליו לעשות וכיצד יש לנהוג.

כשמטר המהלומות העזות, שניתך על חלון בית המדרש לא הסב את תשומת ליבו של רבינו, השחיל האיש את ראשו מבעל לחלון והרעים אל חלל בית המדרש: "איך דארף א רגע מיט דער רב, איך דארף א רגע מיט דער רב"... אני זקוק לרגע אחד עם הרב, אני זקוק לרגע אחד עם הרב...

כך עמד האיש, כשגופו בחוץ וראשו בפנים וחזר על קריאתו שוב ושוב, עד שהבין כי זעקותיו חסרות תוחלת ונטש את המקום רווי אכזבה.

ימים ספורים לאחר מכן נודע לי, שלמחרת

היום מוזמן הגר"ח לשמש כסנדק בברית

נכד רבינו, הרב ליפא ישראלזון, מספר:

ככל שהאנשים היו גדולים יותר, כך הם ידעו להעריך את תורתו

יותר! פעם פניתי אל דודי, מרן רבי חיים קנייבסקי זצוק"ל, בענין ציבורי נצרך ביותר וביקשתי ממנו להעלות את הנושא לפני סבי. הגר"ח נענה והשיב כי אם יזמן לו להיות בירושלים בעת בה חמיו אינו עוסק בלימודו, הוא יעלה בפניו את הדברים.

ימים ספורים לאחר מכן נודע לי, שלמחרת היום מוזמן הגר"ח לשמש כסנדק בברית, שתיערך באולמי "בנות ירושלים" בשעת צהריים בה מרן הגר"ש נח קמעא וסועד את ליבו. מיהרתי לבית הגר"ח וצינתי בפניו, כי כדאי לנצל את ההזדמנות בה ישהה בסמוך לבית מרן הגר"ש בעת הצהריים כדי לשוחח עימו בעניין בו נדברנו. "באמת זו הזדמנות", השיב לי הגר"ח "אפנה לבית מורי חמי לאחר הברית, ואם אגיע בשעה שאינו יושב ולומד, אכנס ואדבר עימו על כך". "מדובר בענין מאוד חשוב!" הגבתי, "אולי כדאי לדבר עימו בכל מקרה, אף אם ילמד באותה שעה!"

ברם הגר"ח דחה את דברי והשיב: "איני יכול להפריע לו באמצע הלימוד! אין לנו שום השגה בלימוד של הסבא, מדובר בהרבה יותר ממה שאנחנו מבינים!"

יראת הכבוד והתבטלותו בפני מרן הגר"ש בלטו לעין כל. כל כמה וכמה פעמים הבחנו, כי אין הוא פותח פיו עד שמרן פונה אליו בשאלה: "נו, וואס זאגסטו?" מה אתה אומר?

בהזדמנות אחרת העיד בפני הגר"ח, כי מעולם לא אמר דעתו בפני מרן הגר"ש מבלי שהוא עצמו יפנה אליו תחילה ושאל לדעתו בענין.

יישר כח עליך לומר לאמא!"

הגיב רבינו בבדיחות

כאשר בנו של רבי יצחק זילברשטיין בא בברית האירוסין, נערך הטקס במעונו של מרן, כשסבת החתן, הלא היא הרבנית שיינא חיה אלישיב ע"ה טורחת ומכינה תופנים ומגדנות עבור האורחים.

לאחר שרבינו כיבד את האירוע בנוכחותו הקצרה, הוא קם ממקומו שבראש השולחן ויצא את הבית כדי למסור את השיעור הקבוע, שהתקיים מידי יום ביומו בבית המדרש "תפארת בחורים".

על מפתן הבית המתינה אם החתן, הרבנית שושנה זילברשטיין ע"ה, שפנתה אל אביה הגדול ואמר: "רוצה אני לומר יישר כח!"

"יישר כח עליך לומר לאמא!" הגיב רבינו בבדיחות, "היא הכינה את העוגות ואת השתיה, בעוד אני לא טרחת במאומה!"

אולם הרבנית זילברשטיין שבה והסבירה את כוונתה: "רוצה אני לומר יישר כח על שנעתרת להקציב לנו דקות אחדות מזמנך היקר!" היה זה אות ומופת לגדלותו של אותו בית דגול, שכל יוצאי כתליו ידעו גם ידעו, כי אן בנמצא דבר יותר יקר מאשר זמנו של העמל בתורה, שכל רגעיו ושניותיו קודש לתלמודו ושקידתו!

לימים התבטאה הרבנית עליזה שושנה זילברשטיין ואמרה: "שני דברים בלטו בבית אבי: ההקפדה על אמת, והתחושה כי מי שמתבטל ולא לומד, המבט עליו הוא 'בשביל מה אתה חי?'"

(מתוך 'עמודו של עולם')

כשראה זאת אבא, קרא לי ואמר: "שעיהל'ה, דע לך, לחיות טוב עם שכנים, זה כרוך בעלות של כסף, ולעתים שווה לשלם מעט ובלבד שנוכל לחיות טוב עם השכנים" היה זה לקח שלא ישכח מזיכרוני

הגאון רבי אברהם ישעיהו קרליץ שליט"א,
בפניני הוד על אביו מרן הגאון רבי ניסים קרליץ זצוק"ל

וְיִקְרָא בָהֶם שְׁמֵי וְשֵׁם אֲבֹתָי (מח טז)

בין פעליו הרבים עומד הגראי"ש קרליץ שליט"א בנשיאות מספר ת"תים, ומפקח על התנהלותם. במסגרת זו היה נכנס רבות לדון עם אביו מרן זצוק"ל בענייני חינוך, והוא נאות לפרוש עצות, הדרכות והנחיות שקיבל ממרן הגר"נ זצוק"ל:

לא אחת, כששאלונו מה עלינו לעשות כדי למנוע את ירידת הדורות, ובפרט בדור האחרון שניכר שינוי מהותי מדורות קודמים, הוא ענה, שבדורות הקודמים ידעו לתת חשיבות וערך לדברים ומושגים נעלים יותר, וככל שידגישו לילדים את המושגים והנושאים החשובים בהמחשת סיפורים ועובדות, כך יגדל הערך בעיניהם בדברים החשובים.

נכנס אליו פעם מלמד שהתאונן בפניו באומרו שאפילו כשקובע עיתים ללמוד לעצמו, בכל זאת אינו מספיק ללמוד כראוי, ושאלתו בפיו האם יפסיק ללמוד. אבא השיבו בפסקנות: "וכי מה אתה רוצה? שמי יהיו מלמדי תינוקות, אלו שלא יודעים ללמוד?!" והוסיף ואמר "ממלמד תינוקות לא מפסידים!"

• **מרן זצוק"ל, כידוע, היה נמנע ברוב המקרים להעיר לאחרים גם בבית הכנסת בו כיהן כרב. כיצד נהג כשהוצרך להעיר לילדיו בדבר מה הצריך תיקון?**

הוא העיר במקרי הצורך, אבל תמיד בצורה מחוכמת ומחנכת כאחת. כאשר רצה להעיר על ביטול תורה הזכיר את אמרתה של הסבתא [אמו, הרבנית קרליץ ע"ה מ.ב.] במקרה דומה היתה מעירה באומרה - "את אבא שלי [הגאון שמריהו יוסף זצוק"ל, רבה של קוסובה מ.ב.] אף פעם לא ראיתי בלי ספר לימוד ביד..." זה היה מספיק בכדי לעורר ולחנך.

באחד מימי ר"ה, עמדת ליד ארון הספרים בבית. אבא בדיוק חלף שם, ושאלני בחביבות - נו ישע'י, איזו מסכת אתה יודע מהתלמוד בבלי?! עבורי היה זה דירבון כי חייבים לדעת ולהבין ש"ס!!

מעניין הדבר שאף אחד לא עוקף אותך בכביש"...

על עוון השקר הוא היה מקפיד מאד, ותמיד היה אומר, שחינוך

לומר אמת הוא בכלל החינוך למידות טובות, וכמו שנאמר 'למדו לשונם דבר שקר' שהוא עניין של הרגל. הוא תמיד הראה, שהדרך הטובה ביותר לחנך הילדים לכך, היא באמצעות דיבור בעקיפין בגנות השקר כגון סיפורים ועובדות מגדולים ויראים. כך במשך הזמן הצליח לשרש מלבנו את המידה הרעה. מעודו לא אהב לתפוס ברגע אמירת השקר, דבר שעלול להפיל את רוחו של הילד שיייתפס כ'שקרן' ויתקשה לצאת מכך. אך על עוון השקר היה יוצא מגדרו ומעניש, כדי להראות חומרת הדבר.

הוא היה חכם הרזים בידעו איך להעיר בצורה חכמה שתתקבל על לב השומעים בחיוך, וכפי שאירע פעם שנסע ברכבו של א' ממקורביו, והלה נהג במהירות גבוהה מדי לטעמו של אבא. אבא פנה אלו בתהייה: "מעניין הדבר שאף אחד לא עוקף אותך בכביש"...

• **ילדים הגדלים בבית של פוסק הדור, לבטח נדרשים משחר ימיהם לחשב כל אורחותיהם על פי ההלכה ועל פי פסקי האב. האם זו היתה האווירה בבית?**

מעולם אבא לא הכתיב או פסק פסוקו בכת. להיפך, בחביבות ובנועם היה מראה בצורה מחוכמת איך ההלכה היא כה פשוטה ומובנת וברור שיש לנהוג כמוותה. הנה סיפור מופלא שיכול להמחיש זאת: בפוסקים דנים כה וכה בדבר ההלכה האם הנשים תברכנה שהחינוך בליל יו"ט בהדלקת נרות, או שלא, והן תענינה אמן בברכת

ממנו ברכה 'שיהיה גדול בישראל', והשיב לו אבא בנימת תוכחה ואמר: "אף אחד מגדולי ישראל לא למד בשביל להיות גדול בישראל, הם למדו בשביל להבין את הדף גמרא שלמדו באותו זמן..."

• **עובדות רבות ונפלאות נשמעו אודות מרן זצוק"ל, ורגישותו הרבה לעניינים שבין אדם לחברו. בנו הגראי"ש שליט"א, מספר מאשר ראו עיניו מהליכותיו בקודש:**

אספר משהו שבני ביתי התרגשו מכך מאד: באחד מימי הסוכות שהתקיימה ברית לאחד מנכדיי, ואבא זצוק"ל הגיע לביתנו לסעודה שהתקיימה בסוכה שעל הגג, ולשם כך הוצרכו להעלות מים בדליים לנטילת ידיים. הילדים מתארים כמה התרגשו לראות כיצד אבא, שכה הקפיד על נטילת ידיים בשיעור גדול, דואג לפתע לצמצם במים ככל אפשר. לפליאת אחד הנכדים אמר, שכדי שלא יצטרכו לטרוח בהבאת המים יש לדקדק כמידת ההלכה ותו לא.

עוד אני זוכר לפני שנים רבות כשהגיע אחד מגדולי הת"ח זצוק"ל להתפלל בביהכ"נ 'הליגמן' כשאבא כיהן שם כרב, וראה שיש דמויות אריות לצד ארון הקודש. אצל הנוהגים על פי הסוד הדבר אינו מקובל והוא שאל את אבא כיצד לא מקפידים כאן על כך. אבא שתק ולא

השיב, הלה כנראה חשב שאבא אינו מבין, ושוב שאלו בהסבירו שהדבר אינו מקובל, עד שאבא ענה בענווה ומתוך זהירות בכבוד האורח: אצלנו נוהגים כך...

גם בימים שמתחילים לומר 'ותן טל ומטר'. אבא תמיד היה אומר לנו ברגש רב באלו הימים - "תראו איך חכמינו חסו על כל נפש יהודי, עד שתקנו לאחר את שאלת הגשמים שהיא ברכה לציבור כולו, כדי שלא לצער הולכי דרכים..."

אני נזכר באמרה נוקבת בעניין זה. היה זה בצעירותו כשנסע פעם לנחם ת"ח בחיפה. בבואו לחזור, ראה בתחנה המרכזית בחיפה שיש תור לנסיעה לת"א בכמות אנשים שיכולה למלא כ-4-5 אוטובוסים, ושיער שיצטרך לחכות למעלה משעה. והנה רואה הוא, שבסמוך יש קו מאסף שמגיע גם הוא לת"א, אך מאריך דרכו כרבע שעה דרך כמה יישובים, והחליט לעלות עליו וכך יגיע ליעדו מהר יותר - וכך הווה. לאחר מכן אמר לי, שהתפלא לראות כי כמעט איש מהממתנינים לא עלה עליו, ואז הבין, כשאדם נאלץ להמתין בתור הוא עושה זאת עבור עצמו, הוא מוכן לבזבז זמן רב לשם כך. אבל המאסף נוסע עבור אחרים למקומות שהוא לא נצרך להם, וזה דבר קשה לאדם לעשות, ולכן הוא אפילו לא מחשב כמה זמן יוכל לחסוך...!!!

פעם התרחשה בבניין שדרנו בו סתימת ביוב קשה

פעם התרחשה בבניין שדרנו בו סתימת ביוב קשה, שכל מי שמעט מכיר מבין מיד שהוא לא היה קשור כלל לדירתנו, שכן לא היה מדובר באותו קו ביוב, ולא היה הדבר ניכר אצלנו. אך השכנים באו

'שהחיינו' בקידוש. אבא זצוק"ל צידד להלכה שאכן הן לא תברכנה, אם כי בפוסקים כבר כתבו שלא למחות באלו שעושות כן כי כך נוהגות הרבה. והנה פעם שאלו את הרב איך נוהגת אמי הרבנית ע"ה, ואמר שהיא אכן מברכת ושאלוהו הרי דעתו ברורה שאין לברך? והוא ענה: 'אם היא היתה שואלת אותי הייתי מורה לה לא לברך, אבל מעולם לא עלה על דעתה לשאול, כי נהגה כפי שאמה נהגה'. אבא מעודו לא חשב להעיר לה למרות שלבטח היתה שמחה לעשות כפי שיטתו. כך היתה דרכו.

חשוב גם לציין, שאבא היה 'נורמטיבי' בהתנהלותו. איש בין אנשים, ועושה מה שצריך לעשות. בצעירותו ארגנו בביהמ"ד 'חניכי הישיבות' בב"ב שיעורי תורה, ומדי שבוע הוצרכו להדביק מודעות ליידע את הציבור מי ימסור שיעורו השבוע. אבא תיאר שהוא יחד עם יבלחט"א רשכבה"ג מרן שר התורה הגר"ח קניבסקי (שליט"א) זצוק"ל בצעירותם היו דואגים לפרסום המודעות הללו.

הולכים לאט, אך בסוף מגיעים.

לאבא היתה מורשת ממרן החזו"א, שכן מלבד היותו דודו, זכה הוא עוד בנערותו לשמשו ולישון אצלו ולראות הנהגותיו בכל דבר ועניין, והוא ראהו כרבו המובהק. הגר"מ קפלן שאלו פעם מה למד בעיקר ממרן החזו"א, ואבא השיבו: לא להתבלבל בחיים...

אבא היה מספר לנו: באחד הימים צעד עם מרן ה'חזון איש' מגבעת רוקח ועד לרחוב בלוי בו התגורר לימים לאחר מחלה שלקה בה. מרן החזו"א פסע לאיטו כל הדרך, ולפני שהגיעו אמר לו: רואה אתה, הולכים לאט לאט ולבסוף מגיעים, לו היינו עומדים על מקום אחד לא היינו מגיעים... והסביר לנו אבא: "חשבתי לתומי שדיבר דברי מוסר בלבד, לאחר זמן הבנתי את הדברים לעומקם, כדרכו:

היה זה לאחר שלקה בליבו, ורופאיו הזהירוהו לבל ידבר במשך שישה שבועות. במשך זמן זה, כשרק יכול היה להוציא מפיו כמה תיבות ספורות, מיד רמז לי להוציא את מחברתו, ושאכתוב עבורו כמה תיבות. כתבתי שלוש תיבות כפי שיצאו מפיו, ויותר לא יכל לומר. למחרת שוב ביקש ממני שאמשיך באותו עניין, וכתבתי מפיו עוד כמה תיבות. כך נמשך הדבר במשך תקופה קצרה, ולבסוף מכל התיבות הללו נהיה 'סעיף קטן' אחד בספר חזו"א על הלכות שבת. למרות שידע שלאחר זמן יוכל להמשיך לכתוב כרגיל - חידד אבא את הנהגת הדוד הגדול - בכל זאת נהג כך, ללמד שבכל עת וזמן אין אתה רשאי להיבטל הימנה, וכפי שהגדיר זאת באותה הליכה "הולכים לאט, אך בסוף מגיעים".

אגב, אבא העיד על עצמו שאחר פטירת דודו מרן החזו"א קיבל על עצמו שבכל דבר שיזדמן בחייו, יחשוב איך היה נוהג בזה מרן החזו"א. ואכן ניכר כמה עמד בזה וחי לפי קבלה זו כל ימיו, כאשר המסר העיקרי שאבא למד ממנו ולימד אותנו - אין לנו ערך אחר זולת התורה הק' ולימודה.

למרות קרבתו לגדול הדור, ועל אף גדולתו האישית, לא אחזו הוא מחינוך 'להיות גדול הדור'. לדעתו, עלינו להשקיע עצמינו בתורה והקב"ה הוא שיקבע את עתידנו. אני זוכר שנער בר מצווה ביקש

מסופר על רבי שלמה זלמן אויערבך זצ"ל, שכאשר היה ילד צעיר, הגיע פעם לחיידר עם כיבוד לחבריו, חפיסת חלווה, אותה חילק לפרוסות דקות. שאלוהו הילדים, מה יום יומיים, השיב: אתמול הצלחתי להתפלל תפלת שמונה עשרה בלי שום כוונות זרות, האין זו סיבה מספקת להביא כיבוד לחיידר?

רבה של כרמיאל הגאון רבי אברהם צבי מרגלית שליט"א על התפילה בכוונה

בְּחַרְבֵי וּבְקִשְׁתֵי (מח כב)

לְלֹחֲתֵי וּבְצַעֲוֹתֵי (אויקהלוס)

נפתח בהערה בעניין התפילה, ולאחר מכן נעסוק בצוותא בפסוק מפרשת השבוע. התפילה היא אחת המתנות הנפלאות בהן חנן אותנו בורא עולם. אומרים משמו של הסבא מקלם, אין מי מאיתנו יודע מה תהיה דרגת קרבת אלוקים לה יזכה לאחר מאה ועשרים. ידועה אמרתו של האדמו"ר בעל חדושי הרי"ם. הפסוק אומר "ואנחנו לא נדע מה נעבוד את ה' עד בואנו שמה" [שמות י כו]. אומר הרבי, "ואנחנו לא נדע מה נעבוד את ה'", אין אנו יכולים לדעת מה דרגתנו, באיזה מקום אנו מצויים בעבודת ה' "עד בואנו שמה", עד שנבוא לעולם האמת. רק שם נוכל לדעת לאיזו מדרגה הגענו, האם עשינו את מירב ההשתדלות, האם מצינו את הכוחות לעשות את המוטל עלינו. למרבה הצער רק אז נתן להיווכח לאן יכול האדם להגיע בחיי חיותו. עד כמה לא התאמץ די.

רואים אנו בעולמנו אנשים שמקצינים לכאן ולכאן. ישנם אנשים, באמת כלילי השלמות, עוסקים בתורה בעבודה ובגמילות חסדים, יום ולילה לא ישובתו, ובכל זאת תמיד חיים בחשש שמא אינם עושים די. "אשרי אדם מפחד תמיד" - בדברי תורה כתיב.

לעומת זאת, ישנם אנשים, רחוקים בעליל משלמות, יהודים של שבת, של תפלין ושל שעור שבועי, לכל היותר ובכל זאת הנם שאננים ובוטחים מסוג האנשים של "אף פעם לא גנבתי, אף פעם לא רצחתי".

לא מכבר נסעתי עם יהודי יקר

מאחד הישובים בסביבה

אבל אומר הסבא מקלם, אין צורך להמתין לעולם הבא כדי להגיע לקרבת ה'. אדם יכול להגיע לכך בעולם הזה השפל. ולא עוד, אלא שכאן הדבר נתון בידו. ככל שיתאמץ יותר, כך יוכל להגיע לקרבה גבוהה יותר לבורא עולם. וכיצד, על ידי התפילה. אמנם, אנו מביטים ומייחלים לעתיד, רוצים לעשות רצון ה' כדי להגיע למדרגות רוחניות בעולם הנצחי, למדרגת "יושבים ועטרותיהם בראשיהם".

לא מכבר נסעתי עם יהודי יקר מאחד הישובים בסביבה. על פי חזונו ושיחו נתן להגדירו כבעל תשובה. אמר לי האיש, כבוד הרב, מה אני כבר מבקש מהקב"ה, יהודי פשוט אני, חפצי הוא לעשות מה שביכולתי לפי הממדים שלי. איני מהלך בגדולות. אני מבקש מהקב"ה שאוכל לסמן 'וי' על מה שבכוחי לעשות. שעשיתי את המוטל עלי בימי חלדי עלי אדמות. זו שאיפתי.

דברים נאים היוצאים מן הלב. אך כאמור, בזמן התפילה האדם מתחבר לקב"ה ויכול להגיע לדרגת קירבה נפלאה.

השולחן ערוך כותב שאדם יכול להגיע בתפילה לדרגת רוח הקודש. רבותינו אומרים ש'תפילה' מלשון 'פתילה'. מהי פתילה? לוקחים כמה חוטים, שוזרים אותם יחד, וכך נוצרת פתילה. כך בתפילה, האדם מתחבר לקונו. כתוב בגמרא, שאם האדם נמצא בדרום - יפנה לצפון. אך אין די בכך. כשכוון לבו לירושלים, יכוין שנמצא בבית המקדש. לאחר מכן, כשחש שהוא בבית המקדש, יכון שנמצא בבית קדשי הקדשים. עתה נראה שהגיע לדרגה הגבוהה ביותר. אבל, גם כשטיפס והגיע לדרגות אלו, ישנה דרגה גבוהה עוד יותר, שירגיש שעומד לפני בורא עולם.

הכוזרי כותב, שאצל החסיד 'הלב של היום' הוא הזמן בו עומד הוא בתפילה לפני בורא עולם.

טליתו של בעל ה'טורי זהב' תעיד עלי שלא חשב בתפילתו מחשבות זרות.

ישנו ספור מרטיט אודות רבי דוד הלוי, בעל ה"ט". רבי דוד היה רבה של העיר לבוב שבפולין. נשות העיר הצדקניות שמו לבן לכך שטליתו של הרב בלוי ומרופטת, מצהיבה מיושן, חברו יחדיו וארגו טלית חדשה, מרהיבה ביופיה, ואף בקשו מאחד מצדיקי העיר שיטיל בה ציציות. כשהיתה הטלית מוכנה ניגשה משלחת נכבדה של הנשים אל הרב, והגישה לו את הטלית בדחילו ורחימו.

הרב התרגש מאד מדאגתן והודה להן בחום. אך המשיך ואמר בנימת התנצלות, סלחו נא לי, אל תפגענה, אבל אני חפץ להמשיך להתעטף בטליתי הישנה והדהויה. וכל כך למה, אחרי מאה ועשרים תבוא טליתי ותעיד עלי לפני כסא הכבוד שמיום עמדי על דעתי לא עלו בי מחשבות זרות בעת התפילה... מה נאמר ומה נדבר, איפה אנחנו עומדים, האם יכולים אנו להעיד על עצמנו שלא עלו בנו מחשבות זרות בתפילה אחת במשך חיינו?

מסופר, פעם בא יהודי לבעל התניא והתלונן בפניו שעולות לו מחשבות זרות בעת התפילה. אמר הרבי, הלוואי והיו אלו מחשבות זרות, מחשבות אלו אינן זרות לך, הן המחשבות האורגניות שלך... כמובן שהשאיפה צריכה להיות שהתפילה תהיה נקייה מכל מחשבה חיצונית. תפילה נטו, ללא כל נספחים וספחים.

שלום עליכם ידידי, ברוך הבא!

מספרים, פעם, כאשר יהודי אחד סיים תפלת שמונה עשרה, ניגש אליו חברו, לחץ את ידו בחום ואמר לו, שלום עליכם ידידי, ברוך הבא! התפלא הלה ושאל, הלא לא חזרתי משום מקום. אמר לו, מה אתה מדבר, הרי חזרת זה עתה מנסיעה ארוכה סביב הארץ... ביקרת בתל אביב במשרדי מס הכנסה, בירושלים, בבטוח לאומי, בבנק, בקופת חולים, ועוד ועוד כיד הדמיון הטובה הנופלת על האדם דווקא בזמן תפלת שמונה עשרה.

ובאמת זו אחת מעבודות שמקדש, להתפלל תפילה זכה בלא שתכנסנה ותפלושנה אליה מחשבות זרות.

אמר לי פעם יהודי בן שמונים, ירא שמים מרבים, ברגע של גלוי לב, חושבני שמעולם לא זכיתי, ולו פעם אחת, להתפלל תפילה שלימה בלי כוונות זרות, ומדובר באדם שעוסק בתורה, מקפיד על קלה כבחמורה בכל זאת אינו זוכר שאי פעם התפלל ולו תפילה אחת נקייה.

לשם מה שהו חסידים הראשונים שעה אחת לאחר תפלתם

הגמרא [ברכות לב ב] אומרת, שחסידים הראשונים היו שוהין שעה אחת קודם תפלתם ושעה אחת אחר תפלתם. שואלים, מילא שעה

קודם התפילה, ניחא. המתפלל זקוק לכך כדי לכוון לבו. אבל לשם מה שהו שעה אחת התפילה.

השולחן ערוך והטור כותבים, שזהו כדי שלא יהיה נראה שהתפילה עליו כמשאוי. יש אומרים, שבשעת התפילה הגיעו אותם חסידים הראשונים למדרגות גבוהות, עלו לעולמות העליונים. צריכים הם לשעות שעה אחת כדי לרדת חזרה לעולם השפל.

אך בקלם היו אומרים, הלא בתפילה באות אל האדם מחשבות זרות, אותן מחשבות הנן אצל כל אחד לפי דרגתו. איש עסקים יחשוב על עסקיו, אדם שמתכונן לנסיעה יחשוב על עניני הנסיעה וכך כל אדם, חושב בשעת שמונה עשרה על הדבר שהוא עסוק בו. אדם שעוסק בתורה, גם הוא חושב מחשבות זרות, אבל שונות לחלוטין. באמצע ברכת 'ברך עלינו' עולה בדעתו תרוץ לקושיית התוספות שטרדה את מנוחתו ולא נתנה לו מנוח דווקא באמצע 'רפאנו' נזכר ברעיון נחמד בפרשת השבוע.

לשם כך מיועדת השעה שאחרי התפילה. אומרים לו הנח את מחשבותיך בהמתנה. תוכל להמשיך לעיין בהן בשעה שאחר התפילה. יש לך זמן מיוחד לעסוק בכל אותן מחשבות נפלאות שצצו במוחך. זו אסטרטגיה להילחם ביצר הרע.

מסופר על רבי שלמה זלמן אויערבך זצ"ל, שכאשר היה ילד צעיר, הגיע פעם לחיידר כאשר בצקלונו כיבוד לחבריו. אגב מה היה הכיבוד, חפיסת חלבה, אותה חלק לפרוסות דקות. שאלוהו הילדים, מה יום יומיים, השיב הינוקא, אתמול הצלחתי להתפלל תפלת שמונה עשרה בלי שום כוונות זרות, האין זו סיבה מספקת להביא כיבוד לחיידר?

כשאנו שומעים סיפורים כאלה, הספור על הגרש"ז אויערבך, והסיפור על בעל ה"ט", צריכה לאחוז בנו תחושת קטנות, קטנות דקטנות. עד כמה אנחנו רחוקים, מרחק שנות אור, מגדלותם של אותם צדיקים וקדושים.

אני מתפלל לפני השיעור שהוא יהיה מוצלח

על מה עלינו להתפלל. בעצם על כל דבר. כל מה שנצרך לאדם. לדוגמא, אני מתפלל לפני השיעור שהוא יהיה מוצלח, שתהיה סיעתא דשמיא, שלא תבוא תקלה על ידי, שלא אומר על טהור טמא ולא על טמא טהור, שלא אומר דבר שאינו הגון, שישמחו בי שומעי השיעור.

אך לא רק על עניני קדושה, תורה ותפילה צריך להתפלל. גם על פרטים קטנים ביותר בחיי היום יום. על כל דבר פעוט אפשר וראוי להתפלל ולהתחנן.

היה יהודי גדול, ענק שבענקים. רבי פנחס מקוריץ, תלמיד הבעל שם טוב. קדוש עליון, גאון מפורסם. אמרו עליו שלמד את ספרו של רבינו בחיי, חובות הלבבות, יותר מאלף פעמים. תפילותיו היו פרק מיוחד בעבודת ה'. כולו דבקות בה' יתברך, עד כדי התפשטות הגשמיות.

פעם שמע העומד לצדו, שלאחר אמירת 'אלוקי נצור' בקש בתחנונים "שהמשרתת תחזור, שהמשרתת תחזור". מיד לאחר התפלה הלך

ידידי הר"ר אברהם לייב שיינבוים שליט"א מקליוולנד סיפר את הסיפור הבא: היה זה בקיץ של תשס"א, ואיש עסקים יהודי מאמריקה הגיע לארץ ישראל ביום חמישי כ' באב תשס"א, למספר פגישות עסקיות, ואז הוא החליט לאכול במסעדה...

הגאון רבי יחיאל צוקר, מרבני ישיבת 'תורה בתפארתה' על כוחה של תפילה

אֲשֶׁר לְקַחְתִּי מִיַּד הָאֱמֹרִי בְּחֶרֶבִי וּבְקִשְׁתִּי (מח, כב)

בכל הציורים, שמשון מצויר עם שרירים מפותחים במיוחד

את אותו רעיון מצאנו פעם נוספת, בהמשך הפרשה. יעקב אבינו מברך את דן: "הֲיֵה דָן נָחֵשׁ עָלַי דָּרָךְ" (מט, יז), ורש"י מפרש שיעקב התכוון לשמשון שהצליח לנקום את נקמת ישראל מיד הפלשתים.

הפלשתים הסבו לישראל צרות צרורות ושמשון הגיבור הצליח לעשות בהם שְׁמוֹת, כפי שמסופר בנביא. בסוף ימיו גילו הפלשתים את סוד כוחו, ומשהורידו את שערות ראשו - סר כוחו ממנו. כשהלכו לרקוד ולשמוח בבית העבודה זרה שלהם, שמשון ביקש מה' "וְחַזְקֵנִי נָא אֶת הַפְּעַם הַזֶּה", הוא לפת את עמודי הבניין שהתמוטט, וכל באיו מתו. חז"ל אומרים שמספר המתים באותו אירוע היה גדול יותר ממספר כל הפלשתים שהרג בחייו. שם היה הניצחון הגדול! על האירוע הזה התנבא יעקב אבינו: "לִישְׁעָתְךָ קָוִיתִי ה'".

בכל הציורים, שמשון מצויר עם שרירים מפותחים במיוחד. וכך נכנס לתודעתנו שכוחו של שמשון זה עוצמת גופו, 'שמשון הגיבור...' והאמת, היכן היה שיא ההצלחה שלו? דווקא כשלא היה לו שום כוח! איך הוא הצליח, אפוא, למוטט בניין בלי כוח? כי יעקב

יעקב אבינו אומר על שכם "אֲשֶׁר לְקַחְתִּי מִיַּד הָאֱמֹרִי בְּחֶרֶבִי וּבְקִשְׁתִּי"? מביא רש"י שני פירושים, מה כוונת יעקב. א. "כשהרגו שמעון ולוי את אנשי שכם, נתכנסו כל סביבותיהם וכו', וחגר יעקב כלי מלחמה כנגדם". ב. "בחרבי ובקשתי - היא חוכמתו ותפלתו", וכמו שתרגם אונקלוס: "בחרבי ובקשתי - בצלותי ובבעותי".

דבר משונה מאד. כולנו יודעים מה קרה בשכם. שמעון ולוי עשו במרמה, עבדו עליהם, ואז, שלחו את בני שכם למול וביום השלישי בהיותם כואבים, נטלו חרב והרגו את כולם. עוד מעט יעקב אבינו מקפיד מאוד על המעשה הולך לצעוק עליהם וגוער בהם "שְׁמַעוֹן וְלֵוִי אַחִים כְּלֵי חָמָס מְכַרְוֵתֵיהֶם", מפרש רש"י: "אומנות זו של רציחה, חמס הוא בידיהם, מברכת עשו היא, זו אומנות שלו היא, ואתם חמסתם אותה הימנו". ולמרבה הפלא, בפסוק כאן יעקב אבינו מייחס את מעשה שמעון ולוי אליו: "אשר לקחתי" - אני לקחתי את המעשה שלהם על עצמי.

ה"בן איש חי" מבאר את העניין באמצעות משל:

אדם הלך ביער וראה אריה נוהם מתקרב לעברו. הוא לא שם לב שבמרחק כמה מטרים מתחבא צייד מומחה, שעומד במצב הכן לירות חצי רעל על האריה. כשהאיש ראה שהאריה עומד להתנפל עליו, ובעוד רגע הוא הופך להיות הסעודה שלו - הוא זרק לכיוונו מקל. באותו רגע, גם הצייד הבחין בסכנה הקרובה, וירה חץ מורעל שפילח את לבו של האריה והרגו.

משראה אותו אדם, שהשליך את המקל, שהאריה מתבוסס בדמו, הרהר לעצמו: איזה גיבור אני! כמעט כמו דוד המלך! מקל אחד שלי - ושלחתי אותו לעולם שכולו רע...

סכל שכמוך! מה מקל? איזה מקל? אם לא החץ של הצייד - היית אתה, ביחד עם המקל שלך, בבטן של האריה.

שמעון ולוי, שני נערים בני שלוש-עשרה, מצליחים לחסל את שכם. אנחנו יודעים איך שכם נראית היום... השם ירחם. מסתבר שהיא הייתה קן צרעות כבר מאז. איך הם מצליחים? הם בריונים? ודאי שלא! מגלה יעקב אבינו: אתם יודעים איך הצלחתם? כשאתם הלכתם לשם - אני עמדתי בבית והתפללתי עליכם! ההצלחה שלכם הגיעה מהתפילות שלי!

אבינו התפלל עליו "לישועתך קויתי ה'!"

מהמקרה הזה עלינו להקיש לכל יתר הניצחונות, שגם הם לא היו מכוח העשייה שלו אלא מכוח התפילות. "חזון איש" זצ"ל היה אומר: "כל דבר שהייתי צריך להרבות בהשתדלות - הייתי ממעט בהשתדלות ומרבה בתפילה!" ההשתדלות הטובה ביותר היא בהתפילה.

התורה בפרשתנו חוזרת על המסר הזה שוב בדברי יוסף לאחיו: "ועתה לא אתם שלחתם אותי הנה כי האלקים" על פני השטח נראה שהאחים גרמו לירידתו של יוסף למצרים. יוסף מדגיש את הכשל של נקודת מבט כזו. ה' מושך בחוטים; הוא מתמרן אירועים מאחורי הקלעים. אנחנו חושבים שאנחנו אחראים, אבל אנחנו חייבים להיות מודעים לכך שאנחנו לא.

אנו עשויים לקבל החלטות, אבל רצון ה' עומד ומבוצע תמיד.

הקב"ה רצה שהעם היהודי ירד למצרים כחלק מהתוכנית האלוהית שלו. כך, הוא תמרן את האירועים כך שיוסף היה הראשון לרדת, עם יעקב אבינו ושאר בני המשפחה בעקבותיו.

כאשר לאדם יש את המזל להסתכל אחורה, להשתמש במבט לאחור כנקודת מבט כיצד להבחין באירועים, ניתנת לו הזדמנות מעוררת קנאה לראות את יד ה' פועל, מנחה את האירועים סביבו לקראת מטרה ספציפית. לאחר מכן אנו מבינים שהאדם אינו מסוגל להרים את אצבעו מבלי שהשם קבע זאת במקור. זה לא המקום ולא הפורום להיכנס לדיון פילוסופי עמוק בנושא סיבה ותוצאה. די לומר שהשם שולט. אם רק היינו פותחים את עינינו, היינו רואים שהאדם הוא לא יותר מבובה שהמיתרים נשלטים על ידי אמן היקום.

ידידי הר"ר אברהם לייב שיינבוים שליט"א מקליוולנד מביא את הסיפור הבא

ידידי הר"ר אברהם לייב שיינבוים שליט"א מקליוולנד בספרו 'פנינים על התורה' מביא את הסיפור הבא: זה היה בקיץ של תשס"א, ואיש עסקים יהודי מאמריקה יצא לארץ ישראל למספר פגישות עסקיות. לפני תחילת יום העבודה ביום חמישי כ' באב תשס"א, הוא החליט לעצור במסעדה סמוכה ברחוב קינג ג'ורג' לאכול. הוא התאכזב לגלות שיש לפניו שורה די גדולה של לקוחות, והציץ כל הזמן בשעונו, תוך שהוא משמיע קולות שהביעו קוצר רוח. מספר פעמים החל לעזוב את מקומו בתור, רק כדי לחזור מיד, בתקווה שעכשיו זה יתקדם מהר יותר.

לפתע הסתובב האיש שלפניו ואמר: "נראה שאתה ממהר. אני לא למה לא להחליף איתי מקום? לא מפריע לי לחכות עוד חמש דקות." האיש הופתע בהתחלה שמישהו יוותר על מקומו בתור, אבל אז חשב, מי הוא שיתלונן? הוא קיבל בתודה את ההצעה האדיבה. ברגע שקיבל את ארוחת הבוקר, הוא התיישב לאכול במהירות - ויצא מהמסעדה.

איש העסקים הלך כ-200 פסיעות, כששמע קול נפץ אדיר וחש בחבטה חזקה. הוא הסתובב וראה את מסעדת סבארו, שבה אכל כמה רגעים קודם לכן ארוחת בוקר, עולה בלהבות.

לקח כמה רגעים עד שגודל הטרגדיה נקלטו במוחו, ורק אז הוא קולט שבעצם היהודי שהחליף אתו מקום, כנראה נשאר במקום שבו התחולל פיגוע! כן, הוא היה צריך לאכול ארוחה באותו זמן. האיש החביב שילם אולי את המחיר האולטימטיבי.

החל איש העסקים האמריקאי לברר מה עלה בגורל מיטיבו עד שמצא לבסוף את האיש החביב. הוא שכב פצוע בית החולים פצוע, מלווה בבנו הבוגר.

"אבא שלך הציל את חייו!" סיפר הלה לבן הדואג, הוא סיפר לו את כל הסיפור על איך אביו החליף איתו מקום. כשהדמעות זלגו על פניו, איש העסקים האמריקאי הוציא את כרטיס הביקור שלו ואמר: "אני איש עסקים מצליח באמריקה. המשרדים שלי ממוקמים בקומת 101 st של מגדלי התאומים. אני חוזר הביתה; זה המספר שלי. אם יש משהו שאני יכול לעשות כדי לעזור למשפחה שלך, אנא הודע לי. תסמוך עלי, נתת לי את חייו. אני אשמח לעזור לך."

תסמוך עלי, נתת לי את חייו, אני אשמח לעזור לך

שלושה שבועות לאחר מכן קיבל איש העסקים האמריקאי טלפון מבנו של האיש. ככל הנראה, פציעותיו של אביו הצריכו ניתוח מעבר למה שניתן היה לספק לו בארץ ישראל. הוא נזקק לניתוח ספציפי שבוצע במיומנות בבוסטון. האם חברם האמריקאי החדש שנרכש יכול לעזור? תוך כמה שעות הכל היה מסודר - מההתחלה ועד הסוף. הניתוח נקבע לאמצע ספטמבר, והוא יפגוש אותם בנמל התעופה קנדי כשינחתו ויהיה איתם משם לאורך כל התהליך.

ביום ג', כ"ג אלול תשס"א - 11 בספטמבר 2001, המיטיב האמריקאי יצא ממשרדו בקומת 101 st של מגדלי התאומים בשעה 8:00 בבוקר בשעת 08:31, המטוס הראשון הוריד את מגדלי התאומים.

היהודי הירושלמי הזה זכה פעמיים להציל את חייו של איש העסקים האמריקאי.

כולנו בובות על הבמה העולמית עם תפקידים במחזה שנקרא "החיים". הקב"ה מושך בחוטים.

אספר מעשה שאת חציו הראשון סיפר רבי חיים מוולוז'ין בספרו "רוח חיים", ואת המשכו אנחנו יודעים מתלמידיו, כך מקובל במשך דורות:

פרנס העיר הגיע לרבינו הט"ז ובכה בפניו: בתו חולה מאד, והוא מבקש שהט"ז יעשה משהו שלא תמות. השיב לו הט"ז: "זה עתה סימתי לעמול על איזשהו עניין והצלחתי להגיע לחידוש בהלכה. אני מעניק לך את החידוש הזה". כשהפרנס שב לביתו הילדה

המשך בעמוד 15

קשר חזק ואמיץ שרר בין רבינו מרן הגאון רבי שמואל הלוי וואזנר זצ"ל, למרן ה'חזון איש' זצ"ל, ובשל כך זכה לשמוע לא אחת גילויים מפליאים מפי קודשו. באחת הפעמים אמר לו ה'חזון איש' ביטוי מבהיל: "מיום שמלאו לי שמונה עשרה שנה למדתי תורה מתוך יסורים עצומים..."

הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א על עול התורה של גדולי העולם

ויט שְׁכֵמוֹ לְסִבֵּל (מט טו)

זכרשׁ: ויט שְׁכֵמוֹ לְסִבֵּל עוֹל תּוֹרָה

קשר חזק ואמיץ שרר בין רבינו מרן הגאון רבי שמואל הלוי וואזנר זצ"ל, למרן ה'חזון איש' זצ"ל, ובשל כך זכה לשמוע לא אחת גילויים מפליאים מפי קודשו. באחת הפעמים אמר לו ה'חזון איש' ביטוי מבהיל: "מיום שמלאו לי שמונה עשרה שנה למדתי תורה מתוך יסורים עצומים..."

ה'חזון איש' עצמו כתב כך לאחד מידידיו: "בהיותי שבור ורצון כל הימים ולא זכיתי לשום עונג מתענוגי החיים, נוסף לכאב הגוף ושבירתו כל הימים. העונג היחידי הוא לי לעשות רצון קוני, ואין לי צער יותר גמור משישון בעוון". (אגרות חזון איש חלק א, קנג). מאידך גיסא, אמר הרב וואזנר, למרות זאת תמיד הוא הקרין שמחת חיים עצומה, מין אושר עילאי ובלתי מוסבר. אין זה אלא מפאת שהטמין את עצמו בתורה שהשכיחה ממנו את צרותיו הקשות מנשוא; חולי, ויסורים שונים.

החיים האמיתיים שלו הסתכמו כאן, מול הסטנדר, בד' אמות של תורה!

אספר לכם סיפור אמיתי

אספר לכם סיפור אמיתי. הכרתי בירושלים יהודי תלמיד חכם עצום צנוע ומעלי, מנקיי הדעת שבירושלים, הגאון רבי שלום רבינוביץ זצ"ל. הוא היה שקדן ובקי גדול במכמני התורה, אך מעולם לא רצה להתעטר בכתרה של תורה בשום משרה כל שהיא, ישב בקרן זוית ולמד תורה לשמה. הוא חיבר חיבור נפלא בשם 'שאלת שלום', בו נוכחים מעט בהיקף ובגדלות שזכה להם.

ביום מן הימים התלויתי פעם לאמי הצדקנית ע"ה כשהוצרכה לבוא לטיפול אצל ד"ר ליפון, רופא נודע ובעל שם במומחיותו הרבה לטיפול בכלי הדם, שם היו מחכים מטופלים רבים. כשבאנו היה תור ארוך של כארבעים איש שחיכו בשביל טיפול של חמש דקות. בידיו המבורכות הצליח להציל רגליים של המוני אנשים.

בחדר ההמתנה ישב רבי שלום רבינוביץ, שהיה למוד סבל, היו לו רגליים נפוחות כאובות ומיוסרות. שמעתי אותו מתאנח באנחות קורעות לב מידי פעם. ניגשתי אליו ואמרתי לו: "רבי שלום אולי נשוחח מעט בדברי תורה". והוא נענה בחיוב להצעה.

והנה, הלא יאומן קרה. מיד כאשר התחלנו לשוחח בדברי תורה,

ואני שישבתי בסדרים בצידו הימיני של ההיכל סמוך למקומו, השתוממתי לראות כיצד נכנס לבית המדרש ומתרפק בכזו חביבות על הגמרא

בזמן לימודי בישיבת פוניבז', התנהלה על ידי היהדות החרדית מערכה קשה למען קדושת ישראל. מרן ראש הישיבה הגרא"מ שך זצ"ל עמד בראש המערכה וניהל מלחמת חרמה בעוז ובגאון כנגד פורצי גדר. כדרכו הוא נטל על כתפיו את מלוא האחריות, ומטבע הדברים ספג את מרבית החיצים.

בעיצומה של המערכה, כשהיה נדמה לכולם שהמערכה מסתיימת בחוסר הצלחה, זכורני כיצד מרן זצ"ל נכנס להיכל הישיבה, ואני שישבתי בסדרים בצידו הימיני של ההיכל סמוך למקומו, השתוממתי לראות כיצד נכנס לבית המדרש ומתרפק בכזו חביבות על הגמרא. הוא אמר בהתרגשות: "אה! ממש גן עדן!... א'מחיה! אה! ממש גן עדן!..."

הרב שך החל ללמוד בחשק ובהתלהבות כאילו הכל מתנהל למישרין! "אין פרץ ואין יוצאת ואין צווחה ברחובותנו", כאילו לא מתנהלת כעת מערכת קודש! אין מלחמת חרמה בחוץ!

מיד וללא השתהות הוא התלהט וחיך חיוך רחב, והחל להשמיע חידושים וחידודים נפלאים, פיו הפיקו מרגליות. בבקיאותו הגדולה בהלכות ובאגדות, הוא חרז דברי הלכה ודברי דרוש ומדרש עם גמרות שונות, והיו הדברים שמחים וערבים. וכך שוחח בדברי תורה עם כל היסורים והכאבים עד הגיע תורו.

קהל הממתנים היו מגוון רחב של אנשים, חלקם רחוקים משמירת התורה והמצוות. זכורני כיצד עמדו משתוממים מול המחזה המדהים. כיצד התורה מסוגלת להשכיח מהאדם את כל מועקותיו וצרותיו, ולהפיח רוח של חיים ושל שמחה גם במדוכא ביסורים!

עדות מרטיטה משנות עלומיו השתמרה בזכרונו של הגאון רבי חיים קרייזוירט זצ"ל

עדות מרטיטה משנות עלומיו השתמרה בזכרונו של הגאון רבי חיים קרייזוירט זצ"ל, רבה של אנטוורפן.

רבי חיים סיפר שבבחרותו נודע לו באחד הימים כי גאון הגאונים ה"רוגוטשובער" - רבי יוסף רוזין זצ"ל, מתעתד לעבור ברכבת דרך העיר קראקא בדרכו לוינה בירת אוסטריה. מטרת נסיעתו היתה לדרוש שם ברופאים עקב מחלה קשה שפקדה אותו. רבי חיים לא חשב פעמיים, לוח סכום כסף, וביקש שיודיעו להוריו שהוא מתעכב למספר ימים. מיד עלה לרכבת והתלווה אל ה"רוגוטשובער" עד לגבולות המדינה, שם הוא נאלץ לקטוע את נסיעתו ולא להמשיך עד וינה, משום שלא היתה בידי אשת כניסה לאוסטריה.

רבי חיים ציין תמיד, שה"רוגוטשובער" היה ה'גדול' הראשון מביין

הגדולים שזכה להכיר בחייו, והותיר עליו חותם עז ורושם מיוחד במינו. ובפרט זכור היה כי פניו של ה'רוגוטשובער' היו זוהרים כשל מלאך.

באותה נסיעה התלווה אל ה'רוגוטשובער', גם הגאון רבי מנחם צבי אייזנשטאט זצ"ל, חתנו של הגאון רבי יוסף נחמיה קורניצר זצ"ל רבה של קראקא, וכשראה רבי מנחם צבי שה'רוגוטשובער' מתפתל ביסוריו, רצה לבדח את דעתו, ואמר לו כך: "נדמה לי שהיסורים באמת כבר עברו מכך, אלא שמפני זכרונכם הפנומנאלי והמוחשי הינכם זוכרים את היסורים שהיו לכם קודם, והינכם חשים אותם כאילו היסורים קיימים כעת ממש, בעוד שבאמת הם כבר עברו קודם..."

ה'רוגוטשובער' ביטל את הדברים. אך תוך כדי שיחה הוא התבטא דבר מבהיל: "יודע אתה למה יסורי התופת באים עלי ומציקים לי? כיון שמיום עמדי על דעתי התמקדתי בדברי הרמב"ם ולקחתיו כמורה דרכי בדרך הלימוד, אותו דייקא ולא אחר, וכיון שכמעט לא עסקתי בדברי שאר הראשונים, מלבד רש"י ותוס', לכן באו עלי היסורים הללו".

ואז הוסיף ה'רוגוטשובער' ואמר: "ואם אכן זוהי הסיבה ואין זולתה, מקבל אני על עצמי את היסורים הללו באהבה! משום שהרגשתי בשיטת הלימוד של הרמב"ם שהיא תואמת את תכונותי, ורק דרכה אוכל לעלות ולהתעלות... שוים לי כל היסורים הללו ובלבד שיכולתי להתעלות כראוי בתורה!"

נורא ואיום!

(מתוך 'אוצרותיהם אמלא')

המשך מעמוד 13 | הגאון רבי יחיאל צוקר שליט"א

הרגישה יותר טוב, וכעבור שעות ספורות התהלכה על רגליה. האיש בא לט"ז, שהציל את חייה, וביקש לשלם לו, כמו שמשלמים לפרופסור, אך הט"ז סירב לקבל כסף. כל השתדלויותיו של הפרנס לשכנע את הט"ז להסכים לקבל - לא הועילו. אמר הפרנס: אביא לו משהו אחר, שאותו הוא לא יסרב לקבל. אביא לו חפצא של מצווה! כבר עשרות שנים הוא הולך עם אותה טלית, שהביא לו חמיו הב"ח לחתונה - אביא לו טלית חדשה.

משהובאה הטלית החדשה לט"ז, אמר: "הייתי שמח לקבל טלית חדשה, אולם מכיוון שאני כבר זקן, ואני מעדיף כשיגיע זמני יעטפו אותי עם הטלית שאתה התפללתי כל השנים. היא תעיד עלי שלא הרהרתי מחשבות זרות בשעת התפילה. אַתָּה אני יכול לבוא לשמים!"

כדי שאנחנו נתפלל, ונחזור ונתפלל

חז"ל אומרים: (ירושלמי תענית סג): "רבי אליעזר אומר: אם ישראל עושין תשובה נגאלין ואם לאו אין נגאלין. אמר ליה רבי יהושע" אם אין עושין תשובה אין נגאלין אלא הקדוש ברוך הוא מעמיד להן מלך שגזרותיו קשות כהמן וישראל עושין תשובה ומחזירן למוטב." (סנהדרין צ"ב, ע"ב)

"רבי אליעזר אומר: אם אין ישראל עושים תשובה - אין נגאלים לעולם". שאל אותו רבי יהושע: איך יתכן שאם לא יעשו תשובה לא תבוא גאולה, והרי יש הבטחה שתהיה גאולה? אמר לו רבי אליעזר: "הקדוש ברוך הוא מעמיד עליהם מלך קשה כהמן, ומיד הן עושים תשובה ונגאלים".

אנחנו נמצאים בגלות איומה, גלות ישמעאל. ישמעאל השולט היום היה אומר רבי משה שפירא זצ"ל - זה מלך קשה כהמן, המן לא היה מעולם מלך, אבל היה לו תוקף של מלך, הישמעאל השולטים היום הם לא מלכים ולא שליטים, אנשי מדבר, אבל אימתם ופחדם על העולם כולו נותן להם תוקף של מלכים, יש לכך מטרה, חז"ל אומרים בפרקי דרבי אליעזר שישמעאל נקרא בשם זה, על שם הכתוב (תהלים נה, כ): "יִשְׁמַע אֶל-יְעֲנֵם", כלומר הוא לא נקרא ישמעאל ע"ש תפילתו של ישמעאל, אלא ע"ש התפילה שלנו, כדי שאנחנו נתפלל, ונחזור ונתפלל, להשי"ת שיגאל אותנו מכל הצרות של הגלות הנוראה ויחיש לנו את הישועה.

לעילוי נשמת אבי מורי רבי נתן ב"ר יחיאל מאיר הכ"מ, ורעייתי מרת רבקה ב"ר יהודה ע"ה

'רק לפני כמה ימים', פותח הבחור בסיפור מרטיט, 'נכנסנו לאיזה מקום מסוכן, אסור לי לספר איפה בדיוק. בשני טורים ארוכים, מצוידים בעשרות קילוגרמים של ציוד כל אחד, אני הולך אחרון בטור מחפה על כולם, אחרי שהטור כולו התקדם אני מזהה משהו שנראה כמו בור ביוב,

הסיפור המרטיט שסיפר לי בעל התשובה על השליחות שקיבל על עצמו בלחימה בעזה

אֲשֶׁר לְקַחְתִּי מִיַּד הָאֲמִרִי בְּחֶרְבִי וּבְקִשְׁתִּי (מח כב)

מאת: הרב ישראל היימן

בימים האחרונים פגש אותי בחור יקר בעל תשובה שזה מקרוב בא ולומד בישיבה החשובה לבעלי תשובה אור החיים שבירושלים עיה"ק. הוא כבר לא ילד צעיר, עמוק בשנות העשרים המאוחרות, בתקופה האחרונה הוא זכה לחזות באור האמת ולהיכנס לישיבה הקדושה. בקושי חלפה תקופה קצרה של לימוד והתמדה, התחלה של עליה בסולם התורה וההתמדה וכבר פרצה לה מלחמת חרבות ברזל.

מיודענו שביקש להישאר בעילום שמו, קיבל הודעה על מילואים מיידים עם תחילת הלחימה. הוא בשום פנים ואופן לא רצה לעזוב את הישיבה וניסה בכל דרך להימנע מלצאת מבית היין אל ארץ לא זרועה... כשכלו כל הקיצין והיה נראה שאין ברירה הוא נכנס אל גדול מחזירי התשובה ראש הישיבה הגאון רבי ראובן אלבז שליט"א וביקש את ברכתו ועצתו. הרב ששמע את כל הפרטים אמר לו, שנראה שרצון ה' שהוא אכן ילך לשם. אבל אמר לו שיש בזה מעבר לסיכון החיים גם סכנה רוחנית.

"אבל לך יש שליחות!" אמר לו הרב.

"אם אין לך ברירה ואתה הולך לשם, התפקיד שלך הוא לקדש שם שמים דווקא שם!"

הבחור הרגיש שהוא נתלש ממקור החיים, אבל אחרי כאלו מילים של ראש הישיבה הוא התעודד מעט והלך לשם כשהוא מצויד בברכתו.

הוא חזר כמו שיכור הצמא ליין...

חודשיים הוא היה שם. הראש שלו נתון כל הזמן מלבד בתפקיד הצבאי אותו הוא אמור לבצע, באיך לקדש שם שמים.

הוא הסב את תשומת ליבם של חבריו לניסים, קרא איתם תהילים, לימד את מי שצריך ללמד קריאת שמע והלכות בסיסיות אותם הוא יודע, חילק ציציות והפנה שאלות לרבנים בישיבה ומחוצה לה. בקיצור, פעילות קירוב לכל דבר ועניין. מילותיו של ראש הישיבה ליוו אותו בכל צעד ושעל.

לפני כמה ימים הוא קיבל חופש וחזר לישיבה. הוא חזר כמו שיכור הצמא ליין... ברגע שיכל, הוא כבר היה בבית המדרש ובכיתת השיעור להמשיך ולעלות בית ה'.

בסיום השיעור ביום חזרתו הוא ביקש במפתיע את רשות הדיבור. רק לפני כמה ימים, פותח הבחור בסיפור מרטיט. נכנסנו לאיזה מקום מסוכן. אסור לי לספר איפה בדיוק. בשני טורים ארוכים, מצוידים בעשרות קילוגרמים של ציוד כל אחד. אני הולך אחרון בטור מחפה על כולם.

בעזה כל בור ביוב חשוד כמנהרת טרור

עברנו בשביל כלשהו ואחרי שהטור כולו התקדם אני מזהה משהו שנראה כמו בור ביוב.

צריך להבין שבעזה כל בור ביוב חשוד כמנהרת טרור וכל עץ שמונח על הרצפה הוא אולי הסוואה של פתח מאיים...

אני מבקש ממפקד הכח לזרוק רימון לתוך הבור לוודא שלא נשקפת משם סכנה. המפקד מתמהמה קצת עם התשובה ואני דוחק בו שוב. זו האחריות שלי כמחפה אחורי לראות שלא נשאר שום איום מאחור שיכול להפתיע אותנו.

המפקד עדיין לא אישר, אני פשוט מודיע לו שאני זורק את הרימון. משחרר את הניצרה וזורק.

כל זה לוקח שניות מספר, אבל כשבודקים בנוהל רגיל את הפתח אחרי הפיצוץ ומגלים שזו אכן הייתה מנהרה, נדהמים כולם לגלות שני מחבלים שהרימון שזרקתי שלח אותם לגהנום...

המקום בו הם היו כשהרימון שלי פוצץ אותם הוא על פתח המנהרה

ממש. כנראה סיפור של כמה שניות בודדות עד שלא הייתי עומד כאן ומדבר איתכם...

שאלתי את הבחור הצדיק הזה מה התובנה שלו מהסיפור הזה. מבחינתו הכל ברור... הלכתי לשם עם שליחות של קידוש שם שמים, פלא שרואים ניסים כאלו?

אמרתי לו שדומני שהמסר מהסיפור הזה כתוב בפרשת השבוע. בברכת יעקב ליוסף כאשר הוא נותן לו את שכם כירושה נוספת על אחיו הוא מתייחס לצורה בה נלחמו אחיו בשכם ומצהיר: "אשר לקחתי מיד האמורי בחרבי ובקשתי".

פשוטו של מקרא מורה על המלחמה שניהלו בחכמה שמעון ולוי, אמנם גם התרגום אונקלוס וגם רש"י הק' מפרשים את החרב והקשת כתפילה ובקשה.

לאמור, שאכן מלחמה אי אפשר לה ללא חרב וקשת, אבל צריך לידע

המשך מעמוד 9 | רבי ניסים קרליץ זצוק"ל

אלינו בתלונה שהיות ואנו משפחה ברוכת ילדים בלעה"ר, לבטח הסתיימה נגרמה בגללנו, וביקשו שנשלם זאת.

כששמע אבא את הדברים מיד פנה לאמא וביקש ממנה שתזמין אינסטלטור, שיתקן את הסתיימה על חשבוננו. כשראיתי זאת, מעט התרעמתי. חיינו אז בדלות ולא היתה הרווחה בביתנו, וידעתי שאין צדק בטענות השכנים, והיה אכפת לי על הוצאת כסף שאינה צודקת. כשראה זאת אבא, קרא לי ואמר: "שעיה'לה, דע לך, לחיות טוב עם שכנים, זה כרוך בעלות של כסף, ולעתים שווה לשלם מעט ובלבד שנוכל לחיות טוב עם השכנים". היה זה לקח שלא ישכח מזיכרוני.

והוא נזכר במעשה נוסף: היה לי נוהג קבוע ללמוד עם אבא בשעת צהרים במשך תקופה. באחד הימים כשהגעתי הביתה ללמוד עמו כהרגלי, אבא אמר לי בנימת התנצלות, שקבלת הקהל היום לקחה

המשך מעמוד 11 | רבי אברהם צבי מרגלית שליט"א

אותו יהודי אל תלמידיו המופלגים של רבי פנחס הבקיאים בקבלה ובתורת הסוד, ושאלם לפשר העניין. סברו שבקבלה ישנו מושג של 'משרתים'. חשבו ויגעו את מוחם, עיינו בספרים עבי כרס, אך לא הגיעו לכלל הבנה. משכלו כל הקיצין, לא היתה בררה, ניגשו לרבים ואמרו, רבינו תורה היא וללמוד אנו צריכים. ילמדנו רבינו מה הסוד של 'להחזיר את המשרתת'.

אמר להם, אין כאן כל סוד. לא מדובר במלאכים, לא בגלגלים, לא בשרפים ולא ביחודים. הענין הוא פשוט. הרבנית אינה חשה

אל נכון שלא אלו עושים את המלחמה. לא תחבולות המלחמה הן הנוצחות והכובשות. התפילה והקשר עם בורא העולם והדביקות בו הם אלו שעליהם עומד כל העניין.

הנה אתה היית שם, סיימתי, ראית גם את החרב והקשת. לא היה מנוס מלהשתמש בהם. אבל השכלת לקחת עמך את דברי ראש הישיבה שהאיר את עיניך לראות שהצורה האמיתית בה מתנהלת הלחימה היא המימד הרוחני וקידוש שם שמים ועל כן זכית לנס גלוי כל כך.

אנו בני התורה, תומכי הלחימה האמיתיים לא נרפה ולא ננוח וכל עוד זקוקים עמך בית ישראל לרחמי שמים מרובים ולניצחון על אויבנו הקשים, נעמוד על המשמר להרבות כבוד שמים עוד ועוד, נגדיל תורה ונאדירה ולא נרפה מהתפילה והבקשה עד שירחם ה' עמו ובא לציון גואל במהרה.

זמן רב יותר מהצפוי, ולכן הוא ילך מעט לנוח ולאחר מכן נלמד את לימודנו המשותף.

אלא שלפתע אני שומע את אבא קורא לי מחדרו. הוא מראה לי אחד מספרי הראשונים שפתוח בידי, וכולו נרגש, וכה סיפר: "אתמול היו כאן אנשים שבאו לשאול שאלה מורכבת, וחשבתי לאחר דין ודברים מה צריכה להיות ההוראה, אך לא הייתי בטוח בכך, וביקשתי לחשוב על הדברים מעט בטרם אענה להם. עתה בעלותי על יצועי נטלתי עמי אחד מספרי הראשונים, ולפתע אני רואה מפורשות שאחד הראשונים אומר בדיוק הפוך ממה שחשבתי, ואמרתי לעצמי, איזו סייעתא דשמיא שלא הזדרזתי לפסוק שלא כהוגן, וביקשתי להמתין מעט, והקב"ה הראה לי מהי סייעתא דשמיא..."

(הרב מ. ברמן יתד נאמן / י"ז חשוון תש"פ -)

בטוב, ובדיוק בתזמון לא מוצלח הודיעה המשרתת המסורה שהיא עומדת לעזוב את עבודתה. יש לנו מכך צער גדול. היא כבר עובדת אצלנו שנים בקיאה בכל צרכי הבית, יודעת את סדרי העדיפויות של הרבנית. לכן אני מבקש ומתחנן לפני הקב"ה שיסייענו ויעזרנו שהמשרתת תימלך בדעתה ותחזור. על כל דבר, ולו הקטן ביותר, אפשר וצריך להתפלל. קל וחומר על דברים חשובים וקריטיים לחיי האדם.

(מתוך הספר 'מפיק מרגליות')

הצטרפו אלינו לשיעורים מרתקים של מגידי השיעורים שבחרנו עבורכם, ב'דף היומי בבלי', ה'עמוד היומי' ו'בדף היומי בהלכה'. כנסו לקו השיעורים של 'דרשו' 077-2222-666

מצב זה היה כרוך בסכנה גדולה, כי אם לא ימצא מקום ללון ויסתובב ברחובות, ייעצר ע"י המשטרה המקומית והם ודאי יסגירו אותו לשלטונות. הוא לא ידע למי לפנות, מי מהם יהודי ומי גוי וחלילה עלול להסגירו?

מדוע אומרים 'ברוך שם כבוד... בלחש? לא רק סיבה אחת...!

הרב ישראל ליוש

וַיִּקְרָא יַעֲקֹב אֶל בְּנָיו וַיֹּאמֶר הֲאִסְפוּ וְאֶגִּידָה לָכֶם אֵת אֲשֶׁר יִקְרָא אֶתְכֶם בְּאַחֲרֵית הַיָּמִים: (מח א)

סיפר הגאון רבי יעקב גלינסקי זצ"ל על יהודי שהיה מבוקש במשטר הקומוניסטי, ומאיתם ברח מהמדינה והגיע לאחת ממדינות רוסיה האסייתיות, קזחסטאן, טג'יקיסטאן, אך משלא ידע את שפת המקום, לא מצא מקום לינה.

מצב זה היה כרוך בסכנה גדולה, כי אם לא ימצא מקום ללון ויסתובב ברחובות, ייעצר ע"י המשטרה המקומית והם ודאי יסגירו אותו לשלטונות. הוא לא ידע למי לפנות, מי מהם יהודי ומי גוי וחלילה עלול להסגירו? הזיהוי היה קשה, כולם, כולל היהודי לבשו ג'אלביות וטורבן על הראש, ואף הגויים גידלו זקן...

לפתע עלה במוחו רעיון, הוא הסתובב בין הדוכנים בשוק, ומלמל כאילו לעצמו: 'שמע ישראל א' אלוקינו ה' אחד', ואחר כמה רגעים הבחין באדם מבוגר שנועץ את מבטו ומשיב לו: 'ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד'. תשובה זו סיפקה לו מקום ללון בלילות הבאים, הנה הוא מצא יהודי שהואיל בטובו להיטיב עמו.

הגמרא (פסחים נו א) מתארת את שיחת הקודש בין יעקב אבינו לבניו, שבטי קה, בטרם נאסף אל עמיו, ומכוחו היא מסיקה הלכה לגבי אמירת 'ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד' בקריאת שמע.

רשב"ל דרש על פסוק זה: יעקב אבינו ביקש לגלות לבניו את קץ הימים ונסתלקה ממנו שכנה, אמר: "שמא חס ושלום יש במיטתי פסול, כאברהם שיצא ממנו ישמעאל, ואבי יצחק שיצא ממנו עשו?!" אמרו לו בניו: "שמע ישראל ה' אלוקינו ה' אחד!" והוסיפו ואמרו: "כשם שאין בליבך אלא אחד, כך אין בלבנו אלא אחד", באותה שעה פתח יעקב אבינו ואמר: "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד!"

תיאור זה יצר אצל רבנן ספק כיצד עלינו לנהוג, אם נאמר גם אנו 'ברוך שם כבוד מלכותו...', הרי משה רבינו לא אמרה, שהרי לא נכתב בתורה 'ברוך שם כבוד...'. אחר פסוק ראשון של שמע, ואם ננהג כמוהו ולא נאמר 'ברוך שם...' הרי יעקב אבינו כן אמרה, ועל כן התקינו שיהיו אומרים 'ברוך שם...' בחשאי - בלחש...

ממשיכה הגמ' ומוסיפה משל שאמרו בבית מדרשו של רבי אמי: משל לבת מלך שהריחה ציקי קדירה, [רש"י ביומא מפרש שהוא

תבלין לתבשיל ערב ומבושם] אם תבקש לאכול ממנו, יש לה גנאי. ואם לא תבקש, יש לה צער, מחמת תאוותה לאותו מאכל. התחילו עבדיה להביא בחשאי.

גמרא זו טעונה ביאור בכמה נקודות, ראשית, מהו הגנאי באמירת 'ברוך שם כבוד...? ועוד, מדוע באמת משה רבינו לא אמרה ואילו יעקב כן אמרה, מה טעם חילוקי הנהגות אלו? עוד יש לבאר: בדרך כלל מטרתו של 'משל' להוסיף ביאור, מה מתבאר יותר אחר המשל לבת המלך?

הנראה מהכתוב בספרים הק' שהפסוק 'שמע ישראל...' מצהיר את ייחוד ה', שהוא ורק הוא הכח היחיד בכל העולמות, ו'ברך שם כבוד מלכותו...' מתאר את האופן שהמלכות שלו נתפסת בעיני בני אדם בכן בעולם המעשה.

ונבאר הדברים עפ"י דברי הגאון רבי חיים מוואלאז'ין זי"ע (רוח חיים פ"ג מ"ב, נפש החיים שער ג' פי"א בהגהה) כי הנה באמרנו 'שמע ישראל ה' אלוקינו ה' אחד' אנו מצהירים שהקב"ה הוא יחיד בכל העולמות כולם, ואין שום דבר בעולם זולתו. ואם רגע אחד יעדר רצונו מפרט קטן אחד בעולם, לא יוכל אותו פרט לקום ולפעול, כי הוא ית' כל הכוחות וכל המציאויות בעולם, וזהו ייחודו ית', ומיוחד בכל העולמות.

מנגד, כאשר אנו אומרים לאחר מכן 'ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד' ומשבחים את הקב"ה שהוא מולך עלינו לעולם ועד, הרי אנחנו ממעטים מערכו, ופוגמים בהצהרה הקודמת שה' אלוקינו ה' אחד,

כי הנה אנו אומרים שהעם, כביכול, הוא מציאות מסוימת והוא מולך עליהם, הרי זה דומה למי שישב מלך בשר ודם שהוא מולך על ריבי רבבות נמלים ויתושים! מה אנחנו אל מול יחודו ית', הרי אם הוא יחיד ממש בעולם, הרי גם אנו, עמו, מכוחו, ומה שייך לשבחו שהוא מולך עלינו?!

אלא שבענוותנותו רוצה הקב"ה בשבח שאנו משבחים אותו, כאילו אנו העם והוא מולך עלינו ואין מלך בלא עם. וכל זה התקין בחסדו ית' כדי שנדע לקרב את מלכותו למציאותנו ולהשגתנו, שנרגיש כאילו אנחנו עמו והוא מולך עלינו, כמו המציאות במלכות בשר ודם, ובענוותנותו מסכים לקבל מאיתנו שבח כזה, למרות שבאמת אין שום כוח בעולם מלבדו וכל הכוחות הם ייחודו ית'.

נמצא, שבאמירת 'שמע ישראל... ה' אחד' אנו מצהירים את האמת האמיתית והנצחית שה' הוא כח יחיד ומיוחד בעולם, ובאמירת 'ברוך שם... לעולם ועד' אנו מתארים כיצד זה נראה כאן בעולם לפי השגתנו, כמו מלכות, אנחנו העם והוא המלך, ואפילו שיש בשבח זה מיעוט ערכו, מכל מקום, לגודל ענוותנותו, רוצה בזה ה' יתברך, כי כך הוא תיקן את מלכותו, שנשיג אותה לפי ערכנו והשגתנו.

ענה בנין מדוע משה רבינו כתב בתורה רק 'שמע ישראל... ולא הוסיף 'ברוך שם...', משום שהתורה היא אמיתית ונצחית ואין צורך לכתוב בה את הצורה שייחוד ה' נתפס כאן בעולם לפי מיעוט השגתנו, ואילו יעקב אבינו, אחר ששמע שכל בניו מאמינים בייחוד הבורא ית', שיבח את הקב"ה במלכותו, לפי ההשגה שלנו כפי שהיא נתפסת כאן בעולם, כדוגמת מלכות בשר ודם, שאנחנו העם והוא ית' המלך, והשבח הוא ביותר, שגם אנו הנבראים, למרות ההשגה המוגבלת שלנו, מכירים בייחודו ית' בכל העולמות, ויודעים שהמלכות כפי שהיא נראית בעינינו, היא בגלל המוגבלות שלנו.

לפי זה, נבאר שהמשל בא להסביר לנו את עצת החשאי, כי הרי ממ"נ אם טוב לאמרו מדוע לא לאמרו בקול רם, ואם רע לאמרו מה תועיל החשאי, ולדברינו ניחא, כי כשם שבמשל בקשת האוכל בקול גדול יש בה גנאי, וכי בת מלך נזקקת להכריז על תאוותיה כדי להשיגן, אך סוף סוף רוצה היא במילוי תאוותיה, ועבדיה שמזהים את רצונה יגישו לה זאת בחשאי, בלי הכרזות קולניות, כך המטרה הושגה והגנאי נחסך.

כיוצא בזה, אמירת 'ברוך שם כבוד... אם נכריז זאת בקול גדול, הרי נמעט מערך ייחודו ית', כאילו הוא מולך על נמלים ויתושים, אך סוף סוף רצונו ית' שנשיג את מלכותו לפי מיעוט שכלנו, ולכן חפץ באמירת השבח 'ברוך שם... לעולם ועד', וזאת גדולת ענוותנותו שמלכותו הנשגבת תרד אל העם ותובן עפ"י השגתו.

אלא שאכן בגמרא זו מבואר שאמירת 'ברוך שם כבוד... בחשאי היא מעין פשרה בין הנהגתו של משה רבינו לזו של יעקב אבינו, ואילו במדרש רבה (דברים ב לו) מבואר טעם אחר, שכאשר עלה משה רבינו למרום, שמע למלאכי השרת שהיו מקלסין ואומרים להקב"ה: 'ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד', והוריד אותה לישראל, ולמה אין ישראל אומרים אותו בפרהסיא? אמר רבי אסי למה הדבר דומה? לאחד שגנב תכשיט מתוך פלטרין של מלך ונתנו

לאשתו ואמר לה: 'אל תתקשטי בו בפרהסיא אלא בתוך ביתך', הרי שהטעם שאומרים 'ברוך שם... בחשאי, הוא משום שהוא קילוס ששייך למלאכים המשרתים בפלטרין של מלך ולא לישראל, ואי"ז משום שמושה רבינו לא אמר ויעקב אבינו אמרה?!

יש לומר שתלוי מי אומר 'ברוך שם כבוד...', כאשר ישראל אומרים זאת אחר הצהרת 'שמע ישראל...'. יש בו אכן משום הקטנת עוצמת ייחוד ה', ובכל אופן הוא נאמר כדי לקרב את הנהגת המלכות אל שכלנו הדל, אבל כשהמלאכים אומרים 'ברוך שם כבוד...', הרי השגותיהם בייחוד ה' הוא מרומם מהשגת בני האדם, הם רואים את הנהגתו בעולמות גבוהים ונעלים מעולם המעשה, כי שם בשמיים הכל גלוי ואין דמיון והסתרה כלל וכלל, ועל כן כשהם משבחים ואומרים 'ברוך שם כבוד מלכותו...'. הם מתכוונים למלכות ה' כפי שהם משיגים אותה, ולפי מבט עיניהם מעולמות העליונים, וזהו תכשיט מתוך פלטרין של מלך שרק המלאכים יכולים לאמרו בקול רם.

ואכן, את חילוקי אופני השבח והשירה בין ישראל למלאכים, נפגוש גם בקדושת תפילת מוסף, המלאכים משבחים ואומרים 'ברוך כבוד ה' ממקומו' ואילו ישראל מייחדים שמו ערב ובוקר ואומרים 'שמע ישראל ה' אלוקינו ה' אחד'.

מענין לענין באותו ענין, אי' במדרש תלפיות: "חנוך תופר מנעלים היה, ועל כל תפירה ותפירה היה אומר 'ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד' שיש בו יחוד וקישור כל העולמות"

בפשטות היה חנוך אכן מייחד ייחודים ומכווין כוונות תוך כדי מלאכת תפירת הנעליים, אך מרנא רבי ישראל מסלנט ז"ע היה מפרש שחנוך היה מעבד כל חוט וחוט וקושר כל קשר וכל תפירה בצורה הטובה ביותר, ומפני שבמזמון של אחרים אייר, היה משתדל במיוחד לעשות הכל כהלכה וכשורה בנאמנות מושלמת, אלו הם הכוונות והייחודים שנוקקים בעבודה עם מזמון אחרים...

פעם בא אל רבי ישראל שוחט העיירה שהיה ירא שמים גדול, וביקש ממנו לעזוב את תפקידו בטענה כי הוא חושש מאוד מאיסור נבילה שהוא עלול להכשיל את הציבור.

"במה תעסוק במקום מלאכת השחיטה?" שאל אותו רבי ישראל "אפתח חנות ואתעסק במסחר..."

"איני מבין אותך" - ענה לו רבי ישראל "אתה עוזב את מלאכת השחיטה מחשש רחוק של איסור אחד של נבילה, ואתה הולך לעסוק במלאכה שיש בה חששות קרובים של הרבה איסורים, לא תגנוב... לא תגזול... לא תחמוד... לא תעשוק... לא תנוג... לא תכחשו... מדות ומשקלות... ריבית...!?"

פעם סיפרו לרבי ישראל על יהודי מתמיד שלמד ותחב לו נר בין אצבעותיו שלא ירדם תוך כדי לימודו, אלא שפעם אחת נרדם והנר נפל ופרצה דליקה בבית הכנסת...

שומעי הסיפור התפעלו עד מאוד מהתמדתו של היהודי, אך רבי ישראל נחרד כאשר שמע את הסיפור: "כיצד יכול היה ללמוד בצורה כזו ולהזיק מזמון אחרים... עליו למצוא דרכים להשיג כסף ולשלם את מה שהזיק לבית הכנסת..."

היה זועק רבי ברוך מרדכי: מה הם לא הבינו? הם לא הבינו איך יוסטא החייט נהיה דוכס, אבל יוסטא החייט לא הבין דבר אחר לגמרי, הוא אמר להם אני מתפלל, תולש את השערות, איך יתכן שהדוכס יוסטא היה חייט...

מרן רבי ברוך מרדכי אזרחי זצוק"ל, היה סמל השאיפות! - וכך הסביר את ברכתו של יעקב

מאת: צבי גטקר

אִישׁ אֲשֶׁר כְּבָרְכָתוֹ בְּרַךְ אֹתָם (מט כח)

מרן רבי ברוך מרדכי אזרחי זצוק"ל, היה סמל. סמל לדברים רבים. אבל בראש ובראשונה, הוא היה סמל השאיפות! כל כולו היה שאיפה, בצעירותו אף בזקנותו, וכל כולו בער, צעק, עודד, והרביץ בסביבתו, שאיפות! בן אדם, אינך יודע מי אתה, ומה אתה יכול, למה אתה מיועד, ולמה הינך מסוגל בסייעתא דשמיא. נביא לשמו ולזכרו, מדבריו בענין. אנחנו לומדים בפרשת ויחי על ברכת יעקב אבינו ע"ה לבניו שבטי י-ה, אך לכאורה במקום בברכה מתחיל יעקב אבינו בתוכחה, פחו כמים וכו' ארור אפם.. מאי האי, לכאורה איזו מין ברכה יש כאן? הדברים יבוארו על פי מעשה שהיה: מספרת הגמרא במסכת פסחים דף ד', היה אדם אחד סוחר ותיק שעל כל דבר ועניין שהתגלע עימו ויכוח לא היו מגיעים איתו לעמק השווה בשום אופן, אלא היה גורר את כולם לבית הדין, כך כל פעם, רק מתחיל ויכוח והוא מיד מתבצר 'בא נלך לבית הדין'.

אמרו חכמים, כנראה הוא משבט דן, ולכן הוא תמיד רוצה רק דין. עוד אחד אחר היה שהיה אומר, החלום שלי הוא לבנות וילה על חוף הים, והיה פועל ללא לאות להשיג את חלומו, הלכו החכמים ובדקו את ייחוסו, עד שהתברר להם כי הוא משבט זבולון, עליהם נאמר 'לחוף ימים ישכון' בברכת יעקב אע"ה.

מה היה חשוב לחכמים לציין מהיכן נובעת הנהגה זו? ביאר רבי ברוך מרדכי כך, חז"ל באו ללמדנו כי יש לכל אדם כוחות עצומים, רק שהוא לא משתמש בהם במקום, ולצורך הנכון.

ההוא משבט דן הרי יש בידו כוח דין, הוא יכל בנייתו נכון של כוחותיו להיות אב בית הדין הגדול, אבל בסכלותו הוא ניתב את כוחותיו לויכוחים עקשניים וגרירת כל הסובבים לבית הדין.

ההוא משבט זבולון, יכל בכוחותיו הזבולוניים להיות ראש כולל ענק, ראש של רשת מוסדות להחזקת תורה, ומה הוא עשה עם כוחותיו, בנה וילה על חוף הים, אך, איזה פספוס, כמה חבל.

אומר יעקב אבינו לבניו, אני אברך אותכם איש כברכתו, אני אברך אותכם ואגלה לכם, ואדגיש לכם, למה הינכם מיועדים, ראויים, מסוגלים.

ואין לך ברכה גדולה יותר מכך שמגלים לאדם, במה הוא טוב, במה הוא חזק. אין זה מוסר, זו ברכה מאין כמותה.

אבוי לאדם שלא רק שלא בירר את כוחותיו, אלא הוא גם מיואש

ומשקיע בדברים שלא לרמתו. כמה חבל, אח, איזה בזבוז. וכך מסופר במדרש שיר השירים על הפסוק 'לא ידעתי נפשי שמתני, מרכבות עמי נדיב'. פלאי פלאים.

היו היה חייט בציפורי ושמו יוסטא

היו היה חייט בציפורי ושמו יוסטא, יוסטא החייט. והנה יום אחד הגיע לידיעתו כי התפנה משרת המושל של ציפורי, תיכף נסע יוסטא לארמון המלך וביקש לקבוע פגישה עם המלך!, לא יאומן, אבל הוא הצליח, והמלך קיבל אותו לפגישה, בפגישתו ביקש יוסטא לקבל את המשרה הנחשקת, להיות דוכס ציפורי, המלך שראה כי הוא מתאים, נהנה לבקשתו, ומינה אותו לדוכס ציפורי. וכעת, בפתע פתאום מתפרסם מאת המלך ירום הודו כי הדוכס יוסטא יגיע למשול בימים הקרובים, כל העיר געשה, מי זה יוסטא הזה, ומה טיבו.

והנה קול הברה נופל בעיר, תאמינו או לא, יוסטא החייט, כן הוא, הולך להיות הדוכס שלנו, מה יוסטא החייט נהיה מלך?, זה הרי לא יתכן, אבל השמועות היו עקשניות.

והנה בא היום הגדול ובשיירה מלכותית נכנס בשערי ציפורי הדוכס החדש. כולם מביטים, ואומרים זה הוא, כן זה יוסטא החייט, אבל לפתע הסתפקו חלקם ואמרו, מה פתאום, הוא רק קצת דומה לו, לא, זה לא יוסטא החייט.

כשאוכלים

גבינה צהובה,
כמה זמן צריך
להמתין ולא לאכול
בשר?

והאם

באכילת פיצה עם
גבינה שנמסה, גם
צריך להמתין עד
לאכילת בשר?

הצטרף למאות הלומדים בתוכנית
הלימוד והמבחנים של 'דרשו'
ב'דף היומי בהלכה'
וכל השאלות יעלמו...

הצטרף כבר עכשיו!

לפרטים, קבלת לוח לימוד, או רישום
בעמדות 'נדרים' ובמוקד 'דרשו' 02-5609000

הויכוח הגיע לחכמי העיר, חכמי העיר אמרו לאחר מחשבה מהירה, יש לנו מבחן. הרי הדוכס יושב במלכותיות וענינו מביטות ישר בלבד, אם זה יוסטא החייט, כשהמרכבה תעבור ע"י סימטת החייטים, בטח הוא לא יהיה מסוגל להתאפק והא ציץ לכיוון, אם כך יהיה, אות הוא כי יוסטא, הוא יוסטא החייט.

כמובן שהחלה נהירה באזור הספציפי הזה של הרחוב הראשי, דוחק רב היה בסמטת החייטים, וכולם חיכו לראות מה יקרה.

ואכן אחרי דקות מועטות הגיעה מרכבת השרד לאיזור, ויוסטא סיבב את ראשו קמעה והציץ לכיוון הסמטה.

בלי שהוא התכוון, פתאום נשמעה קול הברה המונית, כן זה הוא, זה הוא. הקול הזה הפתיע את הדוכס, והוא הורה לעצור את המרכבה באחת.

שקט השתרר בקהל, והדוכס אמר, אני מבין שאתם בהלם מוחלט מכך שאני יוסטא החייט נהייתי הדוכס יוסטא.

אבל את האמת אומר לכם, אני מתפלא על עצמי יותר מכם.

היה זועק רבי ברוך מרדכי: מה הם תמהו, מה הם לא הבינו

היה זועק רבי ברוך מרדכי: מה הם תמהו, מה הם לא הבינו?, הם, לא הבינו איך יוסטא החייט נהיה דוכס.

אבל יוסטא החייט לא הבין דבר אחר לגמרי. הוא התפלא על משהו שונה בתכלית, אמר להם יוסטא, עד שאתם מתפללים איך יוסטא החייט נהיה דוכס, אני מתפלא, תולש את השערות, איך יתכן שהדוכס יוסטא היה חייט, הלא כיום ברור לי, כי אני אין אני ראוי אלא להיות דוכס, אני מוכשר למשרה רמה, א"כ איך בזבזתי את מחצית ימי להיות חייט, עבדתי קשה, התמקצעתי בחייטות, היטב אפילו,

אני פשוט לא מאמין, אני הדוכס יוסטא, הייתי חייט, היתכן???

אומר המדרש, יהודי באחרית ימיו יאמר - 'לא ידעתי', לא ידעתי שאני מסוגל כל כך, לא האמנתי שאני ראוי ליותר, אדם שפועל נכון, עומד באחרית ימיו, ומשתומם, איך הצלחתי לצלוח כ"כ הרבה משוכות?, אני לא מאמין על עצמי.

ולמה לא, כי לא ידעתי שמרכבות עמי נדיב, אומרים חז"ל עימי נדיב, ונדיב הוא כינוי לבוית"ש..

ליהודי יש דבר שהוא נקרא 'סייעתא דשמיא', לא ניתן למדוד אותו, לא ניתן באמת לדעת מהו, יש לו מעלית, מרכבה עצומה ומהירה, שתוביל אותו מעל ומעבר למהירות שהוא חושב שקיימת!

על כן יהודי יקר, אנא ממך אל תגיע לידי כך שבעולם העליון תמרוט את שערות ראשך, ותצעק לא ידעתי.

תדע מעכשיו, עימי נדיב, ה' איתנו, ה' איתך, שמו שאנו מצטטים יום יום את הפסוק, [בלי לשים לב...], ה' צבקות עמנו!, יש לך יכולת להצליח מעל ומעבר לכל דמיון שאתה יכול לדמיין. כי ה' איתך.

תתבונן מה הם כוחותיך, תשקיע בהם, ותצליח מעל ומעבר לכל דמיון. אתה נכד של יעקב אבינו, יש בקרבך כוחות עילאיים, טמונה בשורש נפשך עוצמה אדירה, ואתה מבורך מיעקב אבינו על כוחותיך אלו, תתאמץ, תשאף, תפעל, ויהיה לך סייעתא דשמיא, עד כדי שכבר כאן בעולם, תעמוד ותגיד, 'לא ידעתי נפשי שמתני מרכבות עמי נדיב', ולא חלילה כיוסטא, שהתפלא ע"ע מה היה לו שבזבז את כוחותיו וימיו.

(לתגובות והארות 08974974aa@gmail.com)

פרשת ויחי תשפ"ד | יו"ל ע"י 'דרשו' - קרן עולמית לחינוך ועידוד לימוד התורה | 02-560-9000 | info@dirshu.co.il

21 | פרשת ויחי תשפ"ד | יו"ל ע"י 'דרשו' - קרן עולמית לחינוך ועידוד לימוד התורה | 02-560-9000 | info@dirshu.co.il

אני מכיר למשל את אחד הנבחנים שכבר שנים רבות משתתף בתוכניות 'דרשו' ועשה את המבחנים בקריית ארבע ובשנה האחרונה מקפיד לבוא דוקא למוקד של מערת המכפלה בגלל האוירה המיוחדת והשקטה ואוירת הקדושה האופפת את המקום

שיחה עם הר"ר יעקב יוסף הולצמן שליט"א, אחראי מוקד המבחנים של 'דרשו' בקברי האבות והאמהות במערת המכפלה

במַעֲרָה אֲשֶׁר בְּשֵׁדָה הַמְּכַפֶּלָה (מט ל')

מאת: אלעזר גולדברג

כמעט בכל עיר בה מצויים שומרי מצוות נפתח לפחות מוקד אחד של 'מבחני דרשו' בו נבחנים עשרות בני תורה במסלולים השונים, החל מגמרא בבלי וירושלמי, דף היומי ועמוד יומי וכלה במסלולי ההלכה למעשה. בעיר חברון נפתחו שני מוקדים כאלו, האחד בישוב היהודי בקריית ארבע והשני בתוככי מערת המכפלה. את הסניף בקברי האבות יזם ופתח הר"ר יעקב יוסף הולצמן שליט"א שזוכה ללמוד בכלל נץ שע"י מוסדות קבר רחל. שוחחנו איתו כדי להתרשם מהאוירה המיוחדת במקום בזמני המבחנים ונענינו בשמחה ומאור פנים מיוחדים.

• מאיפה הגיע הרעיון לפתוח מוקד מבחנים דוקא במערת המכפלה?

כדי להסביר איך חשבתי על פתיחת המוקד, אספר תחילה את הרקע. מזה מספר שנים יוצאים מדי בוקר כשלושים אברכים מהעיר ביתר עילית ואברכים נוספים שמגיעים מקרית גת בהסעה מאורגנת כדי להשתתף ב'כולל נץ' במערת המכפלה. היציאה היא בשעה 3:50 לפנות בוקר, וכשמגיעים מיד מתחילים ללמוד בחבורה, מתפללים תפילת שחרית כותיקין ושוב חוזרים לתלמודם עד השעה 8:05 בבוקר. כך נעשה מדי יום.

מאחר שרוב הלומדים בכלל זה קבעו את לימודם במסגרת ה'דף היומי' התעורר רצון עז להיכנס ולהשתתף במבחני 'דרשו' מדי חודש במסלול ה'דף היומי'. בתחילה הייתי מפנה את המבקשים להיבחן לאחד מהמוקדים בביתר עילית, אך עם הזמן שחלף זיהיתי את הצורך הגדול לערוך את המבחנים דוקא בזמנים בהם הם לומדים את החומר במשך החודש, בשעות הבוקר המוקדמות - שעות של טוהר המסוגלות לריכוז והבנה ללא מפרעים. ואכן לפני למעלה משנה קיבלתי את האישור לפתוח את המוקד הנוכחי וכך אני מקבל את כל החומרים ישירות אלי והענין נוח ומועיל מאוד לכלל המשתתפים.

• האם נבחנים אצלך רק על ה'דף היומי' והאם מלבד לומדי הכולל יש נבחנים נוספים?

האמת היא שבתחילה חשבתי שהמוקד הזה יהיה מיועד עבור לומדי הכולל בלבד ורק למסלול ה'דף היומי', אולם נוכחתי לראות שלא כן הדבר. במשך הזמן הצטרפו גם מתושבי העיר חברון למבחנים, כי למרות שיש סניף די גדול ומרשים ביישוב קריית ארבע הסמוך, רבים מתושבי העיר חברון מתקשים להגיע לשם או שמעוניינים לעשות את המבחן בשעות המוקדמות של הבוקר ולכן הם מגיעים לסניף שלי במערת המכפלה הסמוכה לביתם. כיום נבחנים אצלי מתושבי המקום במגוון מסלולי 'דרשו', כגון על 'משנה ברורה' על 'דף היומי בירושלמי' ובחודשיים האחרונים גם על 'עמוד יומי' בתלמוד בבלי. כמות הנבחנים משתנה ולא קבועה. בחודשי החורף נבחנים יותר, כעשרים ויותר, כי המבחנים נערכים ביום שישי וכניסת השבת בשעה מוקדמת, לכן מעדיפים לעשות זאת בשעות הבוקר המוקדמות במערת המכפלה. בחודשי הקיץ נבחנים פחות, כי יש זמן לעשות את המבחנים לאחר החזרה הביתה בעיר ביתר עילית. כלל, בכל החודשים אני נשאר במוקד עד שאחרון הנבחנים מסיים

ניגשו אליה כמה ממקורביו של החפץ חיים ובקשו לשאול את אמו של גדול הדור במה זכתה לבן שיאיר את עיני העולם. 'אינני זוכרת' - השיבה. 'אבל אם אתם שואלים, אני יכולה לומר לכם דבר פעוט אחד שאירע עמי..'

לקט סיפורים על תפילותיהם מסירות נפשם של נשים צדקניות לתורה ומצוות

וְאֶקְבְּרָה שָׁם בְּדֶרֶךְ אֶפְרַת (מח"ז)

יולדת רחל על קברה ובוכה ומבקשת עליהם רחמים וכו' (ע"ה)

מאת: הרב יהושע לייבוזן

סיפרה פעם בתו של החפץ חיים על אמו של החפץ חיים. כשהביאו לפני מרן החפץ חיים זיע"א את ספר התהלים הישן של אמו הצדקת, התרגש ואמר בבכיה - היודעים אתם כמה דמעות שפכה אמי הצדקת לפני הקב"ה עם ספר זה, כשביקשה שבנה יהיה יהודי כשר...

סיפרה פעם בתו של החפץ חיים על אמו של החפץ חיים, וכה היו דבריה: סבתי לא היתה בעלת ניסים, מחוללת נפלאות מפורסמת וכיוצא בזה, אבל זוכרת אני שבשלהי ימיה כאשר נתפרסם כבר שמעו של בנה בכל רחבי עולם היהודי, ניגשו אליה כמה ממקורביו של החפץ חיים ובקשו לשאול את אמו של גדול הדור במה זכתה לבן שיאיר את עיני העולם.

היא שלא תלתה זכות זו במעשיה, השיבה להם כי אל להם להפנות שאלה זו אליה, שכן לא זכור לה דבר מיוחד שאותו יכולה היא לשייך לכך שיוצא חלציה יגדל לתלמיד חכם עצום.

הנוכחים ניצלו את ההזדמנות ושבּו והפצירו בה, שמא בכל זאת תיזכר באיזה מעשה קטן שאינה מייחסת לו חשיבות, אך יש בו כדי להאיר את התעלומה...

- לא לא, אינני זוכרת' - השיבה. 'אבל אם אתם שואלים, אני יכולה לומר לכם דבר פעוט אחד שאירע עמי, לפני חתונתי ביקשה אימי המנוחה לשוחח עמי דקות מספר וכה היו דבריה, בתי הקשיבי לדברי, אנו מצווים לגדל את בנינו לתורה וליראת שמים, על כן אני מבקשת ממך דבר אחד, בכל עת פנויה טלי סידור זה לידך והעתירי תפילה לפני בורא העולם, שתזכי לגדל את ילדיך לתורה וליראת שמים ואל תשכחי להזיז דמעות בעת תפילתך. בסיום דבריה העניקה לי סידור ובו תפילות וספר תהילים, זה כל מה שעשיתי' - סיימה בתמימות אמו של החפץ חיים.

בכל פעם שסיימתי את עבודות הבית או אף כאשר הנחתי סיר תפוחי אדמה על האש, והמתנתי כמה דקות לסיום הבישול, הייתי נוטלת את הסידור שקבלתי מאימי ע"ה, ובוכה בדמעות שלישי לרבש"ע שיחון את עיניו של ישראלק'ה שלי, ואזכה לגדלו לתלמיד חכם וירא שמים.

וכפי שהתבטא לא אחת מרן הגרא"מ שך זיע"א, שכדי שספריו של האדם יתקבלו כפי שזכה החפץ חיים, יש צורך בזכות מיוחדת ואין לדעת מה היא, לפעמים זוהי זכות דמעותיה ורוב תפילותיה של אמו...

או אז פרצה אמו בבכי, ובעקבותיה הילדים שראו זאת

אחד מגאוני הדור בדורינו היה מרן הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל. מלבד גאונותו ומידותיו הנאצלות, הכל ידעו כי יגיעתו והתמדתו בתורה הינה לשם דבר שאין לו אח ורע. אך לא רבים יודעים שניצני הגדלות החלו בעיקר לאור רוחה הגדול של אמו הצדקנית.

סיפרו בניו, אודות הרגע בו החל ניצני היגיעה הנשגבה בתורה, שהחלה כבר בגיל קט, ודבקה בו כל ימיו ונמשכה בעליה צרופה, הדבר מעורר צמרמורת על כוחה המופלא של האם היהודיה.

היה זה באותם שנים כשהוריו של רבי שלמה זלמן היו דלים ממש ובבית לא היה כמעט דבר, ואבי המשפחה הגאון רבי חיים לייב נאלץ למצוא מקורות הלואה שסייעו בעדו ולו במעט בעבור מחיית בני המשפחה.

המשך בעמוד 29

הרבנית ידעה, שכאשר מצב רוחו של מרן ירוד, הרי זה משום שמטרידה אותו קושיא, וכאשר הצליח ליישבה, לא היה גבול לאושרו, מרן אף העיד על עצמו, כי בשעה שמטרידה אותו קושיא חייו אינם חיים: "איני יכול לאכול, איני יכול לישון, ואיני מסוגל להתפלל"

פניני הוד מהליכותיו של מרן הגרא"מ שך זצוק"ל

הרבנית ע"ה היתה אומרת, שלא זכור לה לילה שמרן ישן בשקט. מידי פעם קפץ מהמיטה, כדי לעיין ברשב"א או ברמב"ם. הרבנית ידעה, שכאשר מצב רוחו של מרן ירוד, הרי זה משום שמטרידה אותו קושיא, וכאשר הצליח ליישבה, לא היה גבול לאושרו. מרן אף העיד על עצמו, כי בשעה שמטרידה אותו קושיא חייו אינם חיים: "איני יכול לאכול, איני יכול לישון, ואיני מסוגל להתפלל".

3 **כאשר הבחין מרן בתמיהתי, אמר לי "מה אתה מתפלא, דע לך שכל הזמן מחשבותי היו נתונות בלימוד**

כח הריכוז שלו בלימוד התורה היה מעבר לכל דמיון, וזאת גם בימי זקנה ושיבה. הוא היה מסוגל לדבר עם אנשים ובו בזמן לחשוב בלימוד. סיפר לי נאמן ביתו הרב יחזקאל אסחייק שפעם ישבה אצל מרן אשה אחת זמן רב. התפלאתי מאד, מדוע מרן מבזבז את זמנו כך. כאשר הבחין מרן בתמיהתי, אמר לי "מה אתה מתפלא, דע לך שכל הזמן מחשבותי היו נתונות בלימוד. מרן הקדיש זמן רב הן לענייני ציבור והן לענייני הפרט, מעולם לא השיב פני איש ריקם (מלבד בזמן שהכין את השיעור), ובכל זאת הספיק להיות שקוע בלימוד יומם ולילה, ולחבר את חיבוריו הגדולים. למרות כל הפרעות בזמן הכתיבה המשיך מיד היכן שאחז ללא מחיקות. לעיתים נכנסתי אליו, והוא לא הרגיש בי, כיון שהיה שקוע כליכולו בלימוד. כאשר עמד לעבור מדירתו הישיבה לדירה חדשה שנבנתה בעבורו, הדירה הישנה כבר הוצעה למכירה. הקונים הגיעו וביקשו לראות את הדירה, באותו הזמן בו מרן ישב ולמד בחדרו. מובן שהקונים נמנעו מלהיכנס לאותו חדר, כדי שלא להפריעו מלימודו, אך בני הבית הבהירו להם, שכיון שמרן שקוע בלימוד, אפשר

1 **מרן הגרא"מ שך זצוק"ל נשא בעול הציבור ובעולם של יחידים אין ספור בעולם כולו, אך תמיד חשתי, כי העיקר אצלו הוא לימוד התורה, העולה לאין ערוך על כל שאר עיסוקיו הרבים. תמיד נהג להדגיש, כי צריך להשקיע בלימוד את כל הכוחות - "הארעווען אין לערנען". עמל בתורה - הוא הדבר החשוב ביותר בחיי האדם. ידועים דבריו, שהעבירה הגדולה ביותר היא להיות 'עם הארץ'.**

מרן סיפר לי, שבהגיעו לגיל בר-מצוה כבר היה בישיבה, ולא עלה על דעתו להפסיק את לימודו ולנסוע הביתה. חגיגת הבר-מצוה שלו התבטאה בעליה לתורה שקיבל באותו יום, ותו לא. שהרי בר-מצוה אינה מתבטאת בחגיגה. הנער חתן הבר-מצוה, צריך לקבל על עצמו בעיקר להמשיך ללמוד ביתר שאת וביתר עז. קבלת עול המצוות מחייבת את הנער ללמוד יותר מכפי שלמד קודם שהיה מחוייב במצוות.

2 **"איני מסוגל ללמוד בצורה כזאת, כשאני לומד אני צריך לחבק את הספר"**

אהבת התורה של מרן לא היתה מופשטת וערטילאית. הוא אהב את התורה אהבה עזה, כדרך שאדם אוהב את בנו יחידו, ואף יותר מזה. כאשר לעת זקנה נחלשה ראייתו עד מאד ולא היה מסוגל לראות את האותיות שבספר, הציע הגר"מ פיינשטיין לשלוח לו מאמריקה מכשיר אופטי מיוחד, שכאשר מניחים אותו על הספר מופיעות עליו האותיות בצורה מוגדלת מאד. מרן סירב להצעה זו, באומרו: **"איני מסוגל ללמוד בצורה כזאת, כשאני לומד אני צריך לחבק את הספר"**. מי שזכה לראות פעם באיזו הארה ושמחה החזיק מרן את הספר בשעת הלימוד, הבין...

להסתובב בחדר ללא חשש מבלי שירגיש בהם.

4 והנה מתפרץ אדם צעיר אל החדר, היה זה מרן, ופונה מיד אל ר' חיים עוזר

סיפור מאפיין הוא, כיצד נבחר מרן לשמש כראש ישיבה עוד בהיותו צעיר לימים. היה זה במקום נופש, באסיפת גדולי התורה. הגאון רבי חיים עוזר והאדמו"ר מקרלין היו בעיצומה של שיחה, והנה מתפרץ אדם צעיר אל החדר, היה זה מרן, ופונה מיד אל ר' חיים עוזר: "יש לי תרוץ לקושיה שהעלינו אתמול..." גדולי התורה שנכחו במקום, מחו: היתכן ש"אינגל" (נער) צעיר מתפרץ ללא כל רשות, כשגדולי הדור נמצאים ומשוחחים ביניהם? אך ר' חיים עוזר הגיב: "אין זה מחמת חוסר דרך ארץ, אלא כשהוא שקוע בלימוד, הוא אינו רואה איש לפניו. הוא רואה אך ורק את התורה שהוא עוסק בה..." האדמו"ר מקרלין התפעל מאד, ואמר: "ראש ישיבה כזה אני צריך בישיבה שלי". כך התמנה מרן לראש ישיבה בפעם הראשונה, בישיבת קרלין.

5 אתה יודע למה אברכים רבים כל כך נשברים בהגיעם לגיל 24-25?

בהזדמנות שח לי: "אתה יודע למה אברכים רבים כל כך נשברים בהגיעם לגיל 24-25? בגיל זה מגיעים לרגע של אמת, ועושים חשבון נפש: למה הגעת? ואז, מגיעים למסקנה שהיו צריכים לדעת בגיל הזה לפחות את שמונת המסכתות הנלמדות בישיבות, אם לא יותר, ולמעשה לא יודעים מאומה, כי גם את אותם דפים שלמדו בעיון, והיה להם סיפוק שחידשו בהם חידושי תורה, כשמגיעים לגיל זה מרגישים שהחידושים הללו לא היו חידושים, ולא היה כדאי לבזבז זמן רב כל כך בשבילם, והם מתאכזבים מדרך לימודם".

6 אילו לא היה משנה ברורה, אפילו דיני 'אשר יצר' לא הייתי יודע...

כדי להמחיש לי את ירידת הדורות, סיפר לי מרן על גדול אחד שחי לפני 120-130 שנה וחיבר ספר חשוב (לצערי שכחתי את שמו ושם ספרו), וכך כותב בהקדמתו: "בדורות שקדמו לי, כששאלו שאלת רב, היה פוסק רק אחרי שעבר על כל הש"ס, וזאת מפני שדברי תורה עניים במקום אחד ועשירים במקום אחר. לצערי, אני אינני מסוגל לכך, וכששואלים אותי שאלה בהלכות שבת, אני עובר רק על מסכת שבת, עירובין ושאר הסוגיות הקשורות למסכת שבת. כששואלים אותי באיסור והיתר, אני עובר רק על מסכת חולין, ושאר הסוגיות השייכות לאיסור והיתר".

"ואני" - אמר מרן - "לצערנו ולבושתנו, כאשר שואלים אותי שאלה, אילו לא היה משנה ברורה, אפילו דיני 'אשר יצר' לא הייתי יודע... איני יכול לפסוק לא מהש"ס, לא מהשולחן ערוך ולא מכל מקום

אחר, אלא רק מהמשנה ברורה. זאת אומרת, שהיום אנחנו לא יודעים שום דבר".

מרן היה סבור, שאיכות הלימוד בדורנו מצביעה על ירידת הדורות. לעומתו דעתו של הרב מפוניבז' היתה, שדורנו עולה על הדור הקודם. הוא אמר שבישיבת פוניבז' שבליטא לא היו תלמידים שהצטיינו בהתמדה, ביראת שמים, ואולי גם בידיעת הש"ס, כפי שיש בפוניבז' של היום.

7 מרן מצביע על כך, שקביעות עתים לתורה היא זו שהחזיקה את האיש היהודי בכל הדורות

בהזדמנויות רבות היה מרן מצביע על כך, שקביעות עתים לתורה היא זו שהחזיקה את האיש היהודי בכל הדורות. בסיום הש"ס של 'הדף היומי' בשנת תשמ"ג אמר מרן: "יהודים חיו בלי ד' אמות קרקע תחת רגליהם. שום דבר מדיני לא היה לנו, רק גלות, גלות וגלות. כל האומות אינן יכולות להתקיים כך, אומות רבות - אבד זכרן ועברו ובטלו מן העולם, עד אשר אפילו שמותיהן לא יזכרו ולא יפקדו, כשאין להן אדמה משלהן - חדלות הן מלהתקיים. ואילו אנחנו, אלפי שנים בגלות בלי אדמה משלנו, ואנחנו חיים וקיימים! אין זאת אלא מפני שאנחנו עם מיוחד, 'עם לבדד ישכון', עם של 'אל תקרי הליכות אלא הלכות'".

אולם מרן היה מוסיף, כי לא די בכך שבאים לשיעור ולומדים כדי 'לצאת ידי חובה'. לימוד אמיתי הוא לימוד המעצב את דמותו של האדם. בהנחת אבן הפינה לבית הכנסת 'דברי שיר' של צא"י בבני ברק אמר מרן "לא די במה שנלמד את הש"ס, עלינו להגיע לכך שהש"ס ילמד אותנו" דבר עמוק הוא. יש אנשים שלומדים אבל הגמרא והלימוד אינם משפיעים עליהם. "חכמה בגויים תאמין, תורה בגויים אל תאמין", התורה, שלא כמו שאר החכמות, צריכה לשנות את האדם ולבנותו.

8 בקשו התלמידים שיגיד להם דברי חיזוק. שאל מרן: "על מה אתם רוצים שאדבר?"

בשיעור האחרון של ה'זמן' בקשו התלמידים שיגיד להם דברי חיזוק. שאל מרן: "על מה אתם רוצים שאדבר?" ענו התלמידים: "אנו מחכים לחיזוק לקראת בין הזמנים".

נענה מרן ואמר: "תמיד נתקשיתי בתפילת רבי נחוניא בן הקנה. רבי נחוניא בן הקנה היה מתפלל בכניסתו לבית המדרש וביציאתו. בכניסתו היה מתפלל שלא יארע דבר תקלה על ידו, וביציאתו היה נותן הודאה על חלקו. בכניסתו לבית המדרש היה מרבה בתפילה 'שאיך עיני במאור תורתך... ותצילני מכל מכשול וטעות... שלא אומר על טמא טהור ולא על טהור טמא... וישמחו בי חברי... גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך וכו'. דבר זה מובן מאד, צריך להרבות בתפילות בכניסתו לבית המדרש, שיזכה לאמיתתה של תורה ולא

המשך בעמוד 28

מה המיוחד שהיה באפרים ומנשה שראוי להתברך בהם? ועל הגאון רבי חיים פנחס שיינברג זצ"ל שנהג לברך בחורים ביד אחת, ונשואים בשתי ידיים

הרב חנניה צ'ולק שליט"א בפנינים והארות לפרשת השבוע

יש לתמוה, הלא גמ' מפורשת היא, שבכלל איש אמו ואביו תיראו נכלל איסור סתירת דברי אביו?

וַיֹּאמֶר יוֹסֵף אֶל אָבִיו לֹא כֵן אָבִי כִּי זֶה הַבְּכוֹר (מ"ח י"ח)

יש לתמוה, הלא גמ' מפורשת היא (קידושין ל"א:), שבכלל איש אמו ואביו תיראו נכלל איסור סתירת דברי אביו, וא"כ איך אמר יוסף לא כן אביו? ובפי' הטור כתב לבאר שלא סתר יוסף את מעשה יעקב, רק אדרבה, אמר יוסף, מזה שהוצרכת לשכל את ידיך, אני רואה שלא בדין עשיתי במה שהעמדתי את מנשה נגד יד ימינך, וזה מה שאמר 'לא כן אביו', שאמר יוסף, אביו: לא כן כמו שאני העמדתי אותם הוא הנכון, אך מ"מ מאחר שזה הבכור, שים נא ימינך על ראשו.

דקודם החופה מוכשר העת לברך כשליבם נשבר ומכוונים לשם שמים, דוגמת שמברכים האבות את הבנים בערב יו"כ

כָּהֵן יְבָרַךְ יִשְׂרָאֵל (מ"ח כ)

ברכת הבנים - מנהג קדום שהיו ההורים מברכים את בנם החתן בצאתם לחופה. וכך מובא ב'בית נאמן בישראל' (בעלזא) בשם ספר התניא רבתי: מנין לברכת הכלה מהתורה שנאמר 'ויברכו את רבקה', אי נמי דכתיב (בראשית א כ"ב) 'ויברך אותם אלוקים'. וב'שולחן העזר' (סי' ז' א' סק"ו) כתב דקודם החופה מוכשר העת לברך כשליבם נשבר ומכוונים לשם שמים, דוגמת שמברכים האבות את הבנים בערב יו"כ. מעשה היה אצל הגרי"ש אונגר זצ"ל בעת שנישא (בזו"ש) בא"י, בטרם צאתו למעמד החופה ניגש אל האדמו"ר מבעלזא, וביקש: 'היות והמנהג כי ההורים מברכים את בנייהם בטרם צאתם לחופה, עז חפצי ובקשתי כי יאציל רבינו מברכותיו על ראשי!', על אתר הניח הרב את ידיו על ראשו ובירכו ברוב ברכות וטובות. עוד הזדמנות מובא לברך את בנו כשמכניסו בבריתו של אברהם אבינו, והמקור הוא מהתרגום יונתן עה"פ 'בך יברך ישראל', שתרגם "בך יוסף ברי יברכונ בית ישראל ית ינוקא ביומא דמהולתא למימר שיוינך ה' כאפרים וכמנשה" (בך יוסף בני יברכו בני ישראל ביום מילת התינוק 'שיימך ה' כאפרים וכמנשה'), ושח הג"ר דוד פיינשטיין שליט"א שנכח בברית של נכד רבי שריה דבליצקי זצ"ל ושמע שאמר 'ויקום בך הפסוק 'שיימך..! לאתמ"כ שאל את הגר"ש אם התכוון לצאת דברי תרגו"י, והשיבו דלכך כוונתו (מרשימות הרב ש. טיקוצקי שליט"א).

ורבי חיים פנחס שיינברג זצ"ל נהג לברך בחורים ביד אחת, ונשואים בשתי ידיים

כָּהֵן יְבָרַךְ יִשְׂרָאֵל (מ"ח כ)

ברכת הבנים - בסידור הגר"א מובא דאסור לברך בשתי ידיים לבד ממי שהוא כהן. ועיין ב'תורה תמימה' פר' נשא קל"א) דהגר"א מוילנא בדרך את רי"ח לנדא (מו"ץ דוילנא) בחופתו, והניח ידו אחת על ראשו בעת הברכה ואמר שלא מצינו ברכה בשתי ידיים רק לכהנים, וכן כתב בסידור האר"י דיש לברך רק ביד אחת. ובסידור 'הכתב והקבלה' כתב שניח שתי ידיו על בניו ויברכם (ליל שבת לפני קידוש). ואם סומך שתי ידיו יהיה בזה תוספת ברכה, אבל גם מברך ביד אחת די בזה (נפש כל חי ב') ואני נהגתי לברך הנשוי בשתי ידיים, בעדו ובעד ביתו, ולפנויים ביד

אחת. אמנם לבחורים לומדי תורה בשתי ידיים גם כן, כי התורה מסייעתם במקום אישה (פחד יצחק ברכה). ורבי חיים פנחס שיינברג זצ"ל נהג לברך בחורים ביד אחת, ונשואים בשתי ידיים (נר לשולחן שבת). רבי יהודה אסאד כתב: 'ותמה אני על הכרעת הרמ"א (או"ח סי' קכ"ח ס"א) דזר שנושא כפי"ז אפי' ביחידי עובר בעשה, הרי מעשים בכל יום שאבות מברכים לבניהם, וגדולי ישראל מברכים ליחידיים וגם לרבים בברכת כהנים?!' (שו"ת יהודה יעלה או"ח מ"א) והביה"ל (שם) כתב דלפי"ז יש לתמוה על מנהג העולם לברך אחד לחברו בין שהוא כהן או זר בעת שנפרד ממנו 'ברכך'. ואולי דווקא בפריסת ידיים עובר הזר בעשה, אבל כשאומר זאת שלא בתפילה, הוי כמכוון לא לקיים מצוות ברכת כהנים. ורבים הורו ע"כ לעשות שינוי בלי פרישת ידיים, או לברך בישיבה, או כקורא בתורה בניגון וטעמים, או שלא יחלק האצבעות, או שהאיסור רק כשמברך בדוכן ויש שכתבו דאין בזה איסור (כיעב"ץ) ואדרבה לא יעשה שינוי (ב"ח).

מה המיוחד שהיה באפרים ומנשה שראוי להתברך בהם?

וַיְבָרְכֵם בַּיּוֹם הַהוּא לְאִמּוֹר בְּךָ יִבְרַךְ יִשְׂרָאֵל לְאִמֹר יִשְׁמַךְ אֱלֹהִים כְּאִפְרַיִם וּכְמִנְשֵׁה (מ"ח כ)

כל הברכות שהאבות הקדושים ברכו לבניהם, כמו אברהם ליצחק, ויצחק ליעקב, לא נאמר בהם שהברכה הזו תישאר כברכה שבה יברך כל אדם את בניו, רק על ברכה זו נאמר כן, כמו שפרש"י: 'הבא לברך את בניו, יברכם בברכתם ויאמר איש לבנו 'שימך אלוקים כאפרים וכמנשה', וא"כ נראה שברכה זו היא גדולה וחשובה מאוד ומועילה, ובאמת נשארה ברכה זו כנוסח הברכה של איש לבניו לדורות. ומה המיוחד שהיה באפרים ומנשה שראוי להתברך בהם? כשנתבונן נראה שאכן יש בזה דבר שהוא ראוי להיות לדוגמא ולברכה, אחת המידות הכי גדולות היא מידת הקנאה, וכבר אמר הרא"ש (בארחות חיים): אל תתן בלבבך קנאה שזו היא חולה רעה שאין לה רפואה, ואמר קהלת, ראיתי את כל המעשים אשר נעשו תחת השמש והיא קנאת איש מרעהו, ועוד אמר 'ורקב עצמות קנאה' (משלי י"ד) - כי הקנאה גורמת לאדם לרקב עצמות ממש מכאב והתמרמרות, ואשרי לו לאדם אם יכול להגיע בתיקון נפשו שלא תשלוט עליו, ותהיה לו עין טובה על חבריו. והנה נתבונן, מנשה הוא הבכור וראוי היה להקדימו בכל דבר, וכן עשה יוסף שלקח את אפרים בימינו משמאל אביו, ואת מנשה בשמאלו מימין אביו, דייק להגן שלא תהיה פגיעה בבכורתו של מנשה, אבל יעקב אבינו שכל את ידיו וישת על ראש אפרים את יד ימינו ושמאלו על ראש מנשה, והקדימו בברכתו להקדימו בברכה, בדגלים, ובחנוכת הנשיאים. אפשר לנו לשער את הפתעתו ואת צערו של מנשה על עלבון גדול הזה, הרי ידע מה חשיבותן של ברכות יעקב, גם יוסף עצמו נבהל, כמו שמעידה התורה, 'וירא יוסף כי ישית אביו יד ימינו על ראש אפרים וירע בעיניו' אבל מנשה עצמו לא הגיב ולא אמר ולא עשה כלום, לא בשעת מעשה, ולא לאחר מכן, האם דבר פשוט הוא? הרי קשה מאוד הוא לאדם לסבול ולראות עצמו פחות מחברו, ועל דבר זה נכשלו רבים ונאבדו, כדאיתא ב'מסילת ישרים' (פי"א) מי גרם לירבעם, מי גרם לקרח, מי גרם למרגלים, מי גרם לשאול, מי גרם ליואב, נוראות להתבונן בזה בעומק ודקות העניין! ומה גם שהבכור יישאר לנצח פחות בכבודו מאחיו הקטן? יעקב אבינו שראה את צדקתו וענוותנותו של מנשה גם בעת קשה זו עבורו, ציווה שברכתו זו תישאר ברכה לנצח וכל אדם יברך את בניו 'שימך אלוקים כאפרים וכמנשה', ותישאר ביניהם אהבת אחים נאמנה. וזו ברכה יקרה, שיוכל אדם לעמוד במצבים מעין אלו בשלמות הנפש, ומכאן פתח למידות טובות, ולגאולה השלמה, דבאין קנאה אין שנהא (דבריהם זכרונם).

חידות לפרשת השבוע:

- א. איזה חסד עשו הכנעניים עם יעקב, למה זכו בזכות כן, ובמה ישראל עושים חסד?
- ב. מדוע נתקצרו שנותיו של יעקב בל"ג שנים (לעומת חיי יצחק אביו)?
- ג. היכן נרמזו בפרשתנו שיהושע בן נון הכניס את ישראל לארץ?
- ד. היכן נרמזו בפרשתנו חלום פרעה עם הפרות?
- ה. מה המשותף בין רבקה לקהת, לוי ועמרם, יוסף ויהושע, שמואל ושלמה, משה והלל הזקן?
- ו. מה הקשר בין ז' ימי המשתה ל-ז' ימי האבלות, ומה הבטיח הקב"ה שיהא לעתיד לבוא, בגלל שהתאבלו על יעקב?
- ז. מהיכן ידע יעקב את זמן הקץ שנסתם ממנו?

- הארץ', דהנה דג' בארמית נקרא 'נונא', וזה הרמוז - שמי ששמו כשם הדג (נון) - בנו יכניסם לא". וזהו "וידגו לרוב בקרב הארץ".
- **תשובה לחידה ד.** איתא במדרש רבה (צ"ח י"ח): על יוסף נאמר 'בן פורת יוסף', והכוונה היא שנתגדל יוסף ע"י הפרות שבחלום פרעה - שפתר את חלום פרעה בו ראה פרות.
- **תשובה לחידה ה.** איתא במד"ר (ק, י): ששה זוגות - שנותיהם שוות: רבקה וקהת, שניהם חיו 133 שנה, ועיין תוס' (יבמות ס"א) שכתב שהמדרש הזה סובר שרבקה היתה בת 14 שנה כשנישאה ליצחק. לוי ועמרם - חיו 137 שנה. יוסף ויהושע - חיו 110 שנים. שמואל ושלמה - חיו 52 שנה. משה והלל הזקן - חיו 120 שנה.
- **תשובה לחידה ו.** איתא במד"ר (ק, י"ג) עה"פ 'ויעש לאביו אבל שבעת ימים', למה עושים 'שבעה?' - כנגד ז' ימי המשתה. אמר להם הקב"ה: בעוה"ז נצטערתם עם הצדיק הזה ושמרתם לו אבל ז' ימים, לעוה"ב אני מחזיר אותו מאבל לשמחה, שנאמר (ירמיה ל"א) 'והפכתי אבלם לששון וניחמתים ושימחתים מיגונם', וכשם שאני מנחם אתכם, כך אני מנחם את ציון וכל חורבותיה, כפי שנאמר (ישעיה נ"א) 'כי ניהם ה' ציון ניהם כל חרבותיה, וישם מדברה כעדן וערבתה כגן ה', ששון ושמחה ימצא בה תודה וקול זמרה'. כן יהי רצון במהרה בימינו אמן.
- **תשובה לחידה ז.** כתב ה'דעת זקנים' האופן שנתוודע ליעקב זמן הקץ, היה ממעלות הסולם שחלם, שראה שרו של עשו עולה במעלות (מד"ר ס"ח י"ב) ולפי סכום המעלות ידע יעקב אימתי הוא זמן הקץ.

(מתוך עלונו של הרב צ'ולק - ויחי תשפ"ג)

- **תשובה לחידה א.** איתא במד"ר (ק, ו) עה"פ 'ויבואו עד גורן האטד', הכנעניים היו ראויים לדוש כאטד (להירמס), ובזכות מה ניצולו - בזכות חסד שעשו עם יעקב אבינו כשהלכו ממצרים לארץ כנען לקברו. ומה החסד שעשו? רבי אליעזר אמר: מפני שהתירו את אזורי מותניהם, שזהו סימן הכנעה ואבלות. ריש לקיש אמר: שהלכו חלוצי כתף. רבי יהודה בר שלום אמר: מפני שהראו באצבע ואמרו: אבל כבוד זה למצרים. ורבנן אומרים: מפני שזקפו קומתם. פירוש: שמגודל המחנה שהיה סביב מיטתו - לא יכולים היו לראותו, עד שהגביהו עצמם על אצבעות רגליהם. מסיים המדרש: והלוא דברים קל וחומר, ומה אלו שלא הלכו לא ברגלם ולא בידם, אלא שהראו באצבע - ניצולו מהפורענות, ישראל, שעושים חסד עם גדוליהם ועם קטניהם בידיהם וברגליהם - על אחת כמה וכמה.
- **תשובה לחידה ב.** כתב ה'בעל הטורים' על הפסוק בפרשתנו המספר כי יעקב חי 147 שנה (ולא 180 שנה כפי שיצחק אביו חי), דזה נגזר על יעקב מפני שקילל (בטעות) את רחל, ואמר 'עם אשר תמצא את אלוהיך לא יחיה' (ויצא ל"א ל"ב). וע"כ נחסרו לו משנותיו כמנין יחיה ל"ג. וב'דעת זקנים' וה'חזקוני' (בפ' ויגש מ"ז ח) כתבו שנמצא במדרש, בשעה שאמר יעקב לפרעה מעט ורעים היו שנות חיי, א"ל הקב"ה אני מילטתיך מעשו ולבן, והחזרתי לך את דינה ואת יוסף, ואתה מתרעם על חייך שהם מעט ורעים, חייך שמניין התיבות שיש מ'ויאמר יעקב עד ימי מגורי, כל יחסרו משנותיך, והם ל"ג תיבות ומניין זה נחסרו מחייך, דיצחק חי ק"פ שנה, ויעקב חי רק קמ"ז.
- **תשובה לחידה ג.** איתא במד"ר (צ"ז ג) עה"פ 'וידגו לרוב בקרב

המדרש, בטרם עברת את המפתן, עמוד וחשוב חשבוננו של עולם, לאיזו מגמה ולאיזו מטרה אנו משכימים, ולאיזו מטרה הם משכימים, לאן אנו רצים ולאן הם רצים, מהי תמורת העמל שלנו, ומהי תמורת העמל שלהם... וכשתזכה להתבונן בדברים אלו לאשורם הרי ממילא ישתפכו מפ"ך השיר וההודאה לבורא עולם 'ששמת חלקי מיושבי בית המדרש ולא שמת חלקי מיושבי קרנות', רק לאחר שהדבר ברור לך, הנך במצב שתוכל - בדיעבד - לצאת לרחוב, כאשר ההתייחסות שלך לאנשי הרחוב היא מלמעלה למטה, כמבט של 'נעבאך', כמה הם מסכנים... "אמנם פשוט, כי בלי סיעתא דשמיא אי אפשר להצליח כלל, ודאי יש להרבות ולהתפלל בעומדנו לפני 'בין הזמנים' אשר סכנתנו עצומה, אבל עיקר העיקרים הוא להתבונן עתה, בעומדנו בבית המדרש, להבין את ה'אשרינו מה טוב חלקנו ומה נעים גורלנו', ואז בעזרת ה' נזכה שלא נקבל כל השפעה מהרחוב ומהזמנים". (נמסר לי ע"י בני-תלמידו רבי יצחק)

(הרב שלמה לורנץ ז"ל - מתוך הספר 'במחיצתם')

יכשל בטעות וכו'.
 אם כן, לכאורה, קל וחומר הוא שביציאתו מבית המדרש היה צריך להרבות בתחנונים, שהרי הוא יוצא עתה ממקום קדוש אל הרחוב, רחוב מסוכן ומלא מכשולים, ה' ישמרנו. ואילו רבי נחוניה בן הקנה, ביציאתו מבית המדרש פותח בשיר ובהודאה, ולא בתפילה ובתחנונים 'מודה אני לפניך ששמת חלקי מיושבי בית המדרש ולא שמת חלקי מיושבי קרנות... שאנו משכימים והם משכימים... אנו עמלים והם עמלים... אנו רצים והם רצים, אנו רצים לחיי עולם הבא והם רצים לבאר שחת וכו'. מדוע בחר עתה בשיר ובהודאה, ולא בתפילות ובתחנונים, בעמדו על מפתן הסכנה היותר גדולה?
 התירוץ הוא - אמר מרן - אדרבה ואדרבה! מכיון שהרחוב כל כך מסוכן, לפיכך בחר רבי נחוניא בדרך השבח וההודיה. ודאי שצריך להתפלל לפני שהולכים לרחוב, אולם תפילה בלבד אינה מספקת, כיון שהסכנה כל כך נוראה...
 רבי נחוניא הראה לנו את הדרך כיצד להתמודד עם סכנת הרחוב. עצור והתבונן, מה אנחנו ומה הם. עכשיו, בעודך עומד בבית

כעבור זמן מה שהגיעו הנושים לקבל את כספם בחזרה, לא היה בידיו להשיב את הממון, ובלית ברירה נאלץ לא אחת להשיב להם משכון או תמורה מכלי הבית המועטים שהיו עמו.

אותו יום שלישי לא יישכח מזכרונו - העיד לימים רבי שלמה זלמן - כשהגיעו הנושים וביקשו לקחת משכון בעד תשלום דמי החוב, ובבית כבר לא היה כמעט דבר, אמא הביאה את כל תכשיטיה וכלי הכסף המועטים שהיו ברשותה, והם נכנסו לביתם ולקחו את ספרי הקודש הלא מעטים שהיו בבית, היו אלו הספרים בהם למד אביו הגדול רבי חיים לייב עם בניו לחכמם וללומדם.

או אז פרצה אמו בבכי, ובעקבותיה הילדים שראו זאת מבלי יכולת לסייע, כשאמו אומרת בתפילה - רבש"ע, על הכל אני מוכנה לוותר ואין לי צורך בכלים שיקלו עלי בחיי, אבל את ספרי הקודש, אלו שבעלי הגדול לומד עמיהם עם בניו ומגדל בכך את ילדינו בדרך העליה, על זה אינני יכולה לוותר בשום אופן, ופנתה בדמעות שלישי לרבש"ע שסייע עמה...

אותן דמעות רותחות שיצאו מליבה הפועם של האם המסורה, שהראתה יותר מכל מהי ערכה של לימוד התורה בספרי הלימוד, החזירו בלב הינוקא שלמה זלמן מהי אהבת התורה שאינה יודעת גבול, מהו ערך החיים האמיתיים לעומת דברים שאינם כה אמתיים וחשובים בעיני האדם.

מיני אז החליט רבי שלמה זלמן להשקיע כל עיתותיו בהעמקת התורה ויגיעתה... דמעותיה של אם.

(מתוך החוברת 'נשים במאי קז'יין')

המשך מעמוד 22 | הר"ר יעקב יוסף הולצמן שליט"א

את המבחן. גם כאשר לומדי הכולל חוזרים לביתר אחרי 8 שבועות, אני נותר עם תושבי המקום המבקשים לסיים את הבחינה. לפעמים אני נשאר לצורך כך עד שעה 10 בבוקר.

• אם אפשר, תשתף אותנו בבקשה ככל שאתה יודע על ציבור הנבחנים ועל האוירה המיוחדת במקום.

כאמור, ציבור הנבחנים מגוון מאוד. למרות שרובם מלומדי הכולל המתגוררים בביתר עילית, יש גם מצטרפים מהעיר חברון, בני תורה מובהקים מהציבור הדתי. אני מכיר למשל את אחד הנבחנים שכבר שנים רבות משתתף בתוכנית 'דרשו' ועשה את המבחנים בקריית ארבע ובשנה האחרונה מקפיד לבוא דוקא למוקד של מערת המכפלה בגלל האוירה המיוחדת והשקטה ואוירת הקדושה האופפת את המקום.

המוקד שלי אינו ככל המוקדים בו תושבי האזור נבחנים בבית הכנסת בו הם רגילים להתפלל והמקום מוכר להם. אצלנו יש מוקד כללי יותר העונה על כמה צרכים של מגוון אוכלוסיות, אברכי כולל לצד אנשי עמל בני תורה, חרדים ודתיים כאחד. גם להם 'דרשו' נותן מענה מושלם.

זו קרה בהג הפסח...

הם היו שלושה שסעדו יחד בשולחן אחד.

אחד מהם אכל מצות יד והשניים מצות מכונה.

האוכל מצות יד הקפיד לא לאכול מצות מכונה, ואילו השניים האחרים לא מקפידים ואוכלים גם מצות יד

האם שלושתם יכולים לזמן בברכת המזון?

הצטרף למאות הלומדים בתוכנית הלימוד והמבחנים של 'דרשו' ב'דף היומי בהלכה' וכל השאלות יעלמו...

הצטרף כבר עכשיו!

לפרטים, קבלת לוח לימוד, או רישום בעמדות 'נדרים' ובמוקד 'דרשו' 02-5609000

נושאי
הלימוד
ב'דף יומי'
בהלכה'

מדוע בברכת המוציא אחד יכול לברך להוציא את כולם ואילו בברכת המזון כל אחד צריך לברך בעצמו?

• 'שנים שאכלו, אף על פי שברכת 'המוציא' פוטר אחד את חבריו, מצווה לחלק שיברך כל אחד ברכת המזון לעצמו.' (שו"ע)

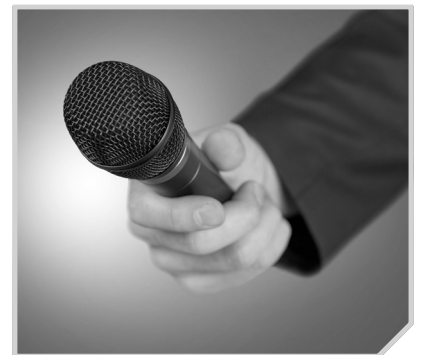
והטעם שחילקו בין ברכת המזון ל'המוציא': דבתחילת הסעודה שקובעים לאכול יחדיו, דעתן להצטרף, מה שאין כן בסוף הסעודה דעתן להפרד זה מזה, הלקף צריך לברך כל אחד לעצמו. ויש עוד טעם: משום דברכת המזון גם כן מצווה לחלק ולברך כל אחד לעצמו:

האם אפשר לעשות זימון ברמקול?

• כתבו האחרונים: היכא שיש מסיבה גדולה, יש ליתן לברך ברכת הזימון למי שקולו חזק כדי שישמעו כל המְסוּפִּין. (מ"ב)

ולעניין זימון ברמקול בסעודות שיש בהן קהל גדול, דעת הגרי"ש אלישיב והגר"י פישר (וזאת הברכה עמ' 129) שאין לזמן באופן זה, משום שהרמקול אינו נחשב קולו האמיתי של המזמן. אמנם בשו"ת שבט הלוי (ח"י סי' מ) נטה להקל בדבר, שכן עיקר דין זימון נלמד מהפסוק 'כי שם ה' אקרא הבו גודל לאלוקינו', והיינו שאחד קורא לחבריו להצטרף עמו לברכה, ואף ברמקול שאין הם שומעים את קולו האמיתי, מ"מ קריאתו להצטרף ולברך עמו נחשבת קריאה. אכן גם הוא מסיק שלכתחילה יש לזמן ללא רמקול, מכיון שמלשון הא"ר משמע שהמזמן מוציא את השומעים בברכת הזימון, וכל מהדר אחרי המצוות מהדר אחר הדין לכתחילה.

ובשו"ת אגרות משה (או"ח ח"ד סי' צא אות ד), אף שצידד לגבי מגילה והבדלה שיוצא בשמיעה מרמקול למרות שאינו שומע את קולו האמיתי [וכן צידד החזו"א שאפשר שיוצא ידי חובה, כמובא בהערה בשו"ת מנחת שלמה (ח"א סי' ט)], מ"מ לגבי ברכת המזון וקריאת שמע כתב שיש למחות ברוצים לצאת ידי חובה ברמקול.

האם האוכלים במסעדה או בבית מלון צריכים לברך הרחמן הוא יברך את בעל הבית הזה?

• הרחמן הוא יברך את בעל הבית הזה, וקאי על בעל הסעודה. (מ"ב)

ולענין האוכלים במסעדה או בבית מלון, דעת הגרי"ש אלישיב (חשוקי חמד שם) שיש להם לומר 'הרחמן הוא יברך את בעל הבית הזה', אף על פי שהם משלמים לו על הסעודה, שכן אם בעל הבית

לא היה מכין להם את הסעודה, לא היו אוכלים אכילה זו וכספם לא היה משביע אותם. אמנם לגבי הברכה המיוחדת שמברך האורח את בעל הבית 'היה רצון שלא יבוש' וכו' מבואר לקמן (סי' רא ס"ק ז) שהמשלם על סעודות אינו מברכה.

האם במלון או במסעדה בני משפחה האוכלים בשולחן אחד יכולים להצטרף לזימון עם בני משפחה אחרת האוכלים בשולחן אחר

ולענין האוכלים במסעדה ובבית מלון, בשו"ת מנחת יצחק (ח"ח סי' ח) כתב, שבני משפחה האוכלים בשולחן אחד אינם מצטרפים לזימון עם בני משפחה אחרת האוכלים בשולחן אחר, הואיל ואין קשר ביניהם. ובשם הגרי"ש אלישיב מובא (וזאת הברכה שם), שאף אם בני שתי המשפחות שרים זמירות ביחד אינם מצטרפים, מאחר שכל אחד רוצה לשבת בנפרד עם בני משפחתו [אכן, מ"מ אם ירצו לבא לזמן מותרים כמבואר בשו"ע לקמן (סי' קצה ס"א) ובמשנב שם (ס"ק ב), אולם ראה בביה"ל שם (ד"ה שתי חבורות) שהביא מחלוקת האם רק יכולים להצטרף לחבורה אחרת שיש לה זימון בפני עצמה או גם כשאין בכל חבורה כדי זימון יכולים להצטרף].

האם בחורי ישיבה האוכלים בחדר האוכל, שאוכלים בשולחנות נפרדים, מצטרפים לזימון?

אכן לענין בחורי ישיבה האוכלים בחדר האוכל, כתב בשו"ת מנחת יצחק (שם) וכן דעת הגרי"ש אלישיב (וזאת הברכה שם) שעל אף שהם אוכלים בשולחנות נפרדים, מצטרפים לזימון, משום שהם יושבים לאכול על דעת שיצטרפו זה עם זה, וכן דעת הגר"ח קניבסקי (דולה ומשקה) אמנם אם הבחורים מתכוונים שלא להצטרף יחד כגון שיושבים קבוצות קבוצות ואין קשר בין הקבוצות דעת הגר"ש אויערבך והגר"ח פ"פ שיינברג (וזאת הברכה שם) שאין היושבים בשני שולחנות מצטרפים לזימון, והגרי"ש אלישיב (וזאת הברכה שם) הורה שבאופן זה אפשר לסמוך על דעת האגרות משה [הובאו דבריו לעיל (ס"ק ו) שמועיל גילוי דעת שלא להצטרף. ודעת האור לציון (שם) שאף אם הבחורים יושבים בשולחן אחד כיון שכל אחד נכנס אוכל והולך יתכן שנחשב שלא קבעו יחד, וזימנו בלא שם אף אם הם עשרה, כיון שמספק אין להוציא שם שמים לבטלה, ואם אמרו הבחורים זה לזה בואו נאכל נחשב לקביעות ויכולים לזמן אף בשם, וכן בסעודות השבת שבהן מקדשים, סועדים ומברכים יחד, מצטרפים לזימון אף לענין הזכרת שם. וראה עוד בדברינו בביה"ל לקמן (סי' קצה ס"א ד"ה שתי)

(משנה ברורה חלק ב הלכות ברכת המזון סימן קצב קצג (עמ' 195-192, וכן מילואים עמ' 36))

הצטרף עכשיו למאות הלומדים בתוכנית הלימוד והמבחנים של 'דרשו'

ב'דף היומי בהלכה'

וכל השאלות יעלמו...

הצטרף כבר עכשיו!

בעמדות 'נדרים פלוס' או במוקד דרשו 02-5609000

הַמְדַת יָמִים אוֹתוֹ קָרְאָתָּ

סיפור מיוחד אירע בילדותי כשמצאתי פעם שטר כסף בערך גבוה. היה זה ביום שישי, ניגשתי והראיתי את השטר לאבא בשמחה גדולה. אבא פתח בפניי גמרא גדולה, ולמד עמי את המשנה בבבא מציעא (דף יב)

הגראי"ש קרליץ שליט"א על הדרך בה אביו מרן הגאון רבי ניסים קרליץ זצוק"ל הצליח לרומם את חשיבות וייקרת השבת, שנחרת בו לכל חייו

המשנה בבבא מציעא (דף יב) שמציאת קטן לאביו... ולאחר שהסביר לי את כל הנלמד וההלכה הפטיר בנועם: כעת מה אתה אומר, על פי התורה למי הכסף שייך? אך כדי להעניק לי תחושת חשיבות, הוסיף ואמר: קח את הכסף שמצאת, ואת רשימת מצרכי השבת שצריכים לקנות היום, אתה תקנה היום את מצרכי השבת, ותקנה גם איזה ממתק מיוחד לכבוד שבת לעצמך... מאותו מאורע למדתי איך בכל דבר צריך לדעת איך נוהגים על פי ההלכה. בנוסף לכך ניתן לראות כיצד בד בבד עם הלכה הוא הצליח לרומם בנו את חשיבות וייקרת השבת, וזה נחרת בי לכל חיי.

שבועיים לא אוכל לבוא לבית הכנסת!

מתוקף תפקידי כרב ביהמ"ד 'הליגמן' נאלצתי להופיע בדיונים המשפטיים בענייניו. באחד הדיונים נשאלתי ממתאי אני זוכר את ביהכ"נ 'הליגמן', השבתי בפשטות: מעת שאני זוכר את עצמי. כשהייתי בן שלוש, פעם הפרעתי מעט בבית הכנסת, אבא ניגש אלי והודיע לי על העונש שמוגיע לי: שבועיים לא אוכל לבוא לבית הכנסת! אין לכם מושג איזו ענישה מחנכת היתה זו, כשרק חיכיתי וציפיתי כל העת מתי אוכל לשוב ל'הליגמן' לזכות להתפלל לצידו של אבא...

בימי ילדותנו, היה מצוי שילדים מחליפים ביניהם חפצים, ולאחר מכן לעתים מתחרטים. אבא רצה ללמד להימנע מכך, שהרי המכירה וההחלפה שלהם אין בה ממש משום שהם קטנים, אך מאידך יש לחנך שאם עושים דבר, אי אפשר להתחרט בקלות, וכך ילמדו אחריות מהי. לפיכך אבא היה אומר לנו שהדברים שייכים לאב, ולכן הקטנים צריכים לשאול רשות מאביהם בכל מקרה מעין זה.

(כתבה נרחבת בפנים הגליון. מקור: הרב מ. ברמן יתד נאמן / י"ז חשוון תש"פ)

בין פעליו הרבים עומד הגראי"ש קרליץ שליט"א בנשיאות מספר ת"תים, ומפקח על התנהלותם. במסגרת זו היה נכנס רבות לדון עם אביו מרן רבי ניסים זצוק"ל בענייני חינוך, והוא נאות לפרוש עצות, הדרכות והנחיות שקיבל ממרן הגר"נ זצוק"ל: לא אחת, כששאלונו מה עלינו לעשות כדי למנוע את ירידת הדורות, ובפרט בדור האחרון שניכר שינוי מהותי מדורות קודמים, הוא ענה, שבדורות הקודמים ידעו לתת חשיבות וערך לדברים ומושגים נעלים יותר, וככל שידגישו לילדים את המושגים והנושאים החשובים בהמחשת סיפורים ועובדות, כך יגדל הערך בעיניהם בדברים החשובים. והביא דוגמא לכך מרבו מרן רה"י הגרמ"י ליפקוביץ זצוק"ל שנהג למסור בשבת שיעור לתלמידים ב'קצות החושן' וכדומה, וכשהגיע לסברא עמוקה, הוסיף בהטעמה ואמר "אזא סברא, נאר שבת קען מען דאס פארשטיין", [כזו סברא - רק בשבת אפשר להבין], וכך היה מכניס בתלמידיו הרגשת רוממות וחשיבות התורה. וכך נהג גם אבא בדרך לימודו להראות כל העת את חשיבות וכבוד התורה. הוא היה חכם הרזים בידעו איך להעיר בצורה חכמה שתתקבל על לב השומעים בחיוך, וכפי שאירע פעם שנסע ברכבו של א' ממקורביו, והלה נהג במהירות גבוהה מדי לטעמו של אבא. אבא פנה אלו בתהייה: "מעניין הדבר שאף אחד לא עוקף אותך בכביש..."

קח את הכסף שמצאת, ואת רשימת מצרכי השבת שצריכים לקנות היום

סיפור מיוחד שלא ימוש מזיכרוני, אירע בילדותי כשמצאתי פעם שטר כסף בערך גבוה. היה זה ביום שישי, ניגשתי והראיתי את השטר לאבא בשמחה גדולה. אבא פתח בפניי גמרא גדולה, ולמד עמי את

העלון מופץ לזיכוי הרבים, אנא הימנעו מקריאה בשעת התפילה וקריאת התורה

גליון 606
שנה י"ג תשפ"ד

סיפורי צדיקים

יו"ל לע"נ הרה"ח ר' הלל ז"ל בן ר' פינחס נחום המבורגר ז"ל

יחיד למשפחה קיימים על האישור לפרסום בלבד

סיפורי חז"ל

ויקרא לבנו ליוסף

למה לא קרא לראובן או ליהודה, הלא ראובן בכור ויהודה מלך, והוא הניחם וקרא ליוסף, ללמדך שהכל מכבדים למי שהשעה עומדת לו, ועוד, שהיה סיפק בידו לעמוד בצוואתו ואמר לו "אם נא מצאתי חן בעיניך אל נא תקברני במצרים" בשבילך ירדתי למצרים, בשבילך אמרתי "אמותה אך הפעם" ועכשיו אפילו אם אדם מת בספינה הנפש הולכת אצל אבותיו, אל נא תקברני במצרים, שסופה ללקות בכינים ויהיו מרחשות תחתי, ושלא יעשו אותי במצרים עבודה זרה, כי שכשם שנפרעים מן העובד עבודה זרה כך נפרעים מן הנעבד, לכך אל תקברני במצרים, למה האבות מחבבים קבורת ארץ ישראל, לפי שמתו ארץ ישראל חיים תחילה לימות המשיח, ואוכלים שנות המשיח, לפיכך אמר יעקב אל תקברני במצרים, אותם צדיקים שמתים בחוצה לארץ, הקדוש ברוך הוא עושה להם מחילות בארץ ועושה אותן כמערות הללו, והם מתגלגלים ובאים עד שמגיעים לארץ ישראל, והקדוש ברוך הוא נותן להם כוח של חיים והם עומדים, אמר לו יעקב ליוסף, אם אתה עושה לי כמו שאמרתי לך, יפה, ואם לאו נפשי יוצאת ממני מיד, אמר לו כך אני עושה לך, אמר לו הישבע לי וישבע לו.

(תנחומא ויחי ג')

פרשת השבוע

ועיני ישראל כבדו מזוקן וגו' ויגש אותם אליו וישק להם ויחבק להם (מ"ח - י')

מסופר על הרה"ק רבי שמחה בונים מפרשיסחא זיע"א שהיה בשנות חייו האחרונות סגי נהור, וכשהביאו לפניו בערב יום הכיפורים את נכדיו לברכם, חיבקים ונישקים תחילה. וכך אמר: אצל יצחק אבינו אנו מוצאים שלאחר שכהו עיניו מראות, אמר ליעקב בנו: "גשה נא ושקה לי בני". כיוצא בכך אנו מוצאים אצל יעקב אבינו בעת זקנתו, ככתוב: ועיני ישראל כבדו מזוקן וגו' ויגש אותם אליו וישק להם ויחבק להם. וכל כך למה? כי בשעה שהאדם מבקש להתקשר עם זולתו, די לו לשם כך בחוש הראייה, שכן אנשים מתקשרים זה לזה, כשהם מביטים איש בעיני רעהו. אולם, כשאדם מאבד, לא עלינו, חוש חשוב זה שהקב"ה העניק לו ברוב חסדו - צריכה להתקשרות לבוא בדרך של חיבוק ונישוק.

ויברך את יוסף וגו' המלאך הגואל וגו' (מ"ח - ט"ז - ט"ז)

מסופר על הרה"ק רבי יוסף שלמה כהנמן מפוניבו' זיע"א, שהיה אומר, הילדים הם עיקר הדור הצעיר, הוא

תקות עתידנו. באחת מדרשותיו ביקש לשדל ולפייס במתק שפתיו את יהודי עירו, והצביע לפנייהם על פסוק בפרשתנו, כשיעקב אבינו הרעיף ברכתו על ראש בנו יוסף הצדיק, "ויברך את יוסף" ויאמר המלאך הגואל יברך את הנערים. והיכן הברכה ליוסף גופו? אלא הסביר בהתרגשות, הברכה הטובה ביותר בשביל אב יהודי היא, כשבניו מבורכים.

עד כי יבוא שילה (מ"ט - י')

מסופר על חבורת אפיקורסים שישבה ולגלגה על אמונת ביאת המשיח. שמע הרה"ק מבילגוריא זיע"א את שיחתם ופנה אליהם ואמר, אספר לכם סיפור: פעם קרא השועל אל הציפור שבראש האילן בואי רדי נא אלי, סירבה הציפור ואמרה, בוודאי רעב אתה שועל ערום. אמר לה השועל, כלום לא שמעת שהמשיח כבר הגיע וגר זאב עם כבש? לפתע נשמעה נביחת כלבי ציידים, נבהל השועל והחל לברוח. מה לך בורח? שאלה הציפור, הלא משיח כבר בא. כן, קרא השועל, הבעיה היא שהכלבים אינם מאמינים בביאת המשיח.

זמני השבת

זמני יציאת השבת

ירושלים: 5:24 ת"א: 5:26 ר"ת: 5:58

פרשת ויחי

זמני כניסת השבת

ירושלים: 4:08 ת"א: 4:22

מלאי גדול של בדים, בשוּבך ממוסקווה תוכל להפיץ את סחורתך בין סוחרי הבדים של וויטעבסק וליאזונה גם יחד. לאחר שציית לכל דברי הרבי, נעשה החסיד לאחד מסוחרי הבדים הגדולים והעשירים בכל האזור כולו.

כעבור תקופה, שב החסיד הסוחר אל רבי שניאור זלמן וסיפר לו על הצלחתו המסחרית, תוך שהוא מודה לו על כל הברכות שאצל לו. הביט רבי שניאור זלמן בחסידו בעיניים טובות ואמר: אם כן הקשב היטב, סוחרי מוסקווה קונים את בדיהם בעיר קניגסברג, שהיא כידוע מרכז גדול של ייצור בדים, טע אפוא גם אתה לקניגסברג, וקנה את הסחורה היישר מהמקור, לאחר מכן תמכור אותה לסוחרי מוסקווה, ולסוחרי וויטעבסק, וליאזונה. הסוחר נהג כעצת הרבי, והצלחתו המסחרית עלתה ופרחה מיום ליום, מאז ואילך נהג הסוחר לבוא אל הרבי ולהתברך מפיו לפני כל נסיעה ונסיעה לקניגסברג.

פעם אחת לפני שיצא החסיד למסע קניות בקניגסברג, אמר לו הרבי, אתה הרי נוסע כל כך הרבה לקניגסברג, ומעולם לא הבאת לי משם שום מתנה. הסוחר פירש את דברי הרבי כפשוטם, ונבך, באמת שאל את עצמו בבושת פנים, הייתכן שעד היום לא מצאתי שום הזדמנות להביא לרבי מתנה כלשהי? בליבו כבר החליט כי בשובו מנסיעתו הנוכחית לקניגסברג, יביא עמו לרבי מתנה יקרת ערך. ואמנם בהגיע הסוחר לקניגסברג, מיהר לחנות תכשיטים ומתנות גדולה, וקנה לרבי שי יקר ונוצץ, קופסת טבק מרהיבה עשויה זהב טהור.

בשובו לביתו, עבר הסוחר דרך ליאזונה והעניק לרבי את המתנה. יישר כוח, יישר כוח, אמר לו הרבי בפנים מאירות, אכן מתנה יפה הבאת לי, אך לא למתנה בזאת נתכוונתי. הסוחר חש מבלבל ומאוכזב, הרבי הביט ממושכות בקופסת הטבק היפה ומיששה בחיבה בין אצבעותיו, אחר כך נשא עיניו לחסיד ושאל:

אמור לי בבקשה, כשאתה נמצא בקניגסברג האם פוקד אתה לפעמים את התיאטרון? שאלת הרבי הפתיעה את הסוחר מאד, כחסיד ירא שמים מעולם לא דרכה רגלו בתיאטרון, ואף פעם לא עלה הרעיון על דל מחשבתו, אך הוא ידע גם ידע, כי מילה היוצאת מפי הרבי, קודש היא, הוא הבין שיש דברים בגו ושתק. בנסיעתו הבאה לקניגסברג, פנה החסיד לתיאטרון העירוני, הוא רכש את הכרטיס היקר ביותר להצגה הקרובה, בזמן הנכון נכנס לאולם התיאטרון ותפס את מקומו, הכיסא היה מרופד היטב, והסוחר שהיה עייף מעמל הדרך שקע עד מהרה בתרדמה עמוקה.

בגמר ההצגה נותר ישן על כיסאו, עד ששרת התיאטרון ניגש אליו והעירו, הלא נתן בו מבט בוחן, מהיכן אתה? שאל השרת. מרוסיה, השיב הסוחר. ומהיכן ברוסיה? מליאזונה ענה החסיד. המכיר אתה את רבנו זלמינא? שאל השרת. כן, ענה הסוחר שהופתע מהשאלה הלא צפויה, כמו גם מסגנונה. הוא הבין מיד שכונת השרת לרבי שניאור זלמן,

הצדיק הנסתר נתן הסכמה לספר הקדוש התניא

היו שנים שהרה"ק רבי שניאור זלמן "בעל התניא" זיע"א (יומא דהילולא כ"ד טבת) התגורר בעיירה ליאזונה וכינויו בפי כל היה "המגיד מליאזונה". לא הרחק מעיר זו התגורר אחד מחסידיו שהיה מלמד בחדר, והתפרנס מכך בדוחק רב. היה זה בליל חורף סוער, דפיקות נשמעו מכיוון דלת ביתו של המלמד, הוא ניגש לפתוח את הדלת ומצא איש קופא מקור, מיהר המלמד להכניס את האיש פנימה, הגיש לו שתייה חמה ומיני מזונות מעשה ידי אשתו, אחר כך הציע לאורח לעלות על תקרת תנור האבן הגדול, כדי להפיג את צינת גופו ולישון, את ילדיו ששכבו שם עד בוא האורה, שלח המלמד לפינה אחרת של הבית חמה קצת פחות.

עם עלות השחר קם האורח ממשכבו על גג התנור, ופנה לדרכו, מיהרו הילדים הקטנים לשוב ולטפס אל גג התנור החם והנעים. להפתעתם גילו שם שק קטן מלא מטבעות, נרגשים וצוהלים רצו הילדים לספר להוריהם על האוצר שמצאו. בוודאי ישוב עוד מעט האורח לקחת את כספו, מיהרו ההורים לצנן את התלהבות ילדיהם, בינתיים הניחו המלמד ואשתו את השק במקום סתר, חלפו שעות וגם ימים, עברו שבועות ואף חודשים. והאורח עלום הזוהת לא שב לקחת את כספו. נוהג היה המלמד לשאול את פי הרבי בעל התניא זיע"א כל אימת שנתעוררו בחייו שאלה או ספק. מזה עליו לעשות בשק המטבעות שהותיר האורח האלמוני? שאל המלמד את רבו. הקב"ה ראה במצוקתך והחליט לשלוח לך מטמון, ענה לו הרבי. לאחר מחשבה קצרה הרבי הוסיף ואמר, האורח האלמוני לא ישוב לקחת את השק, משום שלא היה עובר דרכים רגיל, אלא שליח מיוחד של ההשגחה העליונה, שלך הוא הכסף. יחד עם זאת יעץ הרבי למלמד, להסתיר מידיעת הבריות את דבר התעשרותו הפתאומית. בחודשים הבאים המשיך בעבודתך כמלמד, והוסף לחיות חיי צניעות ופשטות בדיוק כפי שחיית עד היום, הורה הרבי. לאחר תקופה שב המלמד אל הרבי לשאול כיצד עליו לנהוג הלאה. שכור דירה וחנות בעיר, המליץ לו הרבי, קנה בדים אצל ספק הבדים הראשי, ומכור אותם, בעוד שנה, כאשר בעזרת ה' תצליח ותראה ברכה בעסקך, שוב אליי, ואז אורה לך כיצד לנהוג הלאה.

עשה המלמד כמצוות הרבי, וראה ברכה רבה בחנות הבדים שפתח. כעבור שנה בדיוק שב והתייצב לפני הרבי, בשנה הקרובה לא תקנה עוד בדים מן הספק המקומי, אלא תיסע לעיר הגדולה וויטעבסק כדי לבחור בעצמך את הבדים לחנות, אמר הרבי. לאחר מכן תמכור את הבדים לסוחרי הבדים בליאזונה, כך תוכל להרוויח יותר בלי לשלם דמי תיווך מיותרים. חלפה עוד שנה, והמלמד שהפך בינתיים לסוחר בדים מבוסס ומוכר בענף, בא פעם נוספת אל הרבי לשאול בעצתו. לאחר הרהור קל נענה הרבי ואמר, הלא סוחרי הבדים של וויטעבסק קונים את סחורתם במוסקווה, טע אם כן בעצמך למוסקווה, וקנה שם

משל ונמשל

פתאום יתגלה ויפיע המלך המשיח

משל לקיסר אחד ששלח להודיע לשר הצבא כי ביום פלוני הוא חייב להיות מוכן ומזומן להקביל את פניו, שכן יש בדעתו לבוא באותו יום ולבקר את אנשי הצבא. אותו יום היה הכל מוכן ומזומן, אנשי הצבא היו לבושים בגדים נקיים ממורקים ומצוחצחים למשעי וערוכים בשורות כמשפט, ואף שר הצבא בעצמו התקטט והתלבש בבגדי השרד המיוחדים ועמד בראש אנשיו מוכן להקביל פניו של הקיסר. היה שר הצבא מביט כל רגע בשעון שבידו, וראה שכבר עבר הזמן שקבע הקיסר לבואו, כבר עברה מחצית השעה, שעה שעתיים ושלוש שעות, והקיסר איננו, נתעיף שר הצבא מעמידה ממושכת זו שעמד וחיכה לשווא לבואו של הקיסר, אף קצרה רוחו מציפיה זו, עמד והפקיד חייל אחד על המשמר שיהא מצפה ומחכה לבואו של הקיסר, והוא עצמו פרש לצדדיו וישב לפוש. תוך כדי כך הופיע פתאום הקיסר ובא, הדבר אירע במפתיע ושר הצבא לא היה סיפק בידו לקום בעוד מועד ממקום מושבו ולהתייצב כראוי בראש אנשיו לפני הקיסר, והקיסר בבואו משהבחין שהשר לא עמד במקומו כמשפט, נתמלא חימה וכעס, תלש את אותות הכבוד מכתפי השר והוריד אותו מכהונתו, ומינה מיד במקומו את החייל שעמד על המשמר, ובשעה שעמד שר הצבא לפני הקיסר אבל חפוי ראש, דיבר אתו הקיסר קשות ואמר לו: אתה שר צבא הנך, כהונתך גדולה ונכבדה, ואף השכר שאתה מקבל מאוצר המדינה שכר רב הוא, לעומת זאת חייל זה מן הפשוטים הוא, איש אינו מכיר אותו ואני אף את שמו איני יודע, ושכרו הניתן לו מאוצר המדינה אך מעט הוא, אף על פי כן עמד באמונה על משמרתו וחיכה לבואי, לא עיף ולא נתייגע ולא נטש את מקומו, ואילו אתה שר רם ונישא נטשת את חייליך, פרשת לצדדין וישבת לפוש.

הנמשל: כך יהיה גם לעתיד לבוא, כולנו נצפה לבואו של גואל צדק מלך המשיח, ואנו חייבים להקביל פניו בתשובה ובמעשים טובים, ובאלה אנו צריכים להתחזק ולעמוד על משמרתנו באמונה, כי בלעדי אלה היאך נוכל להחזיק מעמד והיאך נוכל לשאת עינינו אם ננטוש חס וחלילה את מקום עמדתנו, ושורותינו תהיינה חס ושלום פרוצות, בשעה שיתגלה עלינו פתאום ויפיע המלך המשיח, איזה תשובה נשיב לו אנחנו שרי הצבא בחילו של מלך מלכי המלכים הקב"ה? וודאי שאנו חייבים לעמוד הכן על משמרתנו בתורה ובתפילה ובמעשים טובים, מוכנים ומזומנים להקביל פניו של המלך המשיח גואל צדק שיבוא במהרה בימינו.

(בשם הגה"ק ה"חפץ חיים" זיע"א)

אם כן, מסור לו דרישת שלום ממני, ביקש השרת, ומה שמך? התעניין הסוחר. קארל, הייתה התשובה. כששב החסיד הסוחר לליאונזה, סיפר לרבי על הפגישה המוזרה עם קארל שרת התיאטרון, פניו של רבי שניאור זלמן קרנו משמחה, אכן, זו המתנה שחפצתי בה, אמר לחסיד.

לא חלף זמן והסוחר בא שוב אל הרבי בטרם צאתו למסע קניות נוסף בקניגסברג. הרבי בירכו בברכת הצלחה, ורגע לפני צאתו מהחדר פתח הרבי את מגירת שולחנו, והוציא מתוכה חבילה סגורה, הושיטה הרבי לסוחר ואמר, כשתגיע לקניגסברג, מסור חבילה זו כמות שהיא לידי שרת התיאטרון, וכשתסיים את ענייניך בעיר ותרצה לשוב לביתך, חזור אליו וטול מידי את החבילה.

ואכן כך עשה הסוחר, מיד בבואו לקניגסברג פנה לאולם התיאטרון, ומסר לידי קארל את החבילה הסגורה ששלח עמו הרבי. כעבור כמה ימים כשהתכוון החסיד לשוב לביתו, חזר אל השרת כדי לקבל ממנו בחזרה את החבילה.

על פני השרת ניכרה האכזבה, האומנם בטוח אתה כי רבך הורה לך לקחת ממני? שאל, כך בדיוק ציווה עליי אמר החסיד בנימת התנצלות. כל העניין כולו, היה בעיניו תמוה ומסתורי, אך במיוחד התפלא החסיד על כי החבילה נראתה לו סגורה וחתומה כאילו כלל לא נפתחה.

ואמנם רק בעומדו להשיב את החבילה לידי החסיד, הסיר מעליה שרת התיאטרון את העטיפה, ופתחה, החבילה הכילה דפים כתובים בכתב ידו של הרבי, היו אלה שורותיו של ספר ה'תניא' הקדוש שבאותם ימים עדיין לא ראה את אור הדפוס. השרת עלעל בין הדפים במהירות, אה, אה, קרא בהתרגשות, איזו חכמה עילאית, איזו רוח הקודש, רוח הקודש ממש.

לבסוף סידר השרת את הדפים והשיבם לעטיפתם, הוא קירבם ברטט לפיו, ונשק להם בחום, אחר כך מסר את החבילה לידי החסיד ואמר כעת, לאחר שעיינתי בכתביו של רבינו זלמינא, ומצאתי בהם גילויים כה נפלאים של סודות התורה, אינני יודע איזה חידושים נותרו עוד לחדש. רק לאחר שעיין קארל הצדיק הנסתר בדפים, נתן הסכמתו ושיבח בהתפעלות את הכתוב בהם, החליט הרבי להדפיס את ספר ה'תניא' ולהפיצו בעולם.

צ'ין אדם לחברו

זהירות על הזמן של הזולת

מפאת המחסור ששרר בימי המלחמה בשנת תש"ח, הנהיגו בארץ חלוקה של נפט ע"פ תור. פעם ירדה הרבנית, אשתו של הרה"ק רבי איסר זלמן מליצר זיע"א ונעמדה בתור הארוך. המוכר הבחין בה ומתוך דרך ארץ כלפיה, קרא לה לעמוד בראש התור. משראה רבי איסר זלמן שאשתו שבה לאחר זמן קצר, שאלה והתברר לו שקיבלה נפט בלי תור. "זו גניבה, גול זמנם של אחרים", אמר לה. "לכי מיד, החזירי את הנפט ועמדי בתור כמו כולם."

הקרבת קרבן מנחה בימינו

מסופר: פעם הגיע הרה"ק רבי משה ליב מסאסוב זיע"א לשוק ביערוסלב, והיה מהלך בין העגלונים ובודק את טיב הקש והתבן שבאוצרם. והנה עבר על פניו ידידו הרה"ק רבי שמעון מיערוסלב זיע"א ושאלו: רבי, מה מעשיו בשוק של העגלונים? אמר לו רבי משה לייב: עזוב את ה"רבי" שלי ואת ה"רבי" שלך, ובוא עמי ונישא חבילת קש לביתה של אלמנה ענייה, שאין לה אפילו מצע של קש להשכיב עליו את גופה השבור. וילכו שניהם יחדיו הני שני צדיקים קדושי עליון, וישאו את הקש בכתפיהם, וכל העם רואים וזוים ומפנים להם מקום. בדרך הילוכם אמר רבי משה לייב: אילו היה בית המקדש קיים, היינו מביאים עולות ונסכים, עתה אנחנו מביאים קש לאלמנה, ומעלה עלינו הכתוב כאילו קיימנוהו עם כל הכוונות של הקרבת קרבן מנחה.

בחנות שלי לא נמצא

כעס וקפדנות

מסופר על הרה"ק ה"חזון איש" זיע"א שהיה אומר בלשון מליצה: "בחנות שלי לא נמצא כעס וקפדנות". באחת מהפעמים היחידות בהם כן כעס (כעס מעושה) ה"חזון איש" היה, כששאלו אותו אודות שידוך של בחור מסוים. לאותו בחור היתה אחות שלא היתה שפוייה בדעתה. השיב ה"חזון איש": "כתוב לבדוק באחי האם ולא בקרובים האחרים, ואין לחשוש לזה". הסביר השואל שהאחות היא ניצולת שואה, מהפליטות מגיא ההריגה. ועל זה רגו ה"חזון איש" מאד ואמר: "הן עברו שבעה מדורי גיהנום ואתם עוד שואלים עליה וחוששים?"

סגולה גדולה לאהבת שמים היא

אהבת ישראל

מסופר: פעם הגיע רב גדול אל הרה"ק רבי אברהם מסטרעטין זיע"א ואמר לו: הנה שמעתי על מעלת כבודו שנותן ליהודים סגולות, וסגולותיו מועילות, לכן אבקש ממנו לתת לי סגולה ליראת שמים, השיב לו הצדיק: ליראת שמים אין לי סגולה, אולם לאהבת שמים יש לי כן סגולה, אמר לו הרב: אדרבא, אהבת שמים היא מדרגה יותר גדולה מיראת שמים, יתן לי הרבי סגולה על זה. השיב לו הצדיק: סגולה גדולה לאהבת שמים היא אהבת ישראל, מי שיש בו אהבת ישראל יכול לבוא בניקל לאהבת שמים

תילולא דצדקיא

שבת קודש י"ח טבת

רב הונא בר מר זוטרא (ד"א תשפ"א)
רב מרשיא בר פקוד (ד"א תשפ"א)
הרה"ק רבי צבי אלימלך בר פסח (בני יששכר - תר"א)

יום ראשון י"ט טבת

הרה"ק רבי רבי יעקב מקאלבסוב ומעליץ בר נפתלי צבי מרופשיץ (תקצ"ט)
הרה"ק רבי אברהם שמואל בנימין סופר בר משה (כתב סופר - תרל"ב)

יום שני כ' טבת

רבינו משה בן מיימון (הרמב"ם - ד"א תתקס"ה)

יום שלישי כ"א טבת

הרה"ק רבי אריה לייב מוכיח מפולנאה (קול אריה)
בר"ר יחיאל מיכל (תק"ל)
הרה"ק רבי ישראל אברהם בר משולם זושא מאניפאלי (תקע"ד)

הרה"ק רבי ישראל דוב בער מוילעדניק

בר"ר יוסף (שארית ישראל - תר"י)

יום רביעי כ"ב טבת

הרה"ק רבי שלמה מסטרעליסק בר אורי (תקפ"ז)
הרה"ק רבי אריה לייבוש הלוי עפשטיין מאזורוב אופאלא (תקצ"ז)

יום שישי כ"ד טבת

רבי נפתלי בר יצחק (סמיכת חכמים - תע"ד)

הרה"ק יוסף מיאמפאלי בר יחיאל מיכל מולאטשוב (תקע"ב)

הרה"ק רבי שניאור זלמן בר ברוך (בעל התניא והשרע - תקע"ג)

הרה"ק רבי שמואל בר אברהם מסאכטשוב (שם משמואל - תרפ"ו)

הרה"ק רבי משה מרדכי מלעלוב בר שמעון נתן נטע (תשמ"ז)

זכותם תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

עצונה הלכות

טאת הרה"ג נסילאל הכהן רביטבין שליט"א
סודים "ב"א אור"ח רפרוס יוסף הדר"ש על המעשרים.

תלמוד תורה (י"א)

א) חייב לתלמוד תורה עד יום מותו, שנאמר (דברים ד', ט') ופן יסורו מלבבך כל ימי חייך, וכל זמן שלא יעסוק בתורה הוא שוכח. (שר"ע יור"ד סימן רמ"ו, סעיף ג')

ב) אסור לעסוק בדברי תורה במקומות המטונפים, ולכן אמרו שאסור לתלמיד חכם לעמוד במקומות המטונפים, מפני שלא יהרהר בדברי תורה. (שם, סעיף כ"ו)

ג) כל המקיים את התורה מעוני, סופו לקיימה מעושר, וכל המבטל את התורה מעושר, סופו לבטלה מעוני. (אבות פ"ד מ"ט)

ד) כל העוסק בתורה לשמה, זוכה לדברים הרבה. (שם, פ"ו, מ"א)

ה) בכל יום ויום בת קול יוצאת מהר חורב ומכרות ואומרת, אוי להם לבריות מעלבוניה של תורה. (שם, משנה ב')

קרית קרעטשניף רחובות

טל': 052-7144471 מייל: sipureitzadikim@gmail.com

בחסות דפוס פוסטר

דפוס אישי מקצועי

08-8422112 ההגנה 54 רחובות

P6422112@gmail.com

לע"ג הרה"ק

רבי משה מרדכי מלעלוב זיע"א

בר"ר שמעון נתן נטע זיע"א

נלב"ע כ"ד טבת תנצב"ה

פני עין חמד

יוצא לאור ע"י בית הכנסת שכונת "עין חמד" - מכללת ציון

פרשת ויחי - אל תתלונן

"וַיְהִי יָמֵי יַעֲקֹב שְׁנַי חַיָּיו שְׁבַע שָׁנִים וָאַרְבָּעִים וּמֵאָת שָׁנָה" (בראשית מ"ז, כ"ח)

אלא רוצים להזכיר לנו שחייו של יעקב אבינו התקצרו בשלושים ושלוש שנה, שהרי היה צריך לחיות כמו אביו יצחק (שחי מאה ושמונים שנה)

מדוע חייו התקצרו כל כך? תירוץ אחד ראינו בפרשת ויגש שעל כל מילה שהתלונן אצל פרעה הורידו לו שנה מחייו.

בעל הטורים מתרץ דבר מבהיל מדוע הורידו ליעקב שלושים ושלוש שנה. בשעה שלבן רדף אחרי יעקב, הוא טען כלפיו: **"לְמָה גִבַּתְּ אֶת אֶלְהֵי?"** (בראשית ל"א, ל').

יעקב אבינו ענה לו: **"עַם אֲשֶׁר תִּמְצָא אֶת אֶלְהֵיךָ לֹא יַחִיָּה"** (בראשית ל"א, ל"ב). יחיה בגימטריה שלושים ושלוש.

בגלל המילים האלו שיעקב אומר ללבן רחל אימנו נפטרה. על זה יעקב אבינו נענש והורידו לו שלושים ושלוש שנה כמניין יחיה!

יעקב הרגיש שימיו ספורים, לכן כתוב: **"וַיִּקְרְבוּ יָמֵי יִשְׂרָאֵל לְמוֹת"** (בראשית מ"ז, כ"ט). קללת צדיק אפילו על תנאי היא תופסת.

מעניין זה נלמד כמה צריך להיזהר לשמור על כל דיבור שיוצא מהפה שלנו אפילו בלי כוונה!

בברכת שבת שלום

הרב אליהו חיים פנחסי שליט"א
חבר הרבנות מבשרת ציון

שנת לבת

ש"ק	כנסת לבת	צאת לבת	ויבין תם
17: 53	17: 20	16: 07	י"ג
17: 48	17: 18	16: 26	ת"א
17: 48	17: 18	16: 26	מ"ב
17: 52	17: 21	16: 28	כ"ג

בפרשה שלנו אנחנו קוראים שיעקב אבינו נפטר בגיל מאה ארבעים ושבע שנים.

בפרשת ויגש קראנו שפרעה שואל את יעקב: **"כַּמָּה יָמֵי שְׁנֵי חַיֶּיךָ?"** (בראשית מ"ז, ח'). יעקב ענה לפרעה: **"יָמֵי שְׁנֵי מְגוּרֵי שְׁלֹשִׁים וּמֵאָת שָׁנָה מֵעַט וְרַעִים הָיוּ יָמֵי שְׁנֵי חַיָּי וְלֹא הִשְׁיִגוּ אֶת יָמֵי שְׁנֵי חַיָּי אֲבֹתַי בְּיַמֵּי מְגוּרֵיהֶם"** (בראשית מ"ז, ט').

הורידו ליעקב שלושים ושלוש שנים מחייו! בגלל שבכה לפני פרעה על גורלו המר כאשר בורא עולם עשה את כל האירועים שעברו עליו לטובתו. **לכן כל מילה שענה לפרעה עלתה לו בשנה של חיים** (בתוספת כמות המילים של שאלת פרעה).

ברוך ה' שאותנו לא דנים ברמה הזו. אם היו מורידים לנו על כל מילה מיותרת היינו היום במינוס גדול... ב"ה שלא תופסים אותנו על כל מילה.

לכאורה למה צריך לומר שיעקב היה בן מאה ארבעים ושבע שנים בפטירתו? הרי אנחנו יודעים לעשות חשבון.

כשיעקב הגיע למצרים היה בן מאה ושלושים שנה. כתוב בתחילת פרשה ויחי: **"וַיְהִי יַעֲקֹב בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם שְׁבַע עָשָׂר שָׁנָה"** (בראשית מ"ז, ח').

חישוב מהיר של חיבור שני מספרים - מאה ושלושים עם שבע עשרה יוצא ביחד מאה ארבעים ושבע שנה!

מדוע התורה לא סומכת עלינו שאנחנו יודעים חשבון פשוט?

הצלחה בגו"ר

יצחק אריאל בן טובה חגי חיים וב"ב שמואל אימן בן אסתר זרי שגית בת רותי מאיר ישראל בן רחל ברכה- יראת שמים ליאור יהושע סומך וב"ב גלית בת מסודי יהודה אריה בן רחל ברכה ארז בן שושנה רונן אברהם וב"ב קסירר אפרים וב"ב רחל ברכה בת פדילה דליה משפ' שטרית נעם יצחק בן רחל ברכה רינה בת סימי וב"ב יוסף ליאור בן דליה אפרת- הצלחה בכל העניינים שלמה ודנה דוד וב"ב אריה ושרה לוי וב"ב י.מ.י.ש כדורי שולמית ומרדכי חיים דויטש וב"ב עמית בן אהרון וב"ב רז דוד בן לאה וב"ב נתנאל בן גינה

זיווג הגון וכשר במהרה

אורן חיים בן אלן אסתר רותי בת סימי תרצה בתיה בת ימנה נינט יוסף בן רוחמה אילן בן ג'ולייט יפית שרה בת גינה דרור בן סופיה אנאל חביבה בת שולמית מיטל בת מלכה מאיר בן שרית ואליהו טליה עדן אסתר בת שולמית נעם בן שרה שירי ימנה בת שולמית דוד עומרי בן יהודית שושנה שירה בת סילביה שמעון בן שולמית סיון רבקה בת אלן אסתר לאה בת תמר אברהם גורג'י בן דליה אפרת אורן בן נעמי

זרע קודש בר קיימא

גלית בת מסודי אליהו דזרי בן ימנה אילנה בת רוחמה שמואל אימן בן אסתר זרי סיון בת אסתר רחל מרים בת יהודית דניאל בן שרה אושרית בת שושנה נעמה בת יפה דגנית בת שושנה אסף בן סופיה מיטל בת שושנה לימור בת פרידה

רפואה שלמה

מאיר ישראל בן רחל ברכה יצחק בן עזרא ימנה ניזרי בת סטה- בריאות ואריכות ימים מרדכי ניזרי בן פרוחה- בריאות ואריכות ימים סימי בת סוליקה מיכאל יהודה בן מרים אורן בן אסתר דינה בת מזל נעם יצחק בן רחל ברכה נעמי בת רחל שירה שילת בת אורלי אפרים בן שרה לביא ישראל בן תמר חיה אסתר בת סוליקה מוריה בת רחל ברכה נחום בן כיריה יהודה אריה בן רחל ברכה ישראל בן חווה יפה בת שרה-הצלחה ורפואה רחל בת זוהרה משה בן נזימה עינת בת רחל ברכה רפאל משה בן רחל יצחק בן פנינה רחל ברכה בת פדילה דליה קסנש בת דגנט רותי בת סבריה יצחק בן חנון רפאל אבידן בן תקווה אליהו בן רחל בנימין בן ברכה אלן אסתר בת שרלוט נעימה בת שרה יהודה לייב בן אסתר מלכה נעם אלימלך בן אושרית- ר"ש ובריאות איתנה לימור בת פרידה יניב בן פרידה מאיה בת עדי אורן בן פרידה יהודית אסתר פראדל בת חיה- בריאות ואריכות ימים

העלון מוקדש לעילוי נשמת משה בן גורג'יה ז"ל

לרפואה שלימה לנוריאל בן אסתר

לרפואה שלימה לאיידה חיה בת אסתר ולידל אלחנן רפאל בן איריס ולידל אורי חיים בן שלי

זש"ק, פרנסה טובה ובריאות איתנה אליהו ניזרי בן ימנה וגלית בת מסודי
להצלחת אברהם גורג'י בן דליה אפרת וב"ב לרפואת הנפש והגוף של יהודה אריה בן רחל ברכה
העלון מוקדש לע"נ יצחק בן רבקה ז"ל

שואל ומשיב בהלכה – פת גויים - חלק ז'

מה דין הלחם שאפה עובד גוי כשהוא הדליק את התנור ויהודי הגביה את החום?

שאלה: א

להלן סיכום ההלכה מפי ר' אליהו חיים פנחסי, רבנות מקומית מבשרת מתוך ספרו 'הכשרות למעשה':

תשובה: ב

תנורים המצויים בימינו שפועלים על ידי גופי חימום חשמליים או גז. למרות שההדלקה בוצעה על ידי גוי, אם יהודי הגביה את הלהבה או חום התנור, הפת מותרת. כמו כן, על ידי כיבוי תנור החשמל והדלקתו מחדש, הפת מותרת. **הערה:** בלהבת גז מועילה הגבהת עוצמת האש. לעניין תנורי חשמל כאשר מגביהים את החום, יש מי שטען שלא נוצרת כאן ספירלות חדשות, אלא שעם הזמן הוא מתחמם יותר - ולכן לא מועיל, אלא יכבה וידליק שוב. אולם, לעניות דעתי, יש לעיין בזה מכיוון שיש כאן עניין בהיכר כדן השלכת קיסם, מדוע שלא יועיל מעשה היהודי.

כאשר התנור כבה והתקרר, היהודי צריך להדליק את התנור בעצמו בכל פעם שרוצים לאפות מחדש, ולא די בהדלקה הראשונה של הבוקר. אפשר להשאיר את התנור דולק במשך כל היום. **הערה:** למרות שהשו"ע פסק (שם ס"י) השלכת קיסם לתנור מועלת לכל היום, ואף אם הסיקו שוב את התנור ולא השליך ישראל קיסם. מכל מקום היינו דווקא שנשארו גחלים בוערות מההיסק הראשון, שאם לא כן לא מועילה השלכת קיסם של הפעם הראשונה. הוא הדין כאן, שהתנור כבה והתקרר שצריך היסק חדש.

כאשר היהודי ראה שגוי הדליק את התנור והספיק להתחמם, מועיל שהיהודי יכבה את התנור וידליק שוב, למרות שהתנור חם בגלל הדלקת הגוי. **מקורות:** בשו"ע (שם ס"ט) אם בא ישראל וניער את האש, אף שההדלקה התבצעה על ידי הגוי, מותר. כך פסק שו"ת שרגא המאיר ח"ח (סימן נט אות ב).

כאשר ישראל אפה בתנור וטרם אפיית הפת זרם החשמל פסק, התנור התקרר וגוי הרים את המפסק הראשי ועל ידי כך המשיך התנור לפעול, יש להתיר, שהאפייה נחשבת פת ישראל. בפרט אם הבצק נאפה קודם שהחשמל פסק באופן שנאלץ על ידי הדחק. יש מי שמחמיר. **מקורות:** הגר"נ קרליץ זצ"ל דעתו להחמיר, הובא בספר עזרה כהלכה (עמוד צט). הגר"א נבנצל דעתו להקל, הובא בספר אהל יעקב (עמוד תריג). נראה לענ"ד שיש להקל בנידון דידן, מכיוון שכאשר יש הפסקת חשמל הוא כולל תאורה. בנוסף כאשר הגוי הרים את המפסק הראשי, אין דעתו בעיקר על התנור והווי גרמא. בפרט לדעת הפוסקים, שבחשמל אין איסור פת גויים כלל. צ"ע כאשר חזר החשמל על ידי חברת חשמל - ולכאורה קיל טפי.

חשיבה על הזולת

הגה"ח ר' מנחם ברייאר זצ"ל (בנו של הגה"צ רבי יוסף אב"ד שטפנשט זצ"ל) סיפר: מעשה באדם שלא זכה להיוושע בפרי בטן. האיש נהג לפקוד את מעונו של הרה"ק האדמו"ר רבי אברהם מתתיהו פרידמן משטפנשט זיע"א ולבקש ממנו שיעתיר בעדו ויפעל עבורו ישועה. יום אחד האיש נקלע לסבך ממוני מול השלטונות במדינת רומניה ונקבע זמן למשפט.

לפי חומרת העניין נראה שהוא עתיד לקבל קנס כבד ביותר. האיש הגיע אל הרה"ק לבקש את ברכתו שיזכה בדיון. הרבי השיב לו: "בידי לברך אותך שתזכה לבנים, אבל תצטרך להפסיד את כל כספך במשפט. יתר על כן, אם תזכה במשפט, הרי שלעולם לא יהיו לך ילדים. עכשיו הברירה בידך להחליט אם רצונך בבנים או בממון".

אותו יהודי הררה זמן מה והודיע: "רצוני בברכת הרבי בממון – לצאת זכאי במשפט". הרה"ק התפלא מאוד. איך יתכן שאדם מעדיף כסף יותר מבנים? הוא שאל אותו על כך. האיש הסביר כי הממון כולל פיקדונות שהפקידו בידו אלמנות ויתומים (שבהם עושה סחורה ונותן להם מהרווחים). אם הוא חלילה יפסיד במשפט, הרי שיגרם להם נזק גדול. לכן הוא מעדיף לוותר על הסיכוי לחבוק בן כדי שלא לגרום צער לאותם נדכאים ושבורי לב...

הרבי התפעל מאוד מגדלות הנפש של אותו יהודי וברך אותו שיצליח במשפט. הוא ביקש ממנו שיחזור אליו לאחר המשפט. האיש יצא זכאי לגמרי (מלבד קנס קטן מאוד). הוא חזר לרבי לספר מה קרה. הרבי קיבל אותו במאור פנים והורה לו להשיב את הפיקדונות לאלמנות וליתומים ואת השאר לחלק לצדקה. הרבי הוסיף לבסוף: "בשכר זה תזכה לבנים"...

הרבי פתח וגילה לו מכבשונו של עולם: "לפעמים יש לאדם 'עת רצון' ושעת הכושר שבה יוכל לפעול את הישועה שנדרשת לו. יתכן ששעת רצון זו לא תחזור עוד לעולם, כלומר - יש לו פעם אחת ויחידה שבה יכול להיוושע מצרתו. כאשר הגעת אלי לספר לי על המשפט הצפוי, ראיתי כי הגיע השעה המיוחלת שבה תוכל לזכות לבנים".

"מן הדין היה שמאחר שהחמצת את המועד – היית נשאר ערירי כל ימי חיך, אבל מכיוון שאתה נהגת שלא כדרך הטבע והסכמת לוותר על בנים לטובת ממון של אלמנות ויתומים, לכן גם הקב"ה נהג בך למעלה מן הטבע וזכית בשנית לעת רצון להמשיך עליך בנים". כך היה, האיש זכה לזרע בר-קיימא. (מעובד מתוך הגיליון 'באר הפרשה')

עושה אירוע שמחה באולם שמחות וברצונך להפוך אותו לכשרות "מהדרין-גלאט"?

צוות משגיחים תלמידי חכמים ידאגו לכך בכל איזור בארץ. ההשגחה החל מזמן אספקת הבשר ועד למנה האחרונה. בפיקוחו של הרב אליהו חיים פנחסי שליט"א 052-6329144 (הנייד באישור ועדה רוחנית)

לשמיעת השיעורים של הרה"ג אליהו פנחסי יש להתקשר 073-3718395

מינויים

לקבלת העלון חייב במייל מדי שבוע, יש לשלוח בקשה למייל

PnneEH@gmail.com

הקדשת העלון

ניתן להקדיש את העלון לעילוי נשמה, רפואה שלמה, הצלחה, זיווג הגון, חזרה בתשובה וכו' נא לפנות לליאור בטל' 052-7652084

כתובת המערכת: עבור ליאור עצמון, רח' הבושם 26 ת.ד. 83375. מבשרת ציון. מיקוד 9076926

לשאלות בהלכה

נא לפנות לרב אליהו פנחסי בטל' 052-6329144 (הנייד באישור ועדה רוחנית)

אם ראשונים כמלאכים - המקבל הרב ברוך שפירא זצ"ל

המקובל הרב ברוך שפירא זצ"ל - נולד ב-ט"ו שבט ה'תרס"ה (1905) בעיירה מאזיר (כיום בבלארוס). בתור נער למד עם מרן רבי ישראל יעקב קניבסקי זצ"ל (ה'סטייפלר זיע"א). כבר בצעירותו הרבה להתבודד בחווה של דודו, שהייתה בקרבת מקום. שם גם התחיל ללמוד את פנימיות התורה. אחרי מלחמת העולם הראשונה היתה ברוסיה מלחמת אזרחים בין הבולשביקים למתנגדיהם. היהודים היו היעד הראשון לפוגרומים בידי שני הצדדים. רבינו הצטרף לחבורה של יהודים שעסקו בהצלת יהודים אחרים באזורי הקרבות. בשלב מסוים הוא נתפס ועונה קשות. אחרי שכבר החליט למסור את עצמו למות על קידוש ה', ניצל בדרך נס. אחרי מספר שנים עלה לארץ באמצעות סרטיפיקט. הרב למד בישיבת 'מרכז הרב'. בהמשך הרב פנה לעבודה חלוצית. היה שותף בהקמת עין חרוד. לאחר מכן היה שותף להקמת קיבוץ אמירים.

לפרנסתו עבד במצפה רמון כשומר אתר ארכיאולוגי במשך כעשרים וחמש שנה. שם הרבה להתבודד. התפרסם למעטים כאדם ששורה עליו רוח הקודש. היה בקי במקרא, בגמרא, בחסידות, בחכמת הצירוף, בקבלת ספרד, בקבלת אשכנז. נתן לתלמידיו ניתוח מעמיק של שורש נשמתם ויעודם. מכיריו מעידים על מופתים רבים ועצומים. כל חייו היה בתפילה ובדאגה לכלל ישראל ולכל אחד ואחד. בסוף ימיו עבר לגור במעלה אדומים ליד ירושלים. נפטר ב-י"ח טבת ה'תשנ"ו (1996). חי כ-91 שנים. ציונו בהר-הזיתים בירושלים. הראשל"צ מרן הרב מרדכי אליהו זצ"ל ספד לרבינו ואמר כי הצדיק שנפטר "**מ-ל"ו צדיקים שבדור**".

אביו: ר' משה. **אימו:** מרת תמר. **מרבתי:** המקובל ר' אברהם יצחק הכהן קוק (הרב הראשי האשכנזי הראשון בארץ ישראל). **תלמיד-חבר:** מרן ר' ישראל יעקב קניבסקי (ה'סטייפלר זיע"א). **מתלמידיו:** ר' אורי חנניה אלנקוה. **מספריו:** **יחקר נבואות אחרית הימים והתאמתן לימינו**.

הרב שמואל מורנו סיפר על הראייה למרחקים של הרב שפירא: "פעמים במהלך השיחה הרב היה מספר על דברים שקורים במקומות אחרים. כשנתיים לפני מלחמת המפרץ הוא התחיל לתאר לי בהרחבה ובמדויק סדר של מערך טילים גדול שנפרס באותה עת במפרץ הפרסי לקראת מלחמה עתידית. פעמים אחרות הוא סיפר על דברים שקרו באותו זמן בכנסת ובממשלה בלי ששמע חדשות.

בנוסף לכך, הרב אמר לי בפירוש כמה פעמים, שהיכולת של הנשמה לצאת למעין 'טיולים' מחוץ לגבולות הגוף היא די בסיסית. בימי קדם היא הייתה נחלת רבים וטובים בעם ישראל. רק בגלל הגלות העניין נשכח מאתנו. לדעתו היכולת האלו עתידות לחזור אלינו. על עצמו הוא אמר: 'אני מקדים את הדור שלי בשמונים שנה'."

הרב אליהו גבאי שגר בקרית-גת ומלמד בכלל סיפר: "פעם אחת בחול המועד שמעתי שאחד מתלמידי הכולל עולה לירושלים. אמרתי לו שימשיך למעלה אדומים ויקבל ברכה מהרב שפירא. למחרת שאלתי את האברך אם הוא נסע למעלה אדומים. האברך ענה: 'ברוך ה', לא הייתי צריך. כשהגעתי לכותל, הרב שפירא בדיוק היה שם וברך אותי'. הרב גבאי סירב להאמין. הרי הרב שפירא כבר זקן מופלג ולא יוצא כלל מהבית! האברך שמעולם לא ראה את הרב שפירא, לפני כן תיאר את היהודי הזקן שהיה בכותל, תיאור שתאם את מראהו של הרב שפירא.

הרב גבאי עדיין לא האמין. הוא התקשר לרב כדי לוודא את הפרטים. הרב מורנו המשיך לספר: "הרב שפירא ענה לו שהסיפור נכון: 'אמנם אני לא הייתי בכותל, אבל חלקיות שלי הייתה שם'. הרב גבאי כמובן התקשה להאמין ולהבין גם את התשובה הזאת. הוא החליט להתקשר לרב נחמני זצ"ל, שהיה מפורסם יותר כמקובל מוסמך. הוא שאל אותו על הרעיון של 'חלקיות' שנמצאת במקום אחר. הרב נחמני ענה לו כך: "דע לך, הרב ברוך שפירא ממעלה אדומים הוא היחיד בדור, שידוע את סוד טיט השרפים והמלאכים של התנא האלוקי רשב"י הקדוש!".

אחד האנשים סיפר: "באחת הפעמים שהייתי אצל הרב, הבאתי איתי את אחי הקטן - אליקום תור, שהיה אז ממש ילד קטן. הרב שפירא אמר לי: 'הוא עוד יבנה בניינים גדולים בארץ ישראל!'. חלפו שנים ארוכות. כיום אליקום בונה ובונה ועוד היד נטויה".

ת"ח גדול מחבר ספרים עמוקים בהלכה ובאגדה ואדם רצינוני באורחות חיו שמע על הרב ברוך שפירא והחליט לבקר אותו ולבקש ברכה בעניין מסוים. הרב בירך אותו ולאחר מכן הוסיף: "כדאי לך לעיין בתורה הכתובה והמסורה". אותו רב לא הכיר את הספר והלך לחפש אותו. כשמצא הוכה בתדהמה.

באותם שנים אותו ת"ח השקיע בלימוד מדרשים. הוא חשב שחסר כלי בסיסי - מפתח לפי סדר התנ"ך לכל המקומות שבהם חז"ל מפרשים פסוקים. לכן התחיל לעשות זאת בעצמו (הוא עשה זאת כדרכו בשקט ולא סיפר לאיש). בעקבות הערת הרב ברוך שפירא הוא גילה שכבר נכתב ספר כזה ובהיקף גדול יותר. נחסכה לו עבודה רבה ועוגמת נפש עצומה.

הרב שמואל מורנו סיפר: "באחד הביקורים הקבועים שלי אצל הרב שפירא, הוא ביקש שאכתוב את דבריו. לאחר שסיימתי לכתוב שבעה עמודים, הרב ביקש שאעביר את המכתב ליעדו. למחרת נסעתי למרן הרב מרדכי אליהו, שקיבל את המכתב וקרא אותו בפנים חתומות. הוא ענה לי במשפט קצר: 'תחזור לרב שפירא ותאמר לו: קיבלתי מסירת המודעה, ראש חודש אב'."

המשך הסיפור התרחש כעבור חצי שנה, כאשר ב-ח"ח טבת ה'תשנ"ה הרב שפירא התבקש לישיבה של מעלה. כשם שהיה נסתר בחייו, כך גם בפטירתו. בהלווייתו השתתפו כארבעים איש בלבד. אחרי שכבר התחילה ההלוויה, מרן הרב מרדכי אליהו הופיע לפתע עם עוזריו, הרב זעפרני והרב מוצפי. את דברי ההספד שלו פתח כך: "הרב שמוטל לפנינו - קדוש קדוש! הוא מ-ל"ו הצדיקים הנסתרים של הדור".

מרן הרב מרדכי אליהו המשיך להספיד את הרב שפירא בדיוק כפי שהכירו אותו תלמידיו, למרות שבאופן פיזי הם מעולם לא נפגשו. בדברי ההספד מרן הרב מרדכי אליהו הזכיר את המכתב שהעברתי לו. בניגוד לדרכו בקודש שלא לדבר ברבים בעניינים בנסתר, אמר הרב כך: 'קראתי ושניתי ושילשתי, והדברים היו נסתרים מעיניי, מלבד עניין מסוים שסבור הייתי שהבנת. שלחתי שליח למעלה אדומים כדי לצאת מן הספק. התברר שאכן לכך התכוון הרב. כך התגלה לי סוד שהוא בחינת שם המפורש שנאמר לכהן גדול ביום הכיפורים בחשאי'.

מעשה חסד

והכניס לכיס.

למחרת בבוקר כשהאברך הגיע לכולל הוא נזכר בבקשה של אימו ואמר בקול שהיום כל הלימוד יהיה לעילוי נשמת האדם ששמו היה כתוב בפתק. האברכים בכולל ענו אמן והתחילו לעסוק בתורה.

מאותו רגע האברך הקדיש כל מצווה, כל לימוד וכל שיעור לעילוי נשמה של אותו אדם שאימו מסרה לו את שמו בטלפון. האברך הרגיש חיבור לא מובן לאותו אדם.

לאחר כמה ימים הוא יצר קשר עם אימו ושאל אותה: "אימי היקרה, מי הוא אותו אדם שמסרת לי את שמו כדי שאתפלל בעבורו?".

"מדוע אתה שואל?", אימו שאלה. האברך ענה: "מכיוון שמהרגע שהתחלתי ללמוד תורה ולקיים מצוות לעילוי נשמתו אני מרגיש חיבור אליו ופועל עבורו בכל הכח".

"אומר לך מי הוא אותו אדם", האם השיבה. "לפני ארבעים שנה, קצת לפני שנולדת, אותו אדם היה בעל בית אריזה. הוא העסיק אותי ודאג לשלם את משכורתי למרות שנחתי בביתי בהוראת הרופא במשך כמה חודשים. לאחר שנולדת הוא המתין עד שאתחזק ואשוב לעבודה".

"תדע לך בני, שאותו אדם היה שליח ה' להציל את אביך, אותך ואותי. באותם הימים הפרנסה היתה דחוקה. ללא המשכורת החודשית שאותו אדם דאג לשלם לי למרות שלא עבדתי – אני לא יודעת איך היינו מחזיקים מעמד".

"לפני מספר ימים רעייתו של אותו מנהל בית אריזה יצרה איתי קשר. היא סיפרה שבעלה נפטר לא מזמן. היא סיפרה כי מכיוון שבעלה היה רחוק מתורה ומצוות הוא לא הבין את משמעות הקבורה. הוא ציווה לקבור אותו לא לפי הדת היהודית אלא כמנהג עובדי ע"ז החיים במזרח הרחוק".

"רעייתו עשתה כבקשתו. מאותו לילה הוא הגיע אליה בחלומות צורח מכאבים ומתחנן לעזרה. אותה גברת אמרה לי שהיא יודעת שיש לי בן אברך. לכן היא ביקשה את עזרתך. זאת הסיבה שהעברתי לך את שמו כהכרת הטוב למעשיו איתי בעבר".

האברך שמע את דברי אימו ונפעם ממעלת החסד שבין אדם לחבירו. למרות שאותו אדם ל"ע ציווה לבזות את קבורתו, בכל זאת ריחמו עליו בשמיים, מכיוון שהוא עשה חסד עם משפחה צעירה.

הרב אסף נחום סיים את הסיפור ואמר: "אני הוא אותו תינוק שנולד. המעשה היה איתי. הלוואי שנפנים כי לכל מעשה שאנחנו עושים, יש השלכות בכל הזמנים".

להלן סיפור מופלא שמעובד מתוך 'משכן שילה' אותו סיפר הרב הרה"ג אסף נחום. ניתן ללמוד ממנו כי כל מעשה שאנחנו עושים נלקח בחשבון ובמיוחד כאשר האדם מקיים מצוות חסד. מצווה זו עומדת לו לעד.

האדמו"ר הצדיק הרב שלמה גולדמן זצוק"ל, (שימש כאדמו"ר הרביעי של חסידות זוועהיל) אמר: "כל פסיעה שאדם פוסע עבור הזולת, הוא חוסך אלף פסיעות עבור עצמו!"

לפני כארבעים שנה בת ישראל צעירה עבדה בבית אריזה. העבודה הייתה קשה ומפרכת, אבל העלמה שזה עתה נישאה עמלה לפרנסת ביתה.

כעבור חודשים אחדים היא התבשרה שתזכה בעז"ה בעוד כמה חודשים לחבוק בן. היא המשיכה לעבוד במלוא המרץ בעבודה הקשה.

לאחר שישה חודשים הרופא הורה לה להפסיק להתאמץ בעבודה מכיוון שהיא נכנסה למצב מסוכן מבחינה בריאותית.

היא ידעה שאם היא לא תעבוד, לא תהיה פרנסה לבית. בנוסף היא לא ידעה אם בעל בית האריזה ימשיך להעסיק אותה.

למחרת בבוקר הצעירה ניגשה למנהל בית האריזה וסיפרה שהיא נאלצת להפסיק לעבוד בגלל מצבה הבריאותי אבל היא מבקשת לשוב לעבודה אחרי הלידה.

מנהל בית האריזה השיב לצעירה שתנחם בביתה עד הלידה ותגדל את התינוק שייולד בשמחה ולאחר מכן תוכל לשוב לעבודה. מקומה בבית האריזה שמור רק בשבילה.

הצעירה שמחה והודתה למנהל. הוא הוסיף: "לא רק שתשובי לעבודה אחרי חופשת הלידה, אלא אני אשלם לך שכר חודשי מלא גם בזמן שתהיי בביתך ולא תעבדי".

הצעירה התרגשה מאוד והודתה למנהל. היא לא ציפתה כלל להטבה גדולה כל כך – גם לנוח בבית, גם לקבל שכר חודשי מלא וגם לשוב לבית האריזה לאחר הלידה. הצעירה בירכה את המנהל ושבה לביתה. כעבור שלושה חודשים נולד לה בן במזל טוב.

ארבעים שנה לאחר מכן... אברך עמל בתורה הקדושה בכל כוחו, כמו בכל יום. בשעות אחר הצהריים, כשהוא שב לביתו, אימו צלצלה לנייד שלו ואמרה לו: "בני היקר, יש לי בקשה אליך". האברך השיב: "אמא, בשבילך – הכל".

"אני אמסור לך שם של אדם שנפטר", אימו אמרה, "בבקשה תתפלל עליו שיהיה לו עילוי נשמה". "בשמחה", האברך אמר. אימו מסרה לו את השם והוא רשם את השם על פתק

הרב יצחק בן תפאחה כדורי זצ"ל הרב שמואל בן שמחה דרזי זצ"ל וילד יחיא בן יוסף ז"ל מאיר מורד בן שושנה ז"ל יצחק בן ברוקו דב ז"ל זהבה בת שושנה רייזל ע"ה מאירה בת יפה ע"ה מרים בן דבורה ז"ל אקבלי יוסף חיים בן נוסכה ז"ל ר' שאול בן סילביה זצ"ל צדיק חכם בן חזלה ז"ל שני בת אסתר ע"ה דוד בר חסיבה ז"ל מסודי בת חביבה ע"ה חווה בת יעקב צבי ע"ה אסתר בת גולה גאולה ע"ה יצחק בן מישא אסתר ז"ל יוסף בר סעדה ז"ל ברכה בת מרדכי ע"ה שלום בן אסתר ז"ל יעקב בן נעמה ז"ל אריה בן מרים ז"ל דוד יצחק בן פרחה ז"ל אלון בן סעדה ז"ל גורג'יה בת נעמה ע"ה אילנה (מחרוזה) בת שרה ע"ה אליאור בן פרידה ז"ל מאיר בן נעמי ז"ל שושנה בת נעמי ע"ה

הרב עובדיה יוסף בן גורג'יה זצ"ל רחמים בן רחל ז"ל חיים משה גרשון בן שלמה יחזקאל ז"ל ר' עוליאל ישועה בן סטה מקנין זצ"ל אביחי בן אסתר ז"ל נעימה בת גורג'יה ע"ה חי זידי בן קלרה ז"ל ר' יצחק בן מסעודה קדוש ז"ל אסתר בת נעמי ע"ה ר' דב בן בנימין אלתר ז"ל אורה בת נעימה ע"ה מישא אסתר בת זרהה ע"ה מסעוד בן יקוט ז"ל רחמה בת מסעודה ע"ה הרב מרדכי צמח בן מזל אליהו זצ"ל אליהו אליאס בן אלגריה ז"ל שמואל בן רבקה ז"ל רפאל בן אסתר ז"ל יצחק בן חביבה ז"ל אהרון (אורי) בן רבקה ז"ל קאסנא בת גדיטו ע"ה סוליקה בת עישה ע"ה סלים בן פרחה ז"ל יעקב בן סלימה ז"ל ספירנס תקווה בת נעימה ע"ה יהודה בן סעידה ז"ל עפאת בת השמת ע"ה חיים חמוטל בן רינה ז"ל

גליון
באר
הברכה

נערך ונלקט מתוך תוכן דברי שיחותיו של
מורינו הגה"צ רבי אברהם אלימלך בידרמן שליט"א

ויחי

מכון
באר
האמונה

גליון באר הפרשה

להערות והארות,
וכן לכל עניין אחר
ניתן לפנות:
לטלפון 718.484.8136

או לאימיל:
Mail@BeerHaparsha.com

מדי שבוע בשבוע בדוא"ל בחינם

הירשמו היום!

לשון הקודש

באר הפרשה
mail@beerhaparsha.com

אידיש

דער פרשה קוואל
mail@derparshakval.com

אנגלית

Torah Wellsprings
mail@torahwellsprings.com

ספרדית

Manantiales de la Torá
info@manantialesdelatorah.com

צרפתית

Au Puits de La Paracha
info@aupuitsdelaparacha.com

איטלקית

Le Sorgenti della Torah
info@lesorgentidellatorah.com

רוסית

Колодец Торы
info@kolodetztory.com

מכון **ארה"ב:**
Mechon Beer Emunah
1660 45th St, Brooklyn NY 11204
718.484.8136

בארה"ק:
מכון באר האמונה
רח' דובב מישרים 4/2
עיה"ק ירושלים תובב"א
025 688 040

יו"ל ע"י מכון באר אמונה
כל הזכויות שמורות להמכון © 2023

העתקה או הדפסה של הגליון בכל פרמוט שהוא כדי להרויח או לפרסם עסק וכדו' ללא אישור בכתב ממכון באר האמונה הינו נגד החלכה והחוק הבינלאומי

תוכן הענינים

פרשת ויחי

- ב..... לישועתך קויתי - ע"י ה'קויתי' יבוא לידי 'לישועתך'.
- ד..... אלוקים חשבה - מאת ה' היתה זאת.....
- ו..... חשבה לטובה - תכלית ה'רעה' אינה אלא לטובה.
- ח..... חזק חזק ונתחזק - התחזקות בכל מצב לעבודתו ית"ש.
- יב..... חמור גרם - עיקר מעלת האדם ושכרו על עמידתו בנסיונות החומר.
- יג..... בן פורת עלי עין - בקדושת עיניו משבר כל המחיצות.....
- יד..... אנכי אכלכל אתכם - במעלת עשיית צדקה וחסד והאחדות.....
- טז..... שיכל את ידיו - זהירות מלפגוע איש ברעהו.....
- יז..... שלח לפניו להורות - התיקון בימים אלו על ידי עסק התוה"ק.....

פרשת ויחי

יב), 'אך לאלוקים דומי נפשי כי ממנו תקנותי, אך הוא צורי וישועתי משגבי לא אמוט' (סב ו-ז), 'הושע עבדך אתה אלוקי הבוטח אליך'. כלומר, דוד המלך שבעצמו היה מסובל בעיניו מכות וסבל מלמד אותנו לכל אורך הדרך כיצד לצלוח ולעבור את חיי הצרות והייסורים, ע"י הבטחון בה' האלוקים.

כי הבטחון הוא מנוחת נפש האדם, היא נותנת לו משגב ומשען, מבטח וישועה, ע"כ לעולם לא יתייאש איש יהודי, כי אף אם גדולה צרתו הרי כביכול הקב"ה גדול ממנה, ומתוך צרתו יוציאנו מאפילה לאורה, אם אך ישביל לומר 'לישועתך קויתי ה' (ז), לבטוח בו ולהשיג

לישועתך קויתי - ע"י ה'קויתי' יבוא לידי 'לישועתך' בפרשתן (מט יח), 'לישועתך קויתי ה'', פרשה זו יפה נדרשת בהלכות הקיווי והייחול אל ה'. כי הנה מתנה טובה ניתן לנו בני ישראל עם קרובו שבכל עת צרה וצוקה נקווה ונייחל אל השי"ת מתוך אמונה כי הוא 'כל יכול' ואין מעצור לה' להושיע ברב או במעט, הוא אלוקינו הוא אבינו הוא מלכנו הוא מושיענו והוא יושיענו מכל צרותינו ומלוחצינו. להודיע שכל קוויך לא יבושו ולא יכלמו לנצח כל החוסים בך, וכבר אמר דוד המלך בתהילים (לב ז) 'והבוטח בה' חסד יסובבנו, 'באלוקים בטחתי - לא אירא מה יעשה אדם לי' (נו

א. שמעתי מהרב מענדל פאלאק שליט"א מתושבי בני ברק יצ"ו מעשה נס ופלא שאירע לדודתו אחות זקנו (הרה"ח ר' אליעזר פריעדמאן מפה בני ברק, שנלב"ע לפני כמה שנים כשהוא בן ק"ב שנה) מרת מארקאוויטש בשנות הזעם בימי המלחמה, וזה דבר המעשה, כשנכנסו הרשעים לעירם אשר במדינות אונגארין ערכו שם סלקצ'י, והיו הכל עומדים שם באימה ויראה בפחד ובעתה מתוך ידיעה מה עומד לעלות בגורלם... באותה שעה עמדה האשה ושיננה לעצמה שוב ושוב - לישועתך קויתי ה'... לישועתך קויתי ה'... וחוזר חלילה, והיו דבריה נשמעים גם באזני הרשע שהיה ממונה עליהם. והנה, מבטא שפתייה היה כמנהג המקום ולכן היה נשמע תיבת 'קויתי' מלעיל - בהדגשה על אות ק' של קויתי, כשבשפת הגויים בלשון אונגרי' משמעות תיבה זו היא מי יוציאני ויחלצני מכאן, הרשע שלא הבין 'לשון הקודש' חשב לעצמו שאשה זאת חוזרת לעצמה שוב ושוב 'מי יוציאני מכאן... מי יחלצני מכאן...' מכיוון שכן, נכמרו רחמיו ונענה אליה בשפתו איים קויתיעהם... שמשמעותו אני יוציא אותך ויחלץ אותך מכאן, וכה אמר לה, אעשה עצמי כמי שאינו רואה, שאי רגלך לברוח למרחק מרחקים כפי יכולתך, וכך הוה, זה הגוי 'לא ראה' והיא נחלצה חושים, ופתחה במרוצה כל עוד נשמתה באפה, והגיעה לבית הכובסים (מכסה) של נכרים, ביקשה לעבוד שם ונתקבלה, שם עבדה עד תום המלחמה, כשנפשה נשאת לה לשלל מתוך כל בני המשפחה... משם היגרה לארה"ב והקימה משפחה לתפארת בליעה", והכל בזכות אותו 'לישועתך קויתי ה'". נמצא, היא אומרת 'לישועתך קויתי' לפני הקב"ה, ואכן אותו 'קויתי' פעל פעולתו הטובה, וגרם שהקב"ה שמע 'אנקת אסיר' והנהיג עולמו בהשגחה פרטית, שאותו 'קויתי' יוציאה ממסגר וממות לחיים.

ב. כך פירש ה'מלבי"ם את הפסוק, וז"ל, הושע עבדך מצד שהוא בוטח אליך, וזה נוגע לכבוד שמך לעזור הבוטחים בך, עכ"ל. והיינו, שזה מכבודו של השי"ת וקידוש שמו כשהוא עוזר ומושיע את הבוטחים בשמו.

ג. הנה נהגו לשלש ולהפך הסדר לישועתך קויתי ה', קויתי ה' לישועתך, ה' לישועתך קויתי, כי אנו אומרים לאדם באיזה אופן שתסתובב ולאיזה צד שתפנה הינך נצרך לחסדי וישועת ה', ע"כ קוה לו תמיד.

באופן אחר פירשו, שרמז יש בזה לאדם השרוי במיצר, אף אם אינך רואה כל מקום ופתח לישועה, תדע שיכול לבוא מצד זה או מצד אחר או אפילו מצד שלישי.

הרי לפניכם 'אגרת' שקבלתי ממיודעי ומכירי ככתבה וכלשוונה, לאחרונה עקב המלחמה, נחלש 'שוק' העבודה שבה אני מתעסק, ומצפים לישועה. ולכן, בכל ראשון, עשירי ועשרים לחודש למניינם (- ימים שבהם יורד חיוב האשראי מהבנק, ושאר חיובים), יש לי מחדש 'מלחמת קיום', ובכלל זה הלוואות טובות מחברים.

באר הפרשה - פרשת ויהי

ג

ביום שני פר' מקץ היה כבר אחד עשר לחודש (מחרת העשירי) והייתי חייב להכניס לבנק סך 14,000 שקל, בכדי למלא את ה'חור' - האשראי שיצא לי ביום האתמול, בצר לי נסעתי מיד לפנות הבוקר למירון לציון התנ"א רשב"י, שם התפללתי שחרית, אחרי שחרית נגשתי אל הציון ועמדתי להתפלל מעומק ליבי, ואמרתי במילים האלו, רבי שמעון, אני צריך היום ארבע עשר אלפים בבנק - עד סוף היום. כבר לווייתי מכל החברים, אין לי מהיכן להשיג את הסכום הזה, אין לי ממי לבקש, נגמרו לי דרכי ההשתדלות, על כן אבקש שר' שמעון יסדר לי את המעות, שיתכסה החוב בבנק, שיפעל בשמים כל מה שהוא יכול.

וכך התחלתי את היום במלחמה עם עצמי, האם לנסות להשיג כסף (בדרך לא דרך), או לעמוד על 'קבלתי' ולא לפנות לאף אחד, ב"ה הייתי חזק ולא פניתי לאיש להשתדל על כסף זה.

ולמעשה, פלאי פלאות נעשו עמדי מן השמים, בשעה 1:00 בצהריים התקשר אלי קליינט (לקוח) שחייב לי כ-50 אלף ש"ח זה יותר מחצי שנה, וכבר לפני תקופה הפסקתי לפנות אליו על חוב זה, באשר ראיתי שה'בקשות' ממנו אינם מועילות. והנה זה פונה מעצמו אלי, ואומר לי, יש בידי 14,300 ש"ח (לא את כל החוב), הגידה נא לי היאך וכיצד הנני מעביר אותם אליך, נתתי לו מס' הבנק שלי ותוך זמן קצר נתמלא כל החוב בבנק, וראיתי בעיני כוחה של תפילה וכוחה של אמונה. ע"כ דברי האגרת.

עוד אמרו, כי ככל שמרבה האדם בתקוותו לה' הינו מתקרב אל ה' יותר, על כן, בפעם הראשונה נכתבה תיבת ה' כתיבה שלישית, בשנית כתיבה שניה, ובפעם הג' תיבת ה' קודמת לכל (הגר"ז סורוצקין, אזנים לתורה פרשת ואתחנן ד"ה כה' אלו קינו בכל קראנו).

וכך מסופר על הרה"ק רבי משה מקאברין זי"ע (תורת אבות, מעשי אבות, קלה) וז"ל. פעם אחת ראה יהודי אחד שרוי בעצב גדול ושאל אותו מה זה ועל מה זה, וסיפר לו האיש ממצבו הקשה, אמר לו מרן ז"ל, איש ישראל כשהוא שרוי במיצר צריך שיאמר לישועתך קויתי ה', ואם מצבו נעשה חמור יותר יאמר קויתי ה' לישועתך, ואם מצבו רע עוד הרבה יותר יאמר ה' לישועתך קויתי... (וכלומר, שע"י כל אלו האמירות והתקוות יצא מאפילה לאורה).

ובכלל זה, שככל שאומר לישועתך ה' ומשריש בעצמו הבטחון ומתקרב יותר אל הקב"ה הרי הוא כבר 'רואה' לנגד עיניו את הישועה, וכיוצא בזה מתאמרא בשם הגרי"ז מבריסק זי"ע על הפסוק (תהלים לו ג-ד) 'בטח בה' ועשה טוב שכן ארץ ורעה אמונה, והתענג על ה' ויתן לך משאלות לבך', שהפסוק השני מדבר על מדריגה גבוהה יותר בבטחון - שכל כך בטוח הוא בישועת ה', שכבר עתה הינו מתענג כאילו כבר באה אליו הישועה, ובזכות זה אכן 'ויתן לך משאלות לבך'.

מן הענין לציון מה שסיפר הגה"ק רבי שלמה קאליש זי"ע (הובא בספר הזכרון זכרון שלמה) שפ"א שהה אצל הגה"ק רבי חיים מבריסק זי"ע, ובישיבתו ב'סעודה שלישית' שמע את הגר"ח יושב וחוזר בהתלהבות עצומה כעשרים דקות לישועתך קויתי ה', קויתי ה' לישועתך, ה' לישועתך קויתי...

כללו של דבר, על האדם לחזור שוב ושוב על 'לישועתך קויתי ה'', ולהשריש בעצמו בכל מצב שהוא נמצא את התקווה והייחול להקב"ה, ועי"ז באמת יושע מכל צרותיו. והוא על דרך שקוראים את הפרשה 'שניים מקרא ואחד תרגום', שמרמז בזה על קריאת העניין, ואח"כ מתרגם ומפרש לעצמו 'בכל לשון שהוא שומע', ואח"כ חוזר וקורא, שע"י יוחדר בו היטב ולא ישכח, כך צריך לומר 'לישועתך' ולפרש לעצמו - ב'מקום' שהוא נמצא כיצד הוא מקווה לישועת ה' כי תבוא, ושוב יחזור עד שיהיו הדברים חקוקים בעצמותיו...

וכך הובא ב'שערי תשובה' (סוף סימן קיח) וכתב מהר"י צמח ז"ל, וגם אני מכוין (כשהנני אומר כי לישועתך קוינו כל היום) לצפות לישועת ה' שעושה עמנו להצילנו מכמה פגעים רעים בכל יום ובכל רגע, ומצאתי תועלת גדול כמה פעמים לעיתות בצרה בזה, עכ"ל.

נחמדים הם דברי הגה"ק החיד"א (ביאצבע קטנה, בסדר תפילת שמו"ע) על נוסח הברכה 'את צמח דוד עבדך מהרה תצמיח וקרנו תרום בישועתך כי לישועתך קוינו כל היום', קשה מה נתינת טעם הוא, דממ"נ, אם הם ראויים לישועה למה להם נתינת טעם של לישועתך קוינו, והרי מן הדין על הקב"ה לגאלם, ואם אינם ראויים מה ריווח יש בזה ש'קוינו כל היום'... ונ"ל, דחייב הוא להיות אדם מצפה לישועה, ואיתא בפרק חלק (סנהדרין יז:) שכל זה הוא כדי לקבל שכר, שנא' (ישעי' ל יח) 'אשרי כל חוכי לו', ואמרו במדרש (ילקוט תהלים) אפילו אין ביד ישראל אלא הקווי כדאי הם לגאולה בשכר הקווי... וזהו אומרו לישועתך קויתי ה', ר"ל בשביל לזכות לישועתך קויתי ה', שע"י הקווי אני זוכה לישועה.

באר הפרשה - פרשת ויהי

היה בחיים לא התחיל השעבוד, ואם כן, מהו שאמרו שמיד שנפטר יעקב נסתמו עיניהם ולבם של ישראל מצרת השעבוד.

ומבאר הרה"ק ה'מעגלי צדק' מדעעש זי"ע, שהנה דרשו חז"ל (בהגדה של פסח) מה שנאמר (דברים כו ה) 'וירד מצרימה ויגר שם' - מלמד שלא ירד יעקב אבינו להשתקע במצרים אלא לגור שם, שנאמר (לעיל מז ד) 'ויאמרו אל פרעה לגור בארץ באנו כי אין מרעה לצאן אשר לעבדיך כי כבוד הרעב בארץ כנען, ואם כן מדוע לא שבו לארץ ישראל, ובשלמא בחיי יעקב לא רצו להטריחו בזקנותו לעלות לארץ [ועוד, שהרי הקב"ה ציווה על יעקב לירד למצרים], אבל אחר שמת יעקב וכל בניו עלו יחדיו לקבור אותו במערת המכפלה - מדוע חזרו למצרים ולא נשארו בארץ, וכי שכחו דברי עצמם מה שאמרו 'לגור בארץ באנו כי אין מרעה לצאן', והרי כבר נגמר ה'רעב'. בעל ברחך תאמר, שמאת ה' היתה זאת לסתום עיניהם וליבם, כי מן השמים נזר עליהם להיות משועבדים בארץ מצרים,

משענתו על ה' אלוקיו, וכך אמרו חז"ל (מנחות כט:): מאי דכתיב (ישעי' כו ד) 'בטחו בה' עדי עד כי ביה ה' צור עולמים' - כל התולה בטחונו בהקב"ה הרי הוא לו מחסה בעולם הזה ובעולם הבא.

החי את חייו באופן כזה הרי חייו בעולם הזה הם 'חיים טובים', כי העולם הזה מלא מכאובים וקשיים, אי לאו 'תקווה' זאת הרי הוא דומה ליושבי חושך וצלמוות בבית האסורים, אבל התקווה והבטחון בה' הרי הם כמי שפתחו לו פתחים וחלונות גדולים בבית האסורים שמעתה שולטת ה'אורה' בכל פינה ופינה, וכל החושך מתפוגג ומתבטל כלא היה.

אלוקים השבה - מאת ה' היתה זאת

בפרשתן (מו כח), 'ויחי יעקב בארץ מצרים וגו', וברש"י 'למה פרשה זו סתומה, לפי שכיון שנפטר יעקב אבינו נסתמו עיניהם ולבם של ישראל מצרת השעבוד, והקושיא נודעת, שהרי אמרו חז"ל (סדר עולם רבה ג, הובא ברש"י שמות ו טו) שכל זמן שאחד מן השבטים

וזאת אנו אומרים ומבקשים - את צמח דוד מהרה תצמיח, וא"ת אין לנו זכות, לזה אומרים - כי לישועתך קוינו, כלומר, אפילו אין בידינו שום זכות, מ"מ הרי 'לישועתך קוינו כל היום', וכדאי הוא הקווי להביא לנו הגאולה. כבר מילתנו אמורה, שהנה מברכים אנו בכל יום ויום 'הנותן לשכוי בינה להבחין בין יום ובין לילה', ולכאורה קצת צ"ב, מה החידוש בתרנגול (שכוי), והרי כל חיות ובהמות מבינות להבחין בין יום ללילה, אלא ששאר החיות יודעות כי האור בא לעולם רק כשכבר רואות את אור היום, אבל התרנגול משכיל להבין בעוד החשיכה שולטת בעולם כי האורה עומדת לבוא והוא קורא מבעוד ליל, וזהו 'מורה דרך' לבני האדם, שלא להיבהל בעת שחשיכה להם כל חד וחד בדיליה, רק לדעת ולראות מעתה את האור הממשמש ועתיד לבוא, ומעלה זו 'קובעת ברכה לעצמה' - הנותן בינה להבחין.

רמז נפלא שמעתי מ'בן עליה' דלכן איתא ב'פרק שירה' (פ"ד) תרנגול אומר (בקריאתו הרביעית) לישועתך קויתי ה', שהרי 'קרות הגבר' זה התרנגול, ובאותו זמן עדיין חשכת הליל שולטת בעולם, ולזה הוא 'קורא' ומודיע לכל באי עולם - אל ירך לבבכם בראותכם 'חשיכה' כל חד וחד בדיליה, זהו לישועתך קויתי ה'.

בדרך צחות מסופר, על ההוא גברא שהגיע ל'זכרון משה' (שטיבלאך ידועים בתוככי ירושלים) בשעה 12 בצהריים ופתח בקול גדול בברכת 'הנותן לשכוי בינה', אמרו לו, ר' יהודי, כבר מזמן שחטו אותו תרנגול שהיה לו בינה להבחין בין יום לבין לילה... וכאמור, שאין זה 'חכמה' לדעת בעת שהשמש בגבורתה ובתוקפה באמצע היום ש'יום' עתה, אלא ה'חכמה ובינה' הוא להבחין מבעוד ליל שהנה היום ממשמש ובא...

ד. והבטחון יהיה רק באלוקיו ולא בבשר ודם או בשאר עניינים, וכך כתב ה'כתב סופר' (ד"ה לישועתך) וז"ל, דמאחר שראה יעקב אבינו ע"ה בנבואה את גבורת דן, אמר כי אין לבטוח על זה היינו הגבורה של ילוד אשה, כי לא לגיבורים המלחמה סוס מוכן למלחמה ולה' הישועה, ולכן סיים לישועתך קויתי ה' ולא לישועת אדם כנ"ל.

כעין זה כתב בספר 'בית אהרן' (להגה"צ רבי שלמה זלמן האראוויץ זצ"ל), 'ען שברכם יעקב במדות גבורות נוראות, גור אריה יהודה, יהי דן נחש עלי דרך, בנימין זאב יטרוף, יכולים לסמוך על גבורתם, ע"כ הטיל תנאי באמצע 'לישועתך קויתי ה'', לומר שרק אם יהיו מאמינים ובוטחים בישועת ה' שהוא הנותן להם הגבורות והנצחון אז יתקיימו כל הברכות במלואם.

למען דעת כי הקב"ה הוא מסבב עולמו להביא את הדבר כפי אשר גזרה חכמתו, הוא עשה עושה ויעשה לכל המעשים, וגם 'שעויותיו' של אדם אינם אלא מאת השי"ת, וחלילה לו לתלות את המאורע שנגרם מחמת איזה טעות שעשה מקודם לכן, ולומר בליבו אילו לא הייתי עושה כך וכך לא הייתי מפסידה, שאין אלו אלא מחשבות כפירה^ט, אלא אדרבה דייקא

על כן העלימו מהם את דבריהם והשכיחו מהם את כל סיבת הירידה שהיתה רק מפני הרעב, ובוה יתפרשו דברי רש"י, ביון שנפטר יעקב אבינו א"כ מדוע שבו למצרים, אלא מפני שנסתמו עיניהם וליבם של ישראל - שנשארו שם בלי שום סיבה ומעם ומבלי להתבונן בדבר, וכל כך למה - מצרת השעבוד, מאחר שהקב"ה גזר על השעבוד^ה.

ה. הוסיף על כך הגה"צ רבי צבי הירש מייזליש זצ"ל (קונטרס זר זהב אות קלז, בתוך ספרו מקדשי ה') בדברים נפלאים בזה"ל, הנה ראינו פלא בעת החורבן הנורא (בשנות המלחמה האיומה) דרובא דרובא מאחינו בני ישראל לא עשו שום השתדלות להציל נפשם מיד הרוצחים ימ"ש, רק נתנו אוזן קשבת לשקריהם שמוליקים אותם רק לעבודה ולא יגעו בנפשות, וכאשר באנו לאושוויץ (-אושביץ) ונוכחנו לדעת מהחורבן הנורא עמדנו משתומם, הלא לב יודע מרת נפשו ואיך הנחנו לסמא את עינינו וכצאן לטבח יובל, והייתי רגיל לדבר דברי חיזוק שאחרי שכל הצרות המה גמר חבלי לידה לכן היה כך בהשגחה עליונה שלא לראות בעינינו ושלא להרגיש כלל בלבנו. עכ"ל.

ו. וכך פירש בספר 'טעם ודעת' בלשון הכתוב (מח טו-טז) 'האלוקים הרועה אותי מעודי עד היום הזה, המלאך הגואל אותי מכל רע' וגו', שהנה אמרו בגמ' (פסחים קיח.) 'קשים מזונותיו של אדם יותר מן הגאולה, דאילו בגאולה כתיב המלאך הגואל ואלו במזונות כתיב האלוקים הרועה, נמצינו למדים מדברים אלו ש'האלוקים הרועה' היינו לגבי הפרנסה, והטעם שנזכר שהקב"ה זן ומפרנס בשם 'רועה', הוא שכשם שהצאן אין להם הבנה והשגה מאין יבוא מזונם, בלתי אל הרועה עיניהם שהוא ידאג לכלכלם ולהחיותם, כן הוא הדבר לענין הפרנסה, מצד אחד רואים אנו כי 'לא לחכמים לחם' - אנשים חכמים ונבונים ויודעים היטב בחכמת המסחר ואעפ"כ הם עניים מופלגים, ולא ידך יש אנשים שאין להם שום כשרון ושכל והם עשירים מופלגים, ובעל כרחך שאין הדבר תלוי אלא כפי רצון ה'רועה' - ה' אלוקינו ית"ש.

מעשה נפלא שמענו מבעל המעשה, אשר דרכו בכל יום ויום לכתת רגליו בבתי כנסיות לזכות את הרבים במצוות צדקה, ופרי עמלו מגיע בכל יום בין שבע מאות לשמונה מאות שקלים, אכן בימי שישי הקצרים של תקופת החורף אינו הולך לעבודתו, והנה ביום שישי פר' מקץ העבר עלינו לטובה רצה לילך להתפלל שחרית ב'מניין' המתחיל בשעה שמונה ורבע מפני סיבה שהיא, אך היות שכבר נתאחרה השעה על כן התגבר בעצמו להתפלל במניין מאוחר יותר, בכדי להתפלל כדת כראוי וכנכון, ואינה ה' לידו גליון 'באר הפרשה' מהשבוע הקודם - פר' וישב, שם הובאו דברי הרמב"ן 'הגזירה אמת והחריצות שקר', ונתבאר שם בהרחבה כי אין ההשתדלות מועילה אפילו במשהו, אלא מגיע לאדם בדיוק כפי שנקצב לו שפע הפרנסה לא פחות ולא יותר, וחשב לעצמו, כי אכן מאמין הוא שהקב"ה הוא הזן ומפרנס לכל, אך כיצד יתכן שיגיע לו אותו סכום שמושיג מבלי שיעמול על כך, ומניין לו שמונה מאות שקל אם לא יפשוט ידו ויבקש עזרה... בסיום התפילה ניגש אליו איש אמיד אשר הוא גם גבאי צדקה והביא לו מעצמו שמונה מאות שקלים... והיה זה פעם ראשונה שאותו איש ניגש אליו ונותן לו מבלי שיבקש ממנו, וזכה שיראו לו מן השמים בחוש כיצד הגזירה אמת והחריצות שקר, והיאך הקב"ה יכול לשלוח לו פרנסתו בלי שיטרח מאומה. גם נוכח לדעת ש'אין אדם שומע לי ומפסיד', דייקא מחמת שהתגבר להתפלל במתינות ולא הלך ל'מניין' המוקדם יותר - על כן זכה באותה מתנה...

ז. וכך רמזו לה בפרשתן דכתיב (מט יא) 'אסרי לגפן עירה ולשורקה בני אתונו', כי הנה המתבונן בפירושו של מקרא יראה שד' אותיות אלו הם מיותרים, כי 'עירה' הכוונה ל'עיר', ו'לשורקה' הכוונה לענף עץ הנקרא 'שורק', תיבת 'בני' הכוונה ל'בן', ו'אתונו' משורש 'אתון', נמצא שהיה לו לומר 'עיר ולשורק בן אתון'.

אמנם, ארבעת אותיות הללו עולים יחדיו לשם הוי"ה, ובא ללמדנו דעת, כי אדרבה דייקא המאורעות שנראה לנו כי מיותרים המה - כדרך העולם לחשוב על מקרה לא טוב שבא להם 'לשם מה הייתי צריך לילך למקום פלוני', מדוע פגשתי את אלמוני - ראה מה עלה בידי מחמת זה, וכיוצא בזה רבות, אמנם עלינו לקבוע בלבנו כי אין כל דבר הנעשה מעצמו בעולם הזה והכל בחשבון וסיבה ממעל, על כן דייקא ע"י האותיות ה'מיותרות' נשלם צירוף שם הוי"ה הקדוש, להאמין ולדעת שגם כל אלו הדברים מאת ה' הם.

באר הפרשה - פרשת ויהי

מקדים רפואה למכה, וכפשוטו הכוונה, שעוד בטרם שיביא הקב"ה את ה'מכה' הרי הוא כבר בורא את דרך הרפואה והישועה שעל ידה תבוא החצלה, אכן יש לומר בעומק יותר, שסיבת ה'מכה' אינה אלא להביא על ידה את הישועה וההרונחה שלאחריה, וזהו עומק המשמעות במה שהקב"ה מקדים רפואה למכה, שכל התכלית היא הרפואה (והרפואה היא 'הקדמה', כדוגמת הקדמה בפתיחת הספר), וכל המכה אינה אלא הכנה לרפואה. וז"ל קדשו, וזהו בצרת איש ישראל ח"ו החסדים קודם, כי בוונתו בהצרה על החסדים שמקודם, רק ע"י החולי האדם נעשה כלי לקבל השפע, כדרך בני אדם כשרוצין לעשות מכלי קטן כלי גדול צריכה שבירה, כן השי"ת

מאחר שרצה הקב"ה להביא את אשר נגזר עליו על כן סיבב שיעשה את ה'טעות' לפני כן.

חשבה לטובה - תכלית ה'רעה' אינה אלא לטובה

בפרשתן (מח ט), 'ויברכם ביום ההוא לאמר כך יברך ישראל לאמר ישימך אלוקים כאפרים וכמנשה וישם את אפרים לפני מנשה', הקשה הרה"ק ה'קדושת לוי' זי"ע (ד"ה בפסוק ויברכם), מדוע הוצרך הכתוב לפרש 'וישם את אפרים לפני מנשה', והרי זה נשמע מפורשות מפי הכתוב 'ישימך אלוקים כאפרים ומנשה' - והיינו אפרים תחילה ואח"כ מנשה, ומה בא הכתוב 'לחדש'. ומבאר בהקדם מה שאמרו חז"ל (מגילה יג:) שהקב"ה

ח. מובא בגמ' (סוכה נג.) ששלמה המלך ראה את מלאך המוות עצב, שאלו שלמה לפשר הדבר, והשיב לו כי עליו 'לקחת' ולהמית את שני סופרי המלך הנקראים בשם אליהרף ואחיה, מיד קרא שלמה לשדים ואמר להם שיטלו עימם את שני אלו ויביאו אותם אל העיה לזו, שם אין שליטה למלאך המוות, אך כאשר הגיעו לשערי העיר תפסם מלך המוות ונטל את נשמתם. למחרת שוב הופיע לפני שלמה כשהוא שמח, חזר שלמה ושאלו על כך, והשיב, כי נגזר עליו להמית אותם דווקא באותו מקום ששלחת אותם לשם, 'מיד פתח שלמה ואמר רגלוהי דבר איניש אינון ערבין ביה לאתר דמיתבעי תמן מובילין יתיה' - רגלי האדם הם ה'ערבים' שיתקיים בו גזר דינו, שהם מוליכים אותו למקום שמתבקש ליטול את נפשו שם [ולאפוקי מאותה דעה נפסדת וכזבת האומרת שפלוגי נהרג כי עבר את הכביש (road) ופגע בו רכב, אלא אדרבה, מאחר שנגזר עליו להיהרג בתאונה על כן הוליכוהו רגליו למקום ההוא]. ולכאורה הדברים מוקשים בתרתי. א. לאיזה צורך נגלה מלאך המות לשלמה כשהוא שמח לאחר שכבר המית את שני הסופרים, התינוח בפעם הראשונה הגיע לפני שלמה בכדי שהוא יסדר עבורו שהם יגיעו לפתחה של לזו, אך מדוע חזר והופיע כשהוא שמח. ב. מהו שאמר שלמה רגלוהי דבר איניש אינון ערבין ביה, וכי הם הלכו ברגליהם, והלא השדים נשאו אותם במרומים. אלא ביאורו, שמלאך המות בא להתגרות בשלמה ולהפיל את רוחו בקרבו, כשטען בפניו, אתה אשם במיתתם, כי אלמלא ציוות להעביר אותם ללזו הרי היו נשארים במקומם ולא הייתי יכול להמיתם... ואכן הבין היטב שלמה המלך את כוונתו ומיד פתח ואמר רגלוהי דבר איניש אינון ערבין ביה, אין לזה שום שייכות אלי, אלא שכך נגזר עליהם מן השמים, ואילו לא הייתי מורה כן לשדים אזי היו הם עצמם הולכים ברגליהם לשם, כי רגלוהי דבר איניש אינון ערבין ביה... ואל תבלבל דעתי בספקות אלא אני בתומי אלך באמונה פשוטה ותמימה.

ט. סיפר הגאון הגדול ר' משה שטרנבוך שליט"א בעל 'תשובות והנהגות', ששמע ממקורבי הרה"ק מסאטמאר זי"ע בזמנו, כי הגיעו כמה עשירים אל הרה"ק מסאטמאר זי"ע, ואמר לו שברצונם להחזיק מכספם כתב עת יומי (עיתון) שיתנהל אך ורק עפ"י דעת תורתו והשקפתו של הרבי, ויהיה בכך תועלת גדולה לפרסום שיטתו, השיב להם הרה"ק שברצונו לעיין בדבר כמה ימים... לאחר כמה ימים השיב להם הרה"ק שאינו מסכים לכך, כשטעמו ונימוקו עמו, כי הקורא 'כתב עת' מסוכן הוא לחשוב שהעולם מתנהל על פי טבע ועל פי מעשה בני אדם, כי הרי כך היא דרכם של כתבי עת, להודיע כי מקרה זה אירע בגלל סיבה פלונית... כך וכך התרחש בגלל פלוני שעשה מעשה מסוים... וכיו"ב, וצריך להשגיח ולפקח לבל יבואו הקוראים לידי כפירה אלא יזכרו כי הכל מאת ה' עילת כל העילות וסיבת כל הסיבות, והוא אינו יכול לקחת את האחריות על עצמו...

י. וכבר נשאל הרה"ק רבי שלמה מזוועהיל זי"ע מיהודי 'מר נפש', הנה איתא בגמרא (ברכות נד.) 'חייב אדם לברך על הרעה...' איך תאמר שהאדם אשר הכל אצלו 'על מי מנוחות' ולא קרהו אסון אינו צריך לברך, ואילו מי שאירעו אסון עליו לברך להודות ולהלל לה'. ענהו הרה"ק, בנוהג שבעולם כשאדם מתדפק על שערי בית ה'נדיב', והלה פותח שערי הבית ומבקש ממנו שטר של עשר דאלער (דולר), הרי זה סימן שברצון בעה"ב להעניק לו שטר

ועל כך נאמר 'וישם את אפרים לפני מנשה', כלומר שהישועה היא קודמת לצרה, ומאחר שרצה הקב"ה להביא את הטובה ואת הברכה על כן הביא את הצרה, לעשות את האדם ראוי ומוכשר להיות כלי קיבול לכל השפע שיושפע עליו.

כלל הדברים, שכל צרה ורעה אינם אלא לטובה, והם ה'דרך' להביא עליו את הטובה², וכל מאי דעביד רחמנא לטב עביד, פעמים שרק נראים הם כצרה ולבסוף מתגלה שהם עצמם היו טובה גמורה³, ופעמים שהינם הכנה לטובה⁴, בין כך ובין כך אין לו לאדם אלא

רוצה להשפיע להאדם וצריך שיהיה ביכולתו, שיהיה יותר גדול, בגלל כן שולח לו צרה או חולי ח"ו שוהו שבירת הכלי קטן שאחר כך יהיה יותר גדול וכו', עיי"ש עוד.

עפי"ז מבאר ה'קדושת לוי' מה שנאמר וישם את אפרים לפני מנשה, כי הנה 'מנשה' רומז על הצרה, וכמו שנאמר (לעיל מא נא) 'ויקרא יוסף את שם הבכור מנשה כי נשני אלוקים את כל עמלי', ואילו 'אפרים' מרמז על הישועה, וכמו שנאמר (שם נב) 'ואת שם השני קרא אפרים כי הפרני אלוקים בארץ עניי',

של עשרים דאלער, אלא שאין ברצונו לתת יותר מעשר דאלער לכן הוא מבקש 'עודף' (change) עשר מתוך אלו העשרים. ואם יבקש חמישים הרי הדבר מורה שהוא רוצה לתת לו חמישים, וימסור בידו שטר של מאה דאלער, לכן הוא מבקש מעמו עודף חמישים בעד שטר המאה. המשיך ר' שלומ'קה שכן הדבר בענייננו, אם הקב"ה לקח מעמו את קרובו היקר כל כך, הרי זה מורה כי טובה רבה וגדולה עתידה לבוא עליו – וריבוי וגודל העודף המתבקש 'מורה' על ריבוי המתנה הבאה לאחריה. וגם, לכן דייקא עליו להודות ולא חברו, כי רק הוא עומד לקבל בזו העת שפע רב מן השמים, ואילו מרעהו לא דיברו כלל בשמים.

הוסיף ר' שלומ'קה שזה המקבץ נדבות כשמבקשים ממנו 'חמישים' מיד הוא מתמלא שמחה והנאה (אף שעדיין לא קיבל מאומה לידו), כי יודע הוא שעתה עומד הוא לקבל שטר של מאה. כך על האדם 'לברך בשמחה' מיד בעת הרעה, כי כבר אז הוא רואה בעין האמונה שעתידי לקבל רוב טובה.

הוספה נפלאה שמעתי מצדיק אחד שליט"א, דיש לתמוה על הנהגת העשיר למה לו להוציא שטר של מאה ולבקש עודף, וכי חסרים לו שטרות של 'חמישים', מדוע אינו נותן לו מיד חמישים ותו לא מידי... אלא י"ל, כי בבואו להעניק לעני חמישים, הוא רוצה תחילה לבחון את העני עד כמה הוא נאמן וסומך עליו ורק לאחר מכן הענק יעניקנו כל הטוב, על כן יעמידנו בנסיון – יבקש ממנו תחילה חמישים כעודף, לראות אם יתן את אשר יתבקש בטרם שיקבל את חלקו הבא לו... על כן, התחזקו נא אימצו נא, לעמוד במשמר האמונה בעת החשיכה להאמין בהשי"ת, כי עוד מעט רגע ויפציע האור כי טוב לאורך ימים ושנות חיים.

יא. ורמז לה הרה"ק ה'באר מים חיים' זי"ע בלשון האמור בפרשתן (מט ט) 'מטרף בני עלית', 'טרף' רומז לצרות ויסורים, ועל דרך 'טרוף טורף יוסף', ומאותם יסורים שנפשך מטורפת מהן – מהם עלית לזכות לרוב טוב וחסד. על כן יאמרו המושלים למה הדבר דומה, כמו ה'קפיץ' (ספריי"ג) אשר מתרחב ומצטמק לפי ידי הממשמש בו, והנה כמה שתדחקהו הדק היטב היטב – אזי כאשר תעזבהו יקפוץ ה'קפיץ' למעלה למעלה, וירידה זו צורך עליה, על זה הדרך בעת ש'דחוק' לאדם מאד מאד כל זה הכנה הוא לטובה והרחבה עצומה שבוא תבוא אליו בקרוב ממש. יב. וכאמור בפרשתן (נ כ) 'אתם חשבתם עלי רעה אלוקים חשבה לטובה למען עשה כיום הזה להחיות עם רב'. והיינו שהרעה היא היא היתה ההטבה.

ביאר בה הגאון רבי צבי הירש מוואידיסלוב זי"ע (אביו של הרה"ק הר"ב מפשיסחא זי"ע, הובא בעשרה למאה דרוש ו') מה שאמר יוסף לאחיו 'אל תיראו כי התחת אלוקים אני, ואתם חשבתם עלי רעה אלוקים חשבה לטובה', שלכאורה קשה, וכי אלו דברי פיוס הם – לומר להם ברצוני לנקום בכם אלא שאין ביכולתי עשות כן, עוד צ"ב, מדוע קנטר אותם – 'אתם חשבתם עלי רעה'. אלא, כך אמר להם יוסף, אין לכם לחשוש מנקמתי שהרי הרעה אשר עשיתם עמדי הייתה בפועל טובה – כי אלוקים חשבה לטובה, וא"כ אין לי לנקום בכם אלא ברעה אשר תצא מאיתה טוב, כי לפי חוקי 'המשפט' – אין לנקום ברעה גדולה ממה שגמלוהו, והרי 'מלך' אנכי, ומלך 'במשפט' יעמיד ארץ (משלי כט ד), וכי התחת אלוקים אני, אין כוח בידי בשר ודם לעשות רעה שתוצאותיה לטובה, רק האלוקים הוא 'בעל היכולת כולם'.

יג. ידוע להקשות מדוע ספר בראשית מסתיים בפסוק 'וימת יוסף בן מאה ועשר שנים ויחנטו אותו ויישם בארון במצרים', והרי נפסק ברמ"א (או"ח קלח א) שיתחיל וסיים ב'דבר טוב', ומדוע כאן מסיים העניין ברעה אחר רעה,

באר הפרשה - פרשת ויחי

משינאווא זי"ע (דברי יחזקאל בפרשתן ד"ה ויקח), דהנה יוסף סבר דמי שבא לעשות תשובה יתקן תחילה מה שעיוות, ואח"כ יבוא לקיים מצוות ומעש"ט. כי כל זמן שאינו מתקן את חטאיו אזי מעשיו הטובים אינם כראוי. אבל יעקב אבינו סבר, דהרצוה לעשות תשובה אין לו אלא להביט 'מבאן ואילך' להרבות מצוות ומעש"ט, ולעבוד את השו"ת בתורה ותפילה, ולא ימתין לתקן תחילה את מה שעיוות.

על כן, העמיד יוסף את אפרים בשמאל אביו ואת מנשה בימין אביו, כדי שיברך את מנשה בימינו. שהרי מנשה הוא מלשון 'שכחה' (- כי 'נשני' אלוקים). וסבר שמידת מנשה עיקר - לתקן מקודם מה שחטא ולשכוח ממעשים הרעים. אבל יעקב שכל את ידיו, כדי לברך את מדריגת אפרים בימינו כי הוא עיקר (והוא מלשון כי 'הפרני' אלוקים), שאם רוצה לעשות תשובה יתחיל עם ריבוי תורה ומצוות מהיום והלאה, ולא ימתין עד שיתקן את מה שחטא. ויאמר יוסף אל אביו, לא כן אבי כי זה הבכור. כי אם יתקן תחילה את חטאיו אזי מעשיו הטובים שלאחמ"כ עדיפים ממעשיו הטובים הקודמים, א"כ ראוי לברך יותר זו המדרגה. השיב לו יעקב, ידעתי בני ידעתי שזאת המדרגה טובה מאד, אולם אחיו הקטן יגדל ממנו - כי קשה לבעל תשובה לבוא לזאת המדרגה תיכף לתקן מקודם מה שעיוות

להתחזק באמונה הטהורה שהכל לטובה, ולקבל את כל העובר עליו באהבה ובשמחה מתוך אמונת איתן שהקב"ה הביאם עליו להיטיבו ולהחיותו".

וגדול כח האמונה להמתיק את כל הדינים ולהפך לטובה, וכמו שפירש הרה"ק ה'תולדות יעקב יוסף' (אות ג) בלשון הכתוב (מז כח) 'ויחי יעקב בארץ מצרים שבע עשרה שנה', שכידוע 'יעקב' מורה על שפלות וקטנות, גם 'ארץ מצרים' מרמזת על מיצר ודחקות, והיינו שנרמזו כאן בכתוב ירידה בכפל כפליים, ומעתה תתמה וכי לזה ייקרא ויחי יעקב. אלא ביאורו, שהפסוק עצמו נותן תשובתו - 'שבע עשרה', שהוא בגי' 'טוב'. כלומר, מכיוון שיעקב קיבל בטובה ובאהבה את כל הנהגת הבורא עמו, הן כשהיה לו בחינת יעקב (ומני שפלות) הן בבחינת מצרים (מיצר ודחוק), את הכל קיבל ב'טוב', עי"ז נהפך הכל ל'טוב' נגלה.

חזק חזק ונתחזק - התחזקות בכל מצב לעבודתו ית"ש

בפרשתן (מח יג), 'ויקח יוסף את שניהם, את אפרים בימינו משמאל ישראל ואת מנשה בשמאלו מימין ישראל וישלח ישראל את ימינו וישת על ראש אפרים ואת שמאלו על ראש מנשה', ובביאור חילוקי הדעות שבין יעקב אבינו ליוסף בנו כתב הרה"ק

שלא זו בלבד שמת יוסף אלא אף שמו אותו בארון במצרים ולא זכה שיעלו אותו לארץ ישראל, אלא כעבור שנים רבות.

אמנם, כשנתבונן בקורות דברי הימים נראה להדיא שאין לך טובה גדולה יותר ממה שהניחוהו בארון במצרים, שבשעת קריעת ים סוף לא רצה הים להיבקע בפני בני ישראל עד שראה ארונו של יוסף, וכדברי חז"ל הנודעים (שוח"ט מזמור קיד) 'הים ראה וינוס (תהילים קיד ג) - מה ראה, ארונו של יוסף יורד לים', נמצא שבמשך מאה ושלושים שנה היה נראה לבנ"י שהנחת יוסף בארון במצרים היא רעה גדולה (ומי יודע מפני מה הגיע אליו הצרה הזאת...), אבל בסופו של דבר הוברר שמאת ה' היתה זאת להכין מראש את ההצלה והנס הגדול של קריעת ים סוף, נמצא לא 'תחילת גלות' כתובה כאן, אלא שבאותו זמן הכין הקב"ה את ה'גאולה' של קרי"ס. ללמדנו היאך כל מאי דעביד רחמנא לטב עביד, ואף אם עוברים שנים הרבה ולא מתגלה מהי הטובה שבדבר, עוד יבוא זמן ויתברר ה'חשבון' כיצד הכל היה הכנת הטובה.

יד. בפרשתן (מז כח), 'ויחי יעקב בארץ מצרים', וברש"י, 'פרשה זו סתומה, לפי שנסתמו עיניהם ולבם של ישראל מצרת השעבוד'. פירוש, שבשאר פרשיות התורה יש בין פרשה לפרשה ריווח של כמה אותיות 'נייר חלק' מבלי לכתוב שם מאומה, וכאן היא 'פרשה סתומה', נמצא שבמקום ה'חלק' כתוב 'ויחי יעקב'. יש שרימזו בזה כי פעמים נראה לאדם ש'פרשה סתומה' באה עליו, נסיונות קשים ומרים עדו עליה, נסתמו עיניו ולבו - ולהיכן שפונה - אם ימין או שמאל 'סגר ה' בעדו', ידע שכל זה אינו אלא 'דמיון' בעלמא, כי עפ"י תורה נכתב שם 'ויחי יעקב', כי כל זה היה להחזיקו ולהחיותו בעושר וכבוד. ויתחזק להאמין באמונה שלימה שאף שאיננו מבין את הנהגת ה' עמו - כך הוא האמת שכאן נבנית טובתו ולהחיותו (עפ"י פרי צדיק ריש פרשתן).

ולתקן כל מה שחטא. אבל לזו המדרגה שירכה תיכף בתורה ומצוות יוכל בנקל לבוא לזה, עכ"ל.

בו אנו נמצאים", בו אנו מתחילים לעבוד את הקב"ה, מבלי לחשוב חשבונות רבים".

ובך ביארו צדיקים (עיי' ליקוטים בספה"ק 'בית אהרן' דף קמנ. בשם הרה"ק רא"ש מסטאלין ז"ע) בפסוק בפרשתן (מח ב) ויברכם ביום ההוא לאמר - בירכם שתדיר יעמידו לפניכם רק אותו היום שהם עומדים בו, ויענו ליצרים - אין לנו כל שייכות עם מעשינו של אמש^{טו}, ולא עם של מחרת^{טז}, לא יפול לבנו בקרבנו מחמת מעשים שאינם טובים שעשינו, ולא מחמת חשש ופחד מה יעלה הלאה בגורלנו, אין לנו אלא 'היום ההוא' - אותו היום

בפרשתן (מח ב), 'ויתחזק ישראל וישב על המטה', כתב 'בעל הטורים' על פסוק זה, ב' במסורה, הכא - 'וישב על המטה', ואידך 'והמן נופל על המטה' (אסתר ז ח), 'שהצדיקים אפילו כשהן חלשים מתחזקים שנאמר 'ויתחזק ישראל וישב על המטה', והרשעים אפילו בתוקפן הן נופלים, שנאמר 'והמן נופל על המטה'. על כן, הבה נלך ברכי הצדיקים (שהרי 'ועמך כולם צדיקים', ישעיה ס כא) - שלא להיות נפול בעיני עצמו

טו. הרה"ק רבי משה יוסף זי"ע בנו של הרה"ק הייטב לב' זי"ע נסע פעם לשבת קודש (שקודם הימים הנוראים) אל הרה"ק הדברי יחזקאל זי"ע בשינאווא, בהגיע מוצאי מנוחה וכבר הוצרך ר' משה יוסף לחזור לביתו, החל להסתובב בחצר ביתו של הרבי מתוך שברון הלב, והרהר במחשבותיו - עם איזה קנין (רוחני) הנני חוזר לביתי ולעבודתי... אחר זמן נפתחה הדלת, והרבי קרא לו, והחל לספר, בצעירותי נסעתי פעם לשבות שבתי אצל הרה"ק ה'שר שלום' מבעלזא זי"ע, אחרי ככלות השבת סובבתי אנה ואנה טרוד במחשבות השוברות לב ונפש - באיזה קניין שב אני לביתי... והנה בא לקראתי ה'שר שלום', ואמר לי, דע לך יונגערמאן (אברך), - היצר הרע מתייגע ועמל קשות להכניס קרירות ללבם של עובדי ה', ואם תשאלני האיך, ומהי הקרירות, על ידי שמכניס בקרבנו מחשבות פסולות - לחשוב על העבר, לא עשיתי מאומה, לא קניתי מספיק וכיו"ב. ע"כ זכור, לחשוב מעתה רק על העתיד.

עפ"י ביאר ב'בנין דוד' (ח"ב ליקוטי ש"ס כז:) הא דאיתא בגמרא (שבת סג:) 'שמח בחור בילדותך ויטיבך ליבך בימי בחורותיך וכו' ודע כי על כל אלה יביאך האלוקים במשפט (קהלת יא ט) - 'עד כאן דברי יצר הרע, מכאן ואילך דברי יצר טוב'. ומבאר, לחשוב עד כאן, מה שהיה עד היום, זהו דברי יצר הרע, אבל לחשוב מכאן ואילך זוהי עצת היצר טוב, המשך בדרכך במסילה העולה בית קל, וסוף דבר תגיע למעלות רמות מאד.

וכבר אמרו דלכן אין 'ויהי' אלא לשון צער ואילו 'והיה' הוא לשון שמחה, כי 'ויהי' המחשבות על מה שהיה ועל העבר זהו צער גדול, אבל לחשוב רק אודות העתיד 'והיה' - זהו שמחה גדולה...

טז. כשעלה כ"ק האדמו"ר מ'תולדות אהרן' זי"ע לבקר את כ"ק האדמו"ר ה'אמרי חיים' זי"ע בחוה"מ פסח, שח בפניו האמרי חיים, שאותו היצר אצלו בליל התקדש חג קודם אמירת הלל, וטען בפני, כיצד הנך עומד לאמר 'הלל' לפני הבורא, בו בשעה שהנך יודע היטב את מצבך הרוחני השפל, אמרתי לו, הן אמת שאמש לא הייתי 'וואוילער איד' (יהודי כשר), ואף איני יודע מה יהא עמי בעתיד, אך זאת אדע, שברגעים אלו הנני וואוילער איד, על כן אומר 'הלל' בכל עוז ועצומות (פשיטא, שלא אמר כן אלא לגודל ענוותנותו, אך הלימוד לדין שלא להביט על העבר ועל העתיד).

יז. הנה הפרשה וחומש בראשית מסתיימים ב'ויישם בארון במצרים', ומיד אומרים 'חזק חזק ונתחזק', ולכאורה קשה, דכלל מסור בידנו שלא לסיים פרשה או כל דבר בענין שאינו טוב, ובוודאי שפטירת יוסף הוא דבר שאינו טוב, אלא, כי בוודאי דבר טוב יש כאן... שאעפ"י ש'וימת יוסף' - (ולגבי דידן מדובר כל אחד בענינו) ולא עוד אלא ש'ויישם בארון' והיכן - 'במצרים', מכל מקום מתחזקים - 'חזק חזק ונתחזק', מעתה הנני מתחיל 'דף חדש' בחיי, אין לך טובה גדולה מזו, ואכן, הנהגה כזאת היא 'סיום בדבר טוב'.

יח. הבא לטהר מסייעים לו, אם אין לבו של אדם נשבר בקרבו מרוב ייאושו אלא הוא מתחזק יזכה שיסייעו לו מן השמים שיוכל באמת להתחזק ולהתחדש, וכמו שאמר הרה"ק רבי זאב מז'אבריו זי"ע בשם הרה"ק רבי אהרן מטשערנאביל זי"ע בלשון שנוהגים לומר בסיום 'החומש' לאחר קריאת התורה חזק חזק ונתחזק, שאם האדם מתחזק פעם אחר פעם ואינו מתייאש, יזכה שמן השמים אומרים לו ונתחזק - הקב"ה מסייע בידו ויחזקנו מן השמים (הובא בצרור החיים מערכה י עב).

באר הפרשה - פרשת ויהי

כ'המן' ל"ע, אלא גם בעת הירידה^ט יתחזק^י ולא חיזוק גדול לנופלים מצינו בדברי הרה"ק ה'שפת אמת'
יתייאש^{כא}. זי"ע (ויחי תרנ"א) על הפסוק בפרשתן (מט ט) גור

יט. ואל יאמר חלילה כבר נפלת, ואיני שייך ל... אלא אף ל'טענתו' יתחזק ויעשה עצמו כצדיק... וכמו שכתב
הרה"ק בעל ה'תניא' זי"ע (פרק כז) לפרש בלשון הכתוב (ויקרא יא מד) 'והתקדשתם והייתם קדושים' בזה"ל,
ופירוש 'והתקדשתם' שתעשו עצמכם קדושים, כלומר אף שבאמת אינו קדוש ומובדל מס"א וכו' רק שכובש יצור
ומקדש עצמו.

מסופר כי חסידים רבים ועשירים היו לו להרה"ק ה'עטרת ישועה' מדזיקוב זי"ע, והם היו נותנים תמידים כסדרם
'פדיונות' גדולים בהכנסם אליו עם 'קוויטלעך' (פתקאות דרחמי), בשונה מאביו הרה"ק ה'אמרי נועם' זי"ע וזקינו הרה"ק
רבי אליעזר מדזיקוב זי"ע (בנו של הרה"ק מראפשיץ זי"ע) שלא היו להם חסידים נגידיים המפזרים מהונם, והיו חיים בעניות
מרודה. פעם נשאל ה'עטרת ישועה' על כך, פתח פיו במשל לקבצן שעמד ברחוב העיר ווינא ופשט ידו לקבץ נדבות
העוברים ושבים, והנה נוכח הוא לראות התקהלות גדולה של אנשים הצובאים על פתח איזה בנין, שאל העני
'לשמחה מה זו עושה', ענו לו הקהל כי בעוד שעה קלה יהיה בתוך ההיכל 'הצגה' (שפיל), וב'שפיל' ראו יראו היאך
שקבצן מקבץ נדבות, שאל העני 'מה יקר חסדו' לזכות להיכנס בהאי היכלא, ענהו 'רובל', ויתמה הקבצן עד מאד,
הנה אנכי עומד לפניכם - 'קבצן אמיתי' ולא מדומה, ומדוע לא תעניקו לי יותר מ'שווה פרוטה'... השיבו לו הקהל,
אה, קבצן אמיתי אכן אינו שוה אלא פרוטות מועטות, אמנם על זה ה'שפיל' נשלם 'טבין ותקילין', כי כל ה'קונץ'
והחכמה היא לראות את מי שאינו קבצן עושה עצמו כאילו הוא קבצן, ובדין הוא שיטול שכרו משלם.

כך נמי בנוגע לדידן, סיים ה'עטרת ישועה' בענוות קדשו ואמר, הנה אבותי הקדושים היו צדיקים אמיתיים על
כן היו 'פדיונותיהם' פרוטות מעטות - דוגמת ה'קבצן' האמיתי, אך מה שאני מקבל כסף לרוב מאחר שאיני אלא
כעושה 'שפיל' של צדיק.

ולענייננו יאמר, שמי שאינו צדיק אלא עושה עצמו כצדיק וכקדוש... אזי מן השמים יתנו לו הרבה הרבה יותר
מהשכר המגיע למי שיצרו הרע אינו מתגבר עליו, שהרי כל ה'קונץ' הוא במי ש'עושה עצמו'...

כ. חיזוק נפלא כתב הגה"ק ה'ארץ צבי' מקוז'יקלוב זי"ע בדברי רש"י על הפסוק (מח ח) 'וירא ישראל את בני יוסף
ויאמר מי אלה' - 'ביקש לברכם ונסתלקה שכינה ממנו, לפי שעתידי ירבעם ואחאב לצאת מאפרים ויהוא ובניו
ממנשה, ויאמר מי אלה - מהיכן יצאו אלו שאינן ראויין לברכה', וכתוב (פסוק ט) 'ויאמר יוסף אל אביו בני הם אשר
נתן לי אלוקים בזה', ופירש רש"י 'הראה לו שטר אירוסין וכו', שהנה איתא במשנה ריש פר' חלק (סנהדרין צ).
שירבעם ואחאב אין להם חלק לעולם הבא, אכן בגמ' (קד:) איתא דורשי רשומות אמרו שיש להם חלק לעולם הבא,
ומבאר הטעם שיש להם חלק לעולם הבא, משום שבכל בן ישראל יש נקודה פנימית הנשארת בקדושתה ובטהרתה
שלעולם לא תפגם, ואף אם הרבה לפשוע כמו ירבעם ואחאב עדיין יש בו ניצוץ זך וטהור, שמכוחו יש לו תקנה,
כי הקב"ה אמר לישראל 'וארשתין לי לעולם' (הושע ב ט), ומאחר שאותם אירוסין הם לעולם שוב אי אפשר שתתקלקל
העצם הפנימי של בני ישראל, ובוזה יתבארו היטב דברי רש"י שיעקב ראה את ירבעם ואת אחאב ועל כן לא רצה
לברכם, הוציא לו יוסף שטר אירוסין של 'וארשתין לי לעולם', להורות שאף הם יש להם תקנה, ובל ידח ממנו נידח,
ואף הם ראויים לברכה...

כא. היה אומר הרה"ק רמ"ש מבאיאן זי"ע שפרשה זו היא 'לויטער חיזוק' (רצופה ומלאה מענייני חיזוק), כי ג' פעמים
מצאנו בה 'התחזקות', א. 'ויתחזק ישראל וישב על המיטה', ב. בגמר קריאת התורה עונים כל העם יחדיו חזק
חזק ונתחזק (עיי' 'לבוש' תרס"ט), ג. ב'הפטרה' ציווה דוד המלך לשלמה בנו (מלכים א' ב ג-ג) 'וחזקת והיית לאיש, ושמרת
את משמרת ה' אלוקיך ללכת בדרכיו'.

יש שאמרו לרמזו בג' פעמים אלו, שלא יאמר אדם אין כוחי במתני להתחזק, כבר ניסיתי פעמים רבות ולא עלתה
בידי, לזה אמרינן - אין צורך לקפוץ מדרגות רבות כאחת (עד המלאכים), אלא אדרבה, התקדם הלאה מעט מעט,
'געב זיך א ריר' (הזז את עצמך אפילו רק במעט) אפילו רק כדי הילוך מדרגה אחת, וזה נרמז בג' חיזוקים אלו, כי גבי
יעקב ששכב על מיטתו חולה כתיב 'ויתחזק ישראל וישב'. לאחמ"כ ב'חזק חזק' - רבים היושבים בעת קריאת
התורה, ולסוף הקריאה יעמדו לאמירת 'חזק חזק'. וכן ב'הפטרה' בצוואת דוד כשעמד שלמה לפניו - 'וחזקת והיית
לאיש... ללכת'. והיינו שיעלה מדרגה אחת משכיבה לשיבה, ומשם לעמידה, ומעמידה להליכה, לזה יקרא 'חיזוק'.

אריה יהודה, כרע רבין כאריה וכלביא, אמר מו"ז ז"ל (ה"ה הרה"ק החידושי הרי"ם זי"ע) כי כוחו של יהודה אפי' בשעת שפלות - כשהוא שוכב, הרי הוא כארי ולביא, שכן גם האריה עצמו שוכב לפעמים ועדיין ייקרא בשם 'אריה', והטעם, כי תמיד הוא מוכן בגבורתו למלחמה. וכן הי' במעשה תמר שהודה ולא בוש, ולהורות לכל יהודי באשר הוא שאף בעת הנפילה ישאר בכוחו של אריה^{כב}, יעמוד מנפילתו וישוב למקומו כדאשתקד^{כג}.

ולעולם אל יפול רוחו בקרבו לרוב הנסיונות העוברים עליו בתגבורת יצרו הרע, אלא ידע שרק מכוחם של אותם מלחמות יעלה ויתעלה לאין ערוך^{כד}, וכמו

וכבר אמרו (אבות ב טז) 'לא המלאכה לגמור', מה ה' אלוקינו דורש מעמנו כי אם 'לזוז ממקומנו', לעלות ולהתקדם במדרגה אחת, וסוף דבר יהא ה' בעזרנו להגיע למקום הראוי.

כב. שמעתי מאחד מבני החבורה והוא ירא"ש מרבים וצדיק נשגב, שבאחד ממסעותיו הגיע לארגנטינה בשליחות קודש, באחד הימים לשהותו, לקחו אחד מהנגידים לגן החיות, וראה שם דבר פלא, כי נוהגים המבקרים להאכיל בשר חי בפי האריות כשהם עומדים בסמוך אליהם ללא חת וללא מורא כלל וכלל. כי אריות הללו מתייחסים לבני האדם בנימוסים ובדרך ארץ שלא מעלמא הדין, ויתמה האיש בפני מארחו, והרי ידעתי מימי נעורי, כי ארי מסוכן הוא לטרוף את המין האנושי בעודו בחיים, כיצד המה שותקים ואינם נוגסים בבני אדם, ואפילו אינם נובחים ופוצים פיהם, אלא כילדים טובים מקבלים מאכלם מידי המאכילים אותם, והרי הם יכולים לאכול את האיש המאכילם בעודו חי.

ענה לי האיש, אריות הללו גדילים מיום הוולד עם כלבים, מאבוסם גם יאכלו, ואינם מעלים בדעתם כי יש להם כלל כוחות, והרי הם אריות החושבים את עצמם כבעלי כח של כלבים... ואינם יודעים ש'אריות' המה... ואינם יודעים כי בכוחם לקרוע את העומד לפניהם בין רגע... אף אנו בני אדם - ח"ו שלא נכיר שיש לנו כוחות אדירים של בני אדם... אשר בידנו להעפיל גבוהה עד מאד, ולא נסתפק להיות נחשלים אחרי... אלא ידע האדם את גבורותיו (אף אם גדל עם כלבים חלושי העם, ידע שהוא אריה), יעלה ויעפיל לרום המדרגה ללא התפעלות מהנפילות המדומות אשר היצר מדמה לו כי חלש הוא.

וכבר אמר הרה"ק היסוד העבודה זי"ע לפרש בלשון הפסוק (תהלים קמה יב) 'להודיע לבני האדם גבורותיו', דקאי על האדם, שעליו להודיע לעצמו את 'גבורותיו' - שכוחות עצומים טמונים בו, והינו גיבור חיל...

כג. ומבאר שם, דכח זה טבוע בכל יחיד ויחיד מבני ישראל, דהנה נאמר בפרשתן (מט ח) 'יהודה אתה יודוך אחיך', ופירש בתרגום יהונתן 'יהודה אנת אודיתא על עובדא דתמר בגין פן לך יהודון אחקך ויתקרון יהודאין על שמך' (יהודה אתה הודית על מעשה תמר על כן יודוך אחיך ויקראו יהודים על שמך). וכך איתא גם במדרש (ב"ר צח ו) 'אמר רבי שמעון בן יוחאי יהיו כל אחיך נקראין על שמך, אין אדם אומר ראובני אנא שמעוני אנא אלא יהודי אנא'. ובפשוטו היה בזה נתינת שכר ליהודה שהודה ולא בוש על כן זכה שכלל ישראל יהיו נקראים בשמו. אכן השפת אמת ביאר את עומק הענין, שבני ישראל יש בהם מכוחו ומהותו של יהודה, שלאחר ש'נכשל' בחטא לא נשבר ליבו בקרבו ונפל לידי ייאוש ח"ו אלא אמר 'אין נפילה', רק מטרף בני עלית, הנפילה היא סולם והזדמנות להתעלות יותר, ולכן נקראו ישראל בשם 'יהודים' כי טבוע בהם הכח להתחזק מכל המצבים הקשים והנפילות הגדולות ביותר.

עוד אמר החידושי הרי"ם שהנה בתיבת 'יהודה' יש כל שם הוי"ה ובנוסף גם אות ד', כי אות זו מורה על 'דלות', וללמדנו שגם מי שהוא דל ורש עדיין אינו מנותק מהוי"ה ב"ה, וברגע אחד יכול להתקרב אליו כבתחילה.

כד. לאחר הסתלקות הרה"ק ה'דברי חיים' מצאנו זי"ע הכינו 'נוסח' לחקוק על גבי ה'מצבה', ובתוך הדברים כתבו יחיד בדורו במצוות הצדקה על המצבה, וכידוע הפלגותיו בקיום מצוות הצדקה, לא לן כאשר פרוטה היתה מצויה בביתו, ואף היה לוה סכומים עצומים בכדי לחלקם לעניים כשהוא ממשכן את כל חפציו בעד הלוואות הללו, וכגון ה'מנורה' של חנוכה היתה שוכנת כל השנה בדרך קבע כמשכון אצל המלווים. והביאו את ה'נוסח' לפני בנו הרה"ק משינאווא זי"ע, ולא הסכים לזה [וכדרכו בקודש לדבוק במידת האמת בכל אשר יפנה באופן של 'קוב הדין את ההר'], שאלו אותו והרי תואר זה 'אמת' הוא, וכי הרה"ק אביכם לא היה יחיד בדורו במצוות הצדקה. ענה השינאווער, הרי יתכן שבאיזה מקום נידח יושב לו יהודי עני ואביון, שביקשו ממנו לתת מצוות הצדקה, ואעפ"י שעוללים שאלו לחם ובקושי יש לו לתת להם, כשנעליהם קרועות וכו', והוא קרע מעצמו ונתן לעני, אפילו שעומד להרגיש את החסרון של מטבע הלזו למשך כמה שבועות הבאים, פשיטא שזה גם נחשב יחיד בדורו בצדקה לענין זה.

באר הפרשה - פרשת ויהי

השכל והדין מחוייבים הם (במצוות ה') שהבורא ית"ש ויתעלה בראם לכבודו, ואין אנו מספיקים להודות על אחת מאלף... על הטובות שעשה עמנו, וכמאמר התנא אם למדת תורה הרבה אל תחזיק טובה לעצמך כי לבך נוצרת.

אלא ביאורו, כי אכן, עיקר קבלת השכר הוא מצד שהבורא ית"ש נתן בנו יצר הרע המסית אותנו

בכל עת ורגע, ומתגבר עלינו להתאוות תאוה³¹, ולהרהר חלילה בעבירה, וכל יצר מחשבותיו רק רע כל היום. ועל האדם להיות עומד כנגדו, לחשוב תחבולות כיצד ישיב מלחמה כנגדו, להיזהר ולהישמר מכל דבר רע, מחניפות ושקרים וליצנות ולשון הרע ותאות והרהורים והדומה להם, לזה צריך מלחמה ועבודה רבה לשבר כח התאוות היצה"ר, וזהו עינוי וסיגוף גדול, ע"ז הננו מקבלים השכר. וזהו (פ' הפסוק תהלים כא ג) 'תאות לבו

שפירש הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (תר"מ ד"ה בפסוק) בהא דכתיב (מש כג-כד) 'וימררוהו ורבו וישטמוהו בעלי חיצים וכו' משם רועה אבן ישראל', כי משם דייקא, מאותם 'מריבות' עלה ונתעלה להיות רועה אבן ישראל³².

חמור גרם - עיקר מעלת האדם ושכרו על עמידתו בנסינות החומר

בפרשתן (מש יד), 'יששכר חמור גרם', איתא מהרה"ק ה'נועם אלימלך' זי"ע (ריש פרשתן) שכאן למדנו כלפי כל ה'נסינות' כי הם נראים כמחשיבים לאדם, אבל באמת אור גדול יש בהם, ולא יתלונן לומר, מה אעשה ויצרי מתגבר עלי להכשיל אותי בכל אשר יוכל, כי דייקא על זה ישולם שכרו ממעל. וכה כתב ב'נועם אלימלך', שלכאורה עלינו להתבונן מדוע מעניק הקב"ה שכר לבני ישראל על קיום המצוות, והרי מצד

אף אנן נעני בתריה, כי התואר 'יחיד בדורו במידת הקדושה' אינה שייכת רק לצדיק יסוד העולם, קדוש מבואר לעולם ועד צאתו, אלא גם זה שפעם אחת עומד בפני נסיון קשה, ו'קורע' מעצמו שלא לילך אחר יצרו הרע, ובתעצומות נפש מתגבר לעשות רצון קונו - אף הוא יחשב ל'יחיד בדורו במידת הקדושה'... כי מי יודע לשער ולמדוד בכמה קושי עלתה לו ההתגברות, מלבד הקב"ה שהוא יודע תעלומות.

כה. איתא מ'צדיקי קמאי' (הרה"ק מקעשינאו בעל 'גבורות ארי' אמר זאת בפני הרה"ק מאפטא וקילסו מאד, וכן איתא בעוד ספה"ק) על הכתוב (נ יז) שאמרו האחים ליוסף 'אנא שא נא פשע אחיך וחטאתם כי רעה גמלוך, ועתה שא נא לפשע עבדי אלוקי אביך'. תיבות - שא נא עולים ב'ראשי תיבות' שור אריה נשר אדם, והם ארבעת הדמויות החקוקות על רגלי כסא הכבוד. והנה, השור הוא 'יוסף הצדיק' כמה שנאמר (דברים לג יז) 'בכור שורו הדר לו', וזכה למדרגה גבוהה כזו בזכות עמידתו בתוקף בכל הנסינות והקשיים דעמו עליה מיום מכירתו עד יום המלכתו למשנה למלך, וכך אמרו לו, דע אחינו הקדוש, הנה בתחילה היה רק 'אנא' שהוא ר"ת אריה נשר אדם, וכל מה שנתעלית למדרגה רמה - שנוספה גם דמותך להיות חקוקה באחד מרגלי המרכבה הקדושה, לא היה אלא ע"י - פשע אחיך וחטאתם כי רעה גמלוך, רק על ידי המכירה וה'נסינות' באת לידי כך וכנרמז ב'שא נא', ולכן שא נא לפשע עבדי 'אל-הי אביך' שהוא ר"ת א"י ל'או ה'אי י'ומא כ'מה י'וסף א'יכא ב'שוקא, פירוש, כי בלאו המכירה לא היית שונה משאר יוסף המסובבים הנה והנה 'בשוק', ורק על ידי 'המכירה' נתעלית לאין ערוך משאר 'יוסף' אחר שבעולם, להיות דמותך חקוקה על כסא הכבוד. וללמדנו, כל אחד ב'מכירה' שלו, בנפילה שלו, ע"י ההתגברות יתעלה להיות כמחזיקי המרכבה (ברום המעלה).

כו. ויזכור את מאמרו הנורא של הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע לבאר מה שנאמר בריש פרשתן (מז כח-כט) 'ויחי יעקב בארץ מצרים שבע עשרה שנה וגו', ויקרבו ימי ישראל למות, וצריך ביאור מדוע פתח הכתוב ויחי 'יעקב' ומסיים בלשון 'ישראל', אלא ידוע ש'יעקב' מרמז על הדרגה הפחותה והיינו החלק הגשמי, ואילו 'ישראל' רומז על המדרגה העליונה והחלק הרוחני שבו, ובא הכתוב לומר כי אם ויחי יעקב בארץ מצרים, כשהחלק הגשמי חי ונהנה מארץ מצרים אזי ויקרבו ימי ישראל למות, אז החלק הרוחני בא לידי מיתה...

וכדבריו הבורחים כאשר של ה'אור החיים' הק' על הפסוק (ויקרא כה לז) 'את כספך לא תתן לו בנשך ובמרבית לא תתן אכלך, וזל"ק, את כספך הם הדברים שהאדם כוסף בעולם הזה לדברים הנדמים, לא תתן לו בנשך כי כשאדם משלים תאות נפשו הבהמית ומטעים רוחו מכסופיו הוא נשוך בזה ומטיל בו ארס החטא, ואמר ובמרבית לא תתן אכלך פירוש אפילו אכלך שהוא דבר שהורשית לאכול לא תרבה בו, כי כשאדם הולך אחר גרונו ויטה גבול התאוה שבו למותרות בזה יחשיך אור הנפש, כי כשזה קם זה נופל, כשמתרבה תאבון המורגש מתמעט תאבון הרוחני. עכ"ל.

'עבד', שהרי הוא כעבד שאינו עובר על מצות אדונו, אך אינו נקרא בשם 'בן' למקום ב"ה אלא אם עושה לעצמו גדרים וסייגים, וזהו ויקרא לבנו ליוסף, פירוש מי נקרא ונחשב בנו, ליוסף, זה שמוסיף תמיד ב', כנ"ל כ"ח.

בן פורת עלי עין - בקדושת עיניו משבר כל המחיצות

בפרשתן (מט כב), 'בן פורת יוסף בן פורת עלי עין', נוראות כתב הרה"ק ה'דברי שמואל' זי"ע וז"ל, אף כי גדל מאד הנסיון של יוסף במעשה דאשת פוטיפר, כמובא במדרש כל ההשתדלויות שעשתה כדי להחטיאו, וכמו שאמרו (יומא לה:): בגדים שלבשה לו שחרית לא לבשה לו ערבית וכדו', וכל היסורים שגרמה לו, אך הוא עמד בנסיון, עם כל זאת מהגישה התורה חק' במיוחד את הנסיון ששמר עצמו מהסתכלויות אסורות בעת שנתמנה כמשנה למלך ונסע בכל ארץ מצרים, ובנות מלכים ושרים צעדו עלי שור (- על החומה) והמטירו עליו מתנות יקרות כדי שירים את עיניו להסתכל עליהן, והוא נשמר ונזהר מההסתכלות, ובוה גדל שבחו בן פורת עלי עין. עכ"ל. למען העת עד כמה חשוב לפני המקום ב"ה העוצם עיניו מראות ברע^{כט}.

נתת לו' - זה שנתת לאדם הבחירה שיוכל לעשות כתאות לבו, וגם 'וארשת שפתיו כל מנעת סלה' - שלא מנעת ממנו לדבר בשפתיו כרצונו, כל זאת עשית לטובת האדם כי תקדמנו ברכות טוב - פי' עי"ז שהיציאה מסיתו ויש בידי אדם בחירה לילך אחריו או להלחם כנגדו, והוא כובש את יצרו, עי"ז יקדמנו השי"ת ברכות ושבר גדול. וזהו פי' הקרא 'יששכר חמור גרם' - פי' יש שכר לאדם, ע"י שהחמור הוא הגוף - החומר, חומד ומתאווה, והאדם משבר כח תאוותו, הוא גורם לו לשכר הגדול.

ובה כתב ה'כלי יקר' לפרש את האמור בפרשתן בברכות יעקב ליוסף 'משם רועה אבן ישראל' (מט כג), כי הנכשל בעבירה רח"ל סופו שיוורד מנכסיו ובא עד פת לחם (וכדכתיב במשלי ו כו; כט ג, סוטה ד:), אך מאחר שיוסף עמד בנסיון ולא נכשל 'ע"ב ובה להון עתק ובה להיות רועה אבן ישראל'.

עוד איתא ב'נועם אלימלך' (ד"ה א"י ויקרבו) על הפסוק (מז כט) 'ויקרא לבנו ליוסף', שלכאורה היה צריך לומר 'ויקרא לבנו יוסף', ומהו 'ליוסף', ומבאר כי זה האיש אשר מקיים את כל התורה אינו אלא במדרגת

כז. וכבר מילתנו אמורה שהקב"ה משלם שכרם של 'גדרים וסייגים' גם בהאי עלמא, וכמו שכתב בספר חסידים (תתקצד) 'אמרו לזקן במה הארכת ימים, אמר כי היו אורחים בבית המרחץ וכו', ואני לא דברתי מעולם בבית המרחץ ובביה"כ ואפילו דברים של חול אע"פ שמותר, והואיל ועשיתי לי גדר ותוספת הוסיפו לי אף שנותי'.
 כח. הנה אחד מטכסיסי היצר הידועים הוא להסית את האדם מן הדרך הטובה ולפרוץ גדרים וסייגים, מתוך טענה הרי 'כולם עושים כך וכך', מדוע אני צריך 'לפרוש מן הבריות' ולהיות צדיק יותר מכולם... וכנגד טענה פסולה זו מצינו דברים כדורבנות בתורתנו של הגה"ק ה'חתם סופר' זי"ע (תו"מ שמות ד"ה בהפטרות) בביאור מה שנאמר בהפטרה הנקראת בשב"ק זו (מלכים א' ב א-ג) 'ויקרבו ימי דוד למות ויצו את שלמה בנו לאמר, אנכי הולך בדרך כל הארץ וחזקת והיית לאיש, ושמרת את משמרת ה' אלוקיך ללכת בדרכיו, שהנה מצינו בגמ' (פסחים מב.) שפירשו לשון 'לאמר' שהוא מלשון לאו אמור, וכלומר ש'לא תאמר', ועל דרך זה מפרש החת"ס בזה"ל, הזהירו לשלמה שלא יאמר הנני עושה כקלקולים רוב העולם, אלא צריך אדם להתחזק במעוז התורה נגד אנשי דורו הפורצים גדרי עולם. על כן אמר כאן 'לאמר אנכי הולך בדרך כל הארץ', ר"ל לאו אמור אנכי הולך בדרך כל הארץ לעשות כמעשיהם וכמנהגייהם, לא תאמר כן אלא 'וחזקת והיית לאיש' במעוז התורה לגדור גדרה ולעמוד בפרצתה. ואמר עוד ושמרת את משמרת ה' אלוקיך וכו', אין רצוני (לצוותך) לקיים מצות התורה ציצית ותפילין דזיל קרי בי רב הוא (ואין צורך להזהירו על כך) אלא לשמור משמרת גדרים וסייגים וכו' כדי שיהיה זה הכנה ללכת בדרכיו, עכ"ל, ועיי"ש עוד בזה.
 כט. סיפר לי החסיד הישיש רבי ברוך ווייסבערג ז"ל מבני ברק, מעשה שהיה עם אאדמו"ר הרה"ק מלעלוב זי"ע, וכך הוה, באותם שנים היה אאדמו"ר משמש כמגיד שיעור בישיבתו של אביו, זקני הרה"ק הרבי הרמ"מ מלעלוב זי"ע בתל אביב (שם התגורר באותם ימים), מדי יום ביומו היה אאדמו"ר עושה את דרכו באוטובוס מבני ברק אל תל אביב, אף אני, סיפר לי רבי ברוך הייתי נוסע עם אביך מדי יום ביומו בצוותא חדא, באשר היה לי מפעל לייצור מיני מתיקה בת"א, באחד הימים ישבנו שנינו על האוטובוס והיו שם מראות בלתי הולמים לגדרי הצניעות, והדבר הפריע מאד לאאדמו"ר בשמירת עיניו המופלגת, ובעודו בבני ברק צלצל בחזקה בפעמון עד שנפתחה הדלת

באר הפרשה - פרשת ויהי

תקרי עלי עין אלא עולי עין^ל. וכלל הדברים הוא כמו שהעמיסו בלשון הכתוב (תהלים יז ח) 'שמרני כאישון בת עין' - שהקב"ה שומר את האדם כפי שהוא שומר על קדושת אישוני עינו...

אנני אכלכל אתכם - במעלת עשיית צדקה וחסד והאחדות בפרשתן (מו כט-ל), 'ויקרבו ימי ישראל למות ויקרא לבנו ליוסף ויאמר לו אם נא מצאתי חן בעיניך שים נא ירך תחת ירכי ועשית עמדי חסד ואמת וגו', ושכבתי עם אבותי, כתב הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע (תר"מ), כי איתא (ב"ב קטז). 'כל המניח בן כמותו כאילו לא מת', והנה, כבוא יעקב אבינו לארץ מצרים וראה את גדולת יוסף בנו, את רוב עשרו וכבודו לאין ערוך, החל להיות מיצר - בחשבו הרני מניח בן שאינו כמותי, כי אני עברתי כל ימי כל מיני יסורים וצער שעל ידם מזדכך האדם למאד, ואילו יוסף בני חי בשלווה את רוב ימיו (שהרי 'שמונים שנה' מלך במצרים, מן שלושים ועד בן מאה ועשר היה מלך במצרים), ומאחר שאינו כמותי ממש הרי לא יחשב לי 'כאילו לא מת'.

מיהו, בזה"ק איתא שכל המרבה בצדקה ובגמילות חסדים לא יאנו צריך לבוא לידי יסורים, כי ע"י

איתא בגמרא (זבחים קיח:): 'בן פורת יוסף בן פורת עלי עין - עין שלא רצתה לזון וליהנות מדבר שאינו שלו תזכה ותאכל כמלא עיניה, ולכן אכילת 'קדשים קלים' בירושלים הותרה רק לפני מסומת ירושלים, ואילו במשכן שילה אכלו קדשים קלים בכל הרואה, כי משכן שילה היה בחלקו של יוסף ששמר על ראיית עינו מדבר עבירה, על בן אפשר לאכול בחלקו בכל הרואה. מכאן למד הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע (הובא בשפ"א תרל"ח ד"ה בן), כי כל איש ואיש מישראל השומר עינו מסלק מעליו את כל המחיצות שבינו לבין אביו שבשמים, וכל המחיצות החומות וההסתרות החוצצים כנגד האדם ומרחיקים אותו מקרבת ה' יפלו - דוגמת מה שהתירו לאכול בחלקו קדשים קלים אף חוץ לחומות והמחיצות, גם בגשמות - יפלו כל החומות המונעות בעדו את שפע הפרנסה וכל הטוב שבעולם. וכל המקטרגים והמשמינים נידחים מפניו בהרף עין.

עוד יזכה השומר עינו - להינצל מ'עין הרע' וכמו שאמרו בגמרא (ברכות כ): 'עין שלא רצתה לזון ממה שאינו שלו (וברש"י, דקאי על יוסף הצדיק שלא נכשל בהסתכלות אסורה, ע"ש), אין עין הרע שולטת בו, ודרשו ליה מדכתיב 'בן פורת יוסף בן פורת עלי עין - אל

וברח ממנו, לאחמ"כ אמר לי בלבת אש קודש, יהיה מה שיהיה - 'אמכור את פרוסת הלחם האחרונה שבביתי ואסע במונית (טעקס"י), באוטובוס זה המוליך מבני ברק לת"א וחוזר חלילה לא אסע יותר, ומני אותו יום ואילך היה עושה את דרכו אך ורק בטעקס"י (מונית), על אף שבאותם ימים לא היה בביתנו פרוטה לפרוטה, ובקושי היתה ידו משגת פת לחם, בכל זאת היה אאדמו"ר מקבץ את הפרוטות האחרונות בכל בוקר בכדי לשלם את דרכו לת"א, ואת דמי הנסיעה מת"א לבני ברק היה מקבץ שם בישיבה, וכל זאת בלבד שלא יכנס לחשש קל של ראייה אסורה. פעם נתלוויתי לאאדמו"ר זי"ע בדרכו ברחובה של עיר, ולפתע, כאשר הגענו לקרן זוית, משך אותי עמו לתוך 'צפרדע' (כינוי לפח זבל גדול), באומרו 'כאן מריח טוב יותר משם'... כי היתה שם קבוצת נשים... וזאת למודעי כי אאדמו"ר היה איש 'מיושב בדעתו', ולא היה זה כלל מדרכו... אך כך הוא הדרך הישרה לקפוץ ולברוח כמו מפני השריפה... ואם כי לא באנו לומר לקפוץ לתוך האשפה, אך זאת כן ניתן לתבוע מעמנו, שלא להכניס את ה'אשפה' אלינו פנימה... וד"ל.

ל. פעם נכנס חסיד אחד אל הרה"ק ה'בית ישראל' זי"ע, וסיפר לו שהיה אצל חכם אחד המתיימר לדעת נסתרות, והלה גילה לו ששורה עליו 'עין הרע' רחמנא ליצלן, והוא חושש מאד מזה, נענה הרה"ק ואמר לו איתא בגמרא (ב"מ זק): 'תשעין ותשעה בעין רעה, ואחד בדרך ארץ, ויש לפרש שצ"ט מתים מחמת שקלקלו ופגמו בעיניהם רח"ל, ורק אחד מת 'בדרך ארץ' דהיינו בזמנו, כיון ששמר על עינו, ובזאת סיים והורה לו, לעצום את עינו מראות ברע וממילא לא ינזק מעין הרע.

לא. בפרשתן (מט כ), 'מאשר שמנה לחמו והוא יתן מעדני מלך', ומבאר השל"ה הק' (במדבר לא), מאשר שמנה לחמו, ומדוע זכה לעשירות כזאת מפני שהוא יתן לאחרים מעדני מלך ולא מהדברים הגרועים והפחותים אלא רק משופרא דשופרא וכדכתיב (ויקרא ג טז) 'כל חלב לה', ובזכות נדיבותו לאחרים זכה לעשירות. והוסיף השל"ה הק', כי מצינו עוד באשר שנאמר בו 'ברוך מבנים אשר' (דברים לג כד), ואמרו חז"ל (ספרי וזאת הברכה, שנה) שאין שבת שנתברך

אבותי ולא מיתה, וכך הוה כמו שאמרו (תענית ה'): 'יעקב אבינו לא מת, כי אם שכבה עם אבותיו.

וזה נמי פירוש הכתוב (נ טו-כא) 'ויראו אחי יוסף כי מת אביהם', כי בראותם את רוב טובתו של יוסף, חשבו שיעקב אביהם נחשב כ'מת' שהרי לא הניח בן כמותו, ענה להם יוסף 'אל תיראו אנכי אכלכל אתכם ואת טפכם', מכאן ואילך אפרנס אתכם ואעשה עמכם צדקה וחסד^ל, ובוה ייחשב לי כאילו עברתי ייסורים כל ימי חיי, ושפיר הניח אבינו בן כמותו והוא נחשב בין החיים.

ה'גמילות חסד' יתעלה לב למדרגה כאילו קיבל יסורים כל ימיו, והנה בעל הייסורים נקרא שם בזוהר הקדוש מרא דירבין ואילו בעל הצדקה נקרא מרא דידין. ובוה מבאר ה'חתם סופר' את הפסוק 'ויקרבו ימי ישראל למות', דכאשר ראה בגדולת ועשירות יוסף, הבין שאינו בן כמותו חשב שקרבו ימיו 'למות', לכך קרא ליוסף ואמר לו 'שים נא ירך תחת ירכי' - כלומר, תחת היסורים שעברו עלי כל שנתי ועל שמם נקראתי 'מרא דירבין', תחתם קבל על עצמך - 'ועשית עמדי חסד ואמת', להיות 'מרא דידין', וע'י ריבוי הצדקה והחסד תהיה בן כמותי, ואחשב כ'לא מת', וכל מיתתי תהא רק 'שכיבה' עם

בנים כאשר, ומכאן עפ"י האמור שהוא נתן לאחרים מעדני מלך, ובגין כך זכה לבנים, וכדאיתא בגמ' (ב"ב י): 'מה יעשה אדם ויהיו לו בנים זכרים, רבי אליעזר אומר יפזר מעותיו לעניים'.

ואילו האלשי"ך הקדוש זי"ע ביאר, כי בא הכתוב לשבח את אשר, כי לעצמו היה די לו ב'לחם צר, והיתה מספקת עבורו כדבר שמן וטוב, אכן לאחרים נתן מעדני מלך...

לב. נוראות יסופר בענין ה'חסד', סיפר הסבא מקלם זצוק"ל שבלילה אחד חלם חלום, כי הנה מכריזים 'רבינו יונה ישא מדברותיו בבית המוסר', ורבים נהרו לשמוע דברות קדשו ואף הוא רץ ביניהם, אך בהגיעו עיכב בעדו 'שומר הפתח' ולא נתנו להיכנס, באמרו שאינו ראוי לשמוע את הדיבורים, החל הסב"ק מנסה להזכיר זכויותיו בהרבצת תורה ומסירת השיעורים, אך השומר לא נתרצה לו. שוב הפציר בו להכניסו יען מתלמידי רבי ישראל סלנטר הוא, אך גם בזה לא נשא השומר את פניו, עד שאמר כי הוא אביו של 'רבי נחומק'ה', מיד פתח בפניו את השערים. ויהי בבוקר מיהר הסב"ק לשאול את בנו 'מה מעשיך'... שרק בזכותך נפתחו לי השערים, ויען הבן ויאמר, כי מזה תקופה ארוכה שנקרעו נעליו וחסך פרוטה לפרוטה במשך חדשים ארוכים כדי שיהא לו מעות לקנות בהם מנעלים חדשים, והנה, אך קנה את הנעלים ויצא לרחובה של עיר, פגע בו עני מרוד אשר אין מנעלים לרגליו בכלל, והיה הלה מדדה ברגליו היחפות בשלג כשרגליו פצועות ושותתות דם, והבחין שהעני מסתכל בחמדה ובקנאה בנעליים החדשות. מיד חלצן ונתנם לו. אמר הסבא עמדו והתבוננו, כל מעשי בזכות הרבצת התורה, זיכוי הרבים וכו' אינם מגיעות לאותו זכות ש'זכה' בני בנתינת מנעלים מתוך רחמנות על העני.

לג. כה אמר יוסף הצדיק לאחיו 'אתם חשבתם עלי רעה אלוקים חשבה לטובה למען עשה כיום הזה להחיות עם רב' (נ כ), וכן אמר להם בשעה שהתוודע אליהם 'ועתה אל תעצבו ואל יחר בעיניכם כי מכרתם אתי הנה כי למחיה שלחני אלוקים לפניכם' (לעיל מה ה), סיפר לי ידיד נאמן רב חשוב במדינת ארה"ב, שלמד אצל הגאון רבי שמואל בירנבוים זצ"ל ראש ישיבת מיר בארה"ב, פעם אחת שאלו רה"י, וכי אכן לצורך 'למחיה שלחני' ולהחיות עם רב' הוצרך יוסף להצטער בצער המכירה וייסורי בית הסוהר... וכי לא היה יכול להתקיים באופן 'מכובד', שישלחו להביאו אחר כבוד ב'מרכבת המלך' מבית אביו עד מצרים, שם יבוא לבקר בבית האסורים כאדם נכבד ויראה פניהם זועפים ויפתור החלום, והם כבר יספרו אודותיו עד פתרון חלומם של פרעה וכו', או שיקראוהו סתמא לעמוד על משמר אסיפת התבואה משנות השובע לשנות הרעב....

אלא, שכדי להבין ללבו של ה'רעב' בשבע שנות רעב ולכלכלו כראוי, על הנותן לעבור קודם את ההרגשות הללו, כי רק כך יבין כראוי ללבם של אלו, רק כאשר ירגיש את חיי הדחקות, העוני והמחסור, אז יבין ללבם של עניים בעת דחקם, ויפרנסם כראוי.

מסופר על הגאון רבי אליהו חיים מייזל זצ"ל רבה של לאדז', שפעם פנה בימות החורף לביתו של הנגיד ר' ישראל פאזמאנסקי - ברצותו להוציא ממנו סכום הגון עבור 'עצים להסקה' לעניי בני ישראל שהצינה גברה ופשטה בביתם, משהגיע לבית הנגיד נקרא ר' א"ח להיכנס פנימה לבית החם ומוסק כהלכה, אבל ר' א"ח לא אבה להיכנס ונשאר על מעמדו בחוץ, משם דיבר עם הנגיד למשך כמחצית שעה על דא ועל הא... ככל שעבר הזמן גברה

שיכל את ידיו - זהירות מלפגוע איש ברעהו

בפרשתן (מח יד), 'וישלח ישראל את ימינו וישת על ראש אפרים והוא הצעיר ואת שמאלו על ראש מנשה שכל את ידיו כי מנשה הבכור', הקשה הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליז'ענסק זי"ע שלכאורה הטעם 'כי מנשה הבכור הוא סיבה שלא ישכל את ידיו, אלא יניח יד ימינו על ראש מנשה שהוא הבכור, והיה צריך לומר 'שכל את ידיו כי אפרים הקטן' וכיו"ב. 'אלא למדה תורה דרך ארץ שינהוג אדם כבוד בחבירו לפי הראוי לו, והיינו, אעפ"י שהיה יכול יעקב אבינו ע"ה לחזור ולהעמידם כרצונו זה לימינו וזה לשמאלו, מ"מ לא רצה לבייש את מנשה, ולכך שכל את ידיו בראשם', וזהו שאמר הכתוב שכל את ידיו ולא שינה מקום עמידתם כי מנשה הבכור ולא רצה להכלימו. ידוע הביאור בשם הגר"ח מוואלאז'ין זצוק"ל שיעקב אבינו רמו בכאן, כי הנה, ראובן העומד אל מול

שמעון, הרי ימינו של ראובן כנגד שמאלו של שמעון, ואילו שמאלו של ראובן הוא לנוכח ימין של שמעון, והרי 'ימין' הוא צד החזק באדם, ושמאל הוא הצד החלש. וכך הוא דרכו של עולם, על 'צד שמאל' של רעהו - בעניינים שיש לו בהם 'חולשות', הן ברוחניות והן בגשמיות, יביטו עליו ב'עין ימנית' - דהיינו בחזקה ובדקדוק, לידע את כל פרטי חולשותיו, במוט טעם ודעת, ואילו על 'צד ימין' של רעהו - בעניינים שהוא חשוב ומצליח הן ברוח הן בגשם, על זה יביטו ב'עין שמאלית' - דהיינו שאין מחשיב זאת כלל וכלל, ולא עוד אלא שעל הצלחותיו יביט בצרות עין, ואינו מרבה לשבחו על כך לא בפה ולא בלב, ולכן 'שיכל את ידיו' ללמדנו, שהדרך הנכונה להעמיד ימין כנגד ימין ושמאל כנגד שמאל, והיינו שעל חלק הטוב והחשוב של הזולת נביט ונתבונן בעין ימנית, בהנאה ובהרחבה, לשבחו ולפארו, ואילו על ענייני 'שמאל' לא נביט כי

באותה מידה הצינה על מיודענו הנגיד, משנכנס הקור בכל עצמותיו של הנגיד אמר לר' א"ח, ירחם נא מר עלי ויכנס עמי הביתה, כי גברה עלי הצינה... אז אמר לו ר' א"ח, עתה השגתי מטרתך, כי באתי הנה לבקש נדבת לבך בעצים להסקה, ולעולם לא תבין את העניים עד שתרגיש על בשרך את אשר הם מרגישים כל היום - בכל יום, מימות החורף.

כלל הדברים כי רק בהרגשת צערו של חברו יעלה בידו להיות 'גומל חסדים' כראוי, וזו חובתו של האדם 'להיכנס לנעליים' של השני, לנסות להבין הרגשתו, ואז כבר יעזור לו כדבעי... לד. ודע כי פעמים הנהגה בעקמימות כדוגמת 'שיכול הידים' היא הנהגה הישרה... וכעין מה שכתב הרה"ק ה'חוזה' מלובלין זי"ע טוב להיות בשלום עם חבירו הגם שהוא בשקר, מלהיות במחלוקת עם חבירו הגם שהוא באמת (אור הנפלאות כח, הובא באבני זכרון ערך מחלוקת).

עובדא הוה אצל כ"ק אאדמו"ר זי"ע באחד השנים ב'ראש השנה', בעל התוקע בבית מדרשו (בבני ברק) היה יהודי חשוב ובר אוריין, ושמו היה הגה"ח אליעזר לעזער זצ"ל, שנה אחת בהגיע התקיעות, אחר שר' אליעזר כבר בירך בקול ובהתלהבות דקדושה את הברכות בקול רעש גדול - 'לשמוע קול שופר', 'שהחיינו', לקח את השופר אל פיו, אך לא הצליח להוציא אפילו תקיעה אחת כראוי, אחר שניסה כמה פעמים וראה שאינו משמיע כי אם קול הברה בעלמא עשה סימן לאאדמו"ר שיביאו עוד 'בעל תוקע' אל הבימה, אאדמו"ר לקח ממנו את השופר מידו, ניסה לתקוע, ואף הוא לא הצליח כלל (אאדמו"ר לא היה יכול מעולם לתקוע בשופר כראוי אף לא בימי אלול), או אז נתנו את השופר לאחד מומחה אשר תקע את התקיעות כולן כדת, לאחר התפילה אמר לי אאדמו"ר, ידעתי גם ידעתי כי אינני יכול לתקוע, אלא שחשבתי בעצמי שר' אליעזר יכול להישבר ברוחו בראותו ש'ביום הזיכרון' לא צלחו תקיעותיו, על כן לקחתי מעמו את השופר, בכדי שינחם עצמו בראותו כי אף הרבי בכבודו ובעצמו לא הצליח לתקוע, וחיייתה נפשו בגללי.

ואם יבוא ה'חכם' וישאל, היאך עשה כן, הרי זה 'הפסק' בין הברכות לתקיעות שלא לצורך כלל, היה עליו לתתו מיד לבעל תוקע המומחה, תשובתו, במה שהיה הגאון רבי אברהם גניחובסקי זצ"ל לומד תדיר מדבריו של הגה"ק רבי עקיבא אייגער זי"ע, הפוסק להלכה, שבאם יצא למשרטט 'בספר תורה' שורות בעיקום, הרי זה כשר ובלבד שהסופר יכתוב את הכתב עקום יחד עם שורות השרטוט, ואמר הגאון ר"א, דכאן חזינן שפעמים העקמימות היא היא הישרות, כך לדידן נמי - אין לך ישרות גדולה מעקמימות זו - כי היא באה למנוע צער ומכאוב מלב יהודי.

הוראה, ואם יש תורה אזי ניתן 'לחיות' אפילו בארץ מצרים...¹

אם בעין שמאלית, כלומר בהבטה חלושה ורפה², שלא להתבונן ב'חסרונות' רעהו יותר מדי.

עוד מצינו בפרשתן (מט יד-טו), 'יששכר חמור גרם וכו' ויהי למס עובד' לוי, יש שפרשו שבא הכתוב להשיב כנגד אותם האומרים שאי אפשר לעסוק בתורה כי מניין יהא לו כדי פרנסתו אם לא יצא לשוק, ועל כך נאמר ויהי למס עובד, שהנה איתא בגמ' (מגילה ב:) 'מ"ם וסמ"ך שבלוחות בנס היו עומדין' (שהאותיות היו חקוקות בלוחות מצד לצד, וא"כ אות מ"ם סופית וסמך עמדו באוויר בדרך נס), וזהו ויהי למס עובד, שהלומד תורה כיששכר יהיה למס - כמו מ' וס' שעמדו בדרך נס, כך הקב"ה יקיים אותו ויספק לו כל צרכיו בדרך נס. וכלשון הרמב"ם (סוף הלכות שמיטה ויובל) 'כל איש ואיש מכל באי העולם אשר נדבה רוחו אותו והבינו מדעו להיבדל

שלה לפניו להורות - התיקון בימים אלו על ידי עסק התורה"ק בפרשתן (מז כח), ויהי יעקב בארץ מצרים שבע עשרה שנה וגו', כתב האור החיים הק', שהנה כל שנות חייו של יעקב היו מלאים ברדיפות וצער, מיד משנולד היה עשו כנגדו, וצרת דינה ויוסף וכו', ורק י"ז שנים אלו שהיה במצרים 'אלה היו חייו ולא קודם'. הקשה הרה"ק ה'צמח צדק' לזקנו בעל התניא ז"ע כיצד ניתן לאמור ששנים אלו שהיה בארץ מצרים מקור זוהמת הטומאה הם היו שנותיו הטובות של יעקב, והשיב לו שהרי פירשו חז"ל (בר"ר צה ג) את האמור (לעיל מז כח) 'ואת יהודה שלח לפניו אל יוסף להורות גושנה - לתקן לו בית תלמוד שמשם תצא

לה. סיפר הגאון רבי אברהם דוב אויערבאך זצ"ל (בן הגרש"א זצ"ל וחתן הגרא"ז ווערנער זצ"ל גאב"ד טבריה ת"ו), שבשמחת נישואיו הזמינו המחוננים מנות דגים לסעודה (כמנהג אותם הימים), אך למעשה הדגים התקלקלו והיה ריחם הרע נודף למרחוק, תיכף ומיד חמק אבי החתן אל בעל האולם, ואמר לו, הנה נדברתי עם המחונן לשלם את הוצאות הנישואין מחצה במחצה, אך כעת חוששני שמא יבוא אליך המחונן בטענות שאינו משלם לך את חלקו על הוצאות הסעודה, כיוון שהגשת לפני המסובים דגים שאינם ראויים למאכל אדם, ותתלקח אש המחלוקת, על כן אבקשך להחריש, ואני אשלים לך גם את חציו. ויהי אך שמע בעל האולם את דבריו החל לשחוק, באמרו, לפני רגעים ספורים עמד מחוננך בבקשה דומה לשלך... (והיינו שאם לא היה בעל האולם 'ירא שמים' היה מקבל על אותה סעודה 'תשלומי כפל' - מכל מחונן בנפרד תשלום על כל הסעודה) מכאן תבין, היאך הייתה הנהגת אנשי מעלה בדורות הקודמים, ומהם נראה וכן נעשה, לנהוג תדיר לפני משורת הדין ובלבד שלא לעורר מדנים.

לו. סוחר אחד התלונן לפני הרה"ק רבי משה מלעלוב ז"ע על 'עסקיו' המוצלחים שהחלו לרדת מטה מטה רח"ל, שאלו הרה"ק האם הוא קובע עתים לתורה, נענה האיש שאין לו כל 'קביעות' בתורה, אמר לו הרה"ק, איתא בגמרא (תענית כה) שזוגתו של רבי חנינא בן דוסא בכתה בפניו על מצבם הדל, התפלל ר"ח ויצתה כמין פיסת יד והושיטה לו רגל אחד משלחן של זהב, בלילה ראו בחלום שכל הצדיקים אוכלים לעתיד על שולחן של זהב עם שלשה רגלים, ואילו הם יושבים על שולחן עם שתי רגלים, מיד הבינה שהיא קיבלה בזה את שכרה דלעתיד והתחרטה על קבלת המתנה 'בעי רחמי ושקלוהו, תנא גדול היה נס אחרון יותר מן הראשון, דגמירי דמיהב יהבי מישקל לא שקלי, פי' גדול הנס שנטלו חזרה את הרגל, כי בדרך כלל נותנים השפעות טובות מן השמים ואין נוטלים חזרה. ואמר הרמז בזה, שכאשר האדם מקיים גמירי - אם תקבע שיעור קבוע בגמרא, תזכה שיתקיים בך משמיא מיהב יהבי - שיתנו לך מן השמים פרנסה בהרחבה, ומישקל לא שקלי - מה שבידך לא יאבד ממך, וכן הוה, שהלה קבע לו זמן לשקוד על דלתי ביהמ"ד בקביעות, ומאז חזר לעלות מעלה מעלה ולהצלחה מרובה.

לז. עוד מצינו בענין 'ברכות יעקב', דכתיב (מט כ) 'מאשר שמנה לחמו' וגו', ב'מדרש תלפיות' הביא כי אשר בן יעקב עומד על פתח גיהנם, וכל מי שיודע משניות הוא מצילו משם, וזהו 'מאשר שמנה לחמו', שמנה אותיות משנה. וכתב הרה"ק ה'שפתי צדיק' ז"ע בשם זקנו ה'חידושי הרי"ם' שהיה מזהיר על לימוד משניות על בוריים, שהרי מוכח מדברי המדרש ששואלים כל אחד בשמים ממעל האם בקי הוא במשניות, ועוד מעלה ליודע משניות שבידו לישון מתוך דברי תורה, וגם כשהוא הולך בדרך בנקל יכול לחזור על תלמודו.

הרה"ק רבי משה מלעלוב ז"ע היה מורה ללמוד בכל יום לאחר התפילה כשהוא עדיין עטור בטלית ותפילין שתי משניות ב'פרקי אבות', כי אכן לימוד זה ניתן לעשותו בנקל, אך מאידך אין לך מעלה יותר מן הקביעות...

באר הפרשה - פרשת ויהי

לעמוד לפני ה' לשרתו ולעבדו וכו' ויהיה ה' חלקו ונחלתו לעולם ולעולמי עולמים, ויזכה לו בעולם הזה דבר המספיק לו כמו שזיכה לכהנים ללווים'.
יה"ר שנזכה כולנו להתחזק בהונן בחזק חזק ונתחזק, לקוות לישועות ה' ולראותה עין בעין בשוב ה' שבות עמו יגל יעקב ישמח ישראל.

ת.ד 102 בני ברק | פקס : 03-5055919
9139191@gmail.com

זבל מאמינים

גליון שבועי מבית 'בני אמונים'

פרשת ויחי תשפ"ד שנה י | גליון מס' 514

פרתחו שערים

דבר מוסד ונשיא 'בני אמונים'

עגנית אמן - חלק מהברכה

לעגנית אמן אחר ברכה יש פידוע מעמד מיוחד, בכך שהיא אינה שבח העומד בפני עצמו, אלא היא חלק בלתי נפרד מהברכה. אף שהברכה והאמן נאמרות מפי שני אנשים, בפעל הן שני חלקים של אותו שבח; את החלק הראשון אומר המברך, ואלו את החלק השני משלים העונה אמן. ענין זה עולה מכמה סגיות הלכתיות, והוא הסבה המרכזית לחובת המברך להתאמץ ולדאג שברכתו תענה באמן.

אף אמנם כי אין דרכי במאמרים אלו לעסק בברור ולבון נושאים הלכתיים, מכל מקום לא אמנע מלהביא בענין זה את דבריו הברורים של רש"י בפרושו למסכת ברכות (מז א ד"ה עד): "אף עגנית אמן מן הברכה היא", וכן נפסק הלכה למעשה בשלחן ערוך (או"ח קסז טז, ע"פ משנ"ב שם ס"ק פה).

אף הסברא מחיבת שעגנית אמן תחשב חלק מהברכה; שהרי תבת 'אמן', במשמעותה הפשוטה - 'אמת', אין לה כל משמעות מבלי שתתחבר לדברים שנאמרו לפניך. לאמר: ה'אמן' מאמתת ומאשרת את דברי הברכה, ומשתייך נוצרת ברכה שלמה.

כמו כן אף מההלכה היחודית, שיש להסמיק את עגנית האמן לברכה מבלי שיהיה הפסק ביניהן, אפשר ללמד כי אין הן אלא שבח אחד מאחד, ועל כן יש להסמיקן זו לזו.

ואם עדין אנו זקוקים לאשור נוסף, נוכל אף למצא לכך סמך מפסוק מפרש (תהלים לד ד): "גדלו לה' אתי ונרוממה שמו יחדו", שפרושו הוא, שהמברך קורא לסובבים אותו: "גדלו לה' אתי" בעגנית אמן אחר הברכה, ובכך נרוממו יחדו בברכה משלמת (ראה ברכות מה א). מפרש כאן כי ברכה משלמת נאמרת רק באפן של "נרוממה שמו יחדו" - באמן. לאמר: מבלי האמן הברכה אינה משלמת, היא ברכה חסרה!

אנו מיחלים תמיד שתפלותינו ובקשותינו תתקיימנה בשלמות, וכפי שאנו מבטאים בנסח הברכות: "ברכה שלמה"; "גאלה שלמה"; "רפואה שלמה". אם כן, עלינו לדאוג שברכתנו תהיה שלמה, בכך שנודא לפני כל ברכה שיש משהו שיענה אחרינו אמן. ויהי רצון שבזכות כך ישלח הקדוש ברוך הוא רפואה שלמה לכל החולים והפצועים, גאלה שלמה לכל השבויים, וברכה שלמה בכל מעשי ידנינו, אמן ואמן.

בקריאת "נרוממה שמו יחדו".
שבת שלום,

298 218 מכובל א"י.

פניני אמונים

פניני תפלה בפרשה

'תעלא בעדניה' בעבודת ה'

"ויאמר השבעה לי וישבע לו וישתחו ישראל על ראש המטה" (מז לא)

רש"י מפרש (ע"פ מגלה טז ב) שאחר שנשבע יוסף לאביו לקיים את בקשתו, בקש יעקב להביע לפניו את תודתו, בכך שהשתחוה לכבוד מלכותו, וכפי שאומר הפתגם: "תעלא בעדניה סגיד לה" [שועל בזמנו - השתחוה לו].

בעל התשובות והנהגות מביא שבפתגם זה טמון רמז נפלא: לעתים נופלת על האדם הארה מפורום, והוא חש בלבו רגשות התעוררות לעבודת ה'. עליו לדעת כי בזמן זה מצוי הוא בבחינה של "תעלא בעדניה" - משמים זמנו לפניו עת רצון. על כן בל יחמיץ חלילה את ההזדמנות שנתנה לו, אלא יתעורר לנצלה לשפיקת שיה לפני ה' ולהתקרב אליו, ומתוך כך יזכה לעורר על עצמו רחמים מרבים (טעם ודעת).

לעשות רצון צדיק

"ואני נתתי לך שכם אחד על אחיך אשר לקחת מיד האמרי בחרבי ובקשתי" (מח כב)

את המלים "בחרבי ובקשתי" תרגם אוניקלוס: "בצלותי ובבעותי". לכאורה "צלותי ובעותי" - שתייהן תבות שמשמעותן תפלה, ומדוע לא היה די בהזכרת אחת מהן?

פרש רבי משה חיים אפרים מסידלקוב:

תבת "צלותי" היא אכן לשון תפלה, אולם תבת "בעותי" אינה אלא לשון רצון, פלשון השגורה בש"ס: "אבעת אימא", שמשמעותה: אם תרצה אמו. בכך כוון יעקב

שפעמים עשה הקדוש ברוך הוא רצונו אף מבלי שיתפלל אליו, ככתוב (תהלים קמה ט): "רצון יראיו יעשה" (דגל מחנה אפרים).

מכך שדמו חכמים את התפלה לחרב וקשת, למד האבני גזר שכל המתפלל להשיקיע את עקר כחו בהכנה לתפלה. כפי שאת החרב והקשת מורקים ומכינים במשך זמן רב, ואלו השמוש בהם קצר ותכליתי (פרדס יוסף בחקתי).

גדרה של 'עת צרה'

"לישועתך קויתי ה'" (מט יח)

על הגר"ז מבריסק העידו שכאשר היו באים להנעץ עמו, היה רגיל תוך כדי דבורו למלמל דברי תפלה, ובפרט היה שגור בפיו הפסוק: "לישועתך קויתי ה'".

אמר על כך רבי שמשון פנקוס:

הנהגה הפשוטה והנכונה היא, שהנהגתו זו של הגר"ז נבעה מכת דבקותו בה'. אולם נראה שישוד נוסף הנחה אותו בהנהגתו: שהנה הרמב"ן (בהשגותיו לסה"מ עשה ה) מצדד לומר, שהגם שלדעתו אין חובה מדאורייתא להתפלל בכל יום, אלא מדרבנן בלבד, מכל מקום בעת צרה ישנה מצוה מדאורייתא לפנות אל ה' ולהתפלל אליו. גדרה המדיק של "עת צרה" אינו ברור, ואפשר שבשגל גדל אחריותו וחרדתו שלא לקטות מן האמת, כל עת שבה נדרש להעניק מעצתו לזולתו, היתה בעבור הגר"ז בגדר "עת צרה". וכיון שלדעת הרמב"ן בשעה זו מחיב האדם להתפלל, לפיכך היה מקפיד לבקש בה: "לישועתך קויתי ה'" (שערים בתפלה עמ' לא).

המחלה נעלמה לחלוטין

בדיקות שגרתיות, ומשהגיעו התוצאות פלט הלה קריאת הפתעה. סוף סוף, לאחר תקופה ארוכה של החמרה התגלו סימנים מעודדים של בלימה!

ואכן מיום זה ואילך החל האיש לחוש הקלה, אט אט החלו הכאבים והסימפטומים הקשים להרפות מגופו, וכעבר חודשים אחדים פסקו לחלוטין.

אמנם, הבדיקות שערך לאחר מכן הצביעו כי המחלה עדין מקננת בגופו, אך כיון שתופעותיה פסקו ממנו לחלוטין לא הטרידה אותו עבודה זו יתר על המידה. הוא שב לתפקד כאחד האדם ואט אט הלך וזכרון המחלה ונשכח ממנו.

שלוש עשרה השנים שחלפו מאז הצליחו להקהות ממנו במעט את אותה קבלה שקבל בימי חליו, שוב הוא מצא עצמו מברך לעתים את ברכת "אשר יצר" בחפזון, כמו רבים אחרים, ואף התזכרת לא אחרת מלבוא.

המחלה שבה ותקפה אותו במלוא עצמתה, יחד עמה שבו היסורים והכאבים האמיים. הפעם החליט לפנות לאחד הפרופסורים הגדולים בתחום, המשמש כמנהל מחלקת גסטרו במרכז מבתי החולים הנחשבים במרכז הארץ. אלא שהרבה מדי לא היה לו לחדש, אף הוא כקודמו הודיע לאברך כי אין כל תרופה למחלתו. נתן אולי להקל במדת מה על הכאבים, אך לא למנוע מהם לשוב ולהופיע.

לתזכרת חזקה מאז הוא לא היה זקוק. גם הפעם החליט לא להפגע למצבו, ולצד ציות להוראות הרופא, שב והתחזק שנית בברכת "אשר יצר", וגם בברכת "רפאנו".

גם הפעם זמן מה לאחר מכן נעלמו הסימפטומים כלא היו. אלא שאם לא די בכך, בבדיקה החוזרת שבצע, הפתע הפרופסור לגלות כי בנגוד לעבר, הפעם המעים נרפאו לחלוטין.

הפרופסור סרב להאמין לנתונים שהנחו על שלחנו. הוא היה בטוח כי תקלה עלומה גרמה לתוצאות החיוביות של הבדיקות. בהוראתו נעשו לאותו אברך בדיקות מקיפות ומעמיקות יותר, כדי להבין את המצב לאשורו. ואולם לתדהמת הכל, הבדיקות כולן הצביעו כי המחלה פרוחה ונעלמה מגופו מדרך בלתי מסכרת, דבר שהכל הסכימו כי הוא מגדר כנס של ממש.

"הנה כי כן", סכם האברך את ספורו, "נוכחתי לראות כי הכת הגדול ביותר לרפוי מכאובים נתון בידי האדם עצמו. אם רק יקבל על עצמו להתחזק ולתקן את הטעון תקון, הרי שישועתו מבטחת לו מן השמים, מידי של רופא כל בשר ומפליא לעשות".

'ברכי נפשי, וישלח עמי תנה

ביותר הפוגעות באפן משמעותי בתפקוד היומיומי של החולים. במקרים רבים עלולה התפרצות המחלה להביא לאשפוז ממש, ולעתים אף מצריכה נחות קשה של כריתת המעי הגס.

כאשר מידענו, אברך תלמיד חכם ומרביץ תורה לרבים, סבל מבעיות קשות במעים, הוא חשב כי מדבר בתופעה חולפת, אך משנקפו הימים ובמצבו לא חל שפור, פנה האברך לרופא. לאחר סדרת בדיקות מקיפות הכריע הרופא: "חלית בקוליטיס".

"בדרך הטבע", הסביר הרופא, "אין דרך להרפא באופן מחלט ממחלה זו. עליך ללמד לחיות עם המחלה ולהתכונן להתמודדות הצפויה לך לאורך כל ימי חייך. יש תקופות של התלקחות - שבהן המחלה פעילה, ויש תקופות של רגיעה - שבהן המחלה פעילה פחות. התרופות שאתן לך מקלות את התופעות שמחלה זה גורמת, אך אינן מרפאות".

אלא שלמידענו, שנחו במדה רבה של אמונה, לא היה בקביעה נחרצת זו כדי לערער את אמונתו. לרגע הוא לא התכונן לקבל את תחזיותיהם השחרות של הרופאים ולהפגע לתכתיבי הטבע.

"השם יתברך הוא הרופא הגדול ביותר" - הרהר האברך בלבו, "התרופה לכל מחלה נתונה בידי, עלי מטל רק לתקן את הטעון תקון ולהתחזק בדברים הטעונים חזק, בודאי שאם אעשה זאת ישלח לי הקדוש ברוך הוא את עזרו מעל וירפאני ברפואה שלמה".

מובן מאלי ש האברך לא מנע את עצמו מקבלת המלצות הרופאים לאמץ מעתה הרגלי חיים חדשים כדיאטה טבעונית ושנוי מהותי של הרגלי התזונה. הוא גם הקפיד על נטילת התרופות שקבל לדכוי תסמיני המחלה, אולם עם זאת הוא פשפש במוחו ותר אחר דבר משמעותי ויחני שבו יוכל להתחזק.

לאחר התעצות עם רבותיו החליט להתחזק בהודיה לה' בברכת "אשר יצר", על ידי אמירתה בכונה יתרה ומתוך הכתב.

גם כאשר נכשל פעם או פעמים - הוא לא נכנע, אלא המשיך לאחז בקבלתו ללא רפיון, ומיום ליום חש כיצד הוא מגלה רגדים נוספים בעמקה של ברכה נפלאה זו, וכי רגשות התודה לקדוש ברוך הוא גאות בקרבו יותר ויותר.

תקופת מה חלפה, מידענו נגש לרופא לבצוע

רבות כבר נכתב ונאמר על סגלתה המיוחדת של ברכת "אשר יצר" לרפואה ולישועה. הספור המפלא שלפנינו יוכל להוות דגמה חיה לישועות העצומות הנגרמות על ידי סגלה זו:

"קוליטיס", מלה שלרובנו אינה מוכרת, אך עבור לא מעט אנשים היא מסמלת סיוט אים ונורא. מחלה זו אשר הרופאים גלאו

שלוש עשרה השנים שחלפו מאז הצליחו להקהות ממנו במעט את אותה קבלה שקבל בימי חליו, שוב הוא מצא עצמו מברך לעתים את ברכת "אשר יצר" בחפזון, כמו רבים אחרים, ואף התזכרת לא אחרת מלבוא.

מלמצא לה תרופה, ואף לא אתרו עדין שום גורם שיכול להסביר את הגורם להופעתה.

אם כל בעית מעים ידועה כגורמת סבל רב, לאלו המכירים את הסימפטומים של מחלת הקוליטיס ומודעים לכאבים וליסורים הבאים בעקבותיה, הזכרת שמה בלבד גורמת לצמרמרת.

מחלת הקוליטיס היא דלקת הנגרמת דוקא על ידי מערכת החסון האמורה בדרך כלל להגן על גופנו. דלקת זו פוגעת ברקמות המעי הגס וגורמת להתקפי כאבים עזים, המקלים בתופעות לוואי קשות

עניית אמן - חלק מהברכה

מנהג חסידים ואנשי מעשה

יש חסידים ואנשי מעשה המשתדלים להמתין מלבד עד שידמון לפנייהם מי שיענה אמן על ברכותיהם, וכך יזכו לברך ברכה שלמה.

באורים והערות:

בספר 'יסוד ושרש העבודה' (שער האשמרת פרק י) כתב שלגדל מעלתה של ברכה הנענית באמן 'מן הנכון שיזהר האדם להשמיע ברכותיו כל מה דאפשר בפני אחרים, כדי שיענו אמן אחר הברכה'. הרב מפלונסק, רבי צבי יחזקאל מיכלזון, מעיד במכתבו הנדפס בספר 'אהל יצחק' (בהערה לאות עמו) שזקנו הרבי ר' שמעלקא מניקלשבורג העיד על עצמו לפני פטירתו, כי הקפיד תמיד שלא לברך ברכות המצוות או ברכות הנהנין כי אם בפני מי שיענה אחריו אמן, והסביר: 'באמירת ברכה נברא מלאך, ולא תשלם יצירתו רק באמירת אמן'. באותו מעמד הוסיף הר"ש וספר כי פעם בהיותו בדרך הדרך לברך ברכת 'אשר יצר' ולא מצא מי שיענה אחריו אמן, והצטער מאד על כך. לפתע יצאו שני אנשים מן היער, והוא ברח בפניהם, 'והם ענו אמן במתיקות ובהתלהבות, ובא עני וינטלם וינשאים ולא נראו עוד'. מכך הבין כי היו הם מלאכי מרום שגשלו אלו כפי לענות אמן אחר ברכתו. בכך הסביר הר"ש באותו מעמד את לשון הפתוח באיוב (כ"ג): 'והוא באחד ומי ישיבנו ונפשו אותה ויעש', אשר בנסח תפלות ראש השנה אנו מסיימים אותו במלים 'נורא וקדוש': כאמור, עניית אמן משלימה את המלאך הנברא כתוצאה מאמירת הברכה. אם כן, מה יעשה אדם שנאלץ לשבת ביד בביתו או שהוא הולך לבד בדרך ואין מי שיענה אחריו אמן? על כך אומר הפתוח: 'והוא באחד' - כאשר האדם מברך ביחידות, ומי שיענה - ואין מי שיענה אחריו אמן, אזי אם 'ונפשו אותה' אם הוא משתוקק שברכתו תשלם בעניית אמן, כי אז 'ויעש' - נורא וקדוש' - יש בידו לחולל נוראות בכך שישלחו לו מלאך מן השמים, שיענה אמן להשלים את ברכתו. וראה בשו"ת 'תשובה מאהבה' (ח"ב סי' ר"ד) שאף הוא הביא כעין פרוש זה, בשם הר"ש, ואולם ב'בגדי ישע' (קס"ג) הביא כעין פרוש זה בשם האר"י הק'.

אחר ברכתו. ובעודו חוכך בדעתו מה לעשות נשמעה דפיקה על הדלת, ובפתח עמד אחד מבני הישיבה שבקש לעזוב בספר שהיה בביתו. הגר"ח שמח שהזדמן לו מי שיענה אמן אחר ברכתו, והוא אכן ברח לפניו והלה ענה אחריו אמן. כשפגש הגר"ח לאחר מכן את אותו בחור והתענין על הסגיה שבטיה בא לביתו לעזוב אותו ספר, התפלא הבחור על השאלה, ואמר כי לא הגיע כלל לבית רבו. באותה שעה הבינו כי נשלח לגר"ח מלאך משמים בדמות בחור כדי שיענה אמן על ברכת המזון שלו. המנחיל אמונה מוסיף וכותב שלמרות שייתכן שהגר"ח פנה בטעות לבחור אחר, ולא לזה שזדמן לביתו, ומי שסיפר כן לא אחלטי עליו שאין לו אמונת חכמים, עם כל זאת יש מקור לומר שירד מלאך מן השמים כדי לענות אמן אחר ברכת הגר"ח, לפי שענין עניית אמן מפי המלאכים כבר הזכרה בספר 'קב הישר' (פרק צו), וזה לשונו: 'וזה פשוט שבכל מצוה ומצוה שאדם עושה נולדים ונבראים מלאכים קדושים ממנה, ולכן הן נקראים 'מחנה' של מצוה זו. ובכל מצוה שמברכים עליה מתאספים אליה אותן המלאכים, ועומדים סביבות המברך ושומעים הברכה ועונים אמן. ורמז לדבר: 'מלאך' הוא בגימטריה 'אמן'. וראה בספר 'שאל אביך ויגדלך' (ח"א עמ' פז). שרבי שלום שבדרון שמע כעין מעשה זה מגאב"ד ירושלים רבי זעליג ראובן בענגיס, שהיה תלמיד ישיבת וולוז'ין בזמן הנצי"ב, ושם כתוב שהיה זה מלאך מן השמים. אף בספר 'רבי ועלול' (עמ' 351) מספר על רבי זאב איידלמן כי בעקבות מעשה זה והנס שנעשה לגר"ח, הקפיד אף הוא שלא לברך מבלי שיש מי שיענה אמן אחר ברכתו, ואף היה ממתין זמן רב לשם כך.

בספר 'ברכת אברהם' (ברכות מז א) באר כי מנהגו של הגר"ח מוולוז'ין שלא לברך מבלי שיהיה מי שיענה אחריו אמן אחר ברכתו, נבע משום שחשש לדעת הפוסקים שעניית אמן היא חלק מהברכה, ועל המברך לצאת ידי חובתו באמן שעונים על ברכתו, דעה שאף רבו הגר"א הסכים עמה ('באר הגר"א' או"ח קס"ו; 'דרכי נעים' ברכות מז א). מתוך כך הקפיד הגר"ח שבעת הברכה יהיה מי שיענה אמן אחר ברכתו, ובכך שפון לצאת ידי חובת עניית אמן, היתה בידו ברכה שלמה.

יש לציין כי מלבד ענין השלמת הברכה בעניית אמן, יש חיוב לברך בקול כדי לא לגזול מהשומעים את מצות עניית אמן. ככתוב בספר חסידים (תתכ, והובאו דבריו ב'באר הלקה' קלט ו), שאדם המברך בלחש, גוזל מן הצבור את מצות עניית אמן שיכלו לענות. וכתב בספר 'שתי ידות' (דרך חיים דף ע"ב) ש'כשם שהשומע ברכה ונמנע מלענות אמן נענש על כך בחמרה (ראה זהר וילך רפה ב), כך המברך בלחש וגורם בכך שלא יענו אמן "העניש הראוי למי שאינו עונה אמן - ראוי לו".

אף על רבי חיים מוולוז'ין מעידים כי הקפיד שלא לברך שום ברכה אם אין מי שיענה אחריו אמן. בספר 'מנחיל אמונה' (אות יד) כותב המחבר רבי יהודה ליב ראגאלין, תלמיד הנצי"ב, כי בלומדו בישיבת וולוז'ין העיד בפניו נכדו של רבי חיים מוולוז'ין, שזקנו היה מקפיד להמתין מלבד עד שיהיה מי שיענה אמן אחריו. וספר לו שפעם בעת שעמד זקנו לברך ברכת המזון, הבחין שאין מי שיענה אמן

אגדת אמונים

מכתב מקורא נאמן

לכבוד מערכת 'וכל מאמינים',

ברכת ה' עליכם!

במדור 'פתחו שערים' בגליון שיצא לאור בפרשת תולדות שנה זו, באר אחי היקר הרב יעקב דב שליט"א, נשיא בני אמונים, (ע"פ דברי הפלי יקר' על אתר) כי אחיזת יעקב היתה כסימן והכרזה שעתידי הוא להקפיד באפן מיוחד על המצוות שאדם דש בעקביו, ולכן נקרא שמו עליו. והוסיף כי אכן מצאנו בדברי הקדמונים כי השם "יעקב" הוא בגימטריה פעמים אמן, שנמנית כידוע עם המצוות שאדם דש בעקביו.

חשבתי להוסיף ולבאר סבה נוספת לעבדה שאמן נרמזה בשם יעקב: על הפסוק (בראשית כה כא): 'ויעתר יצחק לה' לנכח אשתו כי עקרה היא', פרש הדברי ישראל ממוז'ין כי רבקה לא התפללה בעצמה, אלא רק עמדה לנכח יצחק שהעתיר בזוית החדר, וענתה אחריו אמן. ויש לומר כי לפי שיעקב נולד מכת עניית אמן של רבקה, נרמזה האמן בשמו.

בברכה נאמנה,
הרב אהרן צבי מרמור שטיין - בני ברק

נתן לשלח מכתבים לפקס שמוספרו 08-9746102 או לכתבת המייל: 9139191@gmail.com

אמן תלויה באויר...

בזרזיות, ומשנכנסה למטבח הפתחה לראות שאחיה אינו ממתין שם כהרגלו. היא הכינה לעצמה שתיה ופנתה לחפש את החברותא, אלא שלחודתה גלתה שהוא פשוט איננו.

הוא לא היה בחדרו, גם לא בחדרים אחרים. גם בגנה הסמוכה שבה אהב להשתובב, הוא לא היה. הדאגה החלה לכרסם בלבה, אולם בטרם פנתה להעיר את הוריה נזכרה לפתע בגג... בזמן האחרון היא שמה לב ששטחו הריק של הגג הסמוך לביתם מעורר ענין באחיה הקטן.

טפסה הנערה במהירות לקומה השנייה, הביטה מבעד לחלון החדר אל הגג הריק, ומשלא הבחינה בדבר קראתה בבהלה: "אברמי, איפה אתה??" לשמחתה נענה קול עמום מפנת הגג: "אני כאן..."

היא השתלשלה מבעד לחלון אל הגג ורצה בבעתה לפונו שמונו נשמע הקול. לחודתה הבחינה מיד בזוג ידים קטנות מפרות... מבט קל הספיק לה כדי להבין את הסכנה הנוראה; אברמי עמד מבעת מעבר למעקה הגג, אוחז בצד החיצוני של המעקה בשארית כחותיו, ורגליו נשענות בקשי על זי שבלט מתחת למעקה.

הנערה גלתה תושייה, ובחסדי שמים, בכחות לא לה הצליחה למשוך את אברמי בחזרה אל הגג והתמוטטה לצדו באין אונים. דקות ארוכות חלפו עד שהתאוששה... מן הצד עמד אברמי הקטן והביט בה בעינים משפלות מבושה, ולפתע מהר ונכנס לבית. עד מהרה הוא הציץ מבעד לחלון הפונה אל הגג כשכוס השתיה שכבר הספיקה להתקרר אחוזה בידו. "קחי את מה שהכנת", אמר הקטן ושטח בחיך שפשט על פני אחותו הגדולה, "תברכי, ואני אענה אמן".

"ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם שהכל נהיה בדברך", הברכה קבלה עתה משמעות מיוחדת, ואברמי הקטן ענה אחריה "אמן" בדבקות.

נשמע מפי בעלי המעשה

שעת לפנות בקר חרפית בבית משפחת מ' הירושלמית. חלונות הבית שהיו מונפים עקב הקור העז, מנעו מקריאות הצהלה שבקעו מעלית הגג לחדר בעדם. כך, איש מבני הבית שיטנו בשלוה על מטתם לא שם לב לסכנה האימה שרחפה על ראשו של אברמי הקטן והשובב.

בני המשפחה כבר התרגלו להתרחשויות המפתיעות שהילד הקטן ספק להם מפעם לפעם, אך את מה שעולל באותו בקר הם לא העלו בדעתם.

זמן מה קדם לכן, בסמינר שבו לומדת בתם הגדולה נערכה פעילות חנוכית מקיפה על חשיבות אמירת הברכות ועניית אמן אחריהן. כמה בנות, ובהן הבת של אותה משפחה, הגדילו לעשות כאשר קבלו על עצמן בעקבות אותה פעילות קבלה מיוחדת, שלא לברך ברכה מבלי שמישהו יענה אמן אחריה. הן ידעו כי מדבר בקבלה לא פשוטה לישום, אך בכל זאת החליטו לקבל זאת על עצמן, לכל הפחות למשך תקופה מסוימת.

בני הבית ראו זאת כזכות לסייע לאחותם, וכך, במשך רב שעות היום עלה הדבר בידיהן בקלות יחסית. אך האתגר האמתי היה בשעות הבקר המקדמות, כאשר מחמת הדרך הארפה מביתם לסמינר נאלצה הנערה לצאת מקדם מהבית, בשעה שלעתים בני הבית עדין נמו את שנתם.

דוקא אז עמדה לה לעזר שובבותו של אברמי, שנהג להשכים קום בכל בקר. אברמי גאות בשמחה ואף בגאווה להצעתה של אחותו לשמש כ'חברותא' לברכותיה.

כך, בשעה מקדמת בכל בקר כבר היה אברמי נצב על משמרתו במטבח, ממתין לאחותו שתכין לעצמה כוס שתיה חמה, מקשיב בכבד ראש לברכתה, עונה אמן בשמחה וממשיך במשחקיו.

באותו בקר השכים אברמי קום בשעה מקדמת מהרגלו, הוא השתעמם וחפש אחר תעלול שטרם נסה לבצע... בטפשות ילדותית החליט לעבר מבעד חלון חדרו ששכן בקומה השנייה של הבית, אל שטח הגג הריק הסמוך.

דקות ספורות לאחר מכן התעוררה הבכורה משנתה, התארגנה

חמשה או ששה אנשים

בספר 'זכרון יהודה' שחבר רבי מנחם איזנשטטר, בנו של מהר"ם א"ש, הוא מעלה על הכתב הנהגות 'שרות' שנהג אביו הגדול מדי יום, וכך הוא מתאר את הקפדתו לשמע ברכות השחר מפי המתפללים כדי לענות אחריהן אמן (מהד' אונגואר תרכ"ח, דף יח ע"ב):

"הלך לבית הכנסת או לבית המדרש מעטף בציצית ומכתר בתפלין, ואמר לפני חמשה או ששה אנשים ברכות השחר, והיה עונה אחריהם אמן כדי להשלים צדי"ק אמנים".

מהר"ם א"ש

כ"ד בטבת תרי"ב

רבי מאיר איזנשטטר נולד בשנת התק"ם בעיר איזנשטטר, לאביו רבי יהודה ליב. בילדותו למד תורה מפי אביו, ולאחר מכן מפי רבי רפאל מגלאגוב שהיה דין באיזנשטטר. היה מראשוני תלמידי ה'חת"ם סופר' בישיבה שפתח בעיר מטרסדורף, ובהמשך עבר עמו לפרשבורג.

כהן כרב בקהלות שונות, ובשנת תקצ"ה החל לכהן כרבה של אונגואר, בה אף הקים ישיבה גדולה, שבה למדו מאות תלמידים, מהם היו לימים מחשובי רבני האגריה.

לאחר פטירת רבו ה'חת"ם סופר' נחשב למנהיגה של יהדות האגריה, והמוני לומדים החלו להפנות אליו את שאלותיהם וספקותיהם, את חלקם הדפיס בשו"ת 'אמרי אש' שחבר.

נפטר ביום כ"ג בטבת תרי"ב בעיר אונגואר, ובה מנוחתו כבוד. בעל הכתב סופר אמר עליו בהספדו: "הגאון מהר"ם היה גדול שבתלמידי אבא... מבחר שבבחיירי גדולי תלמידי, בתורה ובצדקות ובמדות כידוע". (ד"רשות 'כתב סופר' [ירושלים תשמ"ח] עמ' קצט).

מקום מנוחתו של מהר"ם א"ש באונגואר [אושג'רד] שבאוקראינה

{ אז נדברו }

פרשת ויחי תשפ"ד | גליון מספר: 632 | לסדר: "תודה אתה יודך אחי..."

להצטרפות לרשימת התפוצה

במייל:

a8447168@gmail.com

ניתן לקבל את הגיליון בפקס
באמצעות שיחת טלפון:

079-5319191

סוף שנה לוועידה,
זו הזדמנות לתרום ולקבל
קבלה המוכרת להחזיר מס,
או למה אתהם מחכים??
איך תורמים?
באופציות שלהלן:

כך אתם שותפים איתנו

בהוצאות ובזכויות:

בבנק: פאגי

סניף 182

חשבון 747815

ע"ש: שב שמעתא (ע"ד)

ניתן לקבל קבלה מוכרת להחזיר מס (ס' 46)

באשראי: "נדרים פלוס"

בטלפון: 0799-654321

בדואר: פולק, גאולה 15 חיפה

למענה אנושי: 052-7683095

תודה מראש!!!

בשורות טובות

ישועות ונהמות!

שבט גד!!! אחריות ציבורית!!! לשרת!!!

הבהרה: קריאת מאמר זו לשם שינוי מותנית בכמה תנאים: דבר ראשון: היא מיועדת רק למי שקורא את המאמר עד הסוף!!! דבר שני: מאמר זה מיועד רק למי שיועד קרא וכתוב ויודע לקרא בלי ניקוד... מי שלא יודע קרוא וכתוב שלא יתקשר אלי אח"כ... דבר שלישי: אם יש לך השגות על מה שכתוב... אני מציע לך לקרא שוב... בסדר???

אז ככה: יש את הפולמוס הנצחי והנדוש וההסטורי שכל חרדי מכיר אותו: למה החרדים לא משרתים בצבא?? שאלה מוכרת ונדושה!!! עכשיו ככה: אתה מבין לבד שיש ליהדות החרדית משנה סדורה בעניין... יש תשובות ברורות ומוצקות! וכל חרדי בממוצע נשאל אי פעם בשאלה זו והיה צריך לענות עליה... ו... ותמיד טוב ומומלץ שהתשובה תהיה מוכנה בהישג יד כדי לשלוף אותה בעת הצורך... עכשיו ככה: שמתי לב לדבר מוזר: כמה שיצא לי לדבר בנושא הזה... וכמה ששמעתי שיחות וועדים שלימים סביב הפולמוס הזה למה אנחנו לא משרתים... בסופו של דבר... תמיד כשמגיע שעת אמת ומישהו מתריס לעברי: למה החרדים לא משרתים?? אני פתאום מתבלבל... אני כאילו שוכח את כל התשובות ששמעתי... ואני מוצא את עצמי "ממציא" את התשובה כל פעם מחדש... כאילו פעם ראשונה שאני נפגש בשאלה הזו...

ותמיד זה היה מוזר לי!!! כי מדובר בנושא כ"כ נדוש... אז למה בשטח זה כ"כ מבלבל לי???

אז זהו!!! בשבועות האחרונים... בעקבות המלחמה, שהנושא שוב צץ... פתאום נפל לי האסימון!!! פתאום קלטתי מה הבעיה שלי!!! מה שהתברר... שלמרבה האבסורד שכשואלים אותי למה החרדים לא משרתים?? זה לא שאני לא יודע תשובה!!! אלא אני פשוט לא מבין את השאלה!!! כלומר: אין לי בעיה הם התשובה!! אני תקוע הרבה לפני כן... בשאלה!! מתברר שאני לא באמת מצליח להבין מה פה השאלה... ואני אסביר גם למה...

תבין: כשנשאלת השאלה: למה חרדים לא מתגייסים לצבא... מה טמון בשאלה הזו?? שיש פה נקודת הנחה ברורה שמוסכמת על כולנו!! כככולנו מבינים שצריך לשרת!!! זה לא נושא לדיון... רק מה?? כל מה שנותר לנו לברר זה רק: למה החרדים לא משרתים?? אני חוזר שוב: לכולנו ברור שצריך לשרת... כל מה שנותר לברר זה למה החרדים לא?? שמעת מה אמרת?? אני חוזר שוב בפעם השלישית... לכולנו ברור שצריך ל... ל... ל... לשרת!!! אה... מה? מה אמרת? לשרת?? מה זה "דבר" הזה?? איך זה נראה... עגול?? משולש? באיזה צבע?? איך מאיימים את זה בכלל?? אז זהו!!! שהמוסכמה הכ"כ ברורה הזו שצריך לשרת!!! לא נעים לומר, אבל אצלי בתור חרדי, אני לא מבין מה זה המונח הזה!! אנחנו לא גדלנו על המוסכמה הזו בגרוש... אין לנו שמץ של מושג במה מדובר בכלל!!!

עכשיו רק תבין: למה כל ששואלים אותי למה חרדים לא משרתים... למה אני מתבלבל כל פעם מחדש ולא זוכר את התשובה... נו... למה? כי למייעשה אני בכלל לא מבין את השאלה... (תבין: יש לי תשובות על שאלות!! אבל כשאני לא מבין את השאלה... התשובה נהפכת להיות דקלום של משפטים...)

רק לשבר את האוזן: תאר לעצמך שיום אחד אני 'נופל' על איזה חילוני ומתחיל להתקוף אותו: תגיד לי: למה אתם לא לומדים בקיאות?? למה בסדר א' אתם מספיקים רק שמונה דפים בזמן חורף?? אה...? תחשוב שאני מנחית על חילוני כזו שאלה עעל הבוקר... ותחשוב שהוא עוד צריך לספק לי תשובה על זה!! מה... מה הוא יעשה?? הוא יסתכל עלי כאילו נפלתי מהירח... מה... מה אמרת?? בקיאות?? סדר א'?? מי?? זה אולי קשור להזכרת נשמות... בקיצור: במקרה הטוב הוא ירוץ מהר ל"בינה מלאכותית" והיא תקשקש לו שם שם משהו... והוא יצטרך לשנן את התשובה בע"פ. כי הוא אפילו לא התחיל להבין את השאלה. (בקיצור: השאלה ראשונה של הגמ' הראשונה 'תנא הכי קאי דקתני מאימתי!!' מאיפה התנא יודע שצריך לקרא ק"ש שהוא כבר שואל מאימתי) אז זה בדיוק מה שקורה איתי! כשחילוני שואל אותי: למה החרדים לא מתגייסים לצבא... זה בדיוק כמו שאני אשאל אותו למה אתם לא מתחננים מוקדם...

אני תקוע עדיין בנקודת בסיס... אני עדיין לא הבנתי מה זה בכלל הערך שנקרא לשרת!!! רק כשאני אבין שצריך לשרת!!! אז אני אהיה בשל לשמוע פה שאלה... אם אכן צריך לשרת אז למה החרדים לא?? ואז יהיה לי תשובה... אבל כעת קודם בא נבין מה זה הערך לשרת!!!!

אז ככה: התפנית שלי התחילה כשהתחילה המלחמה הנוכחית... ויצא לי לדבר עם שכן חילוני שלא גייס אותו... מה שנקרא 'השאירו אותו בבית...' פגשתי אותו במדרגות ואמרתי לו חצי בחיוך חצי בקריצה... אה... הצלחת להשתמט...?? הצלחת לחמוק מהחזית?? הוא נעלב עד עמקי נשמתו! (אחרי יומיים הוא ניגש אלי ואמר לי שהוא מתפלא שעדיין לא באתי להתנצל...) ואני מצידי לא הבנתי... מה קרה... מה בסה"כ אמרתי לך?? ואז הוא עמד כולו סמוק לחיים והסביר לי בסערת רגשות והייתי המום מזה!!! הוא הסביר לי... תשמע... נגעת לי בנקודה הכי מעליבה... הפכת אותי לפרזיט... אני חי סב במדינה... אני מקבל פה הכל... יש כלכלה... פרנסה... בתי ספר... שירותי רפואה... תחבורה... אני מקבל שירות מהדינה... ומצד היותר הפנימי שלי אני אמור גם לתת שירות בתמורה!! ככה זה עובד... המדינה משרתת אותי ואני משרת אותה... זה א' ב' של מוסריות... בשביל זה יש גיל מסוים שבו אני משרת את המדינה ואני ממש מחכה לזה... ואתה (כעת השכן פונה אלי)... אתה מגיע ואומר לי: שאני שמח שהתפטרתי מהשירות הזה... מה... אני פרזיט?? שרק מקבל ולא נותן?? ההמשך בעמוד 3-4

ביגליון

המלחמה??

הפטירה של השבוע, דוד המלך מצווה את שלמה בנו לפני מותו, שיהרוג את יואב בן צרויה ובוהי יתכפר לו על שהרג את עמשא בן יתר שהיה "יותר טוב ממנו!!" ככה דוד המלך מוגדר את עמשא בן יתר!!! עמשא היה יותר טוב מיואב!! (עמשא בן יתר היה שר הצבא במשך ימים ספורים במקום יואב אחרי מרד אבשלום ובמשך הימים הספורים האלו נוכח דוד לראות שעמשא בן יתר יותר טוב מיואב) כמה? כמה עמשא בן יתר היה יותר טוב מיואב? אומרת הגמ' בסנהדרין (מט.) דבר מבהיל: הסיפור היה ככה. מיד לאחר שהסתיים מרד אבשלום... לפתע קם שבע בן בכרי ופתח במרד מחודש נגד דוד!! וזה היה מרד עוד יותר חזק ועוד יותר מסוכן וגורף... ודוד קרא בבהילות לשר צבא החדש- עמשא בן יתר שיועיק את כל הגיבורים אשר לדוד...

דא עקא!!! "ו יו ח ר"!! עמשא התאחר מלבא... דוד מחכה ומחכה שאנשי הצבא יבואו... ותכל'ס... העסק מתעכב ומתעכב... וזה לא צחוק!!! המרד כל הזמן רק מתחזק... וכל שעה נוספת זה קריטי... ואז סו'ם הגיעו אנשי הצבא ותוך יום יומיים המרד הופסק באופן פתאומי... עכשיו הגיע הזמן לברר למה חיילי המילואים התעכבו כ"כ... ומה מתברר?? לא תאמינו!!! הסיפור היה שעמשא נכנס לבית המדרש של דוד כדי להזעיק את הגבורים אשר לדוד... ובדיוק באותו יום הם התחילו סוגיה חדשה!!! "פתחי מסכתא!!" והיה שם ריתחא דאורייתא עצומה בבית המדרש... ועמשא בן יתר פשוט נאלם... הוא לא היה מסוגל להפסיק את ה'קול קול יעקב' הזה... אה... אבל יש פה מרד ומי יודע מה יהיה?? יש טילים בגוש דן והגידיה הצפונית מתחממת?? לא יודע!! אני לא מסוגל להפסיק אותם באמצע הלימוד... יואב בן צרויה ראה בזה חוסר אחריות ומרד במלכות... דוד מצווה אותו לקרא בבהילות לבניהו בן יהוידע ולעדניו העצני ושמו בן הררי ולכל שאר הגיבורים... ואתה פתאום נאלם דום כי אתה לא רוצה להפסיק אותם באמצע הלימוד??

אבל דוד?? דוד מתפעל מזה!! דווקא מזה דוד המלך מתפעל מעמשא בן יתר!!!! ועל זה!! על זה דוד נתן ציון לעמשא בן יתר שהוא "יותר טוב" מיואב בן צרויה... ולמה? כי דוד הולך לשיטתו באופן עקבי ובלתי מתפשר: 'מי גרם להגלגול שיעמדו במלחמה שערי ירושלים שהיו עוסקים בתורה, דוד מצידו היה מוכן לצאת לרדוף אויבי ואשינם ולא אשוב עד כלותם... אבל הגיבורים של דוד, הם אלו שהתעקשו והטילו ווטו' או נשבעו אנשי דוד לו לאמר לא תצא איתנו למלחמה ולא תכבה את נר ישראל, דוד המלך הוא הנר המערבי שלא פסיק פומיה מגירסא... וההושענא הגדול ביותר שדוד יכול להועיל לנו זה הושענא "חנה דה"!!! ה'כל היום היא שיחת' של דוד זה מה שמנצח לפני אויביו...

אם ככה!!!! דוד הולך עם זה עד הסוף בעקביות!!!! ואם דוד קורא בבהילות לכל הגיבורים... והם בדיוק עוסקים כעת בתחילת סוגיה... אם בגלל עמשא בן יתר מתעכב!! דוד עומד מאחורי זה לגמרי!! והוא זוקף לעיבו זה את הדיכוי הניסי של המרד שנעשה במהירות ובקלות וללא התערבות צבאית... (כידוע: אישה חכמה היא זו שמסרה את ראשו של שבע בן בכרי ובוהי הסתיים המרד) את המסר הזה אנו חייבים לקחת איתנו בימים אלו... דוד המלך הוא הרמטכ"ל הגדול שהצבא מרבה להשתמש בפסקים שלו... ללמד בני יהודה קשת, הצבי ישראל על במותך חלל וכו' וכו'... אז והו!!! שצריך לדעת שיש עוד כמה דברים שדוד המלך ידע להגיד!! לא שזה סתירה... אבל אנו במשבצת שלנו פוגשים את פרק ק"ט של דוד המלך... זו המשבצת שלנו!! משם נשמור על כלל ישראל!! נמשיך להתאחר כאן מתוך בית המדרש... נפתח עוד סוגיה ועוד סוגיה... נתחזק ללון עוד לילה ועוד לילה במחנה בעומקה של הלכה... וההמשך בעמוד 5 במסגרת הקטנה...

היית רוצה לצאת לסיור ידידותי בעולם האמת ולחזור??

פרשת ויחי מתעסקת עם הסוגיה שנקראת מוות... קבורה... הספד... חניטה...

יש בנושא הזה כל מיני דברים "חשובים"!! כי בגמ' בתענית: ר' יצחק אומר בשם ר' יוחנן ש"יעקב אבינו לא מת...!! שואל אותו רב נחמן: אם ככה, וכי סתם חנטו חנטיא וספדו ספדניא וקברו קבריא?? ר' יצחק לא נרתע מהשאלה... אמר לו: מקרא אני דורש: ואתה אל תירא עבדי יעקב כי הנני מושיעך... ואת זרעך (מקיש הוא לזרעו, מה זרעו בחיים אף הוא בחיים) כלומר: אתה צודק בשאלה... אבל זה לא משנה!!! תכל'ס... בשורה תחתונה יעקב אבינו לא מת!!! נקודה!!! נו... אבל תכל'ס... אנו עדיין עומדים ושואלים: נו... באמת אם אכן יעקב אבינו לא מת... אז למה הוא בכל זאת נפטר?? למה הוא במערת המכפלה?? שילך להתפלל בבית נכסת אברהם אבינו בחברון?? או אפילו בשיבת חברון?? וסתם ככה... לאורך כל הדרך... מצינו לגבי רבי שאחרי שהוא נפטר... הוא היה מגיע ומופיע בביתו בגופו כל ליל שבת לעשות קידוש... מה פשר התופעה הזו?? ופה לשם שינוי הקושיה היא לכיוון ההפוך... רבי הרי כן נפטר!!! לא כתוב שרבי לא מת... אז איך הוא בדיוק נשאר חי למרות שהוא נפטר. בקיצור: מה זה העירובוב הזה בין חי למת?

אז התשובה בקצרה היא כך:

אדם שנפטר לבית עולמו!!! למייעשה המשמעות היא אחת ויחידה: נפטר מלשון מפטור!!! אותו אדם בחיי חיתו... היה מצווה ועושה... הוא היה יכול לסגל לעצמו זכויות... ויום אחד הוא קיבל מכתב פיטורין!! זהו! סיימת את שליחותך!! תם זמןך לצבור משכורת... אתה מפטור מלהמשיך לצבור זכויות ולהרבות שכר!! כי הגיע זמןך לקבל את המשכורת...

זהו!!! עקרונית זו המשמעות של יום הפטירה!! יום של פיטורין!! זהו!!!

אלא מאי? יש נושא אחר לגמרי לגמרי שהוא לא קשור בהכרח לנושא של הפטירה והפיטורין!

הנושא של הנתק ההרמטי!! בין העולם של החיים לעולם הנשמות!! יש גזירה מלפניו יתברך שתהיה מחיצה ונתק מוחלט בין אלו שממשיכים לחיות לבין אלו שנפטרו מן העולם...

כלומר: עקרונית אין קשר בין שני הדברים... גם אם יש כאלו שעדיין חיים ויש כאלו שנפטרו... זה לא סתירה שהיה יכול להיות תקשורת און ליין ביניהם... אז תכל'ס... למה לא??

בתור בחור צעיר (והאמת היא שעד היום) התחום הזה מאוד העסיק וריתק אותי... תמיד נשאבתי כמו מגנט לתיאורים בזה"ק על גילויים ממתניבנתא של מעלה... על רשב"י שמתהלך שם בשמי שמים ומראים לו את כל ההיכלות... מה קורה שמה למעלה... אז למה אי אפשר לבקר ככה 'באוויר טובה' (לא חלילה בנסיבות קשות רח"ל) ולחזור ולספר מה קורה שם...

בקיצור: במילים אחרות... אם לבעש"ט הקדוש ולרבינו הגר"א היה מידי פעם עליית נשמה... איך אפשר לארגן את זה...?? גם אני רוצה... (אבל כמובן בלי לעבוד קשה... בטח...)

העניין הוא כך: יש לזה סיבה!!! סיבה רשמית!! הסיבה למה אין אישור כניסה לאדם חי שמעוניין לבקר מידי פעם בעולם האמת... הסיבה היא פשוטה: מה לעשות שכן אדם חי זה משהו שעובד!!! אתה אנרגייה חשמלית פעילה!! יש זרם!! ולכן בן אדם חי הוא גם מחבל מאוד מסוכן!!! ולמה? כי הוא נשק חי!!! הוא לוחץ נ... זה עובד!! עכשיו: מה לעשות שבעולם האמת יש ציוד מאוד כבד ומסוכן... שבפעם האחרונה שה' נתן לבן אדם להתהלך בחיי חיותו בעולם האמת... ה' הזהיר אותו להתרחק מעץ הדעת... כי אם ח"ו תאכל ממנו זו פצצת גרעינית בסדר גודל של ג'ונגל במשך 6000 שנה... ותכל'ס אדם הראשון לא עשה עסק... הוא ראה שהנחש לא עושה עסק... המלאכים לא עושים עסק... והוא לא הבין שיש הבדל!!! אתה מתג פעיל והם לא... כשאתה לוחץ על הכפתור זה נשלח באותו רגע לשיגור!!! ותכל'ס אדם הראשון אכל מעץ הדעת וקרה מה שקרה ונכון להתשפ"ד שנים אנו חנו פה כתוצאה מאדם הראשון שנכנס לנן ערן עם נשק חי... ומאז יש כלל ברזלהיות ואי אפשר לסמוך על האדם... לכן אין רשות להכניס לכאן אדם חי עד שלא מנטרלים אותו מהנשק חי ומנתקים אותו מהחיבורים!! וזה המיתרה!! ניתוק מחיבורים!! המתג כבר מנוטרל וכבר לא משמש כאיום... ורק ככה יש אישור כניסה בעמדת בידוק של עולם האמת... (זה לכאורה הפירוש הפשוט של הפסוק: וישכן מקדם לנן ערן את לטת החרב המתהפכת לשמור על דרך עין החיים... שאחרי חטא אדם הראשון, ה' העמיד בכניסה לנן ערן עמדת בידוק שתפקידה לנטרל ולנתק כל חיבור פעיל שבעולם האמת הוא עלול להתגלות נכשק ה'כי מסוכן... זה מוות!!) אבל!! יש אנשים בודדים בודדים... שבחיי חיותם היו כ"כ נאמנים לה' ואף פעם לא פעלו על דעת עצמם נגד רצון ה'... ואם ככה זה בסיידיר!! ה' סומך עליהם!! הם יכולים להיכנס חיים לעולם האמת והם לא צריכים להשאיר את הנשק בעמדת בידוק... ולכן יעקב אבינו לא מת ודוד המלך לא מת, ולכן ריב"ל נכנס חי לנן ערן... מה פירוש?? יעקב אבינו אמנם נפטר מן העולם!! אבל הוא לא צריך בשביל זה למות!! לא צריך לנתק אותו מהחיבורים... אפשר לסמוך עליו... כבר בחיי חיותו דמותו הייתה חקוקה במרכבה... מרכבה זה במילים אחרות- רכב!! הוא היה הנהג הפרטי של ה'... ואיפה שה' הורה ללכת הוא הלך ולא סטה ימין ושמאל... אז אפשר לסמוך עליו... תכל'ס: כלפי מה הדברים אמורים???

אנחנו נשלחנו כאן לעולם הזה בין הייתר בשביל לשקם את האימון של ה' בנו!!

ה' גדול!! הוא יכול לתת לך הרבה עוצמה בידיים... אבל בשביל זה הוא צריך לסמוך עליך... בורא עולם לא עושה טעויות נוסח הסכם אוסלו... ה' לא נתן נשק למחבלים... ה' מסר את המפתחות בידיים של אדם הראשון... ותוך שעה תראה מה קרה... מאז אדם הראשון גורש מגן ערן, ומאז הוא ממשיך לעבוד!!! אבל בשלט רחוק!! אנחנו ממשיכים להיות הגננים של גן ערן... אבל עבודה מרחוק... אין לנו גישה ל'ציוד' הכבד שיש שם... מה אפשר לעשות... אי אפשר לסמוך עליו... כבר כתבתי כמה פעמים כאן בגיליון: הייתי מאוד רוצה שיהיה לי את הגבורה של יהודה שבשאנה אחת יכול לזעזע את כל מצרים... אז למה ה' לא נתן לי את זה?? כי... כי ה' יודע שאי אפשר לסמוך עליו!! אני אתחיל לשאוג לכל עבר... תוך שעתיים אני אחסל את כל מי שרק התחיל איתי בשנתיים האחרונות... תזהרו!! בדיוק בגלל זה הוא נתן את זה ליהודה ולא לי... כי יהודה אף פעם לא עשה שימוש בעוצמה שלו בשביל לעקוף תור בחנות... בקיצור: אתה רוצה עוצמה בידיים?? תגלה אימון!!! אם ה' יראה שאפשר באמת באמת לסמוך עליו... הוא יפקיד בידיים שלי כל מיני שיברים... הוא יתן לי מפתחות... אתה רוצה גילויים... השגות... עוצמות... אל תחפש אותם ברחוב... הם מחכים לך בנאמנות מוחלטת לה'!! שה' ימצא אותך נאמן לפניו!! שאפשר לסמוך עליך! מה שבטוח... אין צורך לבקר שם בעולם האמת... שם כבר אי אפשר להפגין נאמנות... ננצל כל דקה נוספת שיש לנו פה בעולם להפגין לפניו ית' נאמנות!! נאמן אליך בכל מצב...

שבט גד!! אחריות ציבורית!

לשרת!!!

(המשך מעמוד 1) **אני מוכרח לומר: עמדת המום בפה פעורה!!!**

עד אותו יום הייתי בטוח שפרזיט ואוכל חנים זו סיסמא כזו שמשתמשים בה נגד חרדים... ופתאום אני עומד מול חילוני גמור שמשתמש עם המילה הזו לא בייחס לחרדים אלא בייחס לעלבון האישי שלו!!! הוא פונה אלי מהמקום הכי אישי וכנה!!! אל תראה אותי ככה... אני לא פרזיט! לא יתכן שאני רק **אקבל** שירות ואני **לא אתן** שירות!!! **הייתי בהלם!** מבחינתי, זו הייתה הפעם הראשונה בחיי שפגשתי את המושג '**לשרת**' מהמונח האמיתי של זה!!! פתאום קלטתי שיש ערך אמיתי שנקרא '**לשרת!**' ש- מה זה אומר '**לשרת?**'

אדוני: אתה חי פה!!! אתה **מקבל** פה **שירות!** **תתן** גם **שירות!** אתה אמור **לתת** גם משהו מעצמך ולא רק **לקבל!** וזה עוד לפני הציונות... לפני המדינה... אני מדבר פה על תרבות אנושית בסיסית שסיפרו לנו בתור ילדים על "שלווה בחווה" שאם הפרה והתרגול והכלב והעז חיים ביחד... אז כל אחד **מקבל** אבל במקביל הוא גם צריך **לתת!** לא יתכן שאתה תשב לך בקידוש של בית הכנסת וכולם יחתכו לך את הערינג ויגישו לך את הצלחת של הקוגל ואתה תשב לך בחיבוק ידיים ואפילו לא תעזור בלפרוש את הניילון על השלחן... תסכים איתי...

וכאן אנחנו מגיעים לנקודה הרגישה והעדינה:

אנחנו כחרדים לא גדלנו על הערך האנושי הבסיסי הזה שנקרא לשרת!!!

ואנחנו לא אשמים!!! שמעת? אנחנו לא אשמים!!!

כי יש סיבה!!! יש סיבה מאוד מוצדקת למה לא גדלנו על זה... כי מה לעשות שאנחנו חיים במדינה חילונית!!! ואנחנו מתנגדים למדינה הזו מיום היווסדה!!! זו התפיסה העקבית שלנו **לא** מאז הרפורמה המשפטית... **אלא כבר יותר משבעים שנה!!!** (בקיצור: מה שהשאלנים ממחאות קפלן התחילו לעשות לאחרונה... שהם פתאום מרשים לעצמם להיות סרבנים... ולעשות שביתות... ולהיות פורעי חוק והם לא רואים בזה חוסר אנושיות ופרזיטיות... כי הם מתנגדים למהלך ולכל ההתנהלות של הממשלה... אז תחשוב שאנחנו החרדים... זו התפיסה העקרונית שלנו כבר יותר משבעים שנה... ואנחנו לא פורעי חוק ולא משתוללים ברחובות... אבל בתפיסת עולם שלנו- אנחנו מתנגדים למדינת ישראל לא פחות מסטאמאר... והיות וכל החינוך שלנו הוא נגד המדינה... ממילא צריך להניח יד הלב ולהכיר בעובדה שיש לחינוך הזה תופעת לוואי **הכרחית ובלתי נמנעת**... ומה היא?? שמה לעשות... מכורח הנסיבות לא גדלנו על הערך התרבותי שנקרא "**מ דיניות!**" כלומר: כן גדלתי על יחסי שכנים... שיש חדר מדגות וצריך להשתתף בהוצאות ועד בית... כן גדלתי (בערבון מוגבל) על זה שיש בית כנסת וקהילה

וצריך לישא בעול... אבל ברגע שהעול הזה קצת מתחיל להתרחב לממדים עירוניים וארציים... פה אני נעצר!!! פה פתאום יש לי תפיסה בדואית... אני מצידי כאילו חי במדבר... חי באוהל שלי... לא קשור לאף אחד... אני לא מבין בשביל מה יש מיסים... מה זה הארנונה הזו... סתם סוחטים ממני כסף... מה זה המע"ם הזה... לאיפה כל הכסף הזה הולך... מצידי אני מוקף בהרים ושממה... אין לי מושג בשביל מה המדינה צריכה כסף... אני לא מבין למה צועקים עלי שאני לא משרת... מה לשרת... את מי בדיוק... מי בכלל נתן לי פה משהו שאני צריך להחזיר לו בחזרה... אני מצידי שואב מים מהבאר ומתיידי עם חמור ומתגורר במערה... אף אחד לא סיפק לי שירות וממילא אני לא מחוייב לאף אחד כלום... **ואני לא לגמרי אשם!!!** אני לא אשם שזו התפיסה שלי!!! כי היות וממתי שאני ילד... גדלתי על זה שאנחנו נגד המדינה... אז גדלתי על אנטי **מדיניות**... אני כביכול מתעלם מקיומה של מדיניות... **עכשיו ככה: למה אני כ"כ טוען בתוקף להגנתי שאני לא אשם??? למה אני כ"כ מסוגר על עצמי???**

אני אחדד עוד טיפה את הדברים: לדוגמא: כשהייתי ילד חונכתי שצריך להתייחס יפה למבוגרים!! נכון?? הכי לגיטימי ומתבקש... ואילו היום זה לא סוד שלצערו כל אמא מחנכת את הילד שלה להתייחס **לא יפה** למבוגרים... כל מבוגר שניגש אליך ומבקש משהו תברח ממנו... נו... זה תקיני? זה חינוכי ככה לחנך ילד?? לא!!! אבל מה לעשות!!! היות ויש מבוגרים שעושים דברים מסוכנים ושטויות אז מכורח הנסיבות אין לנו ברירה אלא לדכא ולהסתיר מהילדים שלנו את החינוך ה"כ מינימלי ומתבקש שצריך לכבד מבוגרים!!! אף אחד לא חושב שהחינוך הזה הוא אידיאלי!!! אבל כולם מסכימים שמחוסר ברירה ככה צריך לחנך!!!

כנ"ל לגבי השכנים שלי... כל בני ברקי קיבל חינוך להגיד בוקר טוב לשכנים... לעומת זאת דווקא אני חונכתי להתעלם מהשכן ולא לדבר איתו מטוב ועד רע!! למה?? כי השכנים שלי היו אנשים מפוקפקים והיה צריך להתרחק מהם מסיבות 'בטחוניות'... נו... זה יפה לחנך ילד שלא להתייחס יפה לשכנים?? לא!!! אבל מה לעשות... שכשיש לך ג' עבירות בבנין... אתה נאלץ לכבש את הנורמטיביות. ולהתנהג בהנהגת חירום!!!

אותו דבר בייחס אלינו... אנו החרדים שמתגוררים **במדינת** ישראל!!!

עקרונית התרבות האנושית מחייבת שבן אדם שחי במדינה **ומקבל שירות**... הוא גם אמור גם **לתת שירות** מעצמו... וליטול חלק באחריות ציבורית... זו דפוס התנהגות אנושית שהיינו אמורים לקבל אותה דרך הוריד... **אבל מה לעשות!!!** שהיות ואנחנו מתנגדים למדיניות הכפרנית של מדינת ישראל... אין לנו ברירה!!! אנחנו נאלצים לכבש את התרבות הבסיסית הזו!!! (תבין: אני **מקבל** מהמדינה **שירות** של חינוך כפרני, **מקבל שירות** של חילולי שבת, וחילול כל הקדוש והיקר, ואין לי את הרשות לשתף פעולה **ולתת שירות** כהזדהות **לקבלת שירות** כזה שאני מתנגד אליו בכל תוקף, ואגב: זה עדיין לא הסיבה למה אנחנו לא משרתים בצבא... זה לא קשור לעניין...)... כן... בדיוק כמו שילד מחונך היה אמור להתייחס למבוגר יפה... אבל מה לעשות שברגע שהמבוגר נהיה

טראלאלאלא ולכן נאלצנו לכבוש מהילד את התרבות הבסיסית הזו!! **כך על אותו משקל:** היות ואנחנו נמצאים במדינה שאנחנו מתנגדים בתוקף למהלכים שהיא מובילה נגד כל הקדוש והיקר לנו... לכן ההורים שלנו נאלצו לגדל אותנו בתפיסת עולם בדואית... שלמרות שאנחנו מקבלים מהמדינה שירות... אנחנו כביכול מתעלמים מהשירות הזה... ומנועים מלשתף פעולה ולתת שירות הזדהות בחזרה...

וצריך לדעת שיש לזה השלכות!!! יש לזה מחיר!!! ומחיר כבד!!!

רוצה שאני אתן לך דוגמא אחת של ההשלכות הישירות של זה???

כשהייתי בחור המשגיח ניגש אלי יום אחד ואמר לי: תתחיל להגיע לסדר... תגיע לפחות לשחרית... מה זה צריך להיות... אתה חי בישיבה ותכל'ס אתה כמו בבית מלון... לא מתפקד... לא שומר על סדרי הישיבה... (אין אדם מחזיק עצמו רשע... זאת למודעי הייתי חי בישיבה ולא לומד בבית המדרש אלא בבתי מדרשות אחרים...) מה זה צריך להיות שאתה חי בישיבה ולא מתפקד???

אני זוכר שהסתכלתי על המשגיח כאילו הוא נפל מהירח ו... ו... ורציתי להגיד לו משהו... ובא נראה אותך- בחור יקר... תנחש מה רציתי לענות לזו? נו... נראה אותך אומר במקומי מה עמד לי על הלשון...???

סליחה המשגיח... "אני לא עובד אצל אף אחד..." אני לא חייב לאף אחד כלום!!! אני אעשה מה שבא לי... אני אגיע מתי שמתחשק לי... ואלך מתי שאני רוצה ואף אחד לא יגיד לי כלום... בקיצור: "הבנים בני והבנות בנותי והצאן צאני וכל אשר אתה רואה לי הוא!!!"

והיום!!! היום אני קולט עד כמה שהתפיסה הזו

לקויה!!! לקויה לא ממקום של חוצפה אלא מזוית של בדואי... והרבה יותר גרוע מבדואי... בדואי לא חייב לאף אחד כלום... ובצדק!! כי הוא באמת חי לבד ולא מקבל שירות מאף אחד... לכן הוא גם לא מחוייב לתת שירות לאף אחד... אבל אתה בחור ישיבה... אתה חי כאן... הישיבה מספקת לך שירותי לינה, אכילה... מיזוג... מים... חשמל... כביסה... ניקיון, ממילא עד כמה שאתה יצור מתורבת אתה אמור להבין שאתה מחוייב גם **לתת שירות!** קבלת פה שירות?? תן שירות בחזרה!!! תרגיש מחוייב למערכת!!!

ולא היה לי את זה!!! לא היה לי את ההבנה הבסיסית

הזו!!! (ואני מדבר בכונה בלשון עבר... כדי שמי שמוכן להודות שזה אצלו עדיין בגדר הווה שיבין... ומי שלא... אז שיחשוב שאני מדבר על משהו שהיה פעם "בזמן שבית המקדש היה קיים")

ולמה?? למה לא היה לי את זה?? כי לא גדלתי על

שירותי- קהילה!!! לא גדלתי על מחוייבות--

ציבורית! (ושוב: לא באשמת... כי מה לעשות שגדלתי על מחאות קפלן נגד חילולי שבת וג' עבירות ולכן גדלתי על סרבנות!! עקרונית לא רציתי להיות סרבן... מה לעשות שביבי וכן גוריון עשו אותי בכח סרבן... מה לעשות שאין לי ארץ אחרת... שהם ילכו לארץ אחרת... הייתי פה לפנייהם ואני אהיה פה אחרים)

למה?? כי היות זה לא בריא למניקות אז אתה צריך לקחת אחריות ציבורית ולהתנזר מאבטיחים וכו'... ויש כאלו שזה עיצבן אותם!!! זכרנו את הקישואים ואבטיחים שנאכל במצרים חנינם!! מה זה חנינם?? אני לא רוצה לתת שירות... לא רוצה לגלות אחריות ציבורית... אני רוצה אבטיח!!! תן לי כאן ועכשיו... לא מעניין אף אחד... אז הנה!!!

נניח ש-לך מותר להחזיק מכשיר מסוים... אבל הלו... תן שירות!! תגלה אחריות ציבורית!! יש פה כאלו שה'אבטיח' הזה הוא סכנה בשבילם... אז תהיה אוכל חנינם... אל תהיה פרוזיט... ודו"ק היטב...

אנחנו נמצאים כעת בפרשת ויחי... יעקב אבינו מברך את ה"ב שבטים... תן ניחוש על איזה שבט התמקדנו כעת במאמר הזה? על שבט גד!!!

זה היחודיות של שבט גד!!! יש להם את טבע הגדודיות!! הם יודעים להיות חיילים!! הם יודעים לתת שירות ציבורי!!! כלומר: לשאת בעול של אחריות ציבורית... ה"תן וקח" הראשון ביהדות נעשה אצל שבט גד!! הם ביקשו ממשה את עבר הירדן... משה רבינו הסכים ועשה איתם תנאי כפול!! אני נותן לכם שירות!!! אבל אתם גם תתנו שירות!!! חלוצים תעברו לפני אחיכם... ושבט גד נותנים את השירות הזו באמנות בלתי נתפסת!! במשך 14 שנים הם לא חוזרים הבייתה, וצמודים ליהושע בן נון!! המושג של "מורד במלכות חייב מיתה" זה חידוש של שבט גד!!! (בסוף ההפטרה של שמחת תורה עיי"ש) שבט גד מבינים שיש מהלכים בעול מלכות שמים שאפשר להניע אותם קדימה רק באמצעות שיתוף פעולה ציבורי!!! אחריות ציבורית שיעשו כולם אגודה וגדוד אחד ומוכנים להיכנע ולקבל הוראות מגבוה וככה אפשר לפעול... כיום מאוד חסר לנו את שבט גד... לנו כחרדים זה מאוד חסר!! לחילונים יש את זה... יש להם צבא צייתן וממשלה וממלכתיות... ובמדיניות הציונית זה א' ב'... יש חוק!! אבל לנו החרדים... כאמור זה מאוד חסר... אין ברירה!!! גם אנחנו במלחמה!! גם אנחנו נמצאים במאבקים על טוהר המחנה וכל מיני מאבקים רוחניים שהם ציפור נפשנו... ופה צריך אחריות ציבורית!!! שגם אם אתה חושב אחרת... כל זמן שאתה נמצא בתוך מערכת... להבין שיש אחריות ציבורית!!! להתגייס לזה! לשרת בצבא הזה... בא נגיד ככה: בימים האחרונים יש אבידות מאוד קשות אצל אחינו בצבא... מה אנחנו יכולים להתחזק?? להתחיל לשרת בצבא שלנו!!! בינינו... לכל אחד מאיתנו יש את השיעורי בית שלנו... במה אני יכול לשרת... לתת מעצמי לקהילה החרדית... לשיבה... לאוירה הרוחנית... להתחיל להכיר במחויבותי המוסרית והערכית לתת!!! לתת לכלל!! ואם אנחנו נתחיל לשרת בצבא ה'!! יתן ה' סיעתא דשמיא לאחינו שבעזה שיתקיים בהם מה שנאמר בשבט גד "שהיה אחד מהם יוצא למלחמה היה נוצח והיו הרוגיהם ניכרים" ולא נפקד ממנו איש...

מקבל!!! אתה מחויב לתת!! זו מחויבות תרבותית מינימלית!!! אחרת אתה פרוזיט...

בחור יקר: אתה חי בשיבה... יש פה ברז מים... ויש פה שירותים... יש מגבת, חשמל, שירותי מטבח, ניקיון, חברה, והיות ואתה מקבל שירות, אתה מחויב גם לתת שירות!!! כן... אתה מחויב לשיבה!!! והמחויבות הזו היא לא בגלל שהמשיג נושף לך בעורף, אלא בגלל שאתה יוצר תרבותי ולא יוצר חייתי!! אני אהיה איתך כנה... היות ובגיל שלך לא הבנתי את זה... אז כעת תורך לא להבין!! אבל תדע שזו האמת!! (עכשיו מצד שני: לא להגזים לצד השני... לא כמו אותם אלו שלקחו את המושג 'טויבת השיבה', והפכו את הבחורים ל'שרתים' של המוסד... בסופו של דבר באת לשיבה בשביל ההתעלות האישית שלך ואתה צריך לעשות את השיקולים הענייניים שלך... מה טוב להתקדמות הרוחנית שלך ואם פה ושם מתאים לך לחרוג מסדרי השיבה צריך למצא את שבל הזהב... (סתם ככה מומלץ להתייעץ...) אבל עדיין!! יש איזושהי מחויבות!!) אתה צריך גם לתת שירות!! מה הם הכללים? כמה אתה מחויב לציבור? לא יודע... אל תשאל אותי... אבל לפחות תדע שיש!!! יש מחויבות!! (ומי שלא מבין את זה... אז בדיוק מה שהוא עונה למשיג שלו זה מה שהוא עונה גם ליאיר לפיד... אם המשיג שאל אותך למה לא באת לסדר וענית לו: אני לא עובד אצל אף אחד... זה בדיוק התשובה שאתה עונה למה אתה לא משרת בצבא... אני לא עובד אצל...) כנ"ל בייחס לחרדי שנמצא בתוך קהילה שמורה... ואתה מסתובב עם הסמארטפון בריש גלי והסבירו לך לא פעם ולא פעמיים שזה מזיק לציבור!! מה בסה"כ ביקשו ממך?? שלא תסתובב עם זה בריש גלי... ואתה מצפצף ומצהיר: אני אעשה מה שאני רוצה... ואף אחד לא יגיד לי מה לעשות... וברגע שיעיזו לא לקבל את הילד שלך למוסדות... אתה תרים קול זעקה... אוי ואבוי... מה זה צריך להיות...

אדוני היקר: תדע לך שאתה פרוזיט!!! אתה אוכל חנינם!! אתה הוא המשתמט החרדי שכולם מדברים עליו... אתה מקבל שירותי קהילה... מקבל את המעטפת השמורה והאיכותית של החצר... ותכל'ס... אתה לא מוכן לתת מעצמך כלום!!! אתה פרוזיט!!! אם אתה מרגיש בימים אלו נחיתי שאתה לא משרת... זה לא בשביל ללכת לשרת בצבא... אלא הגיע הזמן שתתחיל לשרת בתוך הקהילה!! תתחיל לגלות אחריות ציבורית... תבין שאם אתה מקבל שירות מהקהילה אתה צריך להיות גם מחויב לזה!! אם אתה רוצה לקבל חידר טוב וחינוך שמור לילד שלך... אתה צריך להיות שותף במאמצים לשמור על טוהר המחנה...

כאן המקום להזכיר... שאם עד עכשיו דיברתי על ערך תרבותי!!! שלשרת זה ערך תרבותי של בן אדם מדיני... כעת תבין מה אנחנו מתפללים על מלכות בית דוד... מלכות בית דוד פירושו: מדיניות יהודית!! תרבות יהודית!! אנחנו מתפללים שזוכה למשיח שינהיג כאן מדיניות של כבוד שמים... ואנחנו מחכים לו... מה פירוש מחכים לו? אנחנו מכריזים... רבש"ע: אנחנו מצידנו מוכנים לשרת!!! לשרת בצבא של המשיח... מוכנים לתת שירות רוחני!!! מוכנים לשתף פעולה ולתת שירות רוחני!!!

זה לא רק אמירה!! זה גם משהו שניתן לבטא אותו עכשיו!! כל אחד מאיתנו בקהילה שלו... איזה שירות רוחני אתה מוכן לתת מעצמך... מה אתה מוכן לוותר מעצמך בשביל אחריות ציבורית!! אל תשכח... עם ישראל קבלו מן במדבר!!! והיות והם קבלו מן... הם גם היו צריכים לתת... מה הם נתנו?? שהם נאלצו שלא לטעום במן לא טעם של אבטיחים ולא בצלים...

הנה לך דוגמה של מחיר ישיר כתוצאה מאנטי מדיניות שגדלנו עליה!!!

רוצה עוד דוגמא?? ארנונה!! כל חרדי יודע שיש איזשהו "קנס שנת" שנקרא ארנונה... לא ברור למה... אבל פעם בשנה העירייה מחליטה 'להתנכל' (כמובן "רק" לחרדים) ודורשת מאיתנו כסף ססטתם... סתם סתום... בשביל לממן את הזיקוקים של יום העצמאות או לקנות פיצות...

יהודי יקר: אני רוצה להגיד לך משהו... אבל קח כסא... תשב... אני פשוט מפרד שתתעלף... תנשום נשימה עמוקה וגם אני כעת נושם...

ובכן: לא תאמין!!! יש עניין לשלם ארנונה!!! כן!!! יש עניין!!!

אה... אתה בההלם... אתה שואל למה?? סליחה אדוני... יש תאורה בעיר... יש כבישים... יש חנויות... גוזמים לך עצים... אוספים לך את הזבל... כל הדברים האלו עולה כסף!!! ואתה מקבל פה שירות!!! אז תגיד לי: מי בדיוק אמור לשלם את זה?? מאיפה העירייה אמורה לגייס את השירות הזה בשבילך?? מאיפה? מהאזן...?? מהזרת...?? תענה לי בכנות... אז נכון... יש לך טענות נגד ראש העיר שהוא לא מהמגזר שלך... אבל מי מדבר על זה עכשיו... אני מדבר איתך על עובד פח הזבל שמספק לך שירות ומגיע לו משכורת על זה!! אתה לא אמור להשתתף בשירות הזה?? לא נעים לומר!! אבל הדברים הכ"כ פשוטים האלו... רק לאחרונה הבנתי את זה!! ושוב!!! אני לא אשמים!!! כי... כי אני לא חוזר בי... סו"ס אל תשכח גר בחיפה... ובימים אלו העירייה מתקצבת את כל החגה של הנוצרים ואת המסגדים של המוסלמים... ואת כל התועבות של החילונים ואת כל החילוניות שבתם גם יחד... ופה!! אני בתור חרדי לוקח עשר צעדים אחורה ומרגיש כמו בדואי... ואני בהחלט מעדיף שהכסף שלי יהיה שותף כמה שפחות בתחומים כאלו גרוועים... זו הסיבה שהתפיסה שלי כחרדי שארנונה זה 'עונש' כזה שמגיע מהציונים ואני לא שש ושמה להשתתף בזה... ובנקודה הזו אני ממש לא חוזר ביי!!!

אבל!!! אבל על הדרך!!! אני בקבוצת סיכון מוגבר להתרגל לקבל ולקבל (וכמובן להתלונן שאני לא מספיק מקבל) בו בזמן שאני לא מחונן לתת בתמורה... וצריך להיות כנה ולהכיר בזה שיש פה מחיר!! מחיר של תרבות בסיסית שנאלצנו לא לקבל אותה באופן טבעי דרך הוריד... אבל זה לא מצדיק!!! מותר לי להתבגר יום אחד ולדעת שהיהדות לא עומדת מאחורי התפיסה הברברית הזו... זה כן תופעת לוואי בלתי נמנעת... אבל לא להפוך את זה לשיטה!! זה חילול ה' מאין כמותו!!!

... תכל'ס... כלפי מה הדברים אמורים??? הגיע הזמן שנפנים: גם חרדים צריכים לשרת!!! האם בצבא??

לא!! אבל לשרת חייבים!! מי שמקבל שירות צריך לתת שירות!!!

זכותו של כל אחד מאיתנו להחליט איפה הוא מעוניין לשרת!!! באיזה קהילה... באיזה חסידות... באיזו ישיבה... באיזה בית כנסת... לא משנה מי תהיה המערכת שבה אתה משתלב... איפה שאתה

פרק ב'... הסוף של העגל העליון של מפספס שום ביצוע מרהיב...

תקציר: אם אתה זוכר... בשבוע שעבר פגשנו את העגל העליון של יניב שלנו שנגח את השור של ר' זלמן הישישי, ר' זלמן לא הספיק לחלוק עם יניב את העגל... והוא כבר הספיק להרוג את הפרה היחידה של ר' יצחק הלוי שמהחלב שלה כל המשפחה שותה מידי יום... יניב ביקש סליחה מעומק לב והציע באדיבות שבמקום שנצטרך למכור את העגל או להתחלק איתו כדין התורה!! אני אפרע לכם לבינתיים מהחלב של הרפת שלי... תכנסו מידי יום לרפת שלי ותחלבו שתי ליטר לכל המשפחה וזה יתקזז מהחשבון... ר' יצחק היה מאושר מעצם ההצעה... אבל הגברת הייתה קצת פחות מלהבת!!!! וכאן נצטרך...

היא טענה לבעלה ר' יצחק... אתה לא מבין... יש לנו פה עסק עם עגל ששווה בסה"כ 300 זוז!! חמישים שייך לר' זלמן!! (שהשור שלו היה שווה 100 וחצי נזק זה חמישים) 100 מהעגל שייך לנו!! (כי הפרה שלנו הייתה שווה 250 והנבילה יפה 50 וחצי נזק נשאר מאה) ועוד 100 מהעגל נשאר שייך ליניב... ואל תשכח שהעגל שלו באורות בזמן האחרון... כך שלא צריך להיות גאון גדול בבביל לנחש שהעגל כבר עכשיו "בדרך לעוד לקוח מרוצה" ואל תשכח שאתה שותף בעגל הזה... זה שאתה לוקח כמה שקיות חלב מהרפת של יניב זה לא מעניין את אף אחד... 40% אחוז מהשור שלך... ממילא ברגע שהשור הזה מזיק!!! אתה סופג את הנזק בדיוק כמו יניב... זה על חשבונך... בקיצור: ר' יצחק הלוי הבין!! 'עצת בדעת ובחכמה עצתך בלי להסכימה'.

ר' יצחק רץ מהר מהר לבית של יניב... דפק אצלו בדלת... תשמע יניב!!! המתווה שלך לא מוצלח... אתה חייב לי 100 זוז מהעגל... ותכלס... העגל שלך - בעצם שלנו מסתובב ברחובות... ומי יודע מה יהיה איתו... אני מרגיש שנתתי את כספי על קרן ה... העגל... יניב נאחז... נו... מה אתה רוצה שאני אעשה???

מה פירוש מה תעשה... אני לוקח אותו!! תופס אותו!! רק זה חסר לי... ש.....
ר' יצחק לא סיים את המשפט... ולפתע דפיקות עזות בדלת... כמה חברה נכנסו בסערה... יניב... אתה חסר אחריות!!! העגל שלך שוב... שוב חתר ויצא... והפעם זה כמעט נגמר באסון!! הוא פתאום התחיל לדהור בכעס לכיוון אחד היהודים המבוגרים שצעד לאיטו בדרך לבית הכנסת... ובשניה האחרונה אחד הצעירים גילה תושיה ושם לו רגל ועצר אותו... עדי ראהי טוענים שברגע האחרון נמנע פה אסון בקנה מידה של "שור שהמית את האדם"... תקשיב יניב... אי אפשר ככה להמשיך... הגדר שלך הפחותה' הזו לא מתאימה לכזה עגל פרא 'לימוד מדבר'... בקיצור: ר' יצחק כבר לא היה צריך להמשיך... נו... אתה רואה... העגל הזה!! הוא לא רק מסוכן לבריאות... הוא גם משועבד לי... אני שותף איתך בו... (הוא הנכס היחיד שמסמוני אני יכול לגבות את הפרה ע"ה שלי!! ס"ס העגל שלך עדיין תם והוא משתלם מאופו...) תוך כדי השיחה ר' יצחק הבין שיש לו עסק עם בן אדם לא מספיק מעשי... ר' יצחק הלוי תפס את הרגלים ויצא החוצה... יצא לחפש את העגל... ילדים... תעזרו לי למצא את העגל הזה... זה שבימים האחרונים עשה פה ביצועים מרהיבים... תוך חמש דקות הוא מצא אותו!!!! ר' יצחק תפס אותו קצר... קשר אותו לרסן של פרומביא כמו איזה חמור לובי מסוכן!!! וקדימה... הולכים הבייתה... לא של יניב... אלא לבית של ר' יצחק... ר' יצחק הגיע עם ה'תנן' הבייתה... כינס את הילדים שלו ואמר להם: תקשיבו!! יש לנו פה עגל ששייך (גם) לנו!!! ואנחנו עלולים לאבד אותו... ולמה?? כי הוא משוגע... ואם אנחנו לא נרגיע אותו... אוטוטו הוא נהיה מועד ואז כבר באמת לא שווה לתת לו צ'אנס... (כי זה כבר נזקים בלי כסיו!! כל זמן שהוא תם... יש לנזקים שלו גג!! יש תקרת חיוב!! עד השווי שלנו! אבל ברגע שהוא נהיה מועד... זה כבר "אבו נוק"!! לא שווה להשאיר אותו... אין לו שמירה אלא סכין) יש לנו כעת משימה להחזיר אותו לשפיות!!! קדימה!! אנחנו נכניס אותו במקום שמור ומגודר לגמרי... וגם שם נשים עליו עין... היות ותכנתי כבר לפני שבוע שאני רוצה לנסוע ל'ערב' לרבי יוחנן בן זכאי ולשאול אותו מה חידוש היה בבית המדרש... אז הנה!! יש לי פה עגל!!! קדימה... נרכוב עליו ונסע לשם... ואז אולי נרויח יום שלם במחיצתו... כך יש סיכוי שבמשך יום שלם נראה אותו במיטבו ויהיו התינוקות ממשמשים בו ואינו נוגח ואז הוא יכול לאט לאט לחזור בחזרה אחורה!! ונוכל לאפס הגדרות!! (כי כעת בקצב הזה הוא דוהר לכיוון של מועד...) ר' יצחק יצא איתו... ואל תשאל!! העגל הזה שיהיה בריא... לא מפספס!! העגל רצה לעבור... ובדיוק הייתה שם פרה שהחליטה לרבוץ ותפסה את כל הדרך... העגל עשה לו ממסמו ולא הבינה ואז הוא התעצבן עליה והחליט לבעוט בה... בשניה האחרונה ר' יצחק חבט בו והוא נעצר!!!! המשכיו עוד שתי קילומטר... ר' יצחק שקוע בעסק התורה ולבנתיים כבר מתחילים להתקרב לבית מדרשם של שמעיה ואבטליון... ואז שוב!!!! העגל ראה מרחוק איזה פרה רובצת בדרך... והוא החליט לחנך אותה... לפתע!! ר' יצחק מרגיש שהוא מתרומם ומתרום!!!! בהתחלה הוא לא הבין מה קרה... ואז הוא מגלה לתדהמתו שהעגל החליט לספס על!!!! על הפרה!!! יש פה פרה!!! מעליה עגל!!! ומעל כולם ר' יצחק ההמום... ואז לפתע הופיע הבעלים של הפרה... נזעק כנשור נחש... אה... העגל הזה רוצה להרוג את הפרה שלי!!! הוא התחיל לשמוט את הפרה שלו... אחד... שתים... שלוש וטראח!!!! העגל התגלגל על הריצפה ור' יצחק אחריו...

בניסים ר' יצחק יצא מהתאונה הזו עם שריטות קלות... וגם העגל!!! בניסי ניסים לא קרה לו כלום... הוא אפילו מראה סימנים של שביעות רצון... יש לציין שהבעלים של הפרה היה מאוד מבוהל... הוא לא חלם שמישהו שם ישב למעלה... הוא ניסה להתנצל... אבל ר' יצחק הרגיע אותו ואפילו החמיא לו... תשמע... רואים שאתה בן תורה!! לא דחפת את העגל שלי... אלא שמטת את הפרה שלך!! כי אם היית דוחף את העגל שלי והיה קורה משהו היית חייב!! נהגת בחכמה ששמטת את הפרה...

אבל עד כאן!! ר' יצחק הבין ש... שהעגל הזה כנראה... כנראה יצירתי מידי!!!! מה שנקרא 'הכיר בו שהוא נגחן'!! אני לא מחכה שהוא יהיה שור נגח רשמי שאז אני אצטרך לשלם עליו נזק שלם (יחד עם השותף) ר' יצחק עשה פרסה והתחיל ללכת ברגל לצדי העגל... די... עד כאן... לאו כל יומא מתרחיש ניסא...

עוד באותו ערב כינס ר' יצחק את שלושת השותפים!! ר' זלמן... יניב... וחפוט... (אוי... שכחתי ממנו...) ר' יצחק החגי בפניהם 'הערכת מצב'!!! תשמעו... לעגל הזה אין הרבה סיכויים... בא נסיים איתו יפה... ס"ס כלונו שותפים בו... וכולנו בטח רוצים איזה שבת ככה באמצע החורף בבית חיינו... להתחמם קצת ב'רצוף אהבה' וקודש הקדשים... בפרט שבשבוע הבא!!! בשיר של יום של שבת במנחה שקוראים שירת האזינו... בדיוק עכשיו אוחזים בקטע השני של ירכיבה... 'יסובבהו יבונהו יצרנהו כאישון עינו, כנשר יעיר קנו על גולזיו ירחף...' אני תמיד אוהב להגיע בשבת הזו לירושלים!!! רק להצטרף לשירת הלוויים ששרים את זה ברעווא דרעוין זה כמו זרנוק של קרבת אלוקים שמשפיע חודשיים קדימה... בואו ניסע יחד לירושלים!!! ניקח איתנו את העגל הזה... (נעשה משמרות כל הדרך מי שומר עליו... נחזיק מעמד עד ירושלים, מתוך אופטימיזם שאנחנו מתפתרים ממנו) נקריב אותו ביום ששי לשלמים!!! ונאכל לשני ימים ולילה אחד... ונתחלק בו!! כל אחד יקבל לפי האחוזים שיש לו בנזק... וכך נזכה לכל הפחות לשבת קודש בירושלים... אכילת שלמים!! אין לך סיום טוב לכזה שור נגחן כמו לסיים את זה באכילת שלמים בירושלים... נו... כעת אתה מבין פייביש עגלון... אתה מבין מה הקשר בין ר' זלמן הישישי לר' יצחק הלוי ויניב וחפוט... כולנו בדרך לירושלים עם השור המשותף שלנו... שותפות בנזק...

חשוב לדעת ומצווה לפרסם!!!

רבתי: לאחר חודשיים של לחימה קרקעית מול השור התם והמועד... מול הבור ברה"ר ואשו מושום ממונו... בעזה"ש שבבוע הקרוב אנחנו זוכים לסיים את נוקי ממונו!! ומתחילים משהו חדש... מדין ס"ב: ואילך מתחילים פרק מרובה וזה כמו מסכת חדשה!! זה נושא חדש לגמרי לגמרי... וחשוב לדעת את זה ומצווה לפרסם!!! זו הודמנות לקפוץ על הרבנות!!!

סוף סוף אל תשכח שכשהתחלנו מסכת בבא קמא... היו הרבה יהודים שלא היו פנוים לא נפשית ולא טכנית... היינו ממש בתחילת מלחמה!! בעיצומו של עיזוץ ולא היה ישוב הדעת... ואילו כעת אנחנו אוהזים חודשיים לאחר מכן... מה לעשות... לכל דבר מתרגלים... גם לשגרת מלחמה... ואילו זכות עסק התורה בוודאי נצרך בימים אלו רק יותר ויותר מכל זמן אחר!! בפרט כשמדובר כעת בלילי טבת הארוכים בשילוב ימי השוכב"ם שזה ממש חובת השעה!!! אז אנא!!! נא להעביר כרוז בכל מקום שיש בו יהודים: עורר עורו... כל מי שלא היה לו את הישוב הדעת להתחיל בבא קמא בישוב הדעת... שידע לו שפרק מרובה זה בגדר "פסח שני"!!! אפילו החיילים... אם יש להם זמן פנוי בערב... הרי ויהי בהיות יהושע ביריחו... והנה מלאך ה' והרבו שלופה בידו!!! עתה באתי!!! על מה? על ביטול תורה!!! גם לוחמים צריכים לעסוק בתורה בזמני הפנאי... ק"ו למי שיושב לו בבית ו... ורק טיפה קר בחוץ ולא לגמרי מתחשק לו...

נא לזכור: עסק התורה הוא לא המלצה!! הוא חיוב!!!! והגית בו יומם ולילה נאמר ליהושע בן נון בנשימה אחת יחד עם הציווי לצאת למלחמה נגד ז' עממון!! זה הרבו שלופה בידו!!!

עכ"פ בשבוע הבא אנחנו מסיימים עם נוקי ממונו... אנחנו נפרדים מהשור והבור... ואנחנו עוברים להתעסק עם בני אדם!! אנחנו הולכים לפגוש את הגנב המיתולוגי מהעיררה היהודית... החמוד הזה מפעם שהיה נכנס דרך הארובה ויוצא דרך החלון עם שק גדול וכולו רץ רץ וכולם רצים אחריו... (איפה הוא היום... היום הוא עורך מתקפות סייבר דרך המחשב...) יש בברסלב מושג שנקרא "הגנבים הקדושים"!! ר' נחמן זינע"א לימד שצריך לדעת ללמוד מוגב איך לגנוב שעות יקרות!!! ס"ס"ג גם אנשים הכי עסוקים יכולים למצא חצאי שעות פנויות... החכמה היא לדעת איך לגנוב אותם!!! לא תמיד אפשר להקצות שעה רשמית לעסק התורה... לפעמים צריך להפשיל שרוולים וללמוד את מלאכת הגניבה... לדעת לגנוב שעות יקרות...

אז הנה... מתחילים פרק מרובה... אנחנו הולכים לפגוש שם את הגנב ועל הדרך אנחנו נעשה אצלו שימוש איך גונבים!!! איך מצליחים לחטוף את החצי השני של מסכת בבא קמא!! אה... אבל אם לא התחלתי מהתחלה ולא מספיק הבנתי עד כשיו... אז מה העניין?? סליחה... הגנב גם עושה כאלו חשבונות... גנב שמוצא פלאפון... הוא ישאיר אותו כי הוא לא מוצא את המטען שלו... תלמד לגנוב!!! יש לך אפשרות לחטוף... תחטוף...

גנב הוא האיש המתאים ביותר בלהסביר לנו שלא צריך להיות פרפקציוניסט!! גנב לא מחפש לוקסוס של דברים מושלמים... הוא לוקח מה שיש ושמח ב'חלקו'... יש לנו מה ללמוד ממנו!!! חטוף ואכול חטוף ושתה, כי האי עלמא בי הלילי... כל אחד מאיתנו ילמד מהגנב למקום שלו... כל מיני חיזוקים נקודתיים שלא תמיד חייבים להיות רשמיים ואיסטרטגים... פרטים יבואו... ברוכים הבאים מסכת "מרובה"...

גיליון מס' 544 פרשת ויחי
תשפ"ד שנה שתיים עשרה

גיליון זה יוצא
לזכות החתן **חיים נ"י סגל**
ולזכות הכלה **דבורה בריינא תחי'**
שיעלה הזיווג יפה
ויזכו להקים בית נאמן בישראל

דברי שי"ה

ממרן רשכבה"ג שר התורה הגר"ה קניבסקי זצוק"ל

אבעלי אסופות - קטן שהגדיל

ברך ברכוה"ת בקטנותו אם מהני כשהגדיל

נשאל רבינו זצ"ל, האם קטן שהגדיל, צריך לחזור ולברך ברכת התורה כשהגדיל, שנתחייב כעת מן התורה, והשיב, אין לברך דגם ברכת קטן נחשבת ברכה, וגם נפטר באהבת עולם, (דעת נוטה ח"ב סי' תצ"ג). וביאר רבינו דלכן הוסיף שנפטר באהבה רבה, דמאחר ד"א דברכת התורה הוא מן התורה כמש"כ המשנ"ב (סי' מ"ז סק"א) דכן הוא העיקר לדינא, משום כן יתכן שאין מועלת לו הברכה שבירך בקטנותו, כיון שעתה מחויב בהברכה עצמה מן התורה, ולכן הוספתי בזה דאף אם נימא כן מ"מ י"ל דנפטר באהבת עולם וכמבואר במשנ"ב (סי' מ"ז סק"ג) דפשוט דברכת אהבת עולם בערבית ג"כ פוטרת דזיל בתר טעמא עכ"ד, ואמר רבינו דלמעשה אביו מרן בעל הקה"צ זצ"ל ומרן החזו"א לא חיינו אותו לכוין לצאת שנית (דרך שיחה עמוד תצ"ג ועי' קה"י ברכות סי' כ"ד ס"ב), וגם לא שמענו אף פעם לחייב קטן שהגדיל לשנות על אחר אך י"ל שמועיל מה שמזכיר פסוקים של שמו בסוף התפלה דפסוקים אלו פסוקי תורה הן ומועילים לזיכרה ואולי בשעת הרחק גם גדול יכול לסמוך על זה (דעת נוטה שם בהערות).

ברך על טלית קטן בקטנותו ואח"כ הגדיל

נשאל רבינו זצ"ל, בקטן שהגדיל ושן בטליתו שבירך עליה בתחילה בקטנותו, האם חוזר ומברך עליה בבוקר משהגדיל, והשיב רבינו זצ"ל שלא יברך, דשפיר מועלת לו הברכה שבירך בקטנותו אף לכשהגדיל עכ"ד, (דעת נוטה שם הערה תקס"ח).

הנחת תפילין בקטן והגדיל

כתב רבינו זצ"ל, דקטן שהניח תפילין קודם שהגדיל (להדעות שגדלות תלוי בשעות) וכן בהניח בלילה קודם זמן תפילין, אין צריך לחלוץ כשמתחייב במצות תפילין, דסו"ס השתא בזמן חיובא הרי הם מונחים עליו, ואף אם נימא דאיכא מצוה בקשירה אין צריך לחלוץ, כיון דקטן חייב בהנחת תפילין מדין חינוך, ואע"ג דהוי מדרבנן מ"מ מבואר בחולין (י"ב ב') דמעשה יש לקטן ורק מחשבה אין להם וממילא יש לומר דיצא ידי חובת המצוה בקשירתו ואף דהוי בקטנותו, (דעת נוטה תפילין הערה ש"ג וכן עי' בשו"ת מנחת שלמה תנינא סי' ב').

ברך על הסוכה בקטנותו והגדיל

כתב רבינו זצ"ל, דדבר פשוט קטן שבירך לישב בסוכה ואח"כ הגדיל ונעשה בר חיובא אינו חייב עוד פעם לברך, ואף דמעיקרא לא היה בר חיובא, (דעת נוטה ח"ב סי' תצ"א).

קטן והגדיל בברכת המזון בע"ש

כתב רבינו זצ"ל, דלמש"כ הרעק"א בהגהות לשו"ע (סי' קפ"ז סק"ב) לגבי קטן שהגדיל שהשביעה לבד היא סיבה לחיוב, ולכן כ' שקטן שהגדיל חייב לברך שנית ששביעתו שהוא גדול א"כ לפ"ז אולי גם מי שאכל בער"ש ונכנס השבת קודם שנעשה שבע למה יהיה צריך להזכיר רצה בבהמ"ט שהשביעה היא גם גורם לחיוב ברהמ"ז, (שמחת מרדכי עמוד ש"ד).

קבע מזוזה בקטנותו והגדיל

הביא רבינו זצ"ל, מש"כ בהגהות בנחלת צבי על גילוי השו"ע (יר"ד סי' רצ"א ס"ב) שאין לומר במי שהיה חיובו במצוה מדרבנן וחל עליו חיוב תורה שיצטרך לחזור ולברך דאם נימא כן יהיה דין חדש דאם שכר בית וקבע מזוזה ואח"כ קנאה יתחייב לברך מחדש וכן אם קטן שהגיע לחינוך קבע מזוזה בבית שלו וכמ"ש בשו"ע (שם ס"ג) ומחנכים את הקטנים לעשות מזוזה לפתחיהם ואח"כ הגדיל יתחייב לברך מחדש וכיוצא כמה אופנים עכ"ד, וכ' רבינו דלהמבואר (בסי' רפ"ט סק"ב) דקבעה חש"ו פסול, א"כ יש לו לחזור ולקבוע בברכה, אא"כ מעיקרא קבעה ע"י גדול, (מזוזות ביתך סק"ד).

גילגל עיסה והגדיל בינתיים

כתב רבינו זצ"ל, דקטן שגילגל עיסה והגדיל בינתיים, צריך להפריש הימנה חלה בגדלותו, (שיח חיים הלכות חלה אות י"ב).

גזל לולב והגדיל אם הוי מצוה הבאה בעבירה

כתב רבינו זצ"ל, דקטן שגזל לולב והגדיל, הוי מצוה הבאה בעבירה אף שגזל בעודו קטן, דגם קטן צריך להחזיר מה שגזל, (מועדי הגר"ח ח"א סי' תקמ"ד).

קטן והגדיל בהדלקת נרות חנוכה

נשאל רבינו זצ"ל, מה הדין קטן שמנהג שלהם הוא להדליק נ"ח כל יום בשקיעה, ומגדיל באמצע ימי החנוכה, האם ימתין לצאת הכוכבים, דבשקיעה הוא ספק קטן, ומצות חינוך כבר נסתלקה ממנו, והשיב רבינו, אין צריך להמתין שהרי כל המצוה מדרבנן, ואע"ג שבקטנותו הוא תרי דרבנן, (שמחת מרדכי עמוד ת"ט וכן עי' בס' נר חנוכה פ"ב הערה ג').

ברכת הלבנה כשיגדיל בהמשך השבוע

שאלתי מרבינו זצ"ל, בדבר קטן שימלאו לו י"ג שנים לפני שיעבור חלקו הראשון של החודש האם מן הראוי שימתין מלקדש את הלבנה עד שיגדיל ויהא בר חיובא או דילמא יעשה המצוה בזמנה, וכתב לי רבינו זצ"ל, דגם מי שיגדיל בהמשך החדש לא ימתין לגדלותו רק יקדש הלבנה בזמנה דזריזין מקדימין למצות ושהוי מצוה לא משהינן, (וכ"כ בתשובתו במועדי הגר"ח ח"ב סי' כ"ז ובסו"ס אשי ישראל תשובה שמ"א ובשיח התורה ח"ג עמוד ש"ג).

ואמר רבינו זצ"ל, דכיון מחוייב עתה בקידוש לבנה מצד מצוות חינוך א"כ איך ידחה זאת, והרי כל קידוש לבנה הוא מדרבנן, ואין לומר שאם נסבור שחיוב חינוך הוא על האב ולא על הבן שאז האב יצווהו והקטן מ"מ ידחה לאח"כ, דהא קטן צריך לשמוע בקול אביו (דרך שיחה ח"ב עמוד ר"ע וכ"כ בשיח התורה ח"ב סי' תתמ"א), ואין נפק"מ אם הוא חד דרבנן או תרי דרבנן רק לגבי להוציא אחרים, ולא מצינו מקור להמתין בדרבנן עד שיגדיל (כל משאלותיך עמוד ק"א), ואדרבה יש לו להקדים דזריזין מקדימין למצות (שערי ציון ח"א עמוד י"ז).

קטן שיגדיל בברכת האילנות

כתב רבינו זצ"ל, דקטן שיגדיל בחדש ניסן אי"צ להמתין לברכת האילנות עד שיגדיל ויברך מיד כשרואה בעודו קטן, (מועדי הגר"ח ח"א סי' ז' ומעשה חמד פ"ד הערה מ"ג אוצר בר מצוה עמוד תר"מ).

קטן שיגדיל בחיוב שמ"ת

כתב לי רבינו זצ"ל, דקטן שיגדיל באמצע השבוע אי"צ להמתין מלקרא שמ"ת עד שיגדיל, דמקיים המצוה אף בקטנותו (וכ"כ רבינו בשיח התורה ח"ג עמוד רצ"ג ובעזרת אליעזר עניני בר מצוה עמוד נ דיכול לקרות מיד דכל חיוב שמ"ת הוא דרבנן וקטן חייב בחינוך מדרבנן, ובס' אוצר בר מצוה עמוד תרל"ז השיב בקטן שיגדיל בשבת שיקרא שמ"ת כבר בע"ש).

קטן שהגדיל אחר פ' זכור

נשאל רבינו זצ"ל, בקטן שהגדיל אחר קריאת פ' זכור למה אינו חייב לקרא מיד פ' זכור דאורייתא, והשיב, יאמר שש זכירות מיד (ס' אשיחה ח"ב עמוד רמ"ח).

קטן שהגדיל לענין פנים חדשות

נשאל רבינו זצ"ל בקטן שהשתתף בסעודת נישואין, והגדיך בתוך ז' ימי המשתה, האם יכול להחשב כפנים חדשות, והשיב רבינו, לא, (אוצר בר מצוה עמוד תרל"ט).

קטן והגדיל בברכת הגומל

כתב רבינו זצ"ל, דקטן שירד בספינה לעלות מחו"ל לארץ ישראל והגדיל בהיותו בדרך חייב בברכת הגומל אף שהירידה לספינה היתה כשהוא קטן, (קובץ שו"ת עניני בר מצוה סי' נ"ד).

מדור זה נכתב לעילוי נשמת

אבי מורי הרב **ברוך מאיר ב"ר יעקב ישעיהו ויסברג זצ"ל**
ואמי מורתי מרת **רבקה בת רבי פסח יעקב אנגל זצ"ל** תנצב"ה

עורך: יצחק גולדשטוף

ליצירת קשר: ✉ ig0533145900@gmail.com

רבי יהודה הנשיא 52 בני ברק ☎ 053-3145900

ניתן לתרום גם במכשירי "קהילות" ו"נדרים פלוס" בבתי הכנסת,

יש ללחוץ על לחצן 'קופות נוספות' ובחיפוש 'דברי שי"ח', או בטלפון:

נדרים פלוס 03-7630585 - שלוחה - 1586

קהילות 073-2757000 - שלוחה - 4310

שָׁנִים קְדֻמוֹת עַל גְּדוּלַי הַדּוֹרוֹת

עובדות חדשות ונדירות מפי רבינו מרן זצוק"ל!

מזור שָׁנִים קְדֻמוֹת - השבועות הבאים בעזה"י:

רבי ישיבת לומז'א בפתח תקוה

פרשת שמות - מרן הגרא"מ שך זצ"ל (מ"ז חשוון תשס"ב) | פרשת וארא - הגאון רבי משה עוזר (ובנו הג"ד אליעזר) | פרשת בא - המשגיח הגאון רבי אבא גרוסברד זצ"ל
נשמח לקבל מקוראינו הנאמנים מסמכים, תמונות, עובדות ומעשיות הקשורים להנ"ל

המשגיח הגאון הצדיק רבי דוב זוכובסקי זצ"ל (כ"ד כסלו תשע"ח)

המכתב לרבי דוב זוכובסקי

אור ליום ה' תצוה תשי"ט זכרון מאיר ת"ו
לכבוד הרב הגאון הצדיק המפורסם וכו' וכו' מוהר"ר דב
שליט"א, משגיח דישבת פתח תקוה ת"ו.

אחדשה"ט וש"ת כראוי.

הנה בזמן האחרון קניתי בעז"ה ספרו הנפלא זבד טוב
שזכה להוציאו לאור עולם, הקב"ה יברכהו שיזכה
להוציא לאור כל כתבי ידו ויפוצו מעינותיו חוצה בתורה
וביראת שמים להגדיל תורה ולהאדירה.

והנה מידי למדי בו עלו בדעתי איזה הערות ואמרות
לכותבם לכ"ג שליט"א.

(מקוצר מקום נעתיק רק את חלקו האחרון של המכתב)

תמונה נדירה של הגאון הצדיק רבי דוב זוכובסקי זצ"ל

טבעת ותפילין חוצצים

בסימן י"ז בסוף הסימן תמה על הגרא"א ז"ל, שהביא ראייה שצריך לחלוץ הטבעות
והתפילין בשעת נטילת לולב מבגדי כהונה דחוצץ עפר ורוח וכו' (עי' רמ"א סי' תרנ"א
ס"ז), ותמה מנא ליה להשוות לולב לבגדי כהונה דילמא דומה לחציצת טבילה
דמיעוטו שאינו מקפיד אינו חוצץ עכ"ד.

ולא זכיתי להבין למה תפילין וטבעות הוה להו מיעוט שאינו מקפיד, דלעניות
דעתי פשוט דהוי מיעוט המקפיד, שהרי בשעת טבילה בודאי צריך להסירם ומה
שאינו חושש לפושטם בשעת נטילת לולב בזה אינו נקרא אינו מקפיד, שהרי
ענין אינו מקפיד היינו שבטל לגבי הגוף ולכך אינו חוצץ וזה אין שייך אלא בדבר
שאין מקפיד כלל להסיר מעליו לעולם ומבטלו לגבי הגוף, וזה אין שייך כלל גבי
תפילין וטבעות לכן קושיא זו צ"ע לעניות דעתי.

והנני דוש"ת בכבוד הראוי יזכה לרפואה שלמה במהרה ולהגדיל תורה ולהאדירה
ולהרבות כבוד שמים

בברכת הדיוט
חיים קניבסקי

בזכותו נכנסתי

כאשר בנו הגדול של רבי דוב, רבי נתן שליט"א מראשי ישיבת גאון יעקב וישיבת
חכמה ודעת, היה מגיע אל רבינו היה מתקבל בחביבות יתירה בזכות היותו בן
למשגיח מהישיבה. בנישואיו של רבי נתן, שהתקיימו בתוך שנת האבל לפטירת
אביו, תיכנן רבינו לבוא להשתתף כדי לכבד את זכר אביו רבי דוב, אבל לא
אסתייע מילתא.

בהספדו אחרי מיטת רבינו סיפר רבי נתן:

במוצאי שבת חול המועד סוכות שנת תשי"ד פירסמה 'צעירי אגודת ישראל'
הודעה על חגיגת 'שמחת בית השואבה' בבני ברק בביתו של מרן החזון איש על
גג ביתו. הפרסום הביא להמון רב שהגיע, ואני, נער צעיר, גם הייתי בין הבאים.
אך החזון איש שמע שהאירוע התפרסם, ולא היה מרוצה, ולכן בני הבית מנעו
מקהל הבאים מלהיכנס.

והנה בעוד הנני ממתין חוץ לבית, הבחין בי רבינו ודאג שיתנו לי להיכנס. ואכן
נכנסתי אל תוך חדרו של החזון איש, ורבינו הציג אותי בפניו כ"בן של רבי

בערל יאנובר". החזון איש שמח עמי מאוד
והראה לי פנים יפות לכבודו של אבי, ואף
התעניין בלימודו (מפיו. ראה גם בספר ההספדים
'אריד בשיח' עמוד צ').

הגאון רבי נתן זוכובסקי שליט"א
במחיצת רבינו

הגאון הצדיק רבי דוב זוכובסקי זצ"ל נולד בעיירה 'יאנובה' בליטא. בחרותו למד
בישיבת סלבודקא ועד מהרה היה לאחד מתלמידיו הקרובים של מרן ה'סבא
מסלבודקא'. כאשר רצו לייסד את ישיבת חברון בעיר חברון, היה רבי דוב מקומץ
הבחורים שנשלחו לארץ ישראל כדי לייסד את הישיבה. כעבור מספר שנים שב
לסלבודקא ושם נעשה לחתנו של הגאון רבי פסח פרוסקין זצ"ל, ואחרי נישואיו
כיהן כמשגיח בישיבת סלבודקא בליטא. בשנת ת"ש הצליח בחסדי ה' להינצל
ולעלות לארץ ישראל, והתמנה לכהן כמשגיח בישיבת לומז'א בפתח תקוה. חלק
מחידו"ת נדפסו בספר 'זבד טוב'. נלב"ע בקיצור ימים ושנים ביום כ"ד אב תש"כ.

טוב לצדיק טוב לשכינו

דמותו של רבי דוב היתה מאוד נערצת אצל רבינו זצ"ל. פעם אף סיפר שבהיותו
בחור בישיבה, היה רבי דוב מתגורר בדירה סמוכה, ובאותו בנין היה חדרו של
רבינו עם בחורים נוספים, ופעמים רבות נכנס אליו לשוחח איתו בדברי תורה.
גם בשנים המאוחרות כאשר רבי דוב לקה בשיתוק של חלק מהגוף והדיבור היה
קשה עליו, היה רבינו ממשיך לבוא אליו ולשוחח איתו במידת האפשר.
הבן, רבי נתן זוכובסקי העיד שזוכר מילדותו, שבתקופה שרבינו היה אברך צעיר
והמשיך ללמוד בישיבה בפתח תקוה, הוא היה נכנס לעיתים יחד עם ידידו הטוב
רבי בערל וינטרוב לדרוש בשלומו של רבי דוב ולשמוע מה שהתחדש אצלו.

עם מרן החזון איש

רבינו היה מוסר שמרן החזון איש מאוד החזיק מר' דוב (אָאָט גִיאָאָלְטֶען פֿון עַעם.
זַיַיער), ובאחת הפעמים שר' דוב הגיע לחזון איש, ציוה על רבינו, שהיה אז בחור
צעיר, שילווה אותו עד ליציאה מהבית כדי לכבדו. ובשנים המאוחרות כאשר ר'
דוב היה חולה, הגיע פעם מרן החזון איש לבקר.

כבוד או עונג

רבינו היה נוסע מידי ערב שבת מהישיבה לבית הוריו בבני ברק, שם היה פוגש
את דודו מרן החזון איש. לעיתים רבות היה רבי דוב שולח עמו שאלה אל החזון
איש. באחד הפעמים ביקש שישאל בהלכות מזוזה אודות מרפסת ביתו, והחזון
איש השיב לו תשובה בכתב, וביקש מרבינו למסור בחזרה את התשובה. כעבור
שנים ניגש רבינו אל בנו של רבי דוב ושאל אם נותר לו העתק מהמכתב ההוא,
אבל לאזכבתו המכתב אבד.

ובמקרה אחר, שלח את רבינו לשאול מהחזון
איש, שהוא רגיל ללוש לכבוד שבת 'עניבה',
ובימי הקיץ החמים חם לו מאוד ואין זה עונג
שבת ללכת כך, ומצד שני אין זה 'כבוד השבת'
להוריד העניבה, ואיך צריך לנהוג.
ענה החזון איש: "אם אינו עונג - אינו כבוד".
ויכול להוריד.

רבי יצחק זילברשטיין שליט"א מוסר לרבינו ספר ממאמריו על 'שבת קודש'

במחיצתו לא צריך מקלט

על צדקותו של רבי דוב היה רבינו מספר:
פעם היה אזעקה והיו צריכים לרדת למקלט, והגאון הצדיק רבי אליהו דושניצר
לא ירד, ואמר: הרי החדר שלי על יד ספר תורה, והוא ר' דוב, ואיני צריך לרדת!

מכתב הערות מרבינו על ספרו 'זבד טוב'

כאשר יצא הספר 'זבד טוב' מחידושי תורתו של רבי דוב, מיהר רבינו לקנות את
הספר, ואף הזדרו לכתוב מכתב הערות תורניות ולשלוח אל רבי דוב כדי לשמחו.
כאשר רבי דוב קיבל את מכתבו שמח מאוד, והיתה לו קורת רוח מיוחדת שאברך
כה חשוב כותב לו מכתב הערות וביקש להודות לו כך (מבנו רבי נתן).